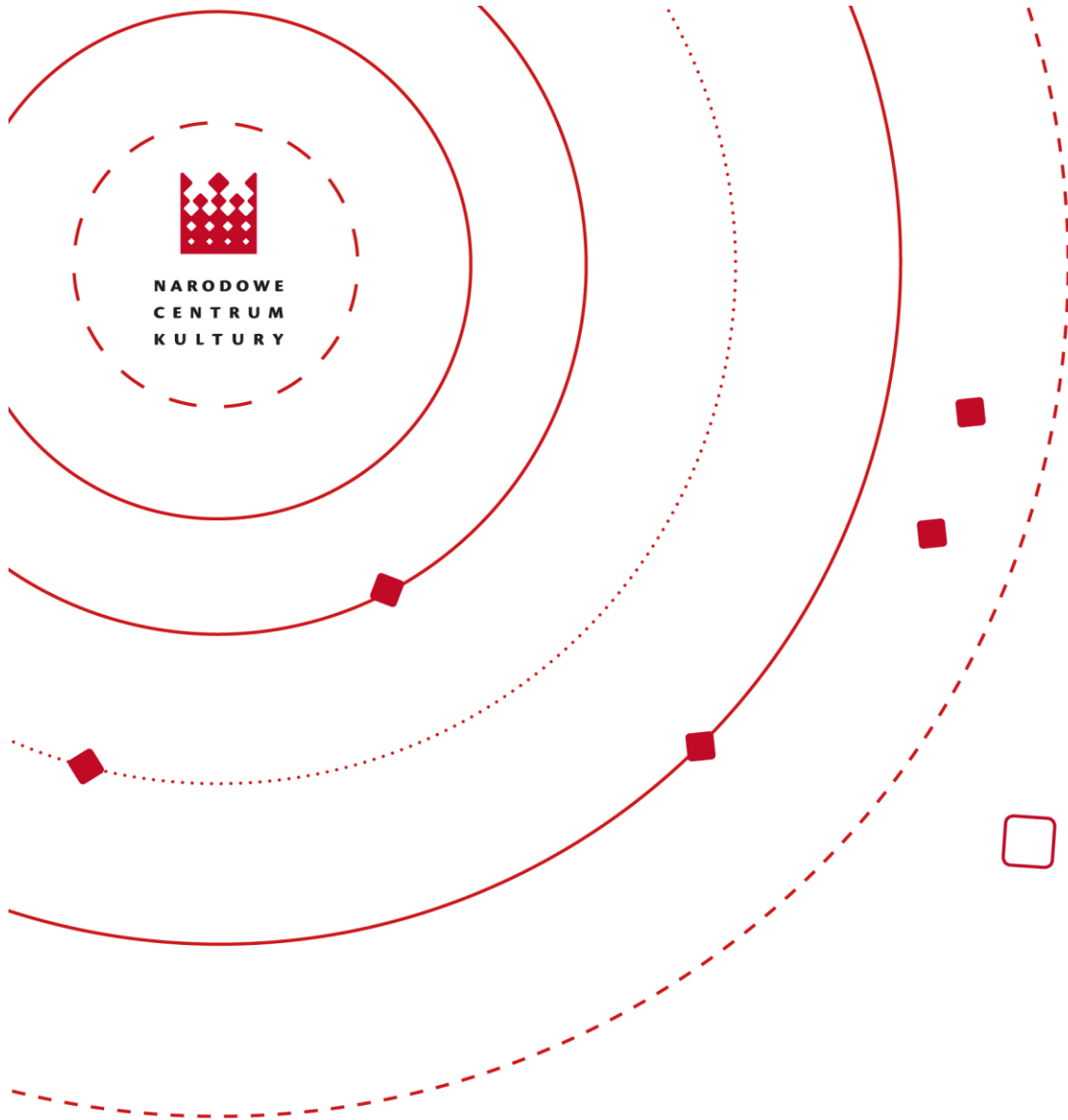

Raport z ewaluacji programu Narodowego Centrum Kultury Bardzo Młoda Kultura 2019-2021 województwo podkarpackie

Autor:
dr Wojciech Broszkiewicz
na zlecenie Centrum Kulturalnego w Przemyślu
– Operatora regionalnego BMK w województwie podkarpackim

– Przemyśl, 2020 r. –

Spis treści

Wstęp	4
Ogólne ustalenia badawcze.....	7
Rozdział 1. Diagnozowanie, sieciowanie, szkolenia i regranting – aspekty organizacyjne	9
1.1 Diagnoza potrzeb szkoleniowych	9
1.2 Organizacja spotkań informacyjnych	12
1.3 Realizacja warsztatów – aspekty merytoryczne i organizacyjne	14
1.4 Przeprowadzenie procedury konkursowej.....	21
Rozdział 2. Działania Operatora regionalnego w opinii Beneficjentów	31
2.1 Charakterystyka odbiorców oferty szkoleniowej uczestniczących w badaniach CAWI	31
2.2 Sieć BMK w województwie podkarpackim w opinii odbiorców oferty szkoleniowej	38
2.3 Oferta szkoleniowa w opinii uczestników badań	40
2.3.1 Zakres i motywy uczestnictwa respondentów w poszczególnych warsztatach	40
2.3.2 Opinia odbiorców oferty szkoleniowej na temat organizacji warsztatów	42
2.3.3 Wzrost wiedzy i kompetencji w efekcie udziału w poszczególnych warsztatach w opinii respondentów	43
Rozdział 3. Realizacja projektów z perspektywy wnioskodawców	45
3.1 Charakterystyka projektów – w zarysie.....	45
3.1.1 Budujemy MOST.....	45
3.1.2 Czerwcowe noce.....	46
3.1.3 Lasoskie korzenie.....	47
3.1.4 Mielecki Teatr Radiowy	48
3.1.5 Razem tworzymy kreatywny świat.....	48
3.1.6 String Art łączy pokolenia	49
3.1.7 Wędrująca Ikona i Dziedzictwo przyrodnicze Beskidu Niskiego.....	50
3.1.8 Wyjdź z KOKONU!.....	50
3.1.9 „Zwierzobziki” oczami dziecięcej wyobraźni	51
3.2 Potrzeby zaspokajane przez zrealizowane projekty	52
3.3 Docelowe grupy odbiorców	56
3.4 Metody realizacji projektów.....	58
3.5 Kompetencje kluczowe we wnioskach projektowych w kontekście wymogów regulaminowych	62
3.7 Wsparcie ze strony Operatora regionalnego w opinii realizatorów projektów	69
3.6 Okres realizacji projektów i trwałość uzyskanych w nich efektów	70

Rozdział 4. Efektywność projektów w ocenie uczestników projektów	77
4.1 Charakterystyka Beneficjentów ostatecznych (dzieci i młodzieży), doboru próby oraz sieci relacji	77
4.2 Opinia <i>ex ante</i> i <i>ex post</i> Beneficjentów ostatecznych (dzieci i młodzieży) na temat projektów oraz ich efekty wskazane przez młodych uczestników badań	84
4.3 Kluczowe kompetencje nabyte lub wzmocnione w efekcie realizowanych projektów wśród Beneficjentów ostatecznych (dzieci i młodzieży)	90
4.4 Oczekiwania Beneficjentów ostatecznych (dzieci i młodzieży) w kontekście trwałości efektów projektowych.....	95
Wnioski i rekomendacje	99
Uwagi metodologiczne	110
Aneks	111
Spis map, schematów, tabel wykresów i zestawień	117

Wstęp

Program Bardzo Młoda Kultura prowadzony przez Narodowe Centrum Kultury realizuje na Podkarpaciu Centrum Kulturalne w Przemyślu, które znalazło się wśród 16 jego beneficjentów. Program będzie wdrażany w latach 2019-2021, a jego celem jest wzmacnianie roli edukacji kulturowej w Polsce oraz polepszanie współpracy pomiędzy sektorami kultury i edukacji.

Strategiczny cel programu Bardzo Młoda Kultura 2019-2021, tj. wzmacnianie roli edukacji kulturowej w Polsce będzie wprowadzany w życie poprzez pobudzenie i wykorzystanie edukacyjnego potencjału kultury. Program ma budować i wspierać system, w ramach którego działania podejmowane w sferze kultury przyczynią się do kształtowania cenionych społecznie umiejętności i postaw, m.in. kreatywności, innowacyjnego działania, współpracy, zaufania, kompetencji medialnych oraz komunikacyjnych. Podstawowym środkiem realizacji tych założeń jest stworzenie i rozwijanie organizacyjnych i merytorycznych podstaw współpracy pomiędzy sferami kultury i edukacji, a więc tymi sektorami życia społecznego, które odpowiedzialne są za kształtowanie różnorodnych kompetencji jednostek.

Na program Bardzo Młoda Kultura składają się następujące działania:

- 1) Prowadzenie spotkań organizacyjnych, informacyjnych i integracyjnych skierowanych do animatorów kultury, przedstawicieli instytucji kultury i placówek oświatowo-edukacyjnych;
- 2) Organizowanie szkoleń i warsztatów dla wymienionych wcześniej przedstawicieli;
- 3) Prowadzenie tzw. konkursów regrantingowych skierowanych do osób biorących udział we wcześniejszych działaniach;
- 4) Przeprowadzenie diagnozy regionalnego środowiska zajmującego się edukacją kulturową (identyfikacja podmiotów zajmujących się tego typu działalnością w regionie, określenie relacji występujących pomiędzy nimi, potencjałów i ograniczeń) oraz prezentowanie ich wyników;
- 5) Utworzenie portalu związanego z edukacją kulturową w regionie.

Dzięki programowi jego uczestnicy, wyłonieni w ramach konkursu, będą mogli realizować swoje autorskie projekty z zakresu edukacji kulturowej. Warunkiem przystąpienia do wspomnianego konkursu regrantingowego jest uczestnictwo w jednym spotkaniu informacyjnym oraz w dwóch warsztatach. Zestaw powyższych komponentów realizowany będzie w każdym roku trwania zadania.¹

Niniejsze opracowanie wpisuje się w działania dotyczące podnoszenia poziomu samowiedzy uczestników i organizatorów programu, a także określenia czynników wpływających jego na trafność, skuteczność, adekwatność i trwałość. Poruszone zostały w nim takie aspekty jak: sieciowanie, szkolenia i regranting, postrzeganie działań Operatora regionalnego przez Beneficjentów projektu, doświadczenia w realizacji poszczególnych projektów autorskich (które zostały wyłonione w procedurze konkursowej), a także kwestia efektywności projektów w opinii Beneficjentów ostatecznych, czyli dzieci i młodzieży.

Wyjątkowym, nieprzewidywalnym i bardzo problematycznym kontekstem realizacji projektów w ramach BMK w 2020 r. jest kwestia pandemii wywołana przez wirus o nazwie COVID-19. Efektem pojawienia się tego zagrożenia są różnorodne środki zaradcze, w głównej mierze mające na celu ograniczenie możliwości przenoszenia się i rozprzestrzeniania tego patogenu. Zabiegi te ordynowane przeważnie przez władze centralne wiążą się z ograniczeniem możliwości przemieszczania się i skupiania ludności. W połowie marca 2020 r. został wprowadzony na terytorium naszego kraju tzw. lockdown. Zamknięte zostały urzędy, przedsiębiorstwa (z wyjątkiem newralgicznych z punktu widzenia gospodarki,

¹ Centrum Kulturalne w Przemyślu, <http://www.bmk-ck.pl/o-programie> (Dostęp: 06.10.2019)

jak np. elektrownie oraz niezbędne ze względu na kwestie bytowe, tj. sklepy handlujące żywnością). W czerwcu obostrzenia te zostały poluzowane i w miesiąca wakacyjnych b.r. obowiązywały już przeważnie zalecenia dotyczące noszenia osłon na drogi oddechowe oraz unikania większych skupisk ludności. Pod koniec wakacji problem narastania liczby zakażeń koronawirusem oraz związanych z tym zgonów spowodował powrót do bardziej restrykcyjnych ograniczeń, które tym razem były uwarunkowane wspomnianymi wskaźnikami i na ich podstawie kwalifikowane zostały poszczególne regiony początkowo do dwóch, a później trzech stref o różnej skali zagrożeń (od zielonej przez żółtą po czerwoną). Następnie z uwagi na brak postępów w ograniczaniu rozprzestrzeniania się wirusa do najbardziej zagrożonej strefy (czerwonej) został zaliczony cały obszar naszego kraju. Dzieci i młodzież po kilku tygodniach od rozpoczęcia 1 września edukacji stacjonarnej, tj. w budynkach szkół przeszły na tzw. zdalny tryb nauczania. W październiku studenci polskich uczelni nie rozpoczęli już stacjonarnych zajęć w murach uczelni.

Sytuacja ta stworzyła bardzo trudne warunki dla realizacji programu Bardzo Młoda Kultura nie tylko w województwie podkarpackim, ale w całej Polsce. Pod znakiem zapytania stało rozpisanie konkursu, który jednakże ze względu na determinację wykazaną w tu przez Operatora regionalnego doszedł do skutku. Również szkolenia zorganizowane dla podkarpackich animatorów i edukatorów kulturowych przybrały w tym roku wyjątkową formę, tj. odbyły się przeważnie jako tzw. webinaria, czyli spotkania on-line, z wszystkim tego konsekwencjami pozytywnymi (jak np. zasięg przekazu), ale też negatywnymi (jak zaskakująco nieliczna i trudno weryfikowalna grupa uczestników tychże szkoleń). Projekty – planowane już w warunkach pandemii – musiały uwzględniać wypełnianie zaleceń, wytycznych i nakazów Ministerstwa Zdrowia dotyczących przestrzegania zasad higieny, co utrudniało dzieciom i młodzieży udział w wielu przedsięwzięciach i ograniczało liczbę uczestników w tych działaniach. Było to oczywiście również bardzo duże wyzwanie organizacyjne i merytoryczne dla realizatorów tych projektów, animatorów i edukatorów kulturowych, artystów, przedstawicieli organizacji pozarządowych i ogólnie członków społeczności lokalnych.

Biorąc pod uwagę uwarunkowania powstałe w związku z pandemią należy bardzo docenić fakt, iż podjęto wyzwanie realizacji projektu BMK w 2020 r. Słowa uznania należą się tu (w kolejności „występowania”):

- Operatorowi regionalnemu – wszystkim pracownikom zaangażowanym w działania związane z BMK z ramienia Centrum Kulturalnego w Przemyśle – za sprawną i fachową organizację, przeprowadzenie procedury konkursowej, wsparcie merytoryczne, formalne i techniczne udzielone realizatorom projektów oraz doprowadzenie do finału tegorocznej edycji programu;

- Autorom szkoleń, którzy oprócz zapewnienia ich wysokiego poziomu merytorycznego musieli dostosować się do szczególnych warunków, które zostały wymuszone aktualnymi okolicznościami;

- Realizatorom projektów za wytrwałość, determinację i skuteczne działania w tak niezwykle trudnych warunkach, które w tym roku wymagały ekstraordynaryjnych zabiegów zapewniających bezpieczeństwo zdrowotne uczestników tychże przedsięwzięć;

- Uczestnikom projektów, którzy wykazali się odpowiedzialnością i zrozumieniem dla niedogodności i ograniczeń wynikających z konieczności dostosowania się do warunków pandemicznych.

Należy również podkreślić, że w przypadku tegorocznych projektów szczęśliwie, a jednocześnie bardzo efektywnie udało się wykorzystać ich realizatorom miesiące wakacyjne, w czasie których zostały nieco złagodzone obostrzenia, które chwilę wcześniej i nieco później zapewne całkowicie uniemożliwiłyby ich przeprowadzenie. Jeśli więc nawet w niektórych przypadkach pojawiły się pewne odstępstwa od planów, to jednakże były one niewielkie, i całkowicie zrozumiałe w tak trudnych i zaskakujących okolicznościach, a jednocześnie nieistotne, w kontekście tego, że w tych warunkach w ogóle zostały one zrealizowane.

Dla wielu uczestników tegorocznych projektów zrealizowanych w ramach Bardzo Młodej Kultury były one namiastką normalności w tych nienormalnych i przytłaczających czasach.

Ogólne ustalenia badawcze

Problematyka badawcza sformułowana w niniejszym opracowaniu, a także dobór prób badawczych, zastosowane techniki badań oraz przeprowadzone analizy miały na celu odniesienie się do takich aspektów realizacji programu BMK w 2020 r. w województwie podkarpackim jak trafność, efektywność, skuteczność i użyteczność. Należy tu również wspomnieć, że badaniu uwzględnione zostały dwie perspektywy, tj. animatorów i edukatorów kulturowych (tzw. Beneficjentów) oraz młodych uczestników projektów (tzw. Beneficjentów ostatecznych).

Ocena trafności oznacza dążenie do uzyskania odpowiedzi na pytanie: *w jakim stopniu cele programu odpowiadają potrzebom i priorytetom danego sektora lub regionu?* W tym kontekście w odniesieniu do animatorów i edukatorów kulturowych ważnym działaniem jakie zostało podjęte przez Operatora regionalnego było zdiagnozowanie rzeczywistych potrzeb szkoleniowych dotyczących ich działalności w sferze kultury. Na tej podstawie została określona bardzo szeroka lista różnorodnych szkoleń, które z uwagi na okoliczności związane z pandemią musiały zostać przeformułowane, odpowiednio zaadaptowane i przeniesione do Internetu. Na podstawie przeprowadzonych badań z odbiorcami oferty szkoleniowej – przy niestety niskiej responsywności – można jednakże stwierdzić, że dla osób, które wzięły udział w tych warsztatach stanowiły one źródło cennej wiedzy, pomocnej w pracy w zakresie edukacji i animacji kulturowej.

Ponieważ – zgodnie z założeniami programu BMK – grupami docelowymi działań projektowych były dzieci i młodzież, to – jak wynika z informacji uzyskanych od autorów tych inicjatyw w zakresie animacji i edukacji kulturowej – przedsięwzięcia te były zawczasu konsultowane właśnie z tymi grupami odbiorców. Można tu więc mówić o mniej lub bardziej profesjonalnych, mniej lub bardziej dogłębnych diagnozach i analizach potrzeb dzieci i młodzieży dotyczących kwestii uczestnictwa w kulturze. Biorąc powyższe pod uwagę, należy więc stwierdzić, że Operator regionalny podjął starania dotyczące określenia potrzeb odbiorców swoich działań, które zostały przez nich docenione. Podobnie postąpili realizatorzy projektów, których trafność pomysłów została zweryfikowana najpierw „teoretycznie” przez Komisję konkursową, a następnie praktycznie poprzez informacje zwrotne ze strony młodych uczestników tychże przedsięwzięć.

Ocena użyteczności to próba uzyskania odpowiedzi na pytanie: *do jakiego stopnia oddziaływanie projektu lub programu odpowiada potrzebom grupy docelowej?* W przypadku animatorów i edukatorów kulturowych można stwierdzić, że zarówno oferta szkoleniowa, jaki i wsparcie finansowe, a także merytoryczne i organizacyjne ich inicjatyw ze strony Operatora regionalnego spotkały się z dużą dozą przychylności i aprobatą. Działania te zostały wysoko ocenione i bardzo docenione. Natomiast dzieci i młodzież, która wzięła udział w projektach w przeważającej większości bardzo dobrze oceniła je pod względem formuły organizacyjnej oraz zagadnień poruszanych w ich trakcie. Ponadto znaczna część młodych respondentów przyznała, że bardzo chętnie wzięłaby ponowny udział w tego rodzaju projektach, takich samych albo nieco zmodyfikowanych. Projekty zostały równie dobrze odebrane przez ich młodych uczestników pod względem przydatności kompetencji nabytych w trakcie tych przedsięwzięć dla ich dalszego osobistego rozwoju.

Efektywność to ocena tzw. „ekonomiczności” danego projektu albo programu, czyli określenie stosunku poniesionych nakładów (zasobów finansowych, ludzkich, poświęcony czas) do uzyskanych produktów, rezultatów oraz oddziaływania. W tym kontekście analizie została poddana procedura konkursowa, której efektem było wyłonienie wykonawców projektów w zakresie animacji i edukacji

kulturowej, co wiązało się z przyznaniem im określonych środków finansowych na zrealizowanie ich autorskich inicjatyw w zakresie animacji i edukacji kulturowej. Faktem wartym podkreślenia jest to, że pomimo dużych trudności wywołanych epidemią zdecydowano o przeznaczeniu środków na realizację 9 projektów, tj. o 2 więcej, niż w latach ubiegłych, kiedy to od początku funkcjonowania programu BMK, tj. od 2016 r. w województwie podkarpackim co rok – do 2019 r. – przeprowadzano po 7 tego rodzaju przedsięwzięć.

Nakłady finansowe jakimi wsparto działania podjęte przez podkarpackich animatorów i edukatorów były ważnym, ale nie jedynym czynnikiem, który doprowadził do osiągnięcia rezultatów w postaci przeprowadzonych projektów. Istotne były tu też takie aspekty jak determinacja autorów tych inicjatyw w dążeniu do wcielenia ich w życie, ich zaangażowanie i wysokie kompetencje. Tym samym można stwierdzić, że była to istotna choć niematerialna wartość dodana, która została zainwestowana w osiągnięcie celów, jakie postawili sobie animatorzy i edukatorzy kulturowi w związku z podjętymi działaniami na rzecz dzieci i młodzieży. W rezultacie tych zabiegów zostało uzyskanych szereg efektów materialnych oraz niematerialnych o zróżnicowanym poziomie trwałości. Zastosowane zostały przy tym bardzo różnorodne narzędzia pracy, które umożliwiły osiągnięcie założonych celów. Tym samym należy stwierdzić, iż zestawienie finansowych kosztów projektów, z energią ludzką jaką została wyzwolona poprzez ich realizację, zaangażowanie wszystkich ich uczestników oraz osiągnięte efekty daje bardzo pozytywny bilans.

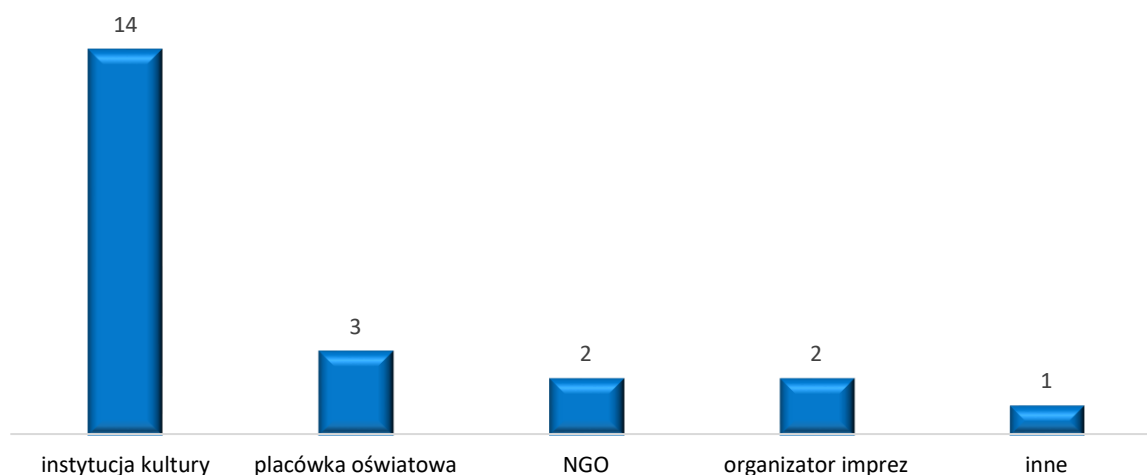
Skuteczność jest tu rozumiana jako odpowiedź na pytanie: *do jakiego stopnia cele projektu lub programu zdefiniowane na etapie programowania zostały osiągnięte?* Analizując tu kwestię organizacji spotkań informacyjnych, promocji udziału w programie BMK oraz zmodyfikowanej procedury naboru wniosków w kontekście największego jak dotąd poziomu zainteresowania uczestnictwem w tym przedsięwzięciu ze strony animatorów i edukatorów kulturowych z Podkarpacia – co znalazło swój wyraz w rekordowej liczbie wniosków o wsparcie autorskich inicjatyw – można stwierdzić, iż działania Operatora regionalnego były w tym zakresie bardzo skuteczne. Za takim wnioskiem przemawia również uzyskane w toku badań ustalenie, iż animatorzy i edukatorzy kulturowi z województwa podkarpackiego, którzy wyrazili swoje opinie, w większości przypadków przyznali, że czują się częścią sieci współpracy w ramach BMK. Kolejnymi argumentami decydującymi o pozytywnej ocenie skuteczności programu BMK są opinie badanych odbiorców oferty szkoleniowej na temat wzrostu poziomu wiedzy i kompetencji w efekcie udziału w warsztatach zorganizowanych przez Operatora regionalnego. W odniesieniu do obu tych aspektów respondenci przeważnie przyznawali, że bardzo wiele się dowiedzieli i dużo nauczyli. Podobnie analiza osiągniętych rezultatów przeprowadzonych projektów wyraźnie wskazuje, że zostały osiągnięte cele jakie przyświecały tym przedsięwzięciom. W zakres tych dążeń wchodziły kompetencje kluczowe z punktu widzenia założeń programu BMK, przy czym warto podkreślić, iż nad spełnieniem tego kryterium czuwała Komisja konkursowa. Natomiast w tym kontekście szczególnie istotnym ustaleniem jest to, że młodzi uczestnicy projektów w zdecydowanej większości uznali, iż w związku ich z udziałem w tychże inicjatywach zaobserwowali oni u siebie istotny wzrost poziomu wiedzy i umiejętności. Taka konstatacja stanowiły sedno przedsięwzięć, o których tu mowa.

Rozdział 1. Diagnozowanie, sieciowanie, szkolenia i regranting – aspekty organizacyjne

1.1 Diagnoza potrzeb szkoleniowych

Starania Operatora regionalnego, a szczególnie Koordynatora projektu Sylwii Błaut-Kowalczyk dotyczące sprostania oczekiwaniom szkoleniowych przedstawicieli podmiotów z branży kulturowej w województwie podkarpackim, a w tym animatorów i edukatorów kulturowych znalazły swój przejaw w realizacji badań diagnostycznych odnośnie potrzeb szkoleniowych.² W badaniach zrealizowanych w styczniu 2020 r. za pomocą techniki CAWI* wzięło udział 17 osób, wśród których najwięcej było przedstawicieli instytucji kultury (14 osób). W pozostałych przypadkach byli to reprezentanci placówek oświatowych (3 osoby), a także NGO oraz organizatorzy imprez (po 2 osoby) – por. Wykres 1.

Wykres 1 Podmioty kultury reprezentowane przez uczestników badań potrzeb szkoleniowych zrealizowanych w styczniu 2020 r. (N=17)*

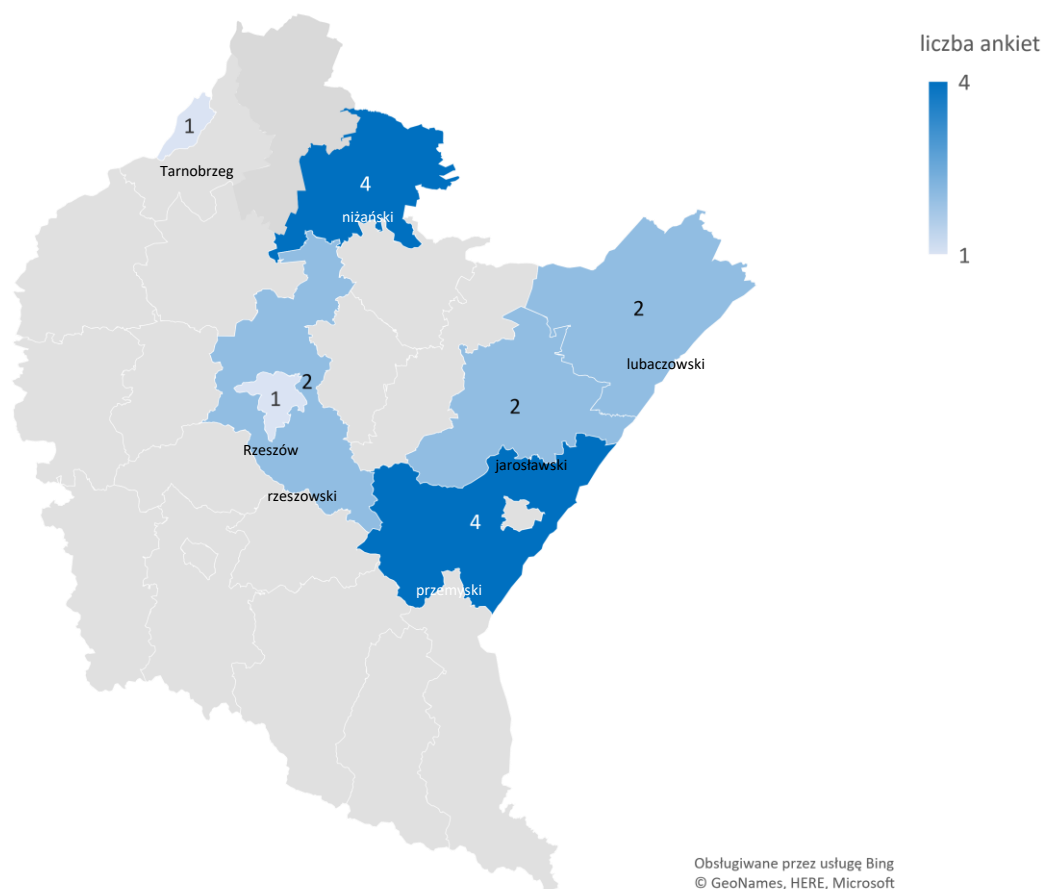
*Uwaga! Dane nie sumują się do N=17, ponieważ respondenci mieli możliwość wskazania więcej, niż 1 odpowiedzi. Źródło: badania własne.

Odpowiedzi uzyskano od osób aktywnych zawodowo w takich powiatach jak: niżański oraz przemyski (odpowiednio po 4 osoby). Powiaty jarosławski, lubaczowski oraz rzeszowski reprezentowały po 2 osoby. Natomiast pozostali respondenci to osoby z Rzeszowa i Tarnobrzega (po 1 osobie). Ponadto jedna osoba nie udzieliła odpowiedzi – por. Mapa 1.

² Raport: Broszkiewicz W., Oczekiwania animatorów i edukatorów z Podkarpacia dotyczące warsztatów w ramach BMK. Raport z badania CAWI, Rzeszów 24.01.2020 r.

* Uwaga metodologiczna: w badaniach zastosowano celowy dobór próby. Kryterium doboru była działalność w branży kulturowej na Podkarpaciu, a operatorem badań stanowiła baza danych podkarpackich podmiotów kultury przygotowana w 2016 r. w ramach prac diagnostycznych przeprowadzonych na potrzeby I edycji BMK. Prośbę w postaci listu e-mail rozesłano do 150 adresatów, i tym samym odsetek odpowiedzi stanowi ok. 11% populacji. Jednakże w badaniach tych (o celowym doborze próby) nie chodziło o uzyskanie statystycznej reprezentatywności wyników, ale o pozyskanie odpowiedzi od osób, które są rzeczywiście zainteresowane udziałem w warsztatach będących integralną częścią programu BMK.

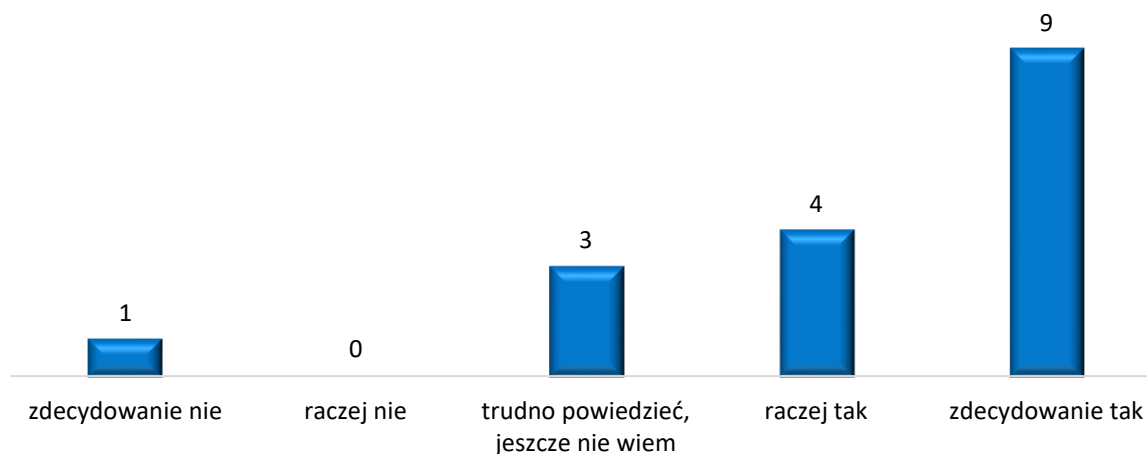
**Mapa 1 Powiaty reprezentowane przez uczestników badań
– mapa poglądowa**

Źródło: badania własne.

Uczestnicy badań w zdecydowanej większości zadeklarowali chęć udziału w warsztatach realizowanych w ramach BMK w 2020 r. (14 osób). W przypadku 3 osób pojawiła się trudność jednoznacznego określenia swojego stanowiska w tej sprawie. Wyłącznie 1 osoba przyznała, że na pewno nie skorzysta z oferty szkoleniowej – por. Wykres 2.

**Wykres 2 Deklaracja dotycząca udziału w warsztatach planowanych w ramach BMK w 2020 r.
(N=17)**

Źródło: badania własne.

W ramach badań respondentom zaproponowano ocenę atrakcyjności 13 tematów szkoleniowych na skali od najmniej atrakcyjnego (1 pkt.) do najbardziej atrakcyjnego (5 pkt.). W efekcie uzyskano ranking zainteresowania poszczególnymi treściami, w którym na pierwszym miejscu wskazano temat *Pozyskiwanie środków na działania kulturalne – jak napisać dobry wniosek*. Wysoko oceniono także takie zagadnienia jak: Nowoczesne formy pracy z grupą oraz. Narzędzia animacyjne w edukacji kulturowej. Interesującymi szkoleniami dla respondentów byłyby również takie jak Współpraca partnerska – jak wspólnie realizować projekty, Współpraca z artystami i impresariat artystyczny oraz Wykorzystanie nowych mediów w pracy animatora kultury – por. Wykres 3.

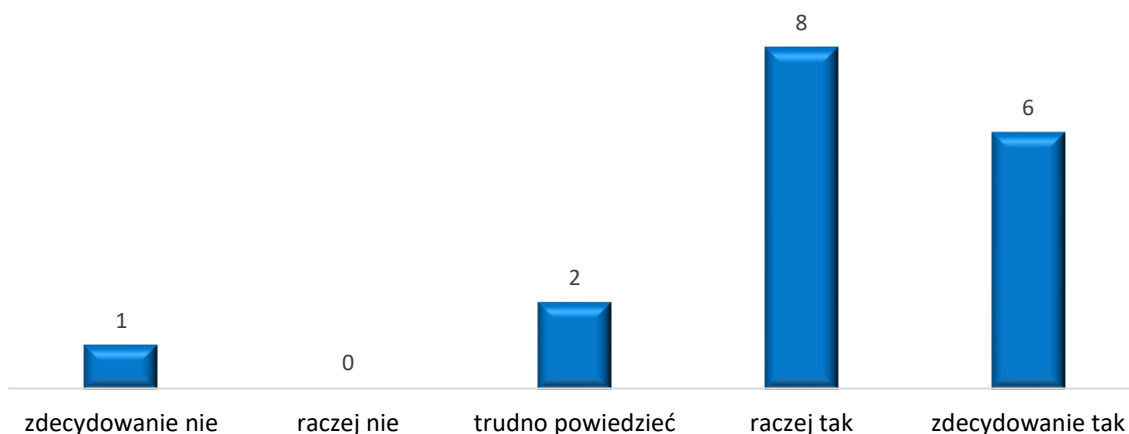
Wykres 3 Ranking popularności zaproponowanych tematów szkoleniowych
(Dane w postaci średniej rangi, N=17)

Źródło: badania własne.

Oferta szkoleniowa przedstawiona badanym do zaopiniowania została przez zdecydowaną większość z nich oceniona jako kompletna (14 osób). Jedynie dwie osoby miały problem z udzieleniem jednoznacznej odpowiedzi w tej kwestii, a tylko 1 uznała, że oferta ta nie jest satysfakcjonująca – por. Wykres 4.

Wykres 4 Opinia na temat kompletności tematów szkoleń zaproponowanych przez Operatora regionalnego (N=17)

Źródło: badania własne.

1.2 Organizacja spotkań informacyjnych

Do zadań Operatora regionalnego programu BMK w województwie podkarpackim, tj. Centrum Kulturalnego w Przemyślu należała organizacja spotkań informacyjnych, których celem było przedstawienie animatorom i edukatorom kulturowym z Podkarpacia idei tego przedsięwzięcia – choć należy tu wspomnieć, iż obecny 2020 r. jest piątym z kolei rokiem działalności programu, przez co można tu już mówić o jego znacznej rozpoznawalności – oraz zapoznanie ich z merytorycznymi i formalnymi wymogami konkursu grantowego. Założeniem tego rodzaju spotkań jest również wypełnianie tzw. funkcji sieciowania, tj. umożliwienie nawiązywania i utrwalanie relacji pomiędzy osobami funkcjonującymi w sferze animacji i edukacji kulturowej na Podkarpaciu. W lutym br. zostało zorganizowanych 6 spotkań informacyjnych, który odbyły się 12 lutego w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Lubaczowie, 13 lutego w Tarnobrzesckim Domu Kultury, 19 lutego w Jasielskim Domu Kultury, 20 lutego w Miejskim Domu Kultury w Łąncucie, 25 lutego w Sanockim Domu Kultury oraz 26 lutego w Centrum Kulturalnym w Przemyślu. Ogółem we wszystkich tych spotkaniach wzięło udział ok. 92 osoby, przy czym reprezentowały one 43 placówki oświatowe, 35 instytucji kultury, 12 organizacji pozarządowych oraz inne podmioty (kilkoro uczestników tych spotkań wskazało na więcej, niż jedną afiliację) – por. Zestawienie 1.

Zestawienie 1 Miejsca spotkań informacyjnych przeprowadzonych w ramach BMK w 2020 r. w województwie podkarpackim według daty realizacji

Lp.	Instytucja	Miejsce	Data	Godz.	Frekwencja					Ogółem
					IK	PO	NGO	inne	b.d.	
1.	Miejska Biblioteka Publiczna	Lubaczów	12.02.20	16.00	12	8	0	1 ^a	2	23
2.	Tarnobrzescki Dom Kultury	Tarnobrzeg	13.02.20	16.00	4	1	9	1 ^b	0	14*
3.	Jasielski Dom Kultury	Jasło	19.02.20	16.00	7	9	1	2 ^c	0	14*
4.	Miejski Dom Kultury	Łąncut	20.02.20	16.00	2	3	1	0	0	6
5.	Sanocki Dom Kultury	Sanok	25.02.20	16.00	1	11	0	2	1	15
6.	Centrum Kulturalne	Przemyśl	26.02.20	16.30	9	11	1	0	0	20*
Ogółem					35	43	12	4	3	92*

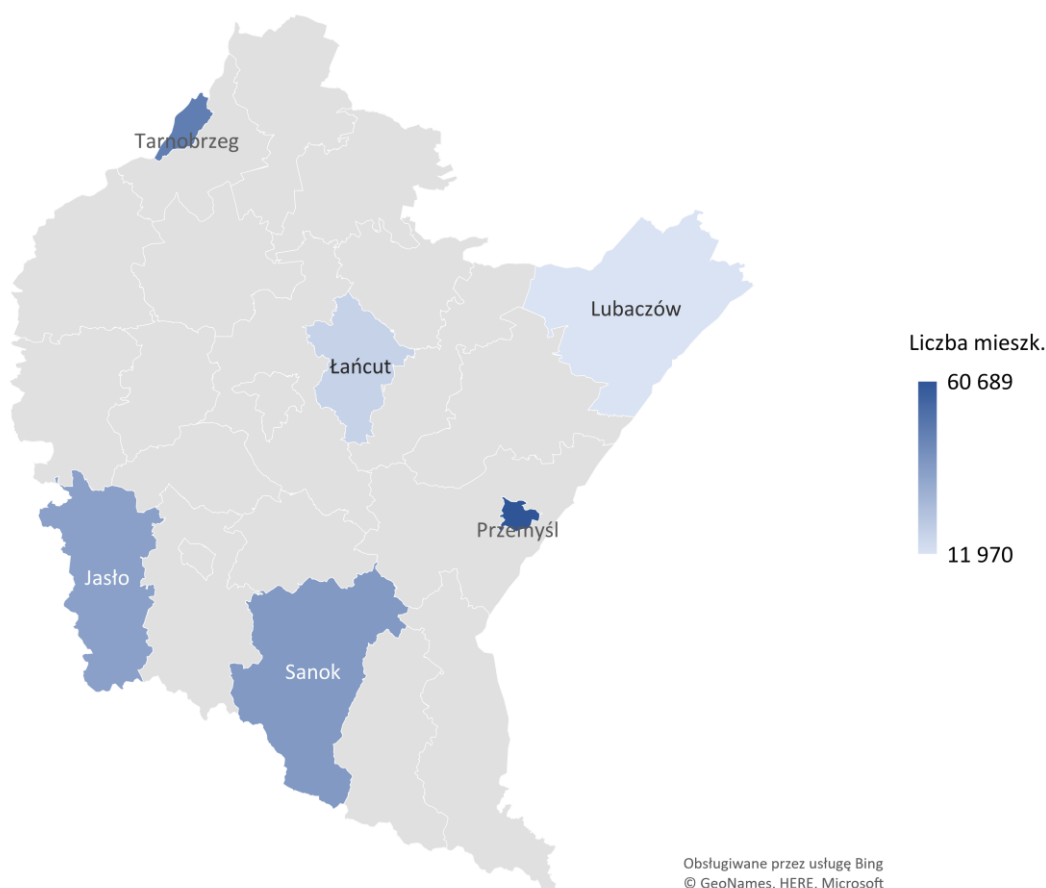
IK – instytucje kultury; PO – placówki oświatowe; NGO – organizacje pozarządowe; inne: a) Młodzieżowa Rada miasta; b) Spółdzielczy Dom Kultury; c) w tym 1 osoba bezrobotna;

*Uczestnicy spotkań wskazywali na więcej niż 1 afiliację.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Operatora regionalnego.

Spotkania informacyjne zostały przeprowadzone na terenie całego województwa podkarpackiego, w dużych, dobrze skomunikowanych miastach Podkarpacia wybranych tak, aby wszyscy animatorzy i edukatorzy kulturowi z województwa podkarpackiego zainteresowani udziałem w tych wydarzeniach mieli możliwość dotarcia do miejsca ich organizacji przy jak najmniejszych nakładach (organizacyjnych, finansowych i czasowych). Wspomniane miasta to: Przemyśl (ok. 62 tys. mieszkańców, miasto na prawach powiatu, trzecie pod względem wielkości w województwie, siedziba Operatora regionalnego), Tarnobrzeg (ok. 47 tys. mieszkańców, miasto na prawach powiatu, piąte pod względem wielkości w województwie), Sanok (ok. 38 tys. mieszkańców, siedziba powiatu ziemskiego, ósme pod względem wielkości w województwie), Jasło (ok. 35 tys. mieszkańców, siedziba powiatu ziemskiego, dziesiąte pod względem wielkości w województwie), Łańcut (ok. 18 tys. mieszkańców, siedziba powiatu ziemskiego, 11 pod względem wielkości w województwie) oraz w Lubaczów (ok. 12 tys. mieszkańców, siedziba powiatu ziemskiego, 17 miasto pod względem wielkości w województwie) – por. Mapa 2.

**Mapa 2 Miejsca organizacji spotkań informacyjnych w ramach BMK w 2020 r.
w województwie podkarpackim – mapa poglądowa**

Liczba mieszkańców w miastach, w których przeprowadzono spotkania informacyjne w ramach BMK: Przemyśl – 60 689, Tarnobrzeg – 46 745, Sanok – 37 359, Jasło – 34 882, Łańcut – 17 711, Lubaczów – 11 970 (stan na 2019 r.). Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Spotkania informacyjne w ramach BMK w edycji 2019-21 są rokrocznie organizowane przeważnie nowych miejscach. Tym samym zauważalne jest tu dążenie Operatora regionalnego do zaangażowania jak największej liczby podmiotów w działania związane z programem – por. Tabela 1.

Tabela 1 Miejsca organizacji spotkań informacyjnych w ramach BMK w latach 2019 i 2020 w województwie podkarpackim

Lp.	Miejscowość	2019	2020	Liczba spotkań w BMK 2019-20
1.	Dębica	1	0	1
2.	Jasło	0	1	1
3.	Lubaczów	0	1	1
4.	Łańcut	0	1	1
5.	Mielec	1	0	1
6.	Przemyśl	1	1	2
7.	Rzeszów	1	0	1
8.	Sanok	1	1	2
9.	Stalowa Wola	1	0	1
10.	Tarnobrzeg	0	1	1
Ogółem		6	6	12

Źródło: opracowanie własne.

1.3 Realizacja warsztatów – aspekty merytoryczne i organizacyjne

W efekcie zabiegów diagnostycznych, dotyczących zapotrzebowania szkoleniowego oraz przy uwzględnieniu aktualnych możliwości organizacyjnych uczestnikom BMK w 2020 r. zaproponowane zostały następujące szkolenia (w liczbie 17):

- *Animator Kultury w świecie nowych mediów (1) i Wystąpienia publiczne – zło konieczne czy fascynująca przygoda (2)* – Bernadeta Szczypa³;
- *Bajkoterapia cz. I (3) i cz. II (4)* – Katarzyna Nowak⁴;
- *Finansowanie projektów kulturalnych okiem praktyka (5)* – Patryk Kuś⁵;

³ Bernadeta Szczypa – politolożka, dziennikarka, działaczka społeczna. Od 20 lat dziennikarka Polskiego Radia Rzeszów. Prowadzi audycje na żywo, z udziałem zaproszonych gości oraz słuchaczy. Wierzy, że każdy może dobrze wypaść przed mikrofonem i kamerą, wystarczy dobrze się do tego przygotować. Poza pracą wspiera działania, które pomagają ludziom uwierzyć w siebie. Współpracuje z osobami z niepełnosprawnością intelektualną, prowadząc dla nich zajęcia z wiedzy obywatelskiej, warsztatu dziennikarskiego oraz autoprezentacji. Z podobną tematyką zapoznaje studentów i uczniów oraz organizacje pozarządowe. Kibicuje wolontariuszom oraz wszelkim działaniom obywatelskim, szczególnie w lokalnych społecznościach. Miłośniczka literatury faktu, biegania, Francji, Rostocza i Bieszczad oraz polityki. W 2017 r. trzymała tytuł „Dziennikarz bez barier” w ogólnopolskim konkursie Łodolamacze, w którym została doceniona za „przełamywanie stereotypów i kształtowanie szczególnej wrażliwości społecznej ukierunkowanej na potrzeby osób niepełnosprawnych”. Źródło: dokumenty Operatora regionalnego oraz <https://popon.pl/polskie-radio-rzeszow-bernadeta-szczypa-dziennikarzem-bez-barier-gratulujemy/> (Dostęp: 13.11.2020)

⁴ Katarzyna Nowak – magister psychologii w specjalności klinicznej i neuropsychologii. Obecnie pracuje jako psycholog i terapeuta integracji sensorycznej w szkole podstawowej, przedszkolach i Programie SOS Wioski Dziecięce Biłgoraj. Obecnie jest w trakcie szkolenia psychoterapeutycznego. Posiada doświadczenie w prowadzeniu warsztatów z wykorzystaniem metod aktywizujących uczestników w zakresie bajkoterapii, biblioterapii, kompetencji interpersonalnych, psychoprofilaktyki. Jest autorką bajek terapeutycznych oraz opowiadań. Źródło: dokumenty Operatora regionalnego.

⁵ Patryk Kuś – z wykształcenia menadżer, z zamiłowania reżyser i animator kultury. Jego wyobrażenia granic nie ma, o czym świadczy rozmach z jakim realizuje każde podjęte przez siebie przedsięwzięcie. Na każdym kroku

- *Folklor w projektach animacji kulturowych* (6) – Katarzyna Lindner⁶;
- *Gra terenowa i escape room jako aktywna metoda edukacyjna pracy z grupą* (7) – Joanna Obłóza⁷;
- *Historia mówiona w edukacji kulturowej, a w tym: Oral history* (8), *Dobry wywiad to podstawa* (9), *Mamy wywiad i co dalej?* (10), *Oral history w pracy z dziećmi i młodzieżą* (11) – Anna Czyżewska⁸;
- *Kody motywacyjne w relacji animator-uczeń* (12) – Paulina Forma⁹;
- *Narzędzia i programy, które ułatwią pracę animatorom* (13) i *Jak dodatkowo kontaktować się z grupą* (14) – Anna Szalińska¹⁰;

udowadnia, że nie ma rzeczy niemożliwych i zaraża wszystkich pozytywną energią. Założyciel i Prezes Fundacji My Evergreen. <http://myevergreen.art.pl/patryk-kus/> (Dostęp: 13.11.2020)

⁶ Katarzyna Lindner – animatorka kultury i koordynatorka projektów artystycznych z 13letnim doświadczeniem. Od ponad 10 lat wiceprezes Fundacji Wszystkie Mazurki Świata, z którą współorganizowała 15 edycji festiwalu Wszystkie Mazurki Świata. W Mazowieckim Instytucie Kultury i we współpracy z lokalnymi ośrodkami kultury Mazowsza realizowała szereg projektów na temat folkloru Mazowsza. Współrealizatorka pierwszej edycji Bardzo Młodej Kultury w województwie mazowieckim w latach 2016 – 2018. Źródło: dokumenty Operatora regionalnego.

⁷ Joanna Obłóza – nauczycielka, trenerka, pasjonatką pracy z młodzieżą. Organizatorka i koordynatorka projektów edukacyjnych. Pracuje z dziećmi i młodzieżą prowadząc w aktywny sposób zajęcia naukowe, animacyjne oraz warsztaty kompetencji miękkich. Angażuje i szkoli wolontariuszy i nauczycieli do prowadzenia aktywnych zajęć w szkołach. Podkarpackie Centrum Usług Dydaktycznych, https://pcud.edu.pl/oferta_szkolenia/wirtualny-escape-room-w-edukacji-178 (Dostęp: 13.11.2020)

⁸ Anna Czyżewska – ukończyła Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej UW, Szkołę Trenerów Organizacji Pozarządowych STOP oraz Szkołę Procesu Grupowego. Od 2012 roku pracuje jako trenerka prowadząca szkolenia dla kadr kultury, m.in. dotyczące planowania i pisania projektów animacyjnych wykorzystujących lokalne dziedzictwo i historię. Realizowała liczne projekty wykorzystujące historię mówioną, działając m.in. w Warszawie, Sulejówku, Pruszkowie, Otwocku, ale też na Ukrainie czy Łotwie. Źródło: dokumenty Operatora regionalnego.

⁹ Paulina Forma – adiunkt w Zakładzie Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, pedagog społeczny, nauczyciel akademicki, teoretyk i praktyk. Prowadzi zajęcia dydaktyczne z zakresu: pedagogiki społecznej, poradnictwa społeczno-wychowawczego, pedagogiki rodziny, zagadnień dotyczących teorii wychowania, animacji społeczno-kulturowej, pedagogiki opiekuńczej, dramy, pomocy społecznej i pracy socjalnej oraz metodyki. Jej główne zainteresowania naukowo-badawcze koncentrują się na płaszczyźnie familologicznej oraz instytucjach, placówkach wspomagających rodzinę i inne środowiska wychowawczo-socjalizacyjne w przeciwdziałaniu różnorodnym problemom społecznym, marginalizacji i alienacji społecznej, a także na procesie socjalizacji i partycypacji społecznej dzieci i młodzieży w zestawieniu z różnymi środowiskowymi jego uwarunkowaniami, takimi jak np.: struktura rodziny, dysfunkcjonalność rodziny, sytuacja szkolna, media i mass media oraz wzorce kulturowe. Koordynuje i realizuje projekty naukowo-badawcze oraz wdrożeniowo-innowacyjne z zakresu transferu wiedzy w nauce, i.in. Nadzoruje zadania z zakresu trójkąta wiedzy i współpracy międzysektorowej z instytucjami otoczenia biznesu i władzami publicznymi. Pełni szereg funkcji (współredaktorka czasopisma naukowego, opiekunka praktyk studenckich, koła naukowego), członek wielu gremiów naukowych (w tym ogólnopolskich) i eksperckich. Źródło: dokumenty Operatora regionalnego.

¹⁰ Anna Szalińska – absolwentka Informatyki i Ekonometrii US, od dziecka zafascynowana komputerami i wszystkim co wiąże się z branżą informatyczną. Jako trener chętnie dzieli się wiedzą. Prowadzi ITkids programowanie i warsztaty youtuberskie dla dzieci oraz szkolenia dla dorosłych, w których łączy informatykę z technikami sprzedaży i obsługą klienta. W swojej pracy wykorzystuje 11-letnie doświadczenie w sprzedaży B2C i B2B. W tym czasie współpracowała z kontrahentami z Europy, wspierała dział marketingu Portu Lotniczego Szczecin-Goleniów m.in. przygotowując eventy na lotnisku i akcje marketingowe dla największych linii lotniczych w Europie. Od 5 lat dba o marki online ITkidsprogramowanie i flow-szkolenia.pl. Obecnie pracuje w Stowarzyszeniu Szanse Bezdroży Gmin Powiatu Goleniowskiego, gdzie obsługuje projekty unijne, wspiera animatorów i lokalnych liderów w działaniach animacyjnych oraz przedsiębiorców w pozyskiwaniu środków unijnych. Źródło: dokumenty Operatora regionalnego.

– *Proste zasady robienia dobrej dokumentacji wizualnej w projektach kulturalnych* (15) – Kinga Bielec¹¹;

– *Współczesne rodzaje pracy zespołowej uczniów. Organizacja, tworzenie oraz formy działania zespołu* (16) – Anna Winiarczyk¹²;

– *Wychowawcza rola filmu* (17) – Joanna Zabłocka-Skorek¹³ – por. Zestawienie 2.

¹¹ Kinga Bielec – fotografka i animatorka kulturalna z Mielca. absolwentka Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej na Uniwersytecie Jagiellońskim, podyplomowych studiów „Przestrzeń publiczna, Sztuka, Demokracja – relacje i możliwości” w Szkole Wyższej Psychologii Społecznej oraz XIV edycji Szkoły Liderów Społeczeństwa Obywatelskiego. Stypendystka Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w dziedzinie sztuk wizualnych, realizuje projekt „Tato, ja i odpowiedzi na nietatwe pytania”, dotyczący pracy z archiwum i spuścizną po zmarłym ojcu – artyście rzemieślniku. Pracuje jako animatorka społeczności lokalnej w Rzeszowskiej Agencji Rozwoju Regionalnego przy Rzeszowskim Ośrodku Ekonomii Społecznej. Fotografka, animatorka kultury, działaczka na rzecz sektora pozarządowego. Aktywnie wspiera także działalność Fundacji SOS Życie. W latach 2005-2014 brała udział w 17 fotograficznych wystawach zbiorowych, organizowanych przez Stowarzyszenia Kulturalnego JARTE w Mielcu. W 2015 r. zaprezentowała indywidualną wystawę fotograficzną „Tato, ja i wszystko inne”. Poświęca się wraz z grupą przyjaciół promocji i animacji kultury na Podkarpaciu: organizuje wydarzenia kulturalne, akcje animacyjne, wystawy i warsztaty artystyczne. W swojej działalności opiera się na współpracy z pokrewnymi organizacjami pozarządowymi, władzami lokalnymi, instytucjami kultury, a także z prywatnymi inicjatywami wydawniczymi i audiowizualnymi. Ma za sobą bardzo wiele projektów z obszarów animacji kultury, edukacji, sztuki współczesnej, w tym szczególnie sztuk wizualnych („M4 – Moje Miasto, Moje Miejsce”, „Nastrój się”, „MaKultura”, „Mielecka pamięć”, „Ekonomia społeczna nieznaną”). Współorganizatorka Dyskusyjnego Klubu Filmowego Metalowiec. Źródło: dokumenty Operatora regionalnego.

¹² Anna Winiarczyk – nauczyciel akademicki Wydziału Pedagogicznego i Artystycznego, adiunkt w Zakładzie Edukacji przez Media i Sztukę Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. W kręgu głównych zainteresowań naukowo-badawczych wymienić należy pedagogikę społeczną, głównie zagadnienia dotyczące dziecka funkcjonującego w rodzinie monoparentalnej na skutek migracji zarobkowej rodziców, co znalazło odzwierciedlenie w licznych artykułach naukowych oraz podjętej tematyce rozprawy doktorskiej. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się także wokół pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej oraz pedagogiki medialnej. Jest autorem licznych publikacji naukowych, współredaktorem książki pt.: „Animacja kultury a edukacja” (2012 r.) oraz współautorem monografii pt.: „Uczeń w przestrzeni medialnej” (2017 r.). Swoje koncepcje badawcze i osiągnięte wyniki prezentowała na konferencjach zarówno krajowych, jak i międzynarodowych. Źródło: Oficjalna strona Operatora regionalnego BMK na Podkarpaciu <http://bmk-ck.pl/bezplatne-nagrania-webinarow/> (Dostęp: 28.10.2020).

¹³ Joanna Zabłocka-Skorek – filmoznawczyni, edukatorka, certyfikowana trenerka PISF i CEO w zakresie edukacji filmowej, dyrektor Interdyscyplinarnego Programu Edukacji Medialnej i Społecznej „KinoSzkola”, Prezes Fundacji „KinoSzkola”, autorka licznych wystąpień i publikacji z zakresu edukacji medialnej, w tym dysertacji doktorskiej pt. „Aksjologiczne aspekty edukacji audiowizualnej w kontekście dominujących praktyk odbiorczych uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych”. Od 2001 roku zajmuje się edukacją filmowo-medialną dzieci i dorosłych – początkowo prowadziła zajęcia w kinach na Śląsku, a od 2006 roku tworzyła repertuar i koordynowała pięcioma edycjami Multimedialnego Programu Edukacyjnego realizowanego przez Apollo Film w miastach województwa małopolskiego. W 2011 roku stworzyła Ogólnopolski Interdyscyplinarny Projekt Edukacji Medialnej „KinoSzkola”, w którym obecnie uczestniczy prawie 300 tysięcy uczniów w ponad 70 miastach na terenie całej Polski. Corocznie program „KinoSzkola” jest rekomendowany przez Centralny Gabinet Edukacji Filmowej w Łodzi, a zgodność z podstawą programową i jakość zawartości merytorycznej gwarantowane są przez Certyfikat FilMOTEKI Narodowej Instytutu Audiowizualnego. W 2014 roku za program KinoSzkola otrzymała nagrodę Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej w kategorii edukacja młodego widza, a w 2016 roku Honorowy Złoty Bilet (przyznawany przez Stowarzyszenie Kina Polskie) za wybitne zasługi w upowszechnianiu kultury filmowej w Polsce. Od maja 2019 roku jest wokalistką zespołu rockowego TKF The Kapela Forumowa – zrzeszającego kiniarzy i osoby pracujące w branży filmowej. Oficjalna strona Operatora regionalnego BMK na Podkarpaciu <http://bmk-ck.pl/bezplatne-nagrania-webinarow/> (Dostęp: 28.10.2020).

Zestawienie 2 Wykaz szkoleń zrealizowanych w ramach BMK (woj. podkarpackie) w 2020 r.

Lp.	Data	Godz.	Temat główny	Tematy szczegółowe	Trener
1.	08.03.2020	10:00-18:00	Proste zasady robienia dobrej dokumentacji wizualnej w projektach kulturalnych ^{a)}		Kinga Bielec
2.	21.08.2020	13:00-15:00	Kody motywacyjne w relacji animator-uczeń ^{b)}		Paulina Forma
3.	24.08.2020	13:00-15:00	Współczesne rodzaje pracy zespołowej uczniów. Organizacja, tworzenie oraz formy działania zespołu ^{b)}		Anna Winiarczyk
4.	27.08.2020	13:00-15:00	Finansowanie projektów kulturalnych okiem praktyka ^{b)}		Patryk Kuś
5.	07.09.2020	15:00-17:00	Historia mówiona w edukacji kulturowej ^{b)}	Oral history	Anna Czyżewska
6.	09.09.2020	15:00-17:00		Dobry wywiad to podstawa	
7.	14.09.2020	15:00-17:00		Mamy wywiad i co dalej?	
8.	16.09.2020	15:00-17:00		Oral history w pracy z dziećmi i młodzieżą	
9.	24.09.2020	15:00-17:00	Animacja Kultury w świecie nowych mediów ^{b)}		Bernadeta Szczypta
10.	28.09.2020	15:00-17:00	Wystąpienia publiczne – zło konieczne czy fascynująca przygoda ^{b)}		Katarzyna Nowak
11.	02.10.2020	15:00-17:00	Bajkoterapia ^{b)}	część I	Katarzyna Nowak
12.	05.10.2020	15:00-17:00		część II	
13.	09.10.2020	15:00-17:00	Gra terenowa i escape room jako aktywna metoda edukacyjna pracy z grupą ^{b)}		Joanna Obłóza
14.	13.10.2020	17:30-19:30	Wychowawcza rola filmu ^{c)}		Joanna Zabłocka-Skorek
15.	Szkolenia w formie filmów		Narzędzia i programy, które ułatwią pracę animatorom		Anna Szalińska
16.			Jak dodatkowo kontaktować się z grupą		Katarzyna Lindner
17.			Folklor w projektach animacji kulturowych		

a) Szkolenie przeprowadzono w łańcucie; ^{b)} Szkolenie ze względu na pandemię miało formę webinarium; ^{c)} Webinarium przeprowadzone w formie live streaming oraz udostępnione w postaci nagrania po wypełnieniu formularza zgłoszenia; ^{d)} Webinarium udostępnione w postaci nagrania po wypełnieniu formularza zgłoszenia.

Źródło: Oficjalna strona BMK w woj. podkarpackim - <http://bmk-ck.pl/zapraszamy-na-webinaria> oraz dokumentacja Operatora regionalnego.

Ponadto, co jest istotnym novum (wymuszonym w jakiejś mierze okolicznościami, ale jednocześnie rozwiązaniem, które warto powielić w przyszłości) na oficjalnej stronie projektu BMK realizowanego na Podkarpaciu są dostępne nagrania następujących webinarów:

- *Kody motywacyjne w relacji animator-uczeń – autorka: Paulina Forma (z dnia 21.08.2020);*
- *Współczesne rodzaje pracy zespołowej uczniów. Organizacja, tworzenie oraz formy działania zespołu – autorka: Anna Winiarczyk (z dnia 24.08.2020);*
- *Finansowanie projektów kulturalnych okiem praktyka – autor: Patryk Kuś (z dnia 27.08.2020);*
- *Historia mówiona w edukacji kulturowej – Oral history – autorka: A. Czyżewska (z dnia 07.09.2020);*
- *Historia mówiona w edukacji kulturowej – Dobry wywiad to podstawa – Anna Czyżewska (z dnia 09.09.2020);*
- *Historia mówiona w edukacji kulturowej – Mamy wywiad i co dalej? – Anna Czyżewska (z dnia 14.09.2020);*
- *Historia mówiona w edukacji kulturowej – Oral history w pracy z dziećmi i młodzieżą – Anna Czyżewska (z dnia 16.09.2020).*

Co więcej, osoby zainteresowane pogłębieniem swojej wiedzy w zakresie edukacji i animacji kulturowej mogą również przesłać za pomocą poczty elektronicznej prośbę (zgodnie z wymogami RODO) o przesłanie na swój adres e-mail nagrań czterech kolejnych szkoleń:¹⁴

– *Folklor w projektach animacji kulturowych* – autorka: Katarzynę Lindner;

– *Narzędzia i programy, które ułatwią pracę animatorom oraz Jak dodatkowo kontaktować się z grupą* – autorka: Anna Szalińska;

– *Wychowawcza rola filmu prowadzonego* – autorka: Joanna Zabłocka-Skorek.

O przesłanie szkoleń można prosić do końca BMK, czyli 12 listopada 2021 roku.

Na zakres treściowy poszczególnych szkoleń składały się następujące zagadnienia¹⁵:

1) *Animator Kultury w świecie nowych mediów* (Bernadeta Szczypta) – na szkoleniu została podjęta odpowiedź na kilka bardzo ważnych pytań, m.in. po co animatorowi kultury Facebook, Instagram, prasa, radio i telewizja, jak odnaleźć się w mediach tradycyjnych oraz jak dobrze pisać i mówić. Ponadto zostanie omówiona tematyka mediów społecznościowych, tj., kiedy i w jaki sposób z nich korzystać;

2) – 3) *Bajkoterapia cz. I i cz. II* (Katarzyna Nowak) – celem warsztatu było zapoznanie uczestników z niedyrektywną metodą pracy, a w tym przedstawienie obecnego dorobku bajek terapeutycznych, ale także wzmacnianie osobistych zasobów. Uczestnicy poznali różnorodne formy przedstawiania i odgrywania bajek i zdobyli umiejętności umożliwiające stworzenie własnej bajki, przeznaczonej dla konkretnego dziecka lub grupy dzieci. Pomysł wypływa z osobistych przekonań, że słowo może leczyć. Literatura pozwala dzieciom oswoić się ze strachem, w uczciwy sposób konfrontuje z problemami – jeśli tylko podejmą wyzwanie, stawia czoło życiu, zamiast przed nim uciekać odniosą zwycięstwo. Bohaterowie opowieści towarzyszą dzieciom wskazując możliwe sposoby rozwiązywania ich problemów, ale niczego nie narzucają. To od dziecka zależy czy podejmie wyzwanie, czy zdecyduje się na takie lub inne działanie – jest to stwarzanie możliwości do samodzielnego podejmowania decyzji przy równoczesnym zapewnieniu wsparcia. Podczas pierwszej części uczestnicy poznali istotę bajek terapeutycznych, czyli to czym są bajki terapeutyczne, mechanizmy działania, zasady doboru bajek do konkretnych problemów wychowawczych oraz zasady tworzenia bajek terapeutycznych. Podczas drugiej części była możliwość przyjrzenia się prawidłowo skonstruowanej bajce terapeutycznej, dokładnego jej przeanalizowania i zastanowienia się nad jej skutecznością i formą artystyczną. Uczestnicy doskonalili się w tworzeniu bajek terapeutycznych, stworzyli własny projekt tego rodzaju bajki, którą będzie można wykorzystać przy rozwiązywaniu konkretnego problemu wychowawczego;

4) *Finansowanie projektów kulturalnych okiem praktyka* (Patryk Kuś) – celem szkolenia było przekazanie wiedzy z zakresu finansowania działalności społecznej z funduszy lokalnych, regionalnych, ogólnopolskich na rzecz organizacji pozarządowych oraz samorządowych instytucji kultury. Program szkolenia został podzielony na trzy części. W pierwszej została poruszona kwestia myślenia projektowego – uczestnicy zapoznali się z procesem projektowania swoich działań (określenie problemu, analiza, cel, działanie, rezultaty, metody, zasoby, harmonogram, budżet). Druga część szkolenia dotyczyła źródeł finansowania (podział źródeł finansowania, pozadotacyjne źródła

¹⁴ Oficjalna strona Operatora regionalnego BMK na Podkarpaciu <http://bmk-ck.pl/bezplatne-nagrania-webinarow/> (Dostęp: 28.10.2020).

¹⁵ Źródło: dokumenty Operatora regionalnego.

finansowania, dotacje jako źródło finansowania projektów, przegląd źródeł finansowania, zasady analizy dokumentów programowych, pozyskiwanie informacji na temat programów dotacyjnych). W trzeciej części została poruszona tematyka sponsoringu (jak przygotować ofertę sponsorską, szukanie sponsorów, siła słów, dobre praktyki);

5) *Folklor w projektach animacji kulturowych* (Katarzyna Lindner) – folklor jest wyjątkowym zasobem polskich animatorów kultury. Z jednej strony do dyspozycji jest wciąż żywa kultura wytwarzana na wsiach, aktywnie działają twórcy ludowi, którzy poznali rzemiosło od swoich rodziców, dziadków i sąsiadów. Istnieje mecenat państwowy nad kulturą ludową, którego istotnym elementem są ośrodki kultury. Jest także wielu zapalonych artystów indywidualnych i badaczy, którzy poświęcają folklorowi całe zawodowe życie. Kultura wiejska stanowi silny element tożsamości Polaków. Młode pokolenia migrantów ze wsi do miast wytworzyły w ostatnich dekadach swoje własne interpretacje i odpowiedzi na kulturę wiejską. Natomiast „uciekiniery” z miast szukają w folklorze stałości i równowagi pomiędzy zabieganą nowoczesnością a wartościami kultur tradycyjnych. Z drugiej strony zajmowani się przez animatorów kultury folklorem rodzi немало kłopotów. Powodem tego jest sztywne trzymanie się starych schematów rodem z minionej epoki, uzależnienie od grantów i finansowania centralnego, wewnętrzne spory i niesnaski środowiskowe, słabnące zainteresowanie odbiorców. W trakcie szkolenia zostały poruszone wszystkie wspomniane tu aspekty, które składają się na niepowtarzalny koloryt i wartość kultury polskiej wsi;

6) *Gra terenowa i escape room jako aktywna metoda edukacyjna pracy z grupą* (Joanna Obłozą) – celem webinarium było wprowadzenie i omówienie mechaniki działania szkolnego Escape Roomu oraz przedstawienie zasad i przebiegu przykładowej rozgrywki. Zostały także omówione etapy tworzenia gry, dostosowywania rozgrywki do wieku uczestników. Uczestnicy webinarium mogli dowiedzieć się jak analizować typy zadań, jakie powinny zostać wykorzystane rekwizyty. Zdobytą podczas webinarium wiedzę można wykorzystać do prowadzenia lekcji w szkole jako atrakcję podczas letniego wypoczynku na koloniach i półkoloniach. Udział w lekcji z wykorzystaniem elementów pokoju zagadek to okazja do nauki, współpracy i świetnej zabawy. Oprócz zdobywania i wykorzystywania wiedzy w praktyce dzieci podejmują decyzję, dyskutują i działają pod presją czasu. Tematyka zabawy może być dowolnie modyfikowana. Webinarium skierowane jest przede wszystkim do nauczycieli, organizatorów wypoczynków letnich dla dzieci, wychowawców kolonijnych, pracowników ośrodków kultury, ale także dla wszystkich chętnych zainteresowanych tym tematem;

7) – 10) *Historia mówiona w edukacji kulturowej* (Anna Czyżewska) – szkolenie składające się z czterech 2 godzinnych wirtualnych spotkań (*Dobry wywiad to podstawa, Mamy wywiad i co dalej?, Oral history, Oral history w pracy z dziećmi i młodzieżą*). Historia mówiona/oral history – to sposób pracy z przeszłością. Podczas szkolenia zastanawiano się na tym, jak realizować projekty z edukacji kulturowej wykorzystujące historię mówioną. Można było także dowiedzieć się jak planować i przeprowadzać wywiady, jak je opracowywać, do czego wykorzystywać, a także w jaki sposób realizować takie projekty z dziećmi i młodzieżą. Szkolenie pozwoliło poszerzyć wiedzę o metodzie oral history i metodzie biograficznej, zwiększyć umiejętności przeprowadzenia wywiadów biograficznych. Celem tych webinarium jest również uwrażliwienie na kwestie związane z badaniami nad pamięcią w tym wprowadzenie kategorii post pamięci (czyli tworzenia pamięci odziedziczonej) oraz stworzenie katalogu tematów, wokół których można realizować lokalne projekty dotyczące oral history i poznanie dobrych praktyk;

11) *Jak dodatkowo kontaktować się z grupą* (Anna Szalińska) – celem szkolenia było zwiększenie umiejętności takich jak: budowanie społeczności online, kontaktowania się z odbiorcami i budowanie relacji, obsługa mediów społecznościowych (Facebook, Instagram, YouTube), planowanie i prowadzenie działań informacyjnych online. Zakres treściowy szkolenia obejmował takie treści jak: budowanie relacji, a w tym zasady od których warto zacząć budując społeczność; a także zachowanie spójności komunikacji z odbiorcami; sposoby tworzenia treści oraz specyfika mediów społecznościowych;

12) *Kody motywacyjne w relacji animator-uczeń* (Paulina Forma) – w czasie spotkania uczestnicy poznali czynniki determinujące poszczególne typy osobowości osób zaangażowanych w działania animacyjne ze szczególnym uwzględnieniem kodów motywacyjnych. Dokonali samo rozpoznania czynników, które motywują ludzi, dodają im energii i zwiększają ich zaangażowanie oraz czynników zniechęcających do aktywności. Ocena posiadanego indywidualnego motywacyjnego DNA umożliwi określenie elementów, które zachęcają do działania – zupełnie tak, jak genetyczne DNA wyznacza niepowtarzalne cechy fizyczne człowieka. Uczestnicy poznają założenia koncepcji, według której szkoleni są słynni i wybitni ludzie;

13) *Narzędzia i programy, które ułatwią pracę animatorom* (Anna Szalińska) – celem szkolenia było zwiększenie poziomu takich umiejętności jak: budowanie marki osobistej i społeczności online; obsługa programu do obróbki grafiki i montażu filmów; planowanie i prowadzenie działań informacyjnych online. Ponadto udział w szkoleniu pozwalał jego uczestników zwiększyć zasób wiedzy na temat budowania relacji z odbiorcami. Rodzaje narzędzi jakie zostały omówione w trakcie szkolenia i kategorie zagadnień to: bezpłatny program do tworzenia grafiki; darmowy program do tworzenia filmów; banki zdjęć oraz licencje CC;

14) *Proste zasady robienia dobrej dokumentacji wizualnej w projektach kulturalnych* (Kinga Bielec) – Uczestnicy oprócz znajomości podstaw technicznych fotografowania usłyszeli wiele cennych rad o edycji zdjęć, prawidłowym kadrowaniu, wykorzystywaniu gry światła do osiągnięcia niebanalnych efektów, o selekcji i przygotowywaniu fotografii do publikacji. Swoje wiadomości utrwalali podczas prostych ćwiczeń;

15) *Współczesne rodzaje pracy zespołowej uczniów. Organizacja, tworzenie oraz formy działania zespołu* (Anna Winiarczyk) – umiejętność pracy w zespole stanowi jedną z kompetencji miękkich i jest niezwykle pożądaną zarówno wśród uczniów, jak i pracowników różnych szczebli. Wprowadzenie pracy zespołowej ma na celu wzmocnienie pomysłowości poszczególnych członków zespołu, a w konsekwencji przyniesienie szybszych i lepszych rezultatów np. rozwiązania określonego problemu. Jednak, aby praca w zespole przyniosła zamierzone efekty konieczne jest prawidłowe dobranie osób do grupy, tak aby ich potencjał był wykorzystany do osiągnięcia zamierzonego celu oraz aby były to jednostki zaangażowane, odpowiedzialne w dążeniu do realizacji przedsięwzięcia, a ponadto wzajemnie wspierające się i szanujące. Dziś w dobie cyfryzacji, kiedy doświadcza się coraz głębszej immersji, nie sposób być obojętnym na nowe technologie informacyjno-komunikacyjne, które przeniknęły do wielu obszarów naszego życia. Ich potencjał można również wykorzystać w pracy zespołowej. Zatem jak właściwie dobrać skład zespołu? Jak przyporządkować odpowiednie role jego członkom? Na czym polega dobra współpraca w zespole? Jakie narzędzia nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych można zastosować w pracy zespołowej? I wreszcie jakie korzyści przynosi praca w zespole? Odpowiedziom na te oraz inne pytania poświęcony był niniejszy webinar;

16) *Wychowawcza rola filmu* (Joanna Zabłocka-Skorek) – celem szkolenia było zdobycie przez animatorów, edukatorów kulturowych oraz nauczycieli kompetencji kluczowych z obszaru włączania nowych technologii (w tym dzieła filmowego) w praktykę zawodową. Dzięki nim będą mogli oni uatrakcyjnić proces dydaktyczno-wychowawczy poprzez włączenie dzieła filmowego do pracy z dziećmi i młodzieżą.

17) *Wystąpienia publiczne – zło konieczne czy fascynująca przygoda* (Bernadeta Szczypa) – szkolenie dotyczyło tego jak przygotować się do publicznego wystąpienia, i jak prawidłowo przygotować jego scenariusz. Dodatkowo zostały przedstawione techniki pracy z głosem, tak aby dobrze i kompetentnie brzmiał, a także skuteczne metody pokonywania paraliżującej tremy.

1.4 Przeprowadzenie procedury konkursowej

Zgodnie z przyjętym Regulaminem procedura konkursowa przewidywała następujące działania i terminy:

- ogłoszenie naboru wniosków konkursowych na współorganizację inicjatyw z zakresu edukacji i animacji kulturowej – 09.05.2020 r. na stronie internetowej Bardzo Młodej Kultury w województwie podkarpackim <http://bmk-ck.pl>;¹⁶

- aplikowanie o granty – od 14.05.2020 r. do 15.06.2020 r. (do godz. 23.59) (przy czym w tym roku zgłoszenia można było przysyłać wyłącznie drogą elektroniczną na adres bmk2.ck@gmail.com); przewidziane dofinansowanie projektów to kwoty od 5 000 do 15 000 zł brutto na m.in. warsztaty, projekcje, inscenizacje, plenery malarskie, koncerty, wystawy, taniec, muzykę, literaturę, dziedzictwo kulturowe, teatr, film, folklor, ekologię, spotkania z twórcami, media, street art.; przewidziano przy tym taką możliwość, aby wszystkie te działania mogły być realizowane także on-line;

- rozstrzygnięcie konkursu 22.06.2020 r.;

- ogłoszenie wyników konkursu na stronie internetowej BMK w województwie podkarpackim¹⁷; realizację projektów przewidziano w terminach od 01.07.2020 r. do 18.10.2020 r.

Istotną różnicą w porównaniu do lat ubiegłych było zrezygnowanie z dwuetapowości procedury konkursowej, co mogło mieć pozytywny na podjęcie przez animatorów i edukatorów kulturowych z Podkarpacia decyzji o udziale w konkursie.

Skład komisji konkursowej stanowiły następujące osoby¹⁸:

- Katarzyna Kuczmenda – Zastępca Dyrektora Departamentu Edukacji, Nauki i Sportu Urzędu Marszałkowskiego województwa podkarpackiego

- Kinga Bielec – Animatorka kultury, dziennikarka; Prezes Fundacji SOS Życie, stypendystka Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

- Paweł Kamiński – Koordynator projektu Bardzo Młoda Kultura w województwie dolnośląskim, Dyrektor Ośrodka Postaw Twórczych we Wrocławiu

- dr Robert Godek – Dyrektor Departamentu Kultury i Ochrony Dziedzictwa Narodowego Urzędu Marszałkowskiego województwa podkarpackiego

- Janusz Czarski – Dyrektor Centrum Kulturalnego w Przemyślu.

¹⁶ BMK w woj. podkarpackim, <http://bmk-ck.pl/rusza-nabor-wnioskow/> (Dostęp: 13.11.2020).

¹⁷ BMK w woj. podkarpackim, <http://bmk-ck.pl/poznaj-liste-zwycieskich-projektow/> (Dostęp: 13.11.2020).

¹⁸ Protokół z posiedzenia Komisji oceniającej projekty złożone w konkursie o współorganizację inicjatyw w ramach Projektu Bardzo Młoda Kultura w 2020 r., realizowanego w ramach Programu Bardzo Młoda Kultura 2019-2021, Przemyśl, 22 czerwca 2020r.; <http://bmk-ck.pl/poznaj-liste-zwycieskich-projektow/> (Dostęp: 13.11.2020).

Oprócz merytorycznych aspektów związanych z powołaniem członków Komisji konkursowej, można zwrócić uwagę na to, że Operator regionalny z jednej strony dba o to, aby w składzie tym następowała rotacja osób oceniających wnioski, a z drugiej zmiany te przeważnie są dokonywane z uwzględnieniem pewnej trwałości tego grona w ramach jednej edycji programu. Tym samym jedyną osobą, która pracowała w Komisji we wszystkich konkursach od początku realizacji programu BMK na Podkarpaciu jest Janusz Czarski – dyrektor Centrum Kulturalnego w Przemyślu, który w tym gronie jest przedstawicielem Operatora regionalnego – por. Zestawienie 3.

Zestawienie 3 Uczestnictwo w składzie jury konkursu realizowanego w ramach BMK w latach 2016-20 w województwie podkarpackim

Lp.	Imię	Nazwisko	I edycja BMK				II edycja BMK			Ogółem
			2016	2017	2018	Razem	2019	2020	Razem	
1.	Janusz	Czarski	1	1	1	3	1	1	2	5
2.	Katarzyna	Kuczmenda	1	1	1	3	1	1	2	5
3.	Kinga	Bielec	0	1	1	2	1	1	2	4
4.	Aleksander	Konopek*	1	1	1	3	1	0	1	4
5.	Paweł	Kamiński	0	0	0	0	1	1	2	2
6.	Karolina	Opałko**	0	1	1	2	0	0	0	2
7.	Robert	Godek	0	0	0	0	0	1	1	1
Ogółem			3	5	5	X	5	5	X	X

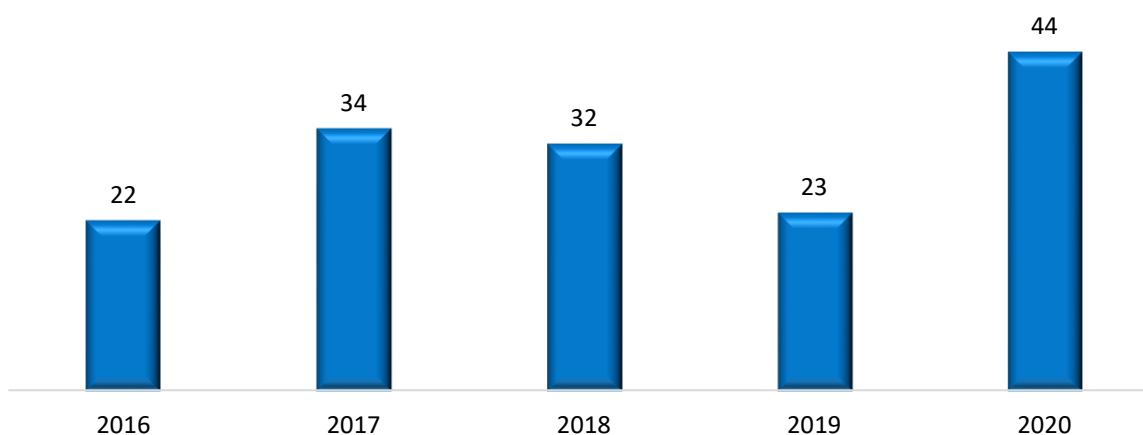
Uwaga! Znaczenie cyfr w przypadku poszczególnych lat: uczestnictwo w komisji – 1; nieuczestniczenie – 0;

*Ówczesny Dyrektor Departamentu Kultury i Ochrony Dziedzictwa Narodowego Urzędu Marszałkowskiego województwa podkarpackiego; **Współkoordynatorka projektu „Świętokrzyska Akademia Edukacji Kulturowej” realizowany w ramach BMK w latach 2016-18, pracownik Wojewódzkiego Dom Kultury w Kielcach.

Źródło: opracowanie własne.

W 2020 r. złożono 44 wnioski o grant, z czego 7 aplikacji nie spełniło wymogów formalnych (co stanowi ok. 16% wszystkich formularzy). Na uwagę zasługuje fakt, iż w bieżącym roku złożono prawie dwukrotnie więcej wniosków o wsparcie finansowe projektów z zakresu animacji lub edukacji kulturowej, niż było to w ubiegłym. W 2019 r. do konkursu zdecydowało się wziąć udział 23 Wnioskodawców – por. Wykres 5.

Wykres 5 Liczba wniosków o grant w ramach BMK w woj. podkarpackim w latach 2016-20

Uwaga! W latach 2016-19 mowa o wnioskach złożonych do I etapu procedury konkursowej; liczba grantów przyznanych w latach 2016-19 – po 7, w 2020 r. – 9.

Źródło: opracowanie własne.

Animatorzy i edukatorzy kulturowi z Podkarpacia – jak wynika z dużej różnorodności tematycznej wniosków konkursowych oraz zasięgu oddziaływania projektów w nich opisanych – wykazali się bardzo dużą kreatywnością. Projekty dotyczyły bardzo wielu dziedzin aktywności kulturowej, a w tym m.in. architektury, fotografii, kulinariów, literatury, malarstwa, muzyki, radia, rękodzieła (a w tym m.in. haftowanie, garncarstwo, wiklina, pisanie ikon), rzeźby, śpiewu, tańca, teatru. Co więcej, znaczna część

z tych projektów miała charakter interdyscyplinarny. Odwoływały się one do tradycji, ale również do nowoczesności łącząc nieraz te dwie perspektywy. Wiele z nich uwzględniało uczestnictwo przedstawicieli wszystkich kategorii wiekowych dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych (a w tym seniorów), kładąc nacisk na komunikację międzypokoleniową oraz przekaz tradycji. Niektóre z projektów akcentowały integrację pomiędzy młodymi osobami pełnosprawnymi i niepełnosprawnymi. Część z nich skupiała się na konkretnych, niewielkich miejscowościach i zamieszkujących je społecznościach, inne swoim zasięgiem obejmowały duże obszary, w tym duże miasta i ich mieszkańców. Zajęcia z Beneficjentami projektu BMK były przewidziane w plenerach, w świetlicach, w profesjonalnych studiach nagrań, galeriach sztuki, salach teatralnych, w Filharmonii, ale także w trakcie wycieczek terenowych. Planowano zapoznawać dzieci z dorobkiem dziedzictwa kulturowego, a w tym m.in. z architekturą sakralną, ale też przyrodniczego. Narzędzia jakimi zamierzali się posługiwać edukatorzy i animatorzy kulturowi należały z jednej strony to tak dawnych, że już zanikających i tym samym konieczne stało się dziś ich przypomnienie, a z drugiej w projektach pojawiały się pomysły na korzystanie z najnowocześniejszych urządzeń (w tym np. rzutnika do prezentacji multimedialnych na fasadach budynków). Ponadto realizatorzy projektów zadbali o to, aby ich efekty były upowszechnione za pomocą tradycyjnych środków komunikacji oraz Internetu, a w tym tzw. mediów społecznościowych – por. Zestawienie 4.

Zestawienie 4 Wykaz wniosków projektowych zgłoszonych do konkursu regrantingowego przeprowadzonego w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim

Lp.	Imię	Nazwisko	Miejscowość	Gmina	Powiat	Nazwa projektu
1.	Agnieszka	Adamczyk	Górki	Borowa	mielecki	„Dziadek opowiadał, babcia śpiewała - tak moja historia powstała”
2.	Monika	Adamiec	Trzciana	Świlcza	rzeszowski	Międzypokoleniowy Plener Artystyczny Natura Źródłem Inspiracji 2020 Sztuka łączy pokolenia
3.	Maciej	Bąk	Oleszyce	Oleszyce	lubaczowski	„Z podkarpackim przytupem”
4.	Marta	Brzeżawska	Sanok	Sanok	sanocki	Letnie spotkania ze sztuką w Niebieszczanach
5.	Grzegorz	Brzyski	Rzeszów	Rzeszów	rzeszowski	Podkarpackie od kuchni.
6.	Monika	Buczek	Lubaczów	Lubaczów	lubaczowski	„Razem tworzymy kreatywny świat”
7.	Andrzej	Cieszyński	Przemyśl	Przemyśl	przemyski	„Zwierzbiki” oczami dziecięcej wyobraźni
8.	Marta	Cwian	Nienadowa	Dubiecko	przemyski	„Dzieci i młodzież w świetle tradycji Naszej Małej Ojczyzny”
9.	Urszula	Czerwińska	Jaśło	Jaśło	jasielski	„Spod lipki i jawora do świata naszych dziadków”
10.	Beata	Drzymała	Nowosielec	Nisko	niżański	„Historia wikliną pisana - Rudnik nad Sanem”
11.	Monika	Fudali	Pruchnik	Pruchnik	jarosławski	„Pruchnicka paleta kultury”
12.	Iwona	Gibała-Błażewicz	Sanok	Sanok	sanocki	„Teatr obrazów”
13.	Ewa	Grzebień	Wiśniowa	Iwierzycy	ropczycko-sędziszowski	„Do źródła”-warsztaty śpiewu tradycyjnego
15.	Dorota	Gunia	Radymno	Radymno	jarosławski	Carpathia Pearls – Karpackie Perły
14.	Bartosz	Gunia	Skołoszów	Radymno	jarosławski	„Zn@my Naszą Kulturę i Architekturę”
16.	Aneta	Jakubowska	Rudnik nad Sanem	Rudnik nad Sanem	niżański	„Polska stolica wikliny zapisana w kadrze”
17.	Dominika	Jędrzejczyk-Wielgosz	Nowy Żmigród	Nowy Żmigród	jasielski	„Wędrująca ikona i Dziedzictwo przyrodnicze Beskidu Niskiego”
18.	Barbara	Józefowicz	Jaśło	Jaśło	jasielski	„Spotkanie z Henrykiem Dobrzańskim, Jerzym Matuszkiewiczem i Rudolfem Weiglem w pracowni artystycznej w Jaśle”

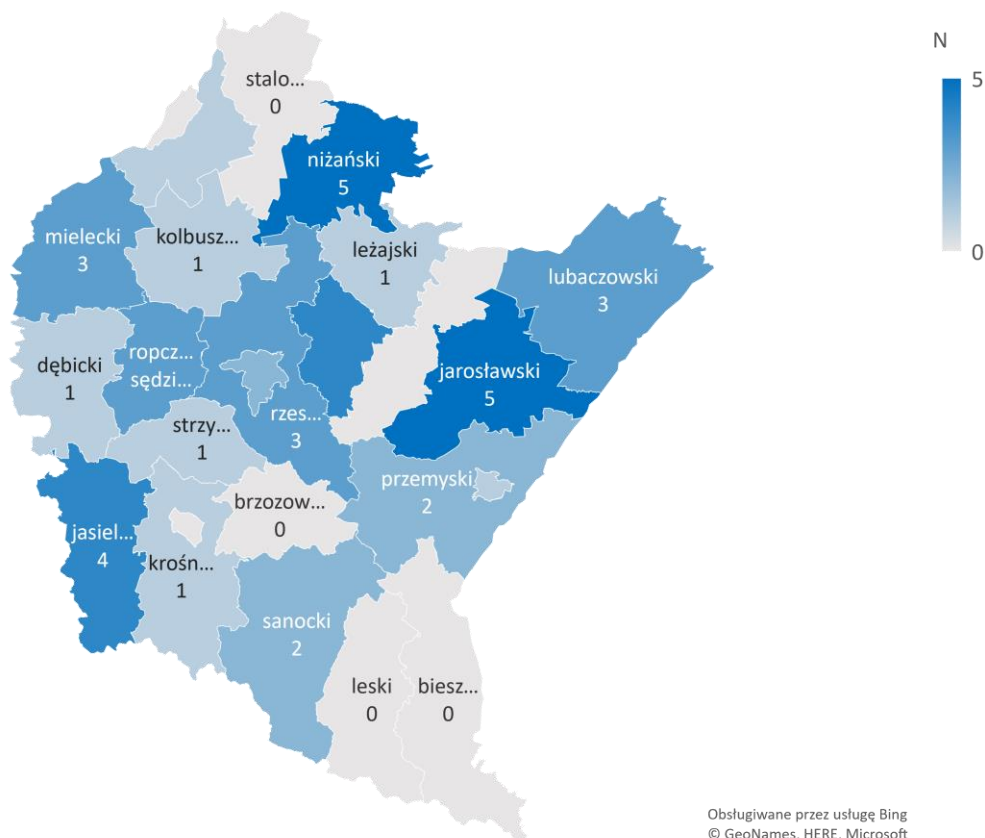
19.	Magdalena	Kątnik-Kowalska	Żołynia	Żołynia	łańcucki	„Cinema My Love”
20.	Joanna	Kostkiewicz	Wyszatyce	Żurawica	przemyski	„Złap pierogi za nogi”
21.	Sylwia	Kozak	Chmielnik	Chmielnik	rzeszowski	„String Art łączy pokolenia”
22.	Małgorzata	Leja	Dąbrowica - Kuryłówka	Kuryłówka	leżajski	„Budujemy MOST”
23.	Bernadeta	Lekka	Husów	Markowa	łańcucki	„Kultura językiem pisana”
24.	Monika	Maj-Lichończak	Jarosław	Jarosław	jarosławski	„Wydź z KOKONU!”
25.	Dominika	Migoń	Żyraków	Żyraków	dębicki	„De-Lab-Te Dębickie Laboratorium Teatralne
26.	Anna	Mikłasz	Pruchnik	Pruchnik	jarosławski	„Spotkania z Janem Pawłem II w edukacji kulturalno-teatralnej”
27.	Piotr	Ogorzelec	Sędziszów Małopolski	Sędziszów Małopolski	ropczycko-sędziszowski	NA NUT(D)E
28.	Szymon	Pacyna	Sędziszów Małopolski	Sędziszów Małopolski	ropczycko-sędziszowski	Wystawa pt. Rozkaz 00350 – zbrodnia katyńska i jej ofiary z ziemi ropczycko - sędziszowskiej
29.	Ewa	Piekarska	Tarnowiec	Tarnowiec	jasielski	„O Goleszu i Zyndramie”
30.	Anna	Piękoś	Mielec	Mielec	mielecki	„ECO-ART CHALLENGE”
31.	Justyna	Pomykała-Berrached	Mielec	Mielec	mielecki	„Mielecki Teatr Radiowy”
32.	Barbara	Potocka	Nowosielec	Nisko	niżański	„Kreatywny zakątek”
33.	Anna	Praczo	Oleszyce	Oleszyce	lubaczowski	„Na początku było słowo”
34.	Anna	Pszonka	Czudec	Czudec	strzyżowski	„Kuznia talentów malarskich”
35.	Janina	Puchalik	Żołynia	Żołynia	łańcucki	„Nie taki teatr straszny... czyli jak rozgryźć Dziadka do orzechów”
36.	Wojciech	Ramus	Sandomierz	Sandomierz	Sandomierz	„Czerwcowe noce”
37.	Bernadeta	Rzeszutek	Raniżów	Raniżów	kolbuszowski	„Niepełnosprawni-pełnosprawni szlakiem kultury ludowej”
38.	Łukasz	Sędyka	Tarnobrzeg	Tarnobrzeg	tarnobrzęski	„Łasoskie korzenie”
39.	Agnieszka	Sopel	Łukawiec	Trzebownisko	rzeszowski	„Zmalujemy naszą szkołę”. Warsztaty street artu”
40.	Tobiasz	Szwast	Dukla	Dukla	krośnieński	„Najlepsze pierogi są z Chyrowej” Warsztaty lepienia pierogów dla dzieci i młodzieży
41.	Anna	Śliwka	Nisko	Nisko	niżański	„Cztery pory roku... lato, jesień”
42.	Anna	Ulewicz	Jeżowe	Jeżowe	niżański	„Szlakiem jeżowskiej kultury”
43.	Magdalena	Wiślak	Rzeszów	Rzeszów	rzeszowski	Rozrusz@jki
44.	Nina	Zielińska-Krudysz	Łańcut	Łańcut	łańcucki	„Artystyczny wehikuł czasu”

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Operatora regionalnego.

Biorąc pod uwagę miejsce aktywności edukatorów i animatorów kulturowych z Podkarpacia, to można zauważyć, iż w 2020 r. nie złożono wniosków z takich powiatów jak: bieszczadzki, brzozowski, m. Krosno, leski, przeworski, stalowowolski oraz m. Tarnobrzeg. Jednakże w jednym przypadku Wnioskodawca na co dzień prowadzi się działalność w Sandomierzu (woj. świętokrzyskie), ale realizacja projektu była przewidywana w Stalowej Woli. Najwięcej wniosków konkursowych zostało złożonych przez reprezentantów powiatów jarosławskiego i niżańskiego (po 5 wniosków). Relatywnie dużo uczestników konkursu było z powiatu łańcuckiego oraz jasielskiego (po 4 wnioski). W przypadku takich powiatów jak: lubaczowski, mielecki, ropczycko-sędziszowski i rzeszowski do konkursu stanęło odpowiednio po 3 Wnioskodawców. W odniesieniu do powiatów takich jak: przemyski, miasto

Rzeszów oraz sanocki liczba wniosków wyniosła odpowiednio po 2 projekty. Natomiast po jednym zgłoszeniu pojawiło się z takich powiatów jak: dębicki, kolbuszowski, krośnieński, leżajski, miasto Przemyśl, strzyżowski oraz tarnobrzegi. Jak już wspomniano jeden wniosek pochodził od osoby na co dzień działającej w sferze edukacji i animacji kulturowej w Sandomierzu – por. Mapa 3.

Mapa 3 Miejsca działalności edukatorów i animatorów kulturowych wnioskujących o grant w ramach BMK w woj. podkarpackim w 2020 r. – mapa poglądowa

Legenda:

Lp.	Powiat	Miejscowości	Ogółem
1.	dębicki	Żyraków	1
2.	jarosławski	Jarosław; Pruchnik (2); Radymno; Skołoszów	5
3.	jasielski	Jaśło (2); Nowy Żmigród; Tarnowiec	4
4.	kolbuszowski	Raniżów	1
5.	krośnieński	Dukla	1
6.	leżajski	Dąbrowica -Kuryłówka	1
7.	lubaczowski	Lubaczów; Oleszyce (2)	3
8.	łańcucki	Husów; Łańcut; Żołynia (2)	4
9.	mielecki	Górki; Mielec (2)	3
10.	niżański	Jeżowe; Nisko; Nowosielec (2); Rudnik n. Sanem	5
11.	przemyski	Nienadowa; Wyszatyce	2
12.	Przemyśl	Przemyśl	1
13.	ropczycko-sędziszowski	Sędziszów Małopolski (2); Wiśniowa	3
14.	rzeszowski	Łukawiec; Trzciana; Chmielnik	3
15.	Rzeszów	Rzeszów (2)	2
16.	sanocki	Sanok (2)	2
17.	strzyżowski	Czudec	1
18.	tarnobrzegi	Tarnobrzeg	1
19.	Sandomierz	Sandomierz*	1
Ogółem			44

*Miejsce działalności wnioskodawcy – realizacja projektu w Stalowej Woli.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Operatora regionalnego.

Biorąc pod uwagę kryteria regulaminowe, ocenę punktową i wspólną dyskusję, Komisja konkursowa wyłoniła spośród 44 zgłoszonych projektów, a *de facto* 37 poprawnie wypełnionych wniosków, 9 zwycięskich przedsięwzięć – por. Zestawienie 5.

Zestawienie 5 Lista rankingowa zwycięskich projektów w 2020 r. – BMK w woj. podkarpackim według liczby punktów uzyskanych w ramach procedury konkursowej

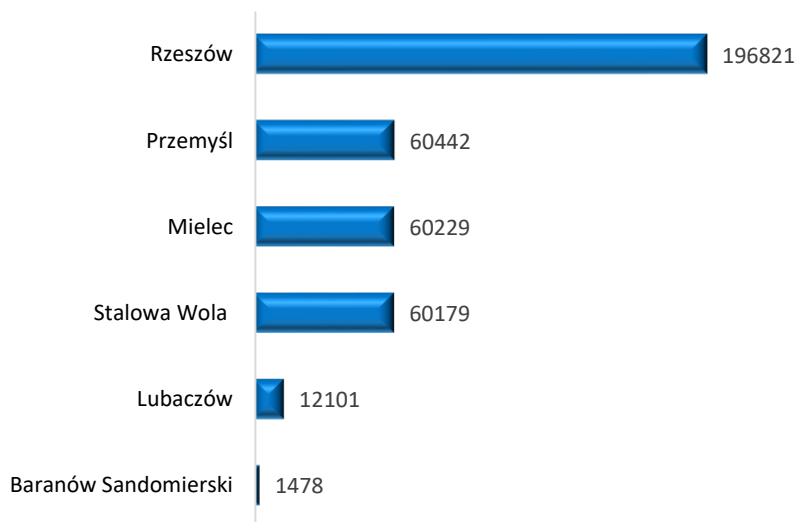
Lp.	Imię	Nazwisko	Miejsce realizacji projektu	Tytuł projektu	Liczba punktów
1.	Małgorzata	Leja	Cieplce	Budujemy MOST	157
2.	Sylwia	Kozak	Chmielnik, Rzeszów	String Art łączy pokolenia	151
3.	Monika	Maj-Lichończak	Boratyn, Chłopice, Dobkowice, Jankowice, Lutków, Łowce, Zamiechów	Wyjdź z KOKONU!	150
4.	Justyna	Pomykała-Berrached	Mielec	Mielecki Teatr Radiowy	150
5.	Monika	Buczek	Lubaczów	Razem tworzymy kreatywny świat	148
6.	Andrzej	Cieszyński	Przemyśl	„Zwierzobziki” oczami dziecięcej wyobraźni	143
7.	Łukasz	Sędyka	Komorów	Łasoskie korzenie	143
8.	Dominika	Jędrzejczyk-Wielgosz	Desznica, Nowy Żmigród, Świątkowa Wielka, Świerzowa Ruska	Wędrująca Ikona i Dziedzictwo przyrodnicze Beskidu Niskiego	141
9.	Wojciech	Ramus	Stalowa Wola, Baranów Sandomierski	Czerwcowe noce	139

Źródło: Protokół z posiedzenia komisji oceniającej...

Strona BMK w województwie podkarpackim <http://bmck.pl/poznaj-liste-zwycieskich-projektow/>

W wyniku konkursu w 2020 r. w województwie podkarpackim w ramach BMK projekty zostały zrealizowane na terenie 6 miast oraz 13 wsi, bardzo zróżnicowanych pod względem wielkości. Miasta, w których w tym roku zostały przeprowadzone projekty, to największe miasto na Podkarpaciu, stolica województwa, czyli Rzeszów, a także ponad sześćdziesięciotysięczne miasta jak Przemyśl, Przemyśl, Mielec, Stalowa Wola, a także ponad dwunastotysięczny Lubaczów i najmniejszy w tym zestawieniu Baranów Sandomierski liczący sobie ok. półtora tysiąca mieszkańców – por. Wykres 6.

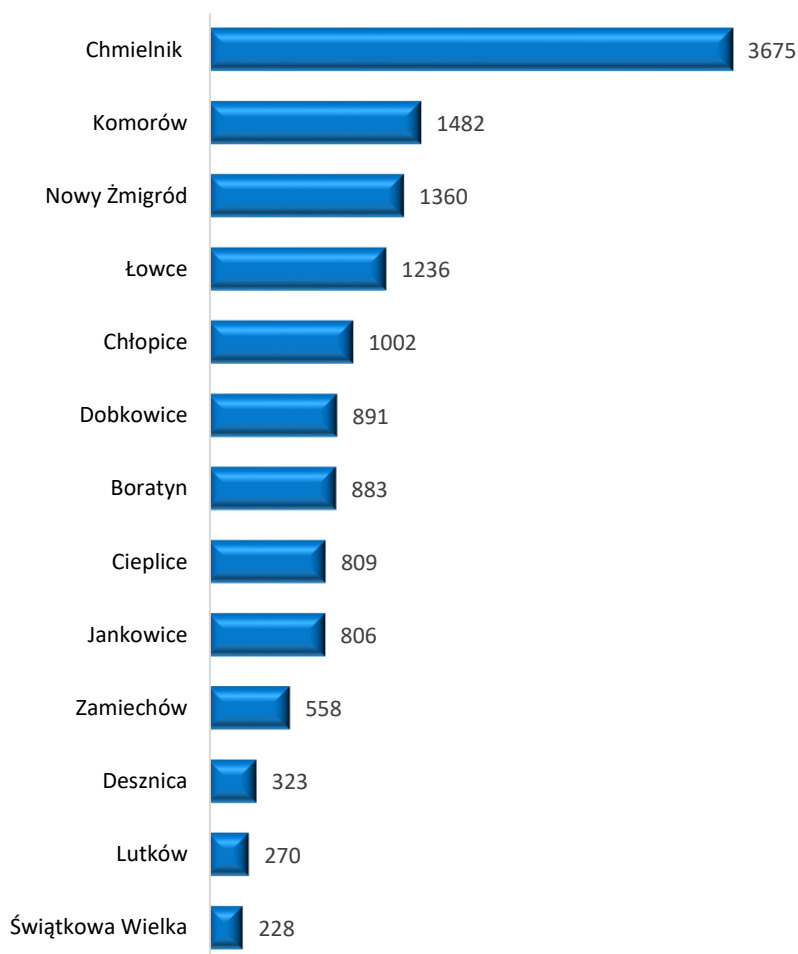
Wykres 6 Miasta, w których zrealizowano projekty w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim według liczby mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W przypadku podkarpackich wsi projekty w ramach BMK w 2020 r. zagościły w takich jak: największy w tym wyszczególnieniu Chmielnik (ok. 3,7 mieszkańców), Komorów, Nowy Żmigród, Łowce oraz Chłopice (ponad tysiąc mieszkańców), Dobkowice, Boratyn (po ok. 900 mieszkańców), Cieplice i Jankowice (po ok. 800 mieszkańców), Zamiechów (ok. pół tysiąca mieszkańców), Desznica i Lutków (po ok. 300 mieszkańców), a także najmniejsza miejscowość w tym kontekście, tj. Świątkowa Wielka (ok. 200 mieszkańców). Ponadto w przypadku jednego z projektów odwiedzono miejsce pozostałe po nieistniejącej już dziś łemkowskiej wsi w Beskidzie Niskim, tj. Świerzowej Ruskiej – por. Wykres 7.

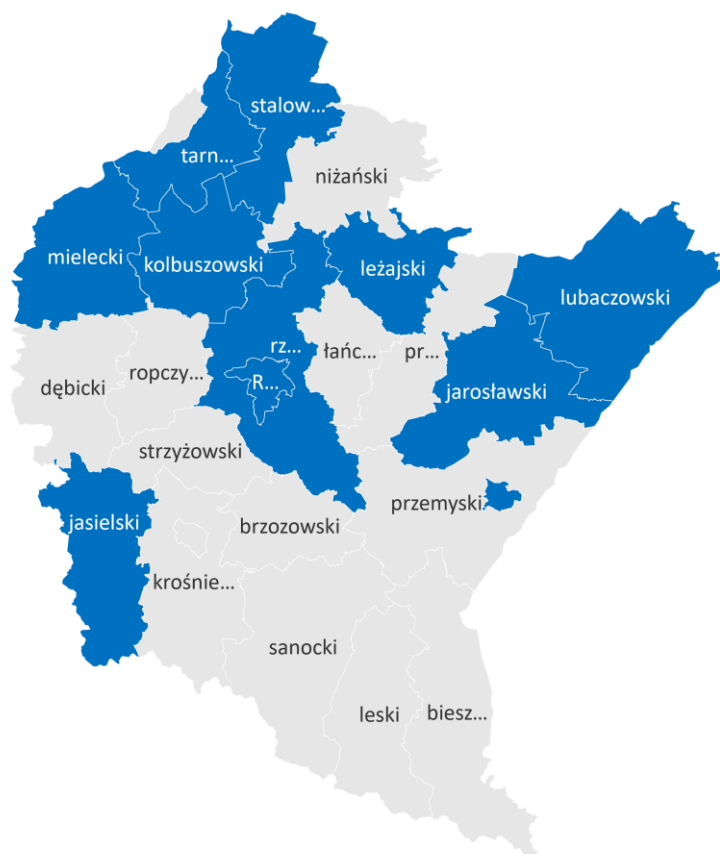
Wykres 7 Wsie, w których zrealizowano projekty w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim według liczby mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2020 r. projekty w ramach BMK w województwie podkarpackim zostały zrealizowane w takich powiatach jak: jarosławski, jasielski, leżajski, lubaczowski, miasto Przemyśl, miasto Rzeszów, mielecki, rzeszowski, stalowowolski oraz tarnobrzeski. Natomiast w tym roku projektów takich nie przeprowadzono w takich powiatach jak: bieszczadzki, brzozowski, dębicki, krośnieński, leski, łańcucki, miasto Krosno, miasto Tarnobrzeg, niżański, przemyski, przeworski, ropczycko-sędziszowski, sanocki oraz strzyżowski – por. Mapa 4.

Mapa 4 Miejsca realizacji projektów (powiaty) w ramach BMK w woj. podkarpackim w 2020 r.
– mapa poglądowa

Obsługiwane przez usługę Bing
© GeoNames, HERE, Microsoft

Legenda:

Lp.	Powiat	Gmina	Miejscowość	Tytuł projektu
1.	jarosławski	Chłopice	Boratyn, Chłopice, Dobkowice, Jankowice, Lutków, Łowce, Zamiechów	Wychód z KOKONU!
2.	jasielski	Nowy Żmigród	Desznica, Nowy Żmigród	Wędrująca Ikona i Dziedzictwo przyrodnicze Beskidu Niskiego
		Krępna	Świątkowa Wielka, Świerżowa Ruska*	
3.	leżajski	Adamówka	Cieplice	Budujemy MOST
4.	lubaczowski	Lubaczów	Lubaczów	Razem tworzymy kreatywny świat
5.	mielecki	Mielec	Mielec	Mielecki Teatr Radiowy
6.	Przemyśl	Przemyśl	Przemyśl	„Zwierzbiziki” ...
7.	rzeszowski	Chmielnik	Chmielnik	String Art łączy pokolenia
8.	Rzeszów	Rzeszów	Rzeszów	
9.	tarnobrzewski	Baranów Sandomierski	Baranów Sandomierski	Czerwcowe noce
10.	stalowowolski	Stalowa Wola	Stalowa Wola	
11.	kolbuszowski	Majdan Królewski	Komorów	Lasoskie korzenie
Ogółem projektów				9

* Nieistniejąca dziś łemkowska wieś w Beskidzie Niskim.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Operatora regionalnego.

W przypadku wszystkich dziewięciu wniosków projektowych, które zwyciężyły w konkursie przyznane zostały środki finansowe w wysokości dokładnie takiej, jaka była w nich przewidziana. Maksymalne możliwe dofinansowanie miało przyznano czterem projektom (tj. Budujemy MOST, Czerwcowe noce, Lasoskie korzenie oraz Wędrująca Ikona i Dziedzictwo przyrodnicze Beskidu Niskiego). Niewiele mniejsze kwoty wsparcia otrzymały kolejne cztery projekty (tj. „Zwierzbiziki” oczami dziecięcej wyobraźni, Wychód z KOKONU!, Razem tworzymy kreatywny świat, String Art łączy

pokolenia). W tym zestawieniu o najmniejszą kwotę wnioskowano w przypadku projektu Mielecki Teatr Radiowy (6 tys. zł) – por. Zestawienie 6.

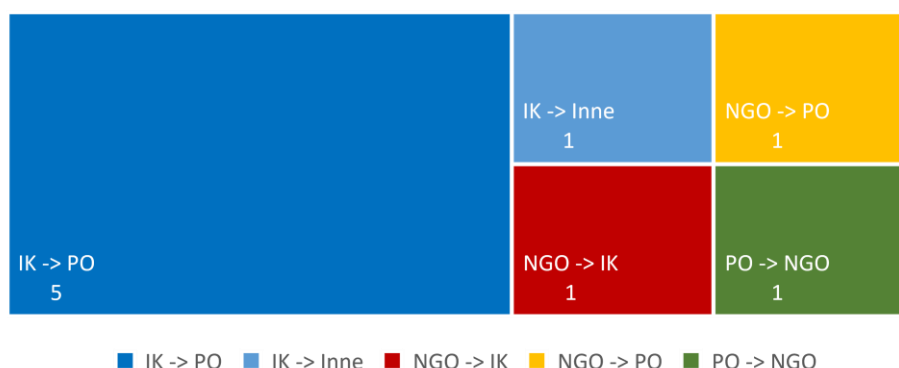
Zestawienie 6 Środki przyznane poszczególnym projektom w procedurze konkursowej w ramach BMK w woj. podkarpackim w 2020 r.

Lp.	Imię	Nazwisko	Tytuł projektu	Środki wnioskowane	Środki przyznane
1.	Małgorzata	Leja	Budujemy MOST	15000	15000
2.	Wojciech	Ramus	Czerwcowe noce	15000	15000
3.	Łukasz	Sędyka	Lasoskie korzenie	15000	15000
4.	Dominika	Jędrzejczyk-Wielgosz	Wędrująca Ikona...	15000	15000
5.	Andrzej	Cieszyński	„Zwierzbziki” ...	14920	14920
6.	Monika	Maj-Lichończak	Wydź z KOKONU!	14750	14750
7.	Monika	Buczek	Razem tworzymy...	13800	13800
8.	Sylwia	Kozak	String Art...	13100	13100
9.	Justyna	Pomykała-Berrached	Mielecki Teatr Radiowy	6000	6000
Ogółem				122570	122570

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Operatora regionalnego.

Zgodnie z założeniami programu Bardzo Młoda Kultura projekty były realizowane we współpracy pomiędzy przedstawicielami podmiotów należącymi do takich sfer jak instytucje kultury, placówki oświatowe oraz organizacje pozarządowe. Wśród Wnioskodawców najczęściej reprezentowane były instytucje kultury (6 projektów). W przypadku dwóch projektów Wnioskodawcy byli członkami organizacji pozarządowych – stowarzyszeń. Jeden wniosek został złożony przez pracownika placówki oświatowej (a konkretnie szkoły podstawowej). Natomiast partnerami projektów byli przeważnie reprezentanci placówek oświatowych (6 projektów, przy czym w jednym z nich kooperantkami Wnioskodawcy były dwie przedstawicielki placówek oświatowych, tj. szkół podstawowych). W jednym projekcie partnerował przedstawiciel organizacji pozarządowej. Także w jednym projekcie był to pracownik instytucji kultury. Również w jednym z projektów przewidziano udział partnera, którym był przedstawiciel Parku Narodowego, który to podmiot w swym statucie przewiduje również działania edukacyjne – por. Zestawienie 7. Jak widać stroną najczęściej inicjującą współpracę w ramach projektów byli przedstawiciele instytucji kultury, a najczęstszą konfiguracją była tu kooperacja pomiędzy instytucjami kultury i placówkami oświatowymi – por. Wykres 8.

Wykres 8 Konfiguracja współpracy pomiędzy podmiotami realizującymi projekty w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim

Źródło: opracowanie własne.

Zestawienie 7 Podmioty reprezentowane przez wnioskodawców i partnerów zwycięskich projektów realizowanych w ramach BMK w 2020 r.

Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca			Partner		
		imię i nazwisko	afiliacja		imię i nazwisko	afiliacja	
			nazwa	rodzaj		nazwa	rodzaj
1.	„Budujemy MOST”	Małgorzata Leja	Szkoła Podstawowa w Cieplicach	PO	Tadeusz Kyć	Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Kulturalno-Oświatowych i Gospodarczych w Dąbrowicy	NGO
2.	„Czerwcowe noce”	Wojciech Ramus	Stowarzyszenie Edukacyjno-Wychowawcze „Jabłoń”	NGO	Monika Kuraś	Muzeum Regionalne w Stalowej Woli	IK
3.	„Lasoskie korzenie”	Łukasz Sędyka	Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Kultury Tradycyjnej „Życie z przytupem”	NGO	Ewa Łeptuch	Publiczna Szkoła Podstawowa im. M. Konopnickiej w Komorowie	PO
4.	„Mielecki Teatr Radiowy”	Justyna Pomykała-Berrached	Dom Kultury Samorządowego Centrum Kultury w Mielcu	IK	Dorota Świst	Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 w Mielcu	PO
5.	„Razem tworzymy...”	Monika Buczek	Powiatowe Centrum Kultury w Lubaczowie	IK	Monika Szwed	Zespół Placówek im. Jana Pawła II w Lubaczowie	PO
6.	String Art łączy pokolenia	Sylwia Kozak	Gminna Biblioteka Publiczna w Chmielniku	IK	Barbara Mucha	Szkoła Podstawowa nr 1 im por. Jana Bałdy w Chmielniku	PO
7.	Wędrująca Ikona i Dziedzictwo przyrodnicze Beskidu Niskiego	Dominika Jędrzejczyk-Wielgosz	Gminny Ośrodek Kultury w Nowym Żmigrodzie	IK	Magdalena Kuś	Magurski Park Narodowy	Inne*
8.	Wydź z KOKONU!	Monika Maj-Lichończak	Gminny Ośrodek Kultury w Chłopicach	IK	Maria Wołoszyn	Szkoła Podstawowa im. Stefanii Lanoszanki w Zamiechowie	PO
9.	Zwierzobziki oczami dziecięcej wyobraźni	Andrzej Cieszyński	Galeria Sztuki Współczesnej w Przemyślu	IK	Małgorzata Banicka	Szkoła Podstawowa nr 11 im. Henryka Jordana w Przemyślu	PO
					Małgorzata Brzostowska	Szkoła Podstawowa nr 4 im. ks. Jana Twardowskiego w Przemyślu	

*Statutowa działalność MPN zawiera w sobie aspekty dotyczące dziedzictwa kulturowego i edukacji.¹⁹ Skróty użyte w zestawieniu: IK – instytucja kultury; PO – placówka oświatowa; NGO – organizacja pozarządowa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Operatora regionalnego.

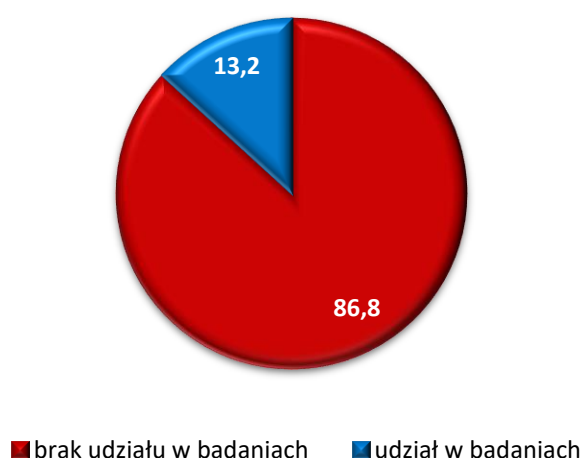
¹⁹ Por. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 lutego 2013 r. w sprawie nadania statutu Magurskiemu Parkowi Narodowemu z siedzibą w Krempnej Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej Warszawa, dnia 6 marca

Rozdział 2. Działania Operatora regionalnego w opinii Beneficjentów

2.1 Charakterystyka odbiorców oferty szkoleniowej uczestniczących w badaniach CAWI

Na podstawie informacji Operatora regionalnego została sporządzona lista 76 adresatów – odbiorców oferty szkoleniowej zaproponowanej w ramach programu BMK w 2020 r., do których w październiku br. za pomocą poczty elektronicznej pięciokrotnie została wysłana prośba o udział w badaniach typu CAWI.²⁰ Pozytywny odzew uzyskano jedynie od 10 osób, które stanowiły ok. 13% badanej populacji*^s – por. Wykres 9.

Wykres 9 Udział w badaniach ewaluacyjnych CAWI
(Dane w %, N=76)

Źródło: badania własne.

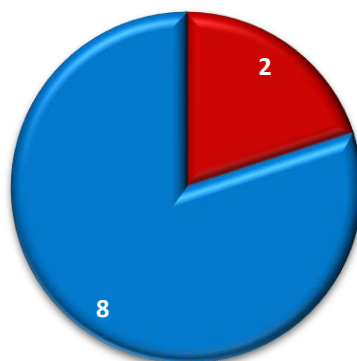
2013 r. poz. 310, na mocy którego w ramach struktury organizacyjnej Parku wchodzi Dział Monitoringu, Udostępniania Parku, Edukacji i Natury 2000, w którego ramach działa m.in. Zespół do spraw Edukacji.

²⁰ Operat badawczy stanowiła lista uczestników spotkań informacyjnych, którzy udostępnili swoje adresy e-mail oraz osób, które złożyły wnioski o grant, tj. łącznie 76 osób. Prośby o udział w badaniach wysłano w dniach: 15., 19., 21., 23., 26. października. Dzięki uprzejmości pracowników CK w Przemyśle, tj. Operatora regionalnego wysyłkę w tych dniach przeprowadzono z adresu e-mail wspomnianej instytucji. Działanie to miało na celu zapewnienie wiarygodności wysyłanego zaproszenia do uczestnictwa w badaniach. Ponadto, co równie istotne, respondentom zapewniono anonimowość.

* W tym przypadku objawiła się słabość badań typu CAWI, w których *de facto* nie ma możliwości kontrolowania realizacji próby badawczej. Należy tu jednakże zauważyć, iż są to badania, w których próbę określa się udziałem ochotniczym, który choć jest problematyczny pod względem reprezentatywności wyników, to jednakże zwiększa prawdopodobieństwo uzyskanie odpowiedzi od respondentów mających wyrobioną opinię lub wiedzę na tematy poruszane w badaniach. Tym samym choć nie ma możliwości uogólniania rezultatów takich badań na całą populację, to istnieje niższa niż w badaniach z próbami reprezentatywnymi, uzyskiwanie odpowiedzi z kategorii „nie wiem” albo „trudno powiedzieć”, „nie mam zdania”, które najczęściej (choć nie zawsze) z punktu widzenia analitycznego są pozbawione wartości poznawczej.

W omawianych tu badaniach wzięło udział 8 kobiet i 2 mężczyzn, co w jakiejś mierze oddaje pojęcie o strukturze płci w przypadku animatorów i edukatorów kulturowych – por. Wykres 10.

Wykres 10 Płeć badanych odbiorców oferty szkoleniowej (N=10)

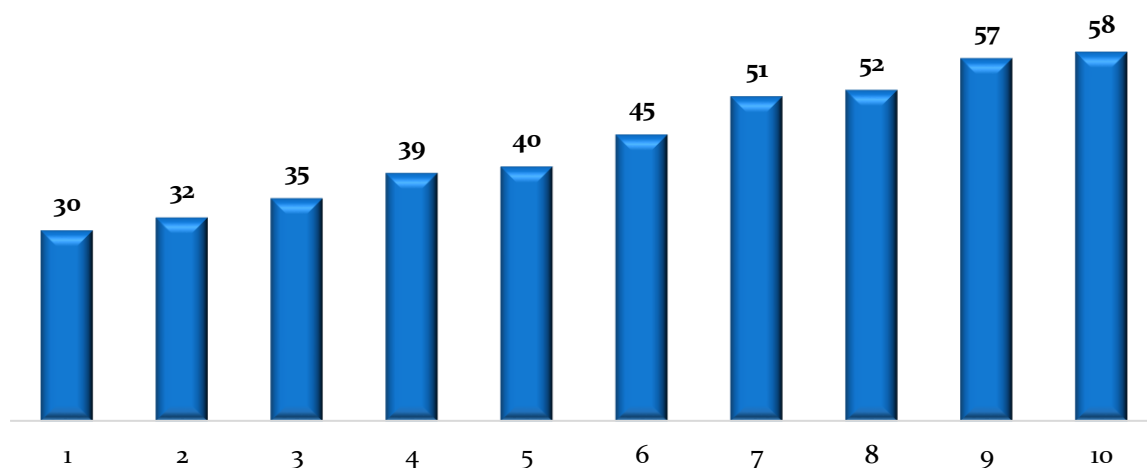

■ mężczyzna ■ kobieta

Źródło: badania własne.

Najstarszy uczestnik badań to osoba w wieku 58 lat, a najmłodszy respondent zadeklarował wiek 30 lat. Jak widać rozpiętość wieku badanych jest relatywnie duża i wynosi 28 lat. Średni wiek badanych animatorów i edukatorów kulturowych to ok. 44 lata – por. Wykres 11.

Wykres 11 Wiek badanych odbiorców oferty szkoleniowej (N=10)

Źródło: badania własne.

Większość spośród uczestników badań dotyczących oceny oferty szkoleniowej reprezentowała sektor kultury (5 osób). Pozostali respondenci to przeważnie osoby pracujące w sektorze oświaty (3 osoby). W badaniach wzięła udział jedna osoba będąca przedstawicielem sektora pozarządowego oraz jedna niezależna aktywistka – por. Wykres 12.

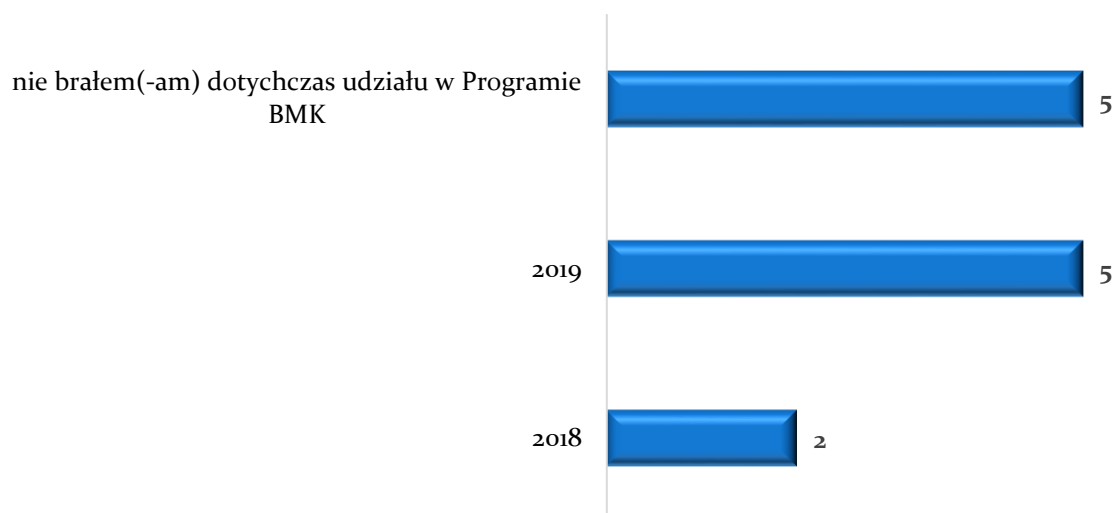
Wykres 12 Sektor reprezentowany przez badanych odbiorców oferty szkoleniowej (N=10)

Źródło: badania własne.

Połowa spośród respondentów uczestniczyła w programie BMK, przy czym w 2018 r. były to 2 osoby, a w 2019 r. 5 osób. Jak z tego wynika 3 osoby brały udział w BMK już dwukrotnie. Natomiast pozostałe 5 osób nie było dotychczas uczestnikami tego programu – por. Wykres 13.

Wykres 13 Udział w BMK w latach 2016-19 (N=10*)

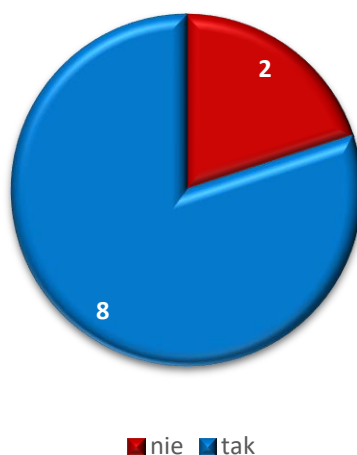

*Uwaga! Dane nie sumują się do ogólnej liczby badanych ponieważ mieli oni możliwość wskazania więcej niż 1 odpowiedzi.

Źródło: badania własne.

Większość badanych odbiorców oferty szkoleniowej BMK w 2020 r. przyznała, że złożyła wniosek o przyznanie wsparcia finansowego na realizację autorskiego projektu z zakresu animacji i edukacji kulturowej (8 osób). Natomiast osoby, które nie podjęły się takich starań odpowiedziały, że przyczyną takiego stanu rzeczy było to, iż obie zostały partnerami takich projektów: *Jestem partnerem w projekcie; Zostałam zaproszona do bycia partnerem w realizacji projektu przez autora* – por. Wykres 14.

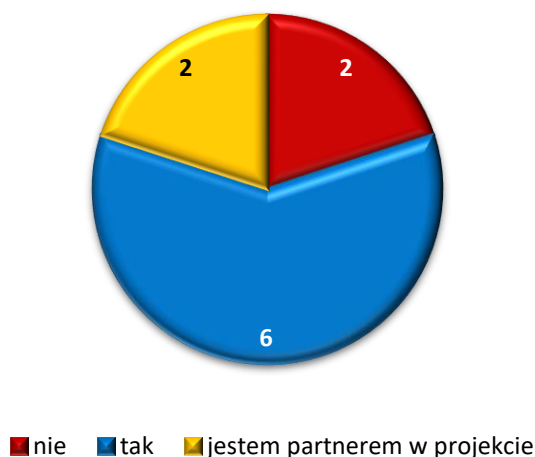
Wykres 14 Deklaracja badanych odbiorców oferty szkoleniowej BMK w 2020 r. dotycząca złożonego wniosku projektowego (N=10)

Źródło: badania własne.

Większość badanych odbiorców oferty szkoleniowej to osoby, które w bieżącym roku w procedurze konkursowej zdobyły grant na realizację własnego projektu (6 osób). W przypadku dwójki respondentów – jak już wspomniano – mamy do czynienia z partnerami w projektach. Natomiast dwie osoby spośród, tych które wzięły udział w badaniach nie pozyskało takiego wsparcia – por. Wykres 15.

Wykres 15 Zdobywanie grantu na realizację własnego projektu (N=10)

Źródło: badania własne.

W opinii badanych osób, które uzyskały dofinansowanie własnych projektów w ramach BMK w 2020 r. w województwie podkarpackim na pozytywny wynik tych starań wpłynęły takie czynniki merytoryczne, tj. ciekawy i ambitny projekt, rzeczowe podejście do problemów związanych z ograniczeniami w dostępie do treści kulturowych z jakimi borykają się mieszkańcy małych miejscowości, trafna diagnoza potrzeb w zakresie animacji i edukacji kulturowej, a także różnorodność i świeżość podejmowanych działań. W tym kontekście zwrócono także uwagę, na formalne aspekty wniosków,

tj. ich szczegółowy i interesujący sposób sformułowania. Niektórzy badani nie potrafili wprost określić powodów, które przesądziły o tym, że to właśnie ich projekty zostały ocenione najwyżej. Natomiast wśród przyczyn, ze względu na które granty nie zostały przyznane wymieniono najprawdopodobniej zbytłą oryginalność projektu oraz tzw. „kolesiostwo”. Szczególnie w tym drugim przypadku jest to sygnał, aby w trakcie spotkań informacyjnych jeszcze mocniej akcentować reguły przyznawania grantów, podkreślać dążenie do przejrzystości tej procedury (por. Aneks), a także rozważyć udostępnienie uzasadnienia podejmowanych decyzji o dokonanych wyborach, tj. informacji zwrotnej przeznaczonej dla wszystkich Wnioskodawców wskazującej zalety wyróżnionych wniosków – por. Zestawienie 8.

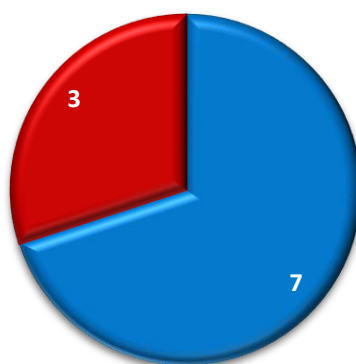
Zestawienie 8 Opinia wnioskodawców odnośnie wyniku własnych starań o przyznanie grantu w ramach BMK w województwie podkarpackim w 2020 r.

	Otrzymanie grantu na realizację własnego projektu w ramach BMK w 2020	
	tak	nie
Przyczyny uzyskanego wyniku starania się o grant w opinii wnioskodawców	– chęć spróbowania i zmierzenie się z własnymi siłami; – ciekawie rozpisany projekt i ciekawa tematyka; – merytoryczne podejście do proponowanych wielorakich działań kulturowych, których nie ma na co dzień w małej wsi; – moim zdaniem to, że bardzo dużo rozmawiam zarówno z dziećmi i młodzieżą jak i z dorosłymi jakie mają potrzeby i co sprawiłoby im przyjemność. Pomysły zawsze wychodzą od samych zainteresowanych ja staram się połączyć tak, aby projekt był dla uczestników też pozytywnym zaskoczeniem, wprowadzając nowatorskie rozwiązania; – na to pytanie odpowiedzieć powinny osoby oceniające projekt. Najwyraźniej wydał się im interesujący; – trudno powiedzieć	– oryginalność wniosku; – kolesiostwo

Źródło: badania własne.

Większość badanych odbiorców oferty szkoleniowej zapewniła, iż planuje złożyć wnioski o grant w następnym roku funkcjonowania programu BMK (7 osób). Pozostałych troje respondentów jeszcze nie podjęło takiej decyzji – por. Wykres 16.

Wykres 16 Plany badanych odbiorców oferty szkoleniowej BMK w 2020 r. dotyczące składania wniosków regrantowych w kolejnych latach programu (N=10)

■ tak ■ jeszcze nie wiem

Źródło: badania własne.

W uzasadnieniach odpowiedzi na pytanie o plany dotyczące wnioskowania o grant w 2021 r. wśród osób, które wyraziły chęć podjęcia takich działań pojawiły się wypowiedzi wskazujące na to, że w środowisku lokalnym istnieje duże zapotrzebowanie na tego typu inicjatywy. Podkreślano tu zalety programu pod względem merytorycznym, tj. będącego silnym motywatorem do podejmowania działań skierowanych do młodszych i starszych członków społeczności lokalnych, zachęcającego do poszukiwań nowych form aktywności kulturowej, otwartego na proponowane rozwiązania, dającego możliwość na kompensację braków w zakresie aktywności kulturowej wynikającej często z niedostatecznie rozwiniętej infrastruktury umożliwiającej takie przedsięwzięcia. Program umożliwia ponadto kontynuację dotychczasowych działań i jest bardzo przyjazny i niezbyt absorbującym pod względem formalnym.

Natomiast jedna z osób, która jeszcze nie wie, czy będzie się starać o grant w 2021 r. w ramach BMK uzasadniła swoje wątpliwości w tym względzie brakiem możliwości przewidzenia jaki będzie ten przyszły rok, szczególnie w kontekście pandemii. W tym kontekście inny respondent wyraził niezadowolenie wynikające z przekonania, iż granty otrzymują „te same instytucje” (por. Aneks). Ponadto w jednym przypadku wahanie odnośnie złożenia wniosku o grant w 2021 r. wskazywało raczej na skłanianie się ku temu, aby podjąć to wyzwanie – por. Zestawienie 9.

Zestawienie 9 Uzasadnienie planów dotyczących udziału w konkursie grantowym w ramach BMK w 2021 r.

	Plany dotyczące złożenia wniosku o grant w ramach BMK w 2021 r.	
	tak	jeszcze nie wiem
Uzasadnienie planów na 2021 r. dotyczących złożenia wniosku o grant	<i>Istnieje potrzeba w środowisku działania, które proponuje BMK, ale jest to zależne od partnera.</i> <i>W całej gminie nie ma żadnego ośrodka kultury; tutaj w małej wiejskiej społeczności istnieje potrzeba kontynuacji podjętych działań, ich rozszerzenie; jest to jedyna szansa na rozwój ludzi i miejsca pod kątem kulturowym.</i> <i>Możliwość udziału w Programie BMK to dla mnie ogromna motywacja do poszukiwań kolejnych inspirujących rozwiązań, które będą wspaniałą lekcją dla przedstawicieli Bardzo Młodej Kultury w naszej społeczności. Działania w BMK były dla mnie ogromną przyjemnością zarówno szkolenia jak i sam proces pisania wniosku podsumowałabym jednym, ale bardzo ważnym słowem - ROZWÓJ. Ogromna pomoc i wsparcie ze strony Operatora sprawia, że te projekty chciałoby się realizować przez cały czas. Ten Program sprawia, że jako Młody Animator Kultury cały czas poszerzam swoją wiedzę oraz zdobywam nowe umiejętności, które mogę owocnie wykorzystać już w samej realizacji projektu.</i> <i>Program BMK najbardziej cenię za to, że tu nie ogranicza mnie nic poza moją własną wyobraźnią i za to, że droga tego rozwoju nie została przede mną zamknięta w tej edycji. Z nowymi pomysłami i ogromną niecierpliwością czekam na nową edycję BMK i głęboko liczę na to, że będę mogła spróbować swoich sił po raz trzeci i kontynuować swój rozwój.</i> <i>Chcę kontynuować rozpoczęte działania</i> <i>Podoba mi się to, że nie musimy sami borykać się z rozliczeniami finansowymi.</i> <i>Uważam, że jak są pomysły i chęć do działania to trzeba próbować swoich sił. Być może niewiele brakowało poprzednim projektom, ale nie dowiadywałam się dlaczego nie dostałam dotacji. Nie poddaję się i wierzę, że w końcu uda się zrealizować projekt w ramach BMK.</i>	<i>Rozwój i możliwości dla lokalnej społeczności.</i> <i>Trudno powiedzieć jak będzie wyglądał rozwój pandemii w naszym kraju</i> <i>Dlatego, że dostają dofinansowanie te same instytucje.</i>

Źródło: badania własne.

Zestawienie wyniku tegorocznego konkursu z planami dotyczącymi przyszłego w nim udziału wyraźnie pokazuje, że wśród tych badanych osób, które w tym roku uzyskały grant na realizację autorskiego projektu w zakresie animacji i edukacji kulturowej nie ma takiej, która nie pokusiłaby się o ponowne zwycięstwo w 2021 r. Także pośród tych badanych, którzy w tym roku są partnerami w projektach udział w konkursie w przyszłym roku jest poważnie rozważany, a w jednym przypadku zadeklarowano już konkretną i pozytywną decyzję w tej sprawie. Natomiast osoby, które w tym roku nie otrzymały wsparcia finansowego w ramach konkursu grantowego wahają się jeszcze odnośnie swojego uczestnictwa w tym przedsięwzięciu w następny roku. Choć w omawianych tu badaniach uzyskano niewiele danych, to jednak wydaje się, że udzielone odpowiedzi wskazują na to, iż pozytywne efekty starań o grant sprzyjają chęci powtórzenia sukcesu. Mogą być one również traktowane jako doświadczenie – z merytorycznego, ale też i z formalnego punktu widzenia – ułatwiające tego rodzaju działania w kolejnych latach. Jednocześnie negatywne rezultaty tego rodzaju zabiegów mogą u niektórych osób powodować poczucie zniechęcenia i wpływać demotywująco na osoby je podejmujące. W tym kontekście budującą wypowiedź jest cytowana wyżej odpowiedź wskazująca na determinację w osiągnięciu celu, pomimo dotychczasowych niepowodzeń – por. Tabela 2.

Tabela 2 Zdobyć grantu w 2020 r. a plany dotyczące wnioskowania o tego rodzaju wsparcie w 2021 r.

Plany dotyczące złożenia wniosku o grant w ramach BMK w 2021 r.	Otrzymanie grantu na realizację własnego projektu w ramach BMK w 2020 r.			Ogółem
	tak	partnerstwo w projekcie	nie	
tak	6	1	0	7
jeszcze nie wiem	0	1	2	3
nie	0	0	0	0
Ogółem	6	2	2	10

Źródło: badania własne.

Ze względu na to, iż w trakcie badań pojawiła się sugestia wskazująca na to, że w trakcie przyznawania grantów niektóre instytucje lub osoby są preferowane, przeanalizowano dane dotyczące Wnioskodawców, reprezentowanych przez nich podmiotów oraz miejsc realizowania omawianych tu przedsięwzięć z zakresu animacji i edukacji kulturowej. Na podstawie tego zestawienia można stwierdzić, że:

- na 30 autorów zrealizowanych inicjatyw 7 udało się zdobyć granty dwa razy, z czego tylko 3 osobom powiodło się dwa razy z rzędu, tj. rok po roku, a w tym jednej osobie w latach 2016 i 2017; w jednym przypadku Wnioskodawca, który miał okazję realizować 2 projekty w obu występował jako reprezentant różnych instytucji;

- na 29 podmiotów reprezentowanych przez autorów przeprowadzonych inicjatyw tylko 1 udało się to 4 razy w ciągu 5 lat, przy czym nie jest to instytucja z Przemysła (tj. siedziby Operatora regionalnego), a ponadto projekty te realizowały dwie Wnioskodawczynie (każda po 2) – z przerwą w 2018 r.; ponadto 5 innym podmiotom udało się zdobyć granty 2 razy, w tym w jednym przypadku były to 2 projekty w jednym 2018 r.; w kolejnych 3 przypadkach granty zdobywano po rocznej przerwie, a w ostatnim po 2-letniej przerwie;

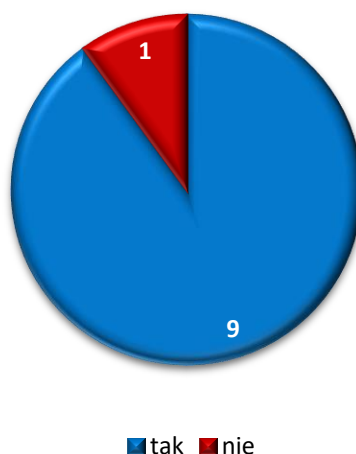
- na 22 miejscowości (przy czym wymieniono tu wyłącznie główne miejsce realizacji projektu, tak aby zgodziła się liczba miejscowości z liczbą projektów) w Przemyslu zrealizowano 5 projektów, w tym dwa w 2016 r. (przy czym dokonały tego 3 podmioty); w Chmielniku było to 4 projekty; w Mielcu 3 projekty; natomiast w takich miejscowościach jak: Chłopice, Krzeszów, Lubaczów, Nowosielec, Sanok, Stalowa Wola były to 2 projekty; w 12 pozostałych miejscowościach przeprowadzono po 1 projekcie.

Dane te pokazują, że nie mamy tu do czynienia z sytuacją, kiedy to w kolejnych latach granty są przyznawane tym samym osobom, tym samym instytucjom, z tych samych miejscowości. Jeżeli pojawiają się jakieś powtarzające się nazwiska, instytucje lub miejscowości to nie ma tu widocznej systematyczności. Jeśli bowiem w jednej miejscowości zrealizowano projekty 5 razy, to nie odbyło się to w każdym roku trwania projektu. Jeśli w zestawieniu pojawiła się 4 razy ta sama instytucja, to oprócz 1 roku przerwy w realizacji projektów wspomniane 4 przeprowadziły dwie różne osoby. Pojawiająca się powtarzalność może być więc konsekwencją determinacji w dążeniu do zdobycia wsparcia finansowego w celu realizacji własnej inicjatywy, ale także wysokich kwalifikacji i kreatywności, przy jednoczesnej umiejętności odpowiedniej prezentacji własnych pomysłów zgodnie z wymogami wniosków projektowych (por. Aneks).

2.2 Sieć BMK w województwie podkarpackim w opinii odbiorców oferty szkoleniowej

Prawie wszyscy respondenci, którzy wzięli udział w badaniach dotyczących odbiorców oferty szkoleniowej przyznali, że czują się częścią sieci współpracy w województwie podkarpackim na rzecz edukacji kulturowej – por. Wykres 17.

Wykres 17 Poczucie badanych odbiorców oferty szkoleniowej BMK w 2020 r. odnośnie uczestnictwa w sieci współpracy w województwie podkarpackim na rzecz edukacji kulturowej (N=10)

Źródło: badania własne.

Wśród korzyści z uczestnictwa w sieci BMK, które wymieniali badani odbiorcy oferty szkoleniowej były takie, które dotyczyły takich zalet jak:

- dzielenie się tzw. *know how* oraz wymiana informacji odnośnie tzw. dobrych praktyk (*Dzielenie się wiedzą i korzystanie z doświadczeń; ...wspólne uczenie się planowania i organizowania działań od podstaw;*

- rozwój zawodowy animatorów i edukatorów kulturowych (*Udział w Programie Bardzo Młoda Kultura daje ogromne możliwości rozwoju zarówno dla uczestników projektu jak i dla mnie samej. Jest to bardzo twórczy i kreatywny czas pozwalający rozwijać swoje umiejętności, pokonywać słabości, poszerzać umiejętności pracy w grupie, poszukiwać nowych oryginalnych rozwiązań; Rozwój, nowatorstwo, kreatywność, podnoszenie kompetencji instruktorów; Rozwój osobowy uczestników wraz z instruktorami; ... możliwości rozwoju jednostki przez różnorodną współpracę; ...dzięki BMK małe środowisko ma szansę na rozwój;*

– nawiązywanie kontaktów mogących zaowocować współpracą (*Mam możliwość uczestniczenia w ciekawych warsztatach i poznania interesujących ludzi; To ciekawy sposób na poznanie ludzi o podobnych zainteresowaniach. Takie kontakty mogą zaowocować dalszą współpracą; Pozwala poznać wyjątkowych ludzi, którzy chętnie dzielą się swoją wiedzą i doświadczeniem, nawiązywać współpracę, rozwiązywać napotkane po drodze problemy; To wspaniałe doświadczenie rodzącej się współpracy ze środowiskiem małej wsi, która nie ma bieżącego dostępu do działań kulturowych; Współpraca pomiędzy instytucjami w zakresie realizacji projektów kulturalnych;*

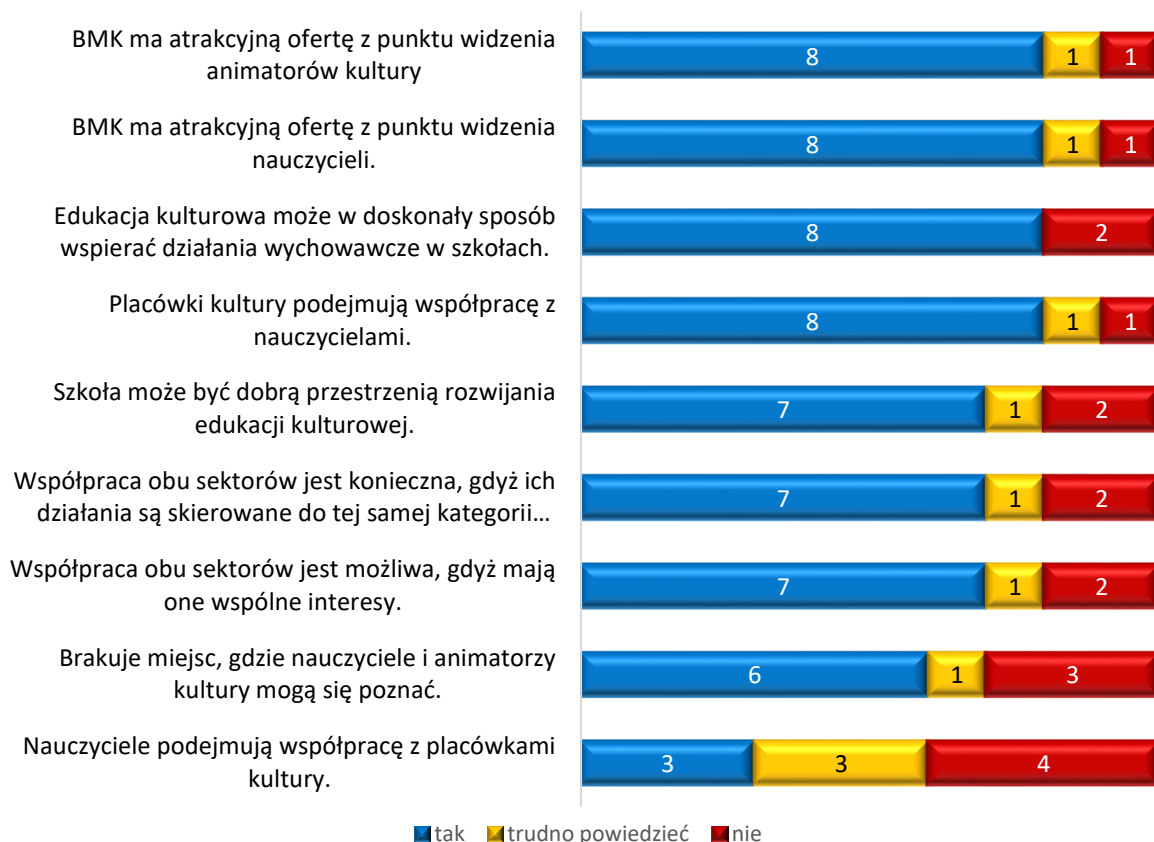
– integracja i promocja społeczności lokalnych (*...integrowanie się w działaniu pokoleń; ...ukazanie, że mała wieś może mieć swoje walory; Myślę, że takie szkolenia są świetne, zwłaszcza dla młodych ludzi;*

– propagowanie treści kulturowych (*Krzewienie kultury wśród młodzieży, konkretną wiedzą i umiejętności, konkretne działania; ... wyjście z edukacją do różnej grupy wiekowej; To szansa na stworzenie wyjątkowych działań dla naszej lokalnej społeczności, która może być kontynuowana przez lata).*

Wszyscy uczestnicy badań zapytani o to, czy poza programem BMK współpracują z innymi osobami lub instytucjami, organizacjami z zakresu kultury lub oświaty przyznali, że podejmują taką kooperację (10 osób). Wśród wymienionych podmiotów, z którym współdziałają respondenci są takie jak: szkoła podstawowa (8 wskazań); ośrodki kultury (7 wskazań, a w tym – *domy kultury, GOK Osiek Jasielski, SCK w Mielcu, Z sąsiadującymi gminnymi ośrodkami kultury*); stowarzyszenia (3 wskazania, a w tym – *Lokalne stowarzyszenia kulturalne*); urzędy miasta i gminy (3 wskazania); Zagroda edukacyjna (2 wskazania). Ponadto w tym kontekście wymieniano także takie podmioty i pola współpracy jak: klub sportowy, Magurski Park Narodowy, muzea, program Działaj Lokalnie – Równać Szanse, przedszkole gminne, uniwersytet III wieku oraz tzw. webinar z Kadry Kultury.

Zdecydowana większość uczestników omawianych tu badań zgodziła się z tym, że BMK ma atrakcyjną ofertę z punktu widzenia animatorów kultury, a także nauczycieli. Ponadto badani przychyliili się do stwierdzeń wskazujących, iż edukacja kulturowa może w doskonały sposób wspierać działania wychowawcze w szkole oraz że placówki kultury podejmują działania na rzecz współpracy z nauczycielami. Respondenci w większości zgodzili się także z tym, że szkoła może być dobrą przestrzenią rozwijania edukacji kulturowej, a także że współpraca sektorów kultury i edukacji nie tylko jest możliwa, ale wręcz konieczna – choćby z tego powodu, że działania podejmowane w ramach obu tych dziedzin są skierowane do tych samych kategorii odbiorców. Problemy jakie w tym kontekście zostały wyraźnie zasygnalizowane to brak miejsc, gdzie nauczyciele i animatorzy mogą się poznać w celu podjęcia współpracy oraz dostrzegalny brak chęci współpracy ze strony nauczycieli – por. Wykres 18.

Wykres 18 Opinia odbiorców oferty szkoleniowej BMK w 2020 r. odnośnie współpracy w zakresie edukacji kulturowej pomiędzy instytucjami i organizacjami ze sfery kultury i oświaty (N=10)

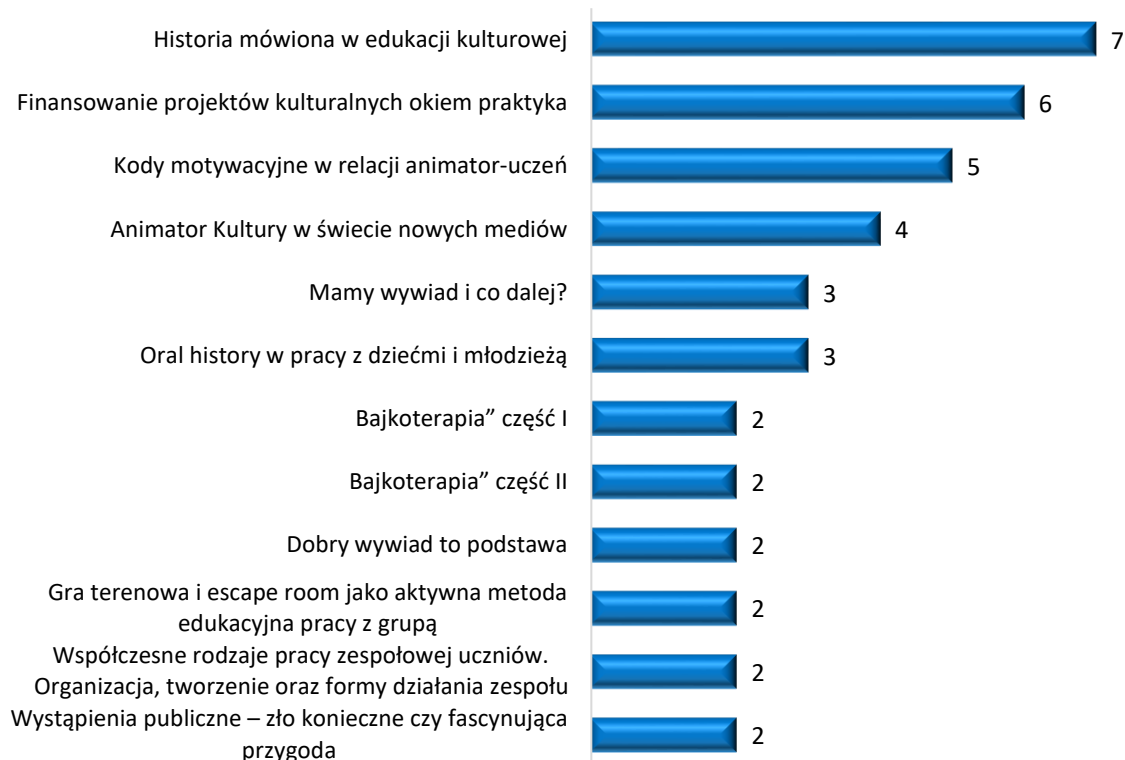
Źródło: badania własne.

2.3 Oferta szkoleniowa w opinii uczestników badań

2.3.1 Zakres i motywy uczestnictwa respondentów w poszczególnych warsztatach

Wśród szerokiej oferty szkoleniowej jaka została zaproponowana przez Operatora regionalnego w tym roku podkarpackim animatorom i edukatorom kulturowym uczestnicy badań najczęściej wybierali spotkanie pod tytułem Historia mówiona w edukacji kulturowej. W tym kontekście częstym wyborem były także szkolenia tj.: Finansowanie projektów okiem praktyka oraz Kody motywacyjne w relacji animator-uczeń. Wyraźnie zaznaczają się tu zainteresowania badanych i potrzeba uzyskania praktycznego wsparcia w realizacji projektów, a w tym warunku sine qua non jakim jest zdobycia środków na ich przeprowadzenie oraz co równie ważne – zmotywowanie młodych uczestników do aktywnego wzięcia udziału w takim przedsięwzięciu – por. Wykres 19.

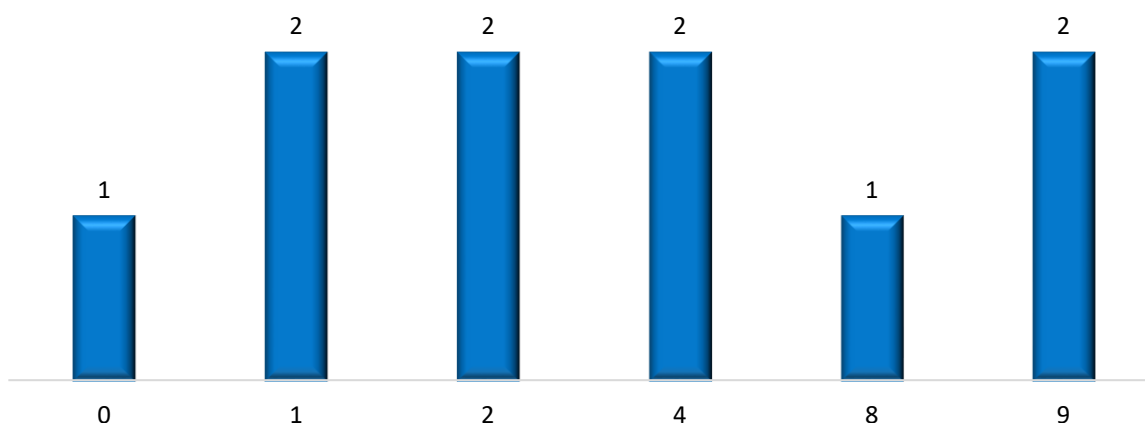
Wykres 19 Uczestnictwo respondentów w poszczególnych warsztatach zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. (N=10)*

*Uwaga! Dane nie sumują się do ogólnej liczby respondentów, ponieważ mieli oni możliwość uczestnictwa w więcej niż jednym szkoleniu. Ponadto 1 respondent nie brał udziału w szkoleniach.
Źródło: badania własne.

Jak wynika z uzyskanych odpowiedzi dwoje respondentów wzięło udział aż w 9 szkoleniach. Jedna osoba zapoznała się z tematyką prawie równie wielu warsztatów (8 szkoleń). Pod dwie osoby były obecne odpowiednio na czterech szkoleniach, dwóch i jednym szkoleniu. W żadnym tego rodzaju przedsięwzięciu nie wzięła udziału jedna osoba. Warto tu przypomnieć, o wspomnianej już możliwości jaką Operator regionalny zaoferował animatorom i edukatorom w tym roku, czyli udział *on-line* oraz skorzystanie z nagrań przeprowadzonych szkoleń, które są dostępne na stronie internetowej projektu – por. Wykres 20.

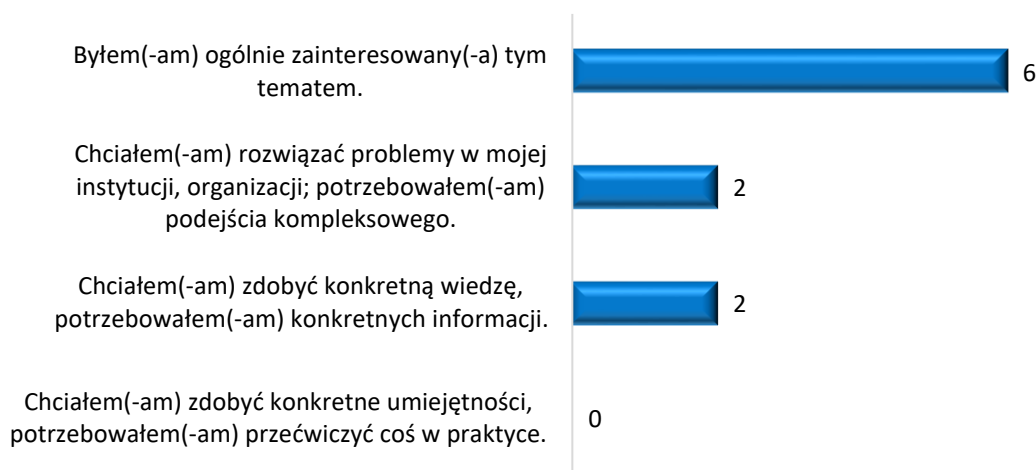
Wykres 20 Liczba odbytych szkoleń w ramach BMK w 2020 r. przez poszczególnych respondentów (N=10)

*Uwaga! Dane nie sumują się do ogólnej liczby respondentów, ponieważ mieli oni możliwość uczestnictwa w więcej niż jednym szkoleniu.
Źródło: badania własne.

Większość uczestników badań skierowanych do odbiorców oferty szkoleniowej na pytanie o to: Jakiego wsparcia oczekiwali ze strony Operatora regionalnego Programu BMK na Podkarpaciu w związku z uczestnictwem we wspomnianych warsztatach? odpowiedziało, że byli ogólnie zainteresowani prezentowaną na nich tematyką (6 wskazań). W pozostałych przypadkach zwracano uwagę na takie potrzeby jak: chęć rozwiązania problemu własnej instytucji (organizacji) z wykorzystaniem podejścia kompleksowego oraz chęć zdobycia konkretnej wiedzy i szczegółowych informacji (odpowiednio po 2 wskazania). Natomiast badanym nie chodziło o przećwiczenie w trakcie szkolenia jakiś konkretnych umiejętności w praktyce – por. Wykres 21.

Wykres 21 Wsparcie oczekiwane przez badanych odbiorców oferty szkoleniowej BMK w 2020 r. ze strony Operatora regionalnego Programu BMK na Podkarpaciu (N=10)

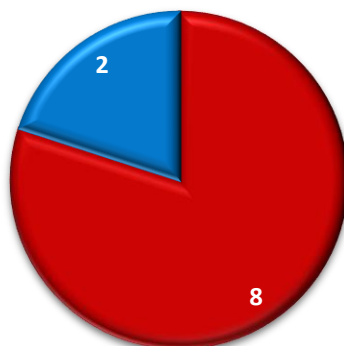

Źródło: badania własne.

2.3.2 Opinia odbiorców oferty szkoleniowej na temat organizacji warsztatów

W kontekście preferencji dotyczących organizacji szkoleń zdecydowana większość badanych wolałaby uczestniczyć w pojedynczych szkoleniach o różnej tematyce (8 odpowiedzi), niż w cyklu szkoleń na temat edukacji kulturowej (2 odpowiedzi) – por. Wykres 22.

Wykres 22 Opinia badanych odbiorców oferty szkoleniowej na temat najlepszych rozwiązań dotyczących organizacji warsztatów (N=10)

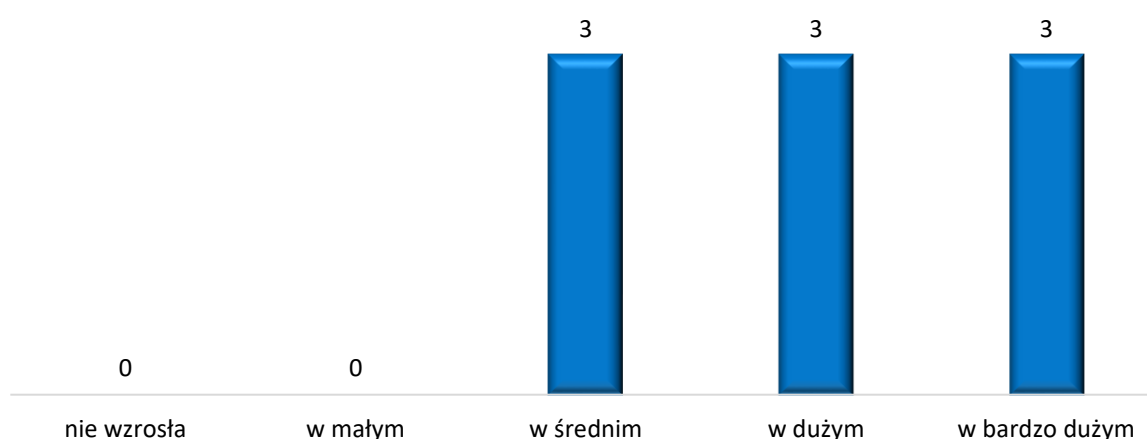
- Wybieram pojedyncze szkolenia o różnej tematyce z oferty Operatora, według tego co mnie interesuje.
- Chcę uczestniczyć w cyklu szkoleniowym organizowanym przez Operatora na temat edukacji kulturowej.

Źródło: badania własne.

2.3.3 Wzrost wiedzy i kompetencji w efekcie udziału w poszczególnych warsztatach w opinii respondentów

Na podstawie uzyskanych wyników badań można stwierdzić, że w przypadku uczestników badań udział w szkoleniach przyniósł oczekiwane efekty. Wszystkie osoby, które wykazały zainteresowanie warsztatami zaproponowanymi przez Operatora regionalnego przyznały, że ich poziom wiedzy w zakresie omawianych zagadnień wzrósł, przy czym troje badanych uznało, że wzrost ten był bardzo duży, również troje, że duży. Także trzy osoby stwierdziły, że przyrost ich wiedzy był przeciętny – por. Wykres 23.

Wykres 23 Opinia uczestników szkoleń na temat wzrostu poziomu własnej wiedzy w zakresie którego dotyczył warsztat (N=9)*

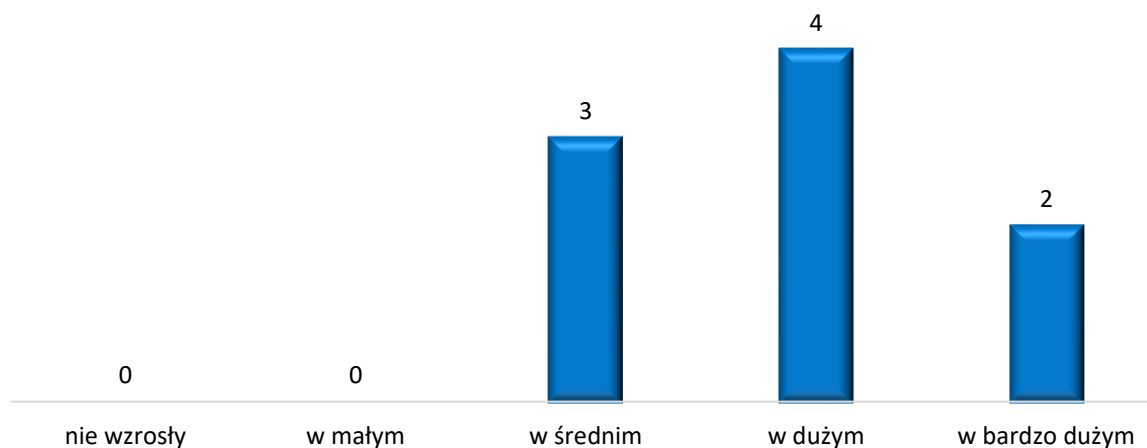

*Uwaga! Uwzględniono wyłącznie odpowiedzi osób, które wzięły udział w szkoleniach.

Źródło: badania własne.

Poziom kompetencji – jak wynika z odpowiedzi udzielonych przez uczestników badań – również zwiększył się u wszystkich respondentów, przy czym najczęściej wskazywano na to, że przyrost ten był duży (4 odpowiedzi). W pozostałych przypadkach wzrost poziomu kompetencji był oceniony jako średni (3 odpowiedzi) albo bardzo duży (2 odpowiedzi). Pamiętając o tym, że badani to osoby przeważnie bardzo doświadczone w zakresie działalności związanej z animacją i edukacją kulturową takie wyniki dotyczące przyrostu wiedzy i kompetencji należy uznać za bardzo satysfakcjonujące – por. Wykres 24.

Wykres 24 Opinia uczestników szkoleń na temat wzrostu poziomu własnych kompetencji w zakresie którego dotyczył warsztat (N=9)*

Źródło: badania własne.

Uczestnicy badań poproszeni o uszczegółowienie odpowiedzi dotyczących umiejętności lub kompetencji zdobytych podczas szkoleń wskazywali na takie aspekty jak:

– zalety kształcenia się przez całe życie (*Osobiście uważam, że człowiek zdobywa wiedzę przez całe życie i warto wziąć udział w różnych szkoleniach czy w formie stacjonarnej czy online nawet, jeżeli początkowo temat spotkań wydaje nam się mało ciekawy albo nas bezpośrednio nie dotyczący. Warto się edukować w każdej dziedzinie*);

– podniesienie poziomu wiedzy dotyczącej wykorzystania konkretnych narzędzi użytecznych w pracy związanej z animacją i edukacją kulturową (*Poznałam gotowe narzędzie, które będę mogła wykorzystać w pracy; Jakich narzędzi użyć, by osiągnąć cel; Podniosłem swoją wiedzę o możliwości realizacji warsztatów z wykorzystaniem historii mówionej; Wszystkie spotkania online w których uczestniczyłam nie tylko poszerzyły moją wiedzę, ale również spowodowały, że nabyłam nowej wiedzy na tematy wcześniej mało mi znane; Webinaria z Bajko terapii sprawiły, że chciałabym jeszcze bardziej szkolić ten temat, raz zorganizować dla najmłodszych zajęcia z książeczką*);

– dzielenie się tzw. *know how* i przykładami tzw. dobrych praktyk (*dzielenie się wiedzą i doświadczeniem – 2 wypowiedzi; [Dowiedziałam się] gdzie mogę próbować swoich sił w różnych konkursach grantowych*);

– praktyczne wykorzystanie nabytej wiedzy (...*wykorzystanie w praktyce wiedzy*);

– inspiracja do działania (*Wiedza ogólna, ale impuls do kreatywnego działania*);

– opanowanie zasad wystąpień publicznych (*Bardzo dużo praktycznej wiedzy zdobyłam związanej z wystąpieniami publicznymi i jak mogę poradzić sobie ze stresem; ...panowanie nad stresem*);

– zasady planowania i realizacji współpracy (...*utrwalenie zasad pracy grupowej; ...planowanie działań wspólnie; Webinaria z historii mówionej zachęciły mnie do zwrócenia większej uwagi na przeprowadzane rozmowy z różnymi osobami, oraz większego pielęgnowania historii w ten sposób*);

– aktywizacja grup docelowych (*organizacja współpracy z lokalną społecznością, która dotychczas nie była aktywna; Zaangażowanie młodzieży; Dowiedziałam jak bardziej mogę motywować uczestników do pracy*).

W jednym przypadku uczestniczka badań przyznała, że nie znalazła czasu na udział w interesujących ją szkoleniach (*Nie uczestniczyłam w szkoleniach - tematyka była bardzo ciekawa, ale niestety pokrywały się z godzinami mojej pracy*). Ponadto jedna osoba stwierdziła, że w efekcie uczestnictwa w warsztatach nie nabyła żadnych nowych kompetencji.

Rozdział 3. Realizacja projektów z perspektywy wnioskodawców

3.1 Charakterystyka projektów – w zarysie

3.1.1 Budujemy MOST

Istotną inspiracją dla niniejszego projektu było przekonanie Wnioskodawców o wyjątkowej roli placówki edukacyjnej, w tym przypadku Szkoły Podstawowej, dla funkcjonowania społeczności lokalnej w jej kulturowym wymiarze. Znaczenie Szkoły jako ośrodka kultury, ale także jako czynnika integrującego tę społeczność potęguje fakt, iż jak podkreślają Wnioskodawcy: *Na terenie gminy Adamówka nie ma instytucji kultury (GOK, WDK), która byłaby inicjatorem działań rozwojowych z zakresu edukacji i animacji kulturowej w tutejszym wiejskim środowisku, a równocześnie integrowałaby w działaniach społeczność.* Tym samym wypełniając tę lukę szkoła, choć jest małą placówką położoną w terenie leśnym to stara się jak najlepiej wypełniać pokładane w niej oczekiwania i stanowi ważne dla lokalnego środowiska społeczno-ważne *miejsce działań edukacyjnych.* Jednocześnie Wnioskodawcy wyrażają obawę, że funkcjonowanie szkoły w perspektywie najbliższych lat jest zagrożone z uwagi na poważne ograniczenia finansowe. W związku z tym Wnioskodawcy podjęli działania, których efektem jest m.in. udział w konkursie grantowym w ramach BMK w 2020 r. mające na celu realizację projektu zawierającego ofertę *innowacyjnych przedsięwzięć rozwojowych dotyczących sołectwa Cieplice i ukazanie roli edukacyjno-kulturowej jaką są małe wiejskie wspólnoty, które zainicjują działania środowiska lokalnego na rzecz wspólnego dobra.* W ramach projektu przewidziano wyposażenie Beneficjentów projektu w umiejętności, *które będą mogli skutecznie wykorzystać w bieżącym życiu i przyszłości zawodowej.* Ponadto jako podkreślono *nowatorskie pomysły i nastawione na rozwój społeczny nieszablonowe wydarzenia* miały wykazać atuty tego typu placówki i jej istotne znaczenie dla lokalnej społeczności. W ramach projektu przeprowadzono szereg działań, a tym zajęcia, warsztaty, wydarzenia, konkursy, happeningi edukacyjne, plenery malarskie, które były nastawione na *wzmacnianie lokalnej tożsamości i poczucie wspólnoty,* a także na *budowanie wzajemnych relacji, przekazywanie wartości oraz integracji międzypokoleniowej.*

Projekt stanowi przyczynek do stworzenia warunków dla aktywności obywatelskiej wiejskiej społeczności oraz ukazania tego, w jaki sposób *popularyzacja wiedzy na temat najbliższego środowiska i jego roli może inspirować do podejmowania ciekawych integracyjnych działań, sprzyjających tak potrzebnej obecnie solidarności międzypokoleniowej.* Priorytetowo w projekcie zostały potraktowane ukierunkowanie działań na rozwój kompetencji kluczowych dzieci i dorosłych, a w tym szczególnie: *uczenie się przez całe życie, świadomość i ekspresja kulturalna, kompetencje społeczne i obywatelskie.* Ważnymi aspektami projektu będą również nawiązanie współpracy pomiędzy partnerami projektu oraz członkami społeczności lokalnej, a w tym m.in. poprzez *dzielenie się wiedzą i korzystanie ze wspólnych doświadczeń.* Mowa tu m.in. o realizacji wspólnych przedsięwzięć w kooperacji z istniejącą na terenie gminy zagrodą edukacyjną „W Międzyczasie”. Projekt zrealizowany w ramach BMK był pierwszym tego rodzaju doświadczeniem dla członków tej małej społeczności lokalnej i jego pozytywne przesłanie oraz uzyskane efekty dają szansę na podejmowanie tego rodzaju działań także w przyszłości.

W ramach projektu nie udało się umieścić wykonanych tablic informacyjnych ścieżki edukacyjno-kulturowej „U nas we wsi Cieplice” przy poszczególnych obiektach ze względu na brak pozwolenia niektórych zarządzających obiektami. Ścieżki umiejscowiono w okolicy szkoły i w Zagrodzie edukacyjnej „W Międzyczasie”. Jednakże zmiana ta nie wpłynęła w istotny sposób negatywnie na zakres celów osiągniętych w ramach tej inicjatywy.²¹

²¹ Informacje na podstawie: formularz aplikacyjny oraz sprawozdanie z realizacji projektu zamieszczone na stronie BMK <http://bmk-ck.pl/budujemy-most/> (Dostęp: 23.11.2020).

3.1.2 Czerwcowe noce

Projekt – zgodnie z założeniem Wnioskodawców – miał charakter międzypokoleniowy. Oprócz młodzieży, która stanowiła większą część spośród uczestników projektu, wzięły w nim udział także osoby dorosłe, a w tym m.in. seniorzy zajmujący się amatorsko aktorstwem. Projekt polegał na stworzeniu teatru radiowego pod tytułem „Czerwcowe noce”. Słuchowisko opisuje dramatyczne wydarzenia widziane oczami Andrzeja i Zbigniewa – jedynych ocalałych członków rodziny Horodyńskich – które miały miejsce w nocy z 24 na 25 czerwca 1943 w ich rodzinnym dworze z Zbydniowie, gdzie na zlecenie niemieckiego ministra rolnictwa w rządzie Generalnej Guberni oraz zarządcy majątku Lubomirskich w Charzewicach (obecnie Stalowa Wola) Martina Fuldnera doszło do rzezi 19 osób dokonanej przez jednostkę Waffen-SS. W bestialski sposób zamordowano uczestników wesela, które odbywało się w dworze Horodyńskich, a motywem tej zbrodni była chęć przejęcia majątku w Zbydniowie przez wspomnianego nazistę. Projekt przyczynił się tym samym do utrwalenia pamięci o ofiarach, ale też ukazał *losy dwóch młodych Polaków, którzy uniknęli mordu, a następnie wstąpili do AK, i oddali życie walcząc w Powstaniu Warszawskim*. O historii tych ludzi dowiedzieli się nie tylko młodzi, ale też i starsi uczestnicy projektu. Dzięki jej utrwaleniu w postaci słuchowiska i jej powszechnym udostępnieniu, będzie o niej mogła dowiedzieć się szeroka publiczność, w tym dzięki osobistemu zaangażowaniu Wnioskodawców m.in. uczniowie stalowowolskich szkół.

Warsztaty odbyły się w dwóch miejscowościach: Stalowej Woli oraz Baranowie Sandomierskim i miały charakter interdyscyplinarny. Uczestnicy pod opieką 5 mentorów (specjalistów w zakresie tworzenia scenariusza słuchowiska, historyka, reżysera, realizatora dźwięku, logopedy) poznali aspekty tworzenia scenariusza, pracy aktora (emisja głosu, praca z mikrofonem, ruch w teatrze radiowym), znaczeniu tła muzycznego (scenografia słuchowiska) roli reżysera i realizatora dźwięku. Zapoznali się także z zasadami działania sprzętu studyjnego, który służy rejestracji i obróbce słuchowiska, a także z obsługą darmowego programu do obróbki dźwięku. Dowiedzieli się oni również tego, jak legalnie korzystać z baz dźwięków w Internecie. W ramach warsztatów przeprowadzone zostały zajęcia dotyczące aspektu historycznego, a także tworzenia scenariusza słuchowiska poprowadzone m.in. przez scenarzystę z Teatru Polskiego Radia, doświadczonego w realizacji słuchowisk opartych na dokumencie, a następnie dokonano nagrania wykorzystując do tego celu profesjonalne mobilne studio nagraniowe Fundacji Teatr Wyobraźni, a także stacjonarne studia mieszczące się w budynku Muzeum Teatru Polskiego Radia w Baranowie Sandomierskim. Opiekę artystyczną nad warsztatami objął **Janusz Kukuła** – główny reżyser i dyrektor Teatru Polskiego Radia. Audycja została szeroko rozpowszechniona dzięki emisji na antenie Polskiego Radia, a także poprzez umieszczenie jej zapisu na stronach internetowych partnerów projektu, Fundacji Teatr Wyobraźni, oficjalnej stronie Operatora regionalnego, jak również w mediach społecznościowych. Ponadto słuchowisko zostało nagrane na płytach CD (100 sztuk), które to nośniki zostały wręczone uczestnikom oraz partnerom projektu.²²

Jedyną różnicą pomiędzy planem a jego wykonaniem w przypadku tego projektu był wynikająca z sytuacji pandemicznej konieczność przeprowadzenia warsztatów w dwóch zamiast w jednej grupie. Ostatecznie nie wpłynęło to w znaczący sposób na osiągnięcie celów założonych w tym przedsięwzięciu.

²² Informacje na podstawie: formularz aplikacyjny oraz sprawozdanie z realizacji projektu zamieszczone na stronie BMK <http://bmk-ck.pl/czerwcowe-noce/> (Dostęp: 23.11.2020).

3.1.3 Lasoskie korzenie

Inspiracją do napisania projektu – jak wynika z informacji ze strony Wnioskodawców – było przekonanie o zanikającym lub całkowitym braku identyfikacji mieszkańców wsi Komorów, położonej w samym sercu regionu lasowiackiego, w niedalekiej odległości od Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej, z dziedzictwem własnej społeczności, którego kulturowym źródłem jest spuścizna po Lasowiakach. Tym mianem – jak zaznaczają Wnioskodawcy – wymyślonym podobno przez etnografów określa się dziś dawnych mieszkańców Puszczy Sandomierskiej. Pierwotnie nazywani byli oni Lesiokami o czym świadczą językowe relikty w regionalnych piosenkach ludowych. Projekt, choć bezpośrednio był skierowany do dzieci w wieku 10 - 14 lat, oddziaływał także swoim przekazem na całą społeczność zamieszkującą wieś Komorów. Przedsięwzięcie to – odwołujące się do oryginalności i piękna kultury Lasowiaków – pozwoliło na odrodzenie się poczucia więzi z lokalną tradycją, czego odzwierciedleniem było bardzo duże zainteresowanie udziałem w nim młodych osób, ale też przedstawicieli pokoleń ich rodziców i dziadków. Projekt zachęcił także mieszkańców wsi Komorów do *własnych poszukiwań i odkryć w sferze kultury tradycyjnej, a w przyszłości kontynuacji tradycji swoich przodków*. Wszystkie podjęte w tym kontekście działania miały na celu przybliżenie kultury Lasowiaków w sposób jak najbardziej atrakcyjny dla młodych odbiorców. W ramach projektu obejmującego łącznie 34 godziny (w tym 6 godzin wycieczki po kolbuszowskim Skansenie) jego młodzi Beneficjenci.

Uczestnicy zdobywali wiedzę i umiejętności podczas różnorodnych zajęć, prowadzonych przez doświadczonych instruktorów i znawców kultury lasowiackiej, tj.: **Katarzyna Brzyska** – z wykształcenia historyk, uczestniczka warsztatów śpiewu tradycyjnego. Współpracuje ze Stowarzyszeniem Na Rzecz Promocji Kultury Tradycyjnej. Grafik komputerowy, pracownik UMCS w Lublinie; **Zofia Dąbrowska** – z wykształcenia nauczyciel przedmiotów humanistycznych, z zamiłowania regionalistka. Była solistka Kapeli Ludowej „Gorzyce” i Kapeli „Nad Łęgiem”, założycielka i członkini zespołu śpiewaczego „Cyganianki” i „Kumoszki zza miedzy” oraz Dziecięcego Zespołu „Rutka”. Uczestniczka wielu warsztatów tzw. białego śpiewu. W 2018 r. w ramach program Instytutu Muzyki i Tańca „Mistrz Tradycji”, zrealizowała autorski projekt „Lasowiackie pieśni obrzędowe z repertuaru Marii Kozłowej z dawnego Machowa”. Regularnie prowadzi warsztaty z Tarnobrzeską Grupą Śpiewu Tradycyjnego. Jest administratorem strony na Facebooku „Życie z przytupem”, prowadzi własną stronę internetową i kanał na YouTube); **Wojciech Dulski** (wraz z Kapelą Łola) – fotograf, dokumentalista, animator wydarzeń związanych z kulturą wsi. Multiinstrumentalista, skrzypek Kapeli „Łola”, wykonującej głównie repertuar lasowiacki oraz Kapeli „Przewrotniacy”, która gra repertuar z pogranicza regionu Lasowiaków i Rzeszowiaków, perkusista i akordeonista folk-rockowego zespołu Łubu Dubu oraz członek Gminnej Orkiestry Dętej w Głogowie Małopolskim. Badacz - amator kultury i historii regionu, znawca twórczości Franciszka Kotuli. W projekcie weźmie udział wraz z Kapelą Łola. Udział kapeli znacznie uatrakcyjni cały projekt, a dzieciom pozwoli zetknąć się z autentyczną muzyką regionalną i zobaczyć z bliska instrumenty charakterystyczne dla regionu lasowiackiego; **Artur Szlachetka** - krajoznawca, podróżnik, tancerz, formalnie związany ze Studenckim Zespołem Pieśni i Tańca „Połoniny”, badacz folkloru tanecznego oraz uczestnik potańcówek z muzyką tradycyjną na terenie całego kraju. Popularyzator kultury lasowiackiej i rzeszowskiej. Współzałożyciel Stowarzyszenia „Gdzieś Tu”, organizator Spotkań z tradycjami Rzeszowszczyzny „Łojdiridi”, wielokrotnie prowadził warsztaty tańca tradycyjnego w formie niestylizowanej. Natomiast po Skansenie dzieci były oprowadzane przez przewodników. Nad całością przedsięwzięcia czuwali opiekunowie, tj. nauczyciele miejscowej szkoły.²³

²³ Informacje na podstawie: formularz aplikacyjny oraz sprawozdanie z realizacji projektu zamieszczone na stronie BMK <http://bmck-ck.pl/lasoskie-korzenie/> (Dostęp: 23.11.2020).

Jedyną istotną różnicą pomiędzy planami i realizacją projektu polegała na rezygnacji ze spotkania podsumowującego projekt. Wynikało to z obostrzeń związanych z sytuacją pandemiczną. Jednakże nie wpłynęło to na całościowy obraz efektów uzyskanych w projekcie.

3.1.4 Mielecki Teatr Radiowy

W ramach projektu Wnioskodawcy przewidzieli zaproszenie do udziału grupę *młodych ludzi spośród społeczności szkolnej zainteresowanych teatrem i przeprowadzenie dla nich około 30 godzin zajęć teatralno-aktorskich oraz radiowych, poruszających m.in. tematykę improwizacji teatralnej, świadomości aktorskiej, narracji scenicznej, aktywności i ekspresji twórczej, emisji głosu i właściwej pracy z mikrofonem*. Rezultatem zajęć było stworzenie słuchowiska radiowego o mieście Mielec, które obchodzi rocznicę 550 lokacji. Zajęcia z młodymi uczestnikami projektu były prowadzone przez aktora **Andrzeja Plata** oraz **Natalię Kozę** – aktorkę teatru MASKA w Rzeszowie, a także instruktora warsztatów tworzenia słuchowisk teatru radiowego z Fundacji Teatr Wyobraźni. Oprócz zajęć w Domu Kultury SCK w Mielcu przewidziano także wyjazd do Muzeum Teatru Polskiego Radia w Baranowie Sandomierskim, w celu zapoznania młodych osób z blisko 100-letnią historią Teatru Polskiego Radia. W trakcie wszystkich tych form aktywności opiekę nad młodymi Beneficjentami projektu sprawowała jedna z jego koordynatorek, tj. **Dorota Świst**, do której zadań należało m.in. wspieranie uczniów ZSO nr 1 w Mielcu podczas realizacji projektu oraz przekazywanie im multimedialnych materiałów do ćwiczeń wykonywanych samodzielnie w domu, a także pomoc w przygotowaniu zarysu scenariusza słuchowiska radiowego o Mielcu. Słuchowisko zostało udostępnione w mediach społecznościowych, po to aby każdy mieszkaniec Mielca mógł się z nim zapoznać.²⁴

Jedyną istotną różnicą pomiędzy założeniami projektu a jego realizacją była zmiana jednej z osób prowadzących szkolenia, tj. zamiast Andrzeja Błazewicza w przedsięwzięciu tym wziął udział Andrzej Plata – aktor pochodzący z Mielca, który na co dzień jest m.in. związany z teatrem w Kielcach. Było to związane z ogólną sytuacją epidemiologiczną w kraju. Jednakże zmiana ta nie miała żadnych negatywnych konsekwencji dla realizacji zaplanowanych celów.

3.1.5 Razem tworzymy kreatywny świat

Zasadniczym celem projektu było rozwijanie zainteresowań oraz kreatywności wychowanków Zespołu Placówek im. Jana Pawła II w Lubaczowie – osób niepełnosprawnych intelektualnie ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego oraz młodzieży wykluczonej społecznie z Młodzieżowego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego. Jednakże równie istotnym dążeniem było też podjęcie *starań na rzecz wyrównywania szans osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz prowadzenie ich ku aktywnemu uczestnictwu w życiu społecznym, poprzez wspólne warsztaty z młodzieżą pełnosprawną*. W tym kontekście bardzo istotne było nawiązywanie pozytywnych relacji pomiędzy młodymi osobami z obu ośrodków. Zgodnie z projektowymi założeniami zrealizowano cykl zajęć plastycznych i rękodzieła artystycznego, a w tym: warsztat w plenerze „Krajobraz letni” (prowadzony przez **Anetę Mazepę** – malarkę ze Stowarzyszenia Twórców Sztuki Ziemi Lubaczowskiej); warsztat decoupage, czyli ozdabianie desek i szkła oraz przedmiotów codziennego użytku (**Monika Szwed** z STSZL), warsztat z ceramiki artystycznej, tj. praca z gliną (**Agata Lechowicz** z Zespołu Placówek w Lubaczowie), warsztat „zabawki z materiału”, tj. nauka szycia zabawek z dostępnego materiału, ozdabianie według własnego pomysłu (**Katarzyna Piwoda** ze STSZL), warsztat „strój z recyklingu” (**Agnieszka Szpyt** plastyczka z Zespołu Placówek w Lubaczowie).

W ramach tego przedsięwzięcia pracowano *za pośrednictwem działań artystycznych, ponieważ sztuka odzwierciedla bogactwo myśli i uczuć*. Zajęcia częściowo miały charakter interdyscyplinarny.

²⁴ Informacje na podstawie: formularz aplikacyjny oraz sprawozdanie z realizacji projektu zamieszczone na stronie BMK <http://bmk-ck.pl/mielecki-teatr-radiowy/> (Dostęp: 23.11.2020).

Uczniowie – pod okiem instruktora – przygotowali swoje stroje z recyklingu, wykonali prace artystyczne na warsztatach. W efekcie pracy grupowej zaplanowali uczniowie z obu ośrodków zaplanowali pokaz mody. Zadaniem opiekuna było stworzenie warunków do pracy uczniów, motywowanie ich do podejmowania inicjatyw przy jednoczesnym pozostawieniu im dużej dozy samodzielności. Zajęcia pozwoliły ich uczestnikom na wyrażanie pragnień i emocji (często utrudnionych z uwagi na zaburzenia mowy, niepełnosprawności fizyczne, psychiczne, niedostosowanie społeczne) w sposób dla nich przystępny poprzez zabawę, tworzenie w różnych materiałach plastycznych takich jak plastelina, farby, glina, papier itp. Działania te miały pozytywny wpływ na *budowanie w nich poczucia własnej sprawności, wiary we własne siły oraz radości z odkrywania umiejętności artystycznych*.

Na zakończenie warsztatów odbył się uroczysty wernisaż, w czasie którego zostały zaprezentowane prace i zorganizowano pokaz mody w strojach z recyklingu. Uczestnicy tej prezentacji, tj. osoby niepełnosprawne, jak i młodzież z Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego, wzięli też udział w profesjonalnej sesji fotograficznej, której efektem była wystawa na lubaczowskim Rynku. Ważnym rezultatem projektu było otwarcie się na otoczenie przez osoby niepełnosprawne oraz młodzież z ośrodka wychowawczego.²⁵

Jedyna różnica pomiędzy zaplanowanymi działaniami a ich realizacją polegała na tym, że ze względów technologicznych dotyczących procesu wypalania gliny konieczne było zorganizowania dodatkowego spotkania dla uczestników projektu. Z punktu widzenia założonych celów zmiana ta miała duże znaczenie, ponieważ umożliwiła ona osiągnięcie jednego z nich, tj. realizację warsztatu z ceramiki artystycznej.

3.1.6 String Art łączy pokolenia

Pomysł projektu powstał w wyniku trafnej diagnozy zapotrzebowania dzieci i młodzieży na działania, które mają całkiem nowy wymiar. Choć młode osoby deklarowały, iż lubią spędzać czas na zajęciach plastycznych, technicznych, to jednak wyrażały one chęć udziału w przedsięwzięciu, które nie tylko będzie zdecydowanie różnić się od dotychczasowych form aktywności, ale też umożliwi zaangażowanie się dużej liczby osób w kreatywne i twórcze spędzanie wolnego czasu. W efekcie „burzy mózgów” i wielu ciekawych pomysłów pojawiła się idea „malowania nitką”, *które będzie łączyło tradycję z nowoczesnością poprzez haft artystyczny*. Projekt tym samym umożliwił dzieciom i młodzieży zapoznanie się z różnymi formami rękodzieła posiadającymi walory artystyczne oraz *stworzenie własnych, nowych i oryginalnych przedmiotów rękodzielniczych*. Innowacyjność tego projektu polega na pokazaniu młodemu pokoleniu zupełnie nowego wymiaru rękodzieła ludowego, nie zapominając przy tym o wartościach kulturowych zapoczątkowanych przez pokolenie babć i dziadków. Ponadto do udziału w projekcie zostali zaproszeni seniorzy, co wzmocniło przekaz kulturowy i międzypokoleniowy. Oprócz przekazu tradycyjnych sposobów uprawiania hafciarstwa młodzi uczestnicy mogli się przekonać o tym, jak bardzo ta technika rozwinęła się z biegiem czasu, i jakie obecnie są stosowane nowoczesne metody pracy z nićmi. Projekt objął swym zasięgiem Chmielnik, ale też Zabratówkę, Błędową Tyczyńską oraz Wolę Rafałowską, gdzie funkcjonują filie Gminnej Biblioteki Publicznej w Chmielniku i skąd pochodzą uczestnicy tego przedsięwzięcia. W tym kontekście ważna była też współpraca szkół podstawowych w Chmielniku.

W ramach projektu przeprowadzono 6 warsztatów, a w tym 12 spotkań (które przeważnie odbywały się w Centrum Promocji Dziedzictwa Kulturowego w Chmielniku, ale także w Muzeum Etnograficznym w Rzeszowie) ponieważ – jak podkreślali Wnioskodawcy – *taka forma sprzyja wymianie*

²⁵ Informacje na podstawie: formularz aplikacyjny oraz sprawozdanie z realizacji projektu zamieszczone na stronie BMK <http://bmck-ck.pl/razem-tworzymy-kreatywny-swiat/> (Dostęp: 23.11.2020).

doświadczeń, wiedzy, poglądów, ma znaczenie terapeutyczne dla osób nieśmiałyh oraz stanowi źródło inspiracji do pracy. Mowa tu o następujących warsztatach: (1) „Eksperyment z nitką” – *malowanie nitką, nazywane również „techniką czarodziejskiej nitki” to połączenie eksperymentu, zabawy, radości z tworzenia fantazyjnych splotów, wzorów, a jednocześnie wprowadzenie do pracy z nitką, wykorzystywaną w pozostałych warsztatach*; (2) „Mam torebkę haftowaną” – *podczas którego uczestnicy dowiedzieli się o tym, czym jest haftowanie, poznali historię oraz podstawy haftu, a także możliwości jego wykorzystania*; (3) „Po nitce do kłębka” – *uczestnicy zapoznali się z podstawowymi zasadami haftu rzeszowskiego wykorzystując do tego ścieg sznureczkowy w tym atlasowy, maczek i dziergany, a także haft ludowy (węzełki, kratka, nitka ciągniona, cegiełka)*; (4) „Matematyka malowana nitką” to warsztaty z haftu matematycznego, który jest dla dzieci i młodzieży interesującą alternatywą haftu tradycyjnego; (5) „String Art, łączy pokolenia” – *na którym uczestnicy projektu zapoznali się z nowatorską techniką twórczą połączoną ze sztuką nawlekania kolorowych nici między punktami np. gwoździkami pozwalającą na tworzenie m.in. abstrakcyjnych przestrzennych geometrycznych wzorów*; (6) „Haftuję i ilustruję” – *uczestnicy zilustrowali swoją aktywność w trakcie projektu i efekty swoich działań. Dodatkowym zadaniem uczestników będzie poszukiwanie w trakcie realizacji projektu lokalnych rzemieślników, którzy zostaną zaproszeni na podsumowanie projektu, aby zaprezentować swój dorobek artystyczny. Celem tego zadania jest jeszcze większe zaangażowanie uczestników do poznawania dziedzictwa kulturowego naszego regionu.*²⁶

Różnice pomiędzy planami a realizacją projektu były związane z takimi aspektami jak: zmiana przeznaczenia części środków (zamiast zakupu biletów do Muzeum Etnograficznego – które umożliwiło uczestnikom projektu wstęp wolny ze względu na remont w budynku i tym samym ograniczenie ekspozycji – zakupiono płyty edukacyjne dla dzieci i młodzieży) oraz z uwagi na panujące w kraju obostrzenie wynikające z epidemii zmniejszono liczbę spotkań z seniorami, przy czym co ważne nie zrezygnowano całkowicie z tych działań, tylko dostosowano je do istniejących okoliczności. Jednakże zmiany te nie wpłynęły negatywnie na zakres celów, które postawili sobie autorzy tej inicjatywy.

3.1.7 Wędrująca Ikona i Dziedzictwo przyrodnicze Beskidu Niskiego

Głównym założeniem projektu „Wędrująca Ikona i Dziedzictwo przyrodnicze Beskidu Niskiego” było promowanie kultury i dziedzictwa przyrodniczego Beskidu Niskiego. Realizacja tego przedsięwzięcia pozwoliła *na dzielenie się umiejętnościami zakorzenionymi w społeczności tego regionu, rozbudzenie artystycznej świadomości dzieci i młodzieży oraz umożliwiła nabycie nowej wiedzy w zakresie lokalnej przyrody i kultury regionalnej, a także konstruktywne spędzenie czasu wolnego*. Te cele zostały osiągnięte poprzez przeprowadzenie warsztatów skierowanych do dzieci i młodzieży, tj. „Ikony”, „Ludowe wzory”, „Dziedzictwo przyrodnicze Beskidu Niskiego”, w ramach których zorganizowana została wycieczka do Świerzowej Ruskiej, Świątkowej Wielkiej i Desznicy.²⁷

W przypadku tego projektu nie było różnic pomiędzy planem i jego wykonaniem.

3.1.8 Wyjdz z KOKONU!

Swoiście nowym zjawiskiem jakie można obecnie zaobserwować jest świadome izolowanie się ludzi od społeczeństwa i *przebywanie w zaciszu swoich czterech ścian*. Taki styl życia został określony mianem „kokoningu”. W znacznej mierze dotyczy on także dzieci i młodzieży, tak z mniejszych, jak i większych miejscowości. Dlatego też – jak podkreślają Wnioskodawcy – działania kulturalno-

²⁶ Informacje na podstawie: formularz aplikacyjny oraz sprawozdanie z realizacji projektu zamieszczone na stronie BMK <http://bmk-ck.pl/string-art-laczy-pokolenia/> (Dostęp: 23.11.2020).

²⁷ Informacje na podstawie: formularz aplikacyjny oraz sprawozdanie z realizacji projektu zamieszczone na stronie BMK <http://bmk-ck.pl/wedrujaca-ikona-i-dziedzictwo-przyrodnicze-beskidu-niskiego/> (Dostęp: 23.11.2020).

edukacyjne podjęte w ramach projektu miały na celu zachęcenie mieszkańców Gminy Chłopice, w tym *szczególnie tych najmłodszych i młodzież do wyjścia z symbolicznych kokonów*. Te młode osoby, które nie zawsze mają okazję do obcowania z kulturą dzięki projektowi – który pobudzał ich wyobraźnię – miały możliwość wykazania się swoimi talentami, kreatywnością oraz podbudować poczucie własnej wartości. Założeniem projektu było stworzenie kreatywnych przestrzeni przeznaczonych do działań kulturalnych (m.in. poprzez czytanie książek, udział w warsztatach oraz w kursie rysunku) w obrębie świetlic wiejskich w 7 miejscowościach Gminy Chłopice (tj. Boratyn, Chłopice, Dobkowice, Jankowice, Lutków, Łowce oraz Zamiechów). W każdej z tych miejscowości powstało miejsce, w którym zostały umieszczone specjalne huśtawki – kokony, które były *symbolem wyjścia z domu mieszkańców w celu wspólnego spędzenia czasu z kulturą i edukacją*. Te kokony zostały zaprojektowane i stworzone przez dzieci i młodzież z terenu Gminy Chłopice. Do udziału w wydarzeniu w formie osób wspierających zostali zaproszeni również dorośli, m.in. sołtysi, przedstawiciele Kół Gospodyń Wiejskich, przedstawiciele Ochotniczych Straży Pożarnych działających na terenie Gminy Chłopice. Warsztaty, kurs rysunku, bajko-terapia – bajki, baśnie Podkarpacia, „eksperyment” kulinarny, zostały poprowadzone głównie przez animatorów Gminnego Ośrodka Kultury w Chłopicach oraz lokalnych twórców.

Warsztaty tworzenia kokonów przeprowadzili artysta **Jerzy Jankowski** oraz krawcowa **Dorota Tymcio**. Kurs rysunku zrealizowała **Agnieszka Pawlikowska** – absolwentka Liceum Plastycznego w Zespole Szkół Plastycznych w Jarosławiu, specjalność techniki graficzne oraz Wydziału Sztuki na Uniwersytecie Rzeszowskim. Warsztaty fotograficzne odbyły się pod fachowym okiem **Rafała Babiarza** – fotografa „RaFilm”. Bajko-terapię podczas, której były czytane Podkarpackie baśnie i bajki przeprowadzili strażacy Gminy Chłopice. Warsztaty kulinarne były możliwe dzięki współpracy członkiń Kół Gospodyń Wiejskich, które zaprezentowały sposób pieczenia chleba z produktów dostępnych lokalnie, dzięki czemu dzieci i młodzież mogły poznać kuchenne zwyczaje, tradycje i lokalne produkty. Na zakończenie projektu wszystkie dzieci biorące w nim udział oraz animatorzy i osoby wspierające projekt zostały zaproszone na wystawę fotografii i prac plastycznych. Na podsumowaniu, które odbyło się w Chłopicach, i na którym młodzi uczestnicy otrzymali dyplomy i drobne upominki został zaprezentowany film podsumowujący projekt, Paweł Sroka, artysta z Miejskiego Ośrodka Kultury w Jarosławiu *odczytał baśń, która była wymownym zakończeniem projektu*.²⁸

W przypadku tego projektu nie było różnic pomiędzy planem i jego wykonaniem.

3.1.9 „Zwierzobziki” oczami dziecięcej wyobraźni

Projekt – jak określili to Wnioskodawcy – miał na celu promocję postaci i twórczości przemyskiego artysty Jerzego Dunin-Brzezińskiego – Karo głównie wśród młodszych, ale też i starszych mieszkańców Przemyśla. Ważnym aspektem według Wnioskodawców jest tu fakt, iż Jerzy Dunin Brzeziński – Karo, był postacią bardzo związaną z Przemyślem. *Urodził się w Ruszelczycach* (miejscowość położona blisko Przemyśla). W życiu zawodowym *zajmował się projektowaniem graficznym, malarstwem i poezją*. Był profesorem Sztuki Użytkowej w Leicester Polytechnic w Anglii. W ostatnich latach życia powrócił do Przemyśla, gdzie skupił się na swoich pasjach, tj. malarstwie i poezji. Jego dzieła oraz dokonania zostały przedstawione dzieciom jako inspiracja i motywacja, *aby otworzyły się na sztukę i miały odwagę realizować życiowe cele*. Artystyczną kanwą projektu były *ilustrowane limeryki autorstwa Jerzego Karo zatytułowane „Zwierzobziki”*. Istotne jest także to, że projekt ten miał charakter interdyscyplinarny łącząc sztuki wizualne i poezję. Co więcej stanowił on ważne uzupełnienie edukacji szkolnej borykającej się z dużymi trudnościami związanymi z okresem pandemii. Dlatego też, jak zaznaczali Wnioskodawcy, *bezpośredni kontakt ze sztuką oraz artystyczna kreacja miały wymiar nie tylko*

²⁸ Informacje na podstawie: formularz aplikacyjny oraz relacje z realizacji projektu zamieszczone na stronie BMK <http://bmk-ck.pl/wyidz-z-kokonu/> (Dostęp: 23.11.2020).

edukacyjny, ale również terapeutyczny — łagodzący skutki stresu wywołanego stanem epidemii. W ramach projektu zorganizowano warsztaty słowno-plastyczne dla dzieci. Zajęcia te były inspirowane twórczością Jerzego Karo. Ponadto nakręcono film, przygotowano wystawy, a także zaprezentowano specjalny pokaz na budynku Urzędu miasta Przemyśla. W ramach projektu powstały także wydawnictwa dokumentujące jego przebieg i uzyskane efekty. Zgodnie z ideą Wnioskodawców materiały opracowane podczas projektu mają zapoczątkować w kolejnych latach cykliczne wydarzenie związane z postacią Jerzego Dunin Brzezińskiego Karo, tj. konkurs plastyczny dla dzieci pod hasłem „Zwierzobziki”.²⁹

Różnice pomiędzy planem a realizacją były związane z terminami niektórych działań (z uwagi na sytuację epidemiologiczną konieczne było przesunięcie w czasie niektórych działań, w tym m.in. o tydzień pokaz rysunków świetlnych na fasadzie Urzędu Miasta w Przemyślu oraz wystawy powarsztatowej w Galerii Sztuki Współczesnej). Jednakże należy podkreślić, iż przedsięwzięcia te ostatecznie zostały przeprowadzone, a pomimo konieczności wydłużenia o tydzień czasu realizacji projektu, termin jego zakończenia nie odbiegał pod tym względem od pozostałych inicjatyw. Ponadto również ze względu na ograniczenia wywołane pandemią nie odbył się recital aktorski, przy czym został on zastąpiony wystawą dostępną dla indywidualnych zwiedzających. Należy tu jednak podkreślić, iż zmiany te, niezależne od autora omawianej tu inicjatywy, nie miały negatywnych konsekwencji dla realizacji założonych celów.

3.2 Potrzeby zaspokajane przez zrealizowane projekty

Na podstawie informacji zawartych we formularzach aplikacyjnych, tj. wnioskach o przyznanie grantu na realizację projektu w ramach BMK w 2020 r. w województwie podkarpackim można stwierdzić, że przedsięwzięcia te zostały poprzedzone głębokim namysłem nad potrzebami lokalnej społeczności w zakresie edukacji kulturowej. Co więcej Wnioskodawcy konsultowali swoje pomysły z potencjalnymi Beneficjentami tych projektów, przy czym działania te przyjmowały różnorodne formy, tj. analiza dokumentów, obserwacje, rozmowy (przypominające socjologiczne wywiady pogłębione). Wyraźnie widać też, że autorzy projektów inspirowali się także informacjami zawartymi w dokumentach (raportach badawczych i ewaluacyjnych) wypracowywanych w ramach programu BMK. Świadectwem tego jest m.in. uwzględnienie postulatu, aby koncepcje projektów nie tyle były tworzone przez osoby dorosłe – animatorów lub edukatorów kulturowych – dla dzieci i młodzieży, a z ich aktywną partycypacją w tym twórczym procesie.

1) Budujemy MOST

Projekt – jak podkreślają Wnioskodawcy – powstał w konsekwencji rozmów, wywiadów środowiskowych, obserwacji i ich analiz, które to zabiegi wykazały istotne braki w zakresie edukacji kulturowej w Gminie Cieplicach. Problemy te obrazują takie kwestie jak: brak ośrodka kultury; brak ofert rozwoju dla dzieci i młodzieży w celu zagospodarowania czasu wolnego (brak wsparcia i słaby dostęp do zajęć rozwijających zainteresowania); brak nowego, świeżego spojrzenia na zjawiska kulturowe połączone z edukacją; mała wiara społeczności wiejskiej w jej możliwości własne i wspólnego działania; brak współuczestniczenia różnych partnerów w życiu zbiorowości lokalnej; brak wykorzystania walorów najbliższego środowiska do rozwoju i integracji społeczności lokalnej; brak wspólnie opracowanej, ciekawej informacji/folderu o walorach sołectwa; brak promocji miejscowości, jej zasobów; nieestetyczny frontu budynku szkolnego, znajdującego się w centrum wsi; trudności z radzeniem sobie z emocjami i stresem, zwłaszcza w sytuacji pandemii koronawirusa (w przypadku wszystkich grup wiekowych) oraz brak środków na realizację przedsięwzięć, rozwijających zajęć dodatkowych.

²⁹ Informacje na podstawie: formularz aplikacyjny oraz relacje z realizacji projektu zamieszczone na stronie BMK <http://bmk-ck.pl/zwierzobziki-oczami-dzieciecej-wyobrazni/> (Dostęp: 23.11.2020).

2) Czerwcowe noce

Zasadniczym problemem zdiagnozowanym przez Wnioskodawcę w trakcie długoletniego doświadczenia w pracy z młodzieżą, na który odpowiedzią był niniejszy projekt jest niski poziom współpracy międzypokoleniowej w tworzeniu nowatorskich projektów kulturalnych opartych na miejscowej historii i tradycji. Oprócz dążenia do ograniczenia tego negatywnego zjawiska projekt kładł również nacisk na poprawną komunikację w języku ojczystym. Podniesienie kompetencji językowych młodzieży jest niezbędnym warunkiem niwelowania różnic w zakresie tych umiejętności pomiędzy uczestnikami projektu i ich rówieśnikami z dużych ośrodków miejskich. Co więcej, poprawne używanie polszczyzny będzie również pomocne w ich starcie w dorosłe życie. Realizacja projektu pomogła też urozmaicić ofertę kulturalną dla osób dorosłych, aktywnych zawodowo, dla których jest zdecydowanie mniej propozycji tego rodzaju, niż dla innych kategorii społecznych (np. seniorów). Zamieszkiwanie w małych miejscowościach, oddalonych od centrów kulturowych, i tym samym doświadczanie problemów w dostępie do instytucji kultury, teatrów, filharmonii wpływa na postrzeganie kultury wysokiej jako niedostępnej, trudnej do przyswojenia. Taka sytuacja może też przyczyniać się do postrzegania przez członków takich społeczności lokalnych – szczególnie osób młodych – swoich małych ojczyzn jako lokalizacji mniej wartościowych od dużych ośrodków miejskich. W konsekwencji dodatkowym problemem może być tu także kwestia zaniżania samooceny, powstawania kompleksów. Ponieważ – jak podkreśla Wnioskodawca – Teatr Radiowy jest elitarny poprzez jakość tworzonego słuchowiska, które są dziełem najwybitniejszych polskich aktorów, a jednocześnie ma też wymiar egalitarny poprzez swoją powszechność w docieraniu do wszystkich odbiorców na terenie całej Polski, to forma ta pozwala pogodzić masowość przekazu przy jednoczesnym zachowaniu wysokiej jakości artystycznej. W ramach projektu uczestnicy będą mieli okazję wziąć udział w czymś co jest raczej elitarnym doświadczeniem, ponieważ takie warsztaty są organizowane bardzo rzadko, i cechują się wysoką ceną – przede wszystkim ze względu na duże koszty specjalistycznego sprzętu oraz relatywnie dużą liczbę wyspecjalizowanych instruktorów (realizatorów nagrań, reżyserów, scenarzystów).

3) Lasoskie korzenie

Realizacja projektu przybliżyła dzieciom kulturę ich przodków i zwiększyła poziom wiedzy na temat kulturowego dorobku Lasowiaków, tj. grupy etnograficznej zamieszkującej dawniej Kolbuszową i okoliczne tereny. Tym samym wiele młodych osób będzie miało okazję zapoznania się z dziejami i kulturą swojej małej ojczyzny. Atrakcyjna forma realizacji projektu miała na celu zachęcenie jego uczestników do kontynuowania tradycji regionalnych i wzbudzenia w nich dumy z przynależności do regionu, z tak bogatymi tradycjami.

4) Mielecki Teatr Radiowy

Projekt był odpowiedzią na potrzeby młodzieży w Mielcu dotyczące integrowania się w gronie rówieśników. Ponadto stworzył on okazję do odkrywania talentów i rozwijania ich pod okiem specjalistów. Dla młodych ludzi była to możliwość rozwoju potencjału aktorskiego, przydatnego w dorosłym życiu do wykonywania wielu zawodów i pełnienia różnorodnych społecznych ról. Zajęcia tego typu pozwalają na połączenie wielu odmian ekspresji nastolatków: słownej, muzycznej i ruchowej. Wprowadzają także młode osoby w świat sztuki poprzez kreatywne spędzanie czasu wolnego. Dodatkowo, wpływają korzystnie na wszechstronny rozwój kształtującej się osobowości dzieci i młodzieży oraz wywierają duży wpływ na ich postawy moralne, otwartość i samodzielność. Teatr spełnia funkcję integracyjną, terapeutyczną. Daje on także młodzieży możliwość rozładowania nagromadzonych emocji. Ponadto, wzbogacając ich świat nowymi treściami mamy możliwość wyeliminować nieśmiałość uczniów i lęk przed publicznymi wystąpieniami. Praca przy projekcie pozwoliła uczestnikom na nowo poznać swoje rodzinne miasto i odnaleźć w nim swoje miejsce.

5) Razem tworzymy kreatywny świat

Podczas projektu jego uczestnicy – dzieci z niepełnosprawnością intelektualną oraz pełnosprawna młodzież borykająca się z pewnymi problemami natury wychowawczej – mieli możliwość uzewnętrzniania swoich emocji poprzez prezentację umiejętności artystycznych. Mieli oni w ten sposób okazję pokazać lokalnej społeczności, że niepełnosprawność intelektualna albo tzw. niedostosowanie społeczne nie jest przeszkodą w realizacji marzeń i pełnoprawnego uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym, co najmniej w wymiarze lokalnym. Ważnym aspektem projektu było budowanie w uczestnikach poczucia własnej sprawczości, wiary we własne siły oraz dostarczanie radości z odkrywania umiejętności artystycznych, w efekcie czego osoby niepełnosprawne oraz młodzież z problemami wychowawczymi nie dąży do samoizolacji. Uczestnicy projektu w trakcie zaproponowanych zajęć poszerzyli zakres swoich doświadczeń, które pozwoliły im podbudować poczucie własnej wartości. Zajęcia artystyczne były doskonałym sposobem na rozwijanie funkcji percepcji wzrokowej, dotykowej, smakowej i węchowej, a także na rozbudzenie wyobraźni i rozwinięcie zdolności manualnych przez co stymulowane zostały podstawowe procesy poznawcze takie jak mowa i myślenie oraz tworzenie. Dzieci i młodzież poznały nowe techniki rękodzielnicze, a także zawarły nowe znajomości z osobami, z którymi łączy ich wspólna pasja.

6) String Art łączy pokolenia

Projekt ten – jak zaznacza Wnioskodawca – odpowiadał przede wszystkim na potrzebę rozwiązania problemu jakim jest zanikanie przekazywania tradycji, obyczajów z pokolenia na pokolenie oraz brak zainteresowania dzieci i młodzieży poznawaniem dawnych form artystycznych, w tym rękodzieła. Choć tradycja – w tym lokalna – jest istotnym czynnikiem kulturotwórczym, to jednak można zauważyć, iż obecnie nie dokłada się wystarczających starań, aby ją uchronić od zapomnienia. W tym kontekście realizacja projektu to przejaw pielęgnowania tradycji i obyczajów, ale także wyraz dążenia do wzmocnienia więzi międzypokoleniowych, a w tym rodzinnych które ułatwiają przekaz kulturowy. Uczestnicy warsztatów mieli okazję zapoznać się z unikatowością rękodzieła i bogactwem dziedzictwa kulturowego w tym zakresie, którą to wiedzę przekazali im Seniorzy – osoby zajmujące się tą dziedziną sztuki.

Problemem, który został zdiagnozowany przez Wnioskodawcę, jest również niechęć przedstawicieli młodego pokolenia do wykonywania prac manualnych. Tym samym tracą oni szansę na uczenia się poprzez ręce i kreowanie własnych oryginalnych przedmiotów. Dlatego też oryginalność projektu miała na celu zwiększenie szansy na przekonanie dzieci co do tego, że warto podejmować nowe wyzwania w tym zakresie. Twórczość własnoręczna uczy bycia oryginalnym, wyjątkowym i pomysłowym. Taka forma aktywności może być dla dzieci i młodzieży interesującą alternatywą dla bezrefleksyjnego korzystania z nowoczesnych systemów komunikowania się. Natomiast dla Seniorów udział w projekcie był okazją do zaprezentowania swoich umiejętności i kreatywnego spędzenia czasu w towarzystwie młodych osób. To była także dobra lekcja w zakresie współpracy ludzi młodszych i starszych.

7) Wędrująca Ikona i Dziedzictwo przyrodnicze Beskidu Niskiego

Inspiracją do napisania projektu przez Wnioskodawcę była obserwacja, z której wynikało, iż ze względu na to, że obecnie produkty kultury masowej oraz środki komunikacji elektronicznej w coraz większym otaczają dzieci i młodzież, wypełniają im coraz więcej przestrzeni, a także powodują izolację społeczną. Co więcej te nowoczesne osiągnięcia techniczne zaczynają ograniczać zdolności poznawcze młodych osób i niwelują w nich chęć doświadczania świata. Problem ten dotyczy też kwestii tradycji. Ponadto ustalenia Wnioskodawcy wskazują na to, że współcześnie dzieci i młodzież

przeważnie nie posiadają wiedzy na temat źródła tożsamości kulturowej i przyrodniczej swojego regionu. Może to powodować zerwanie się ciągłości przekazu kulturowego, którego nie będą w stanie wypełnić zajęcia dydaktyczne prowadzone w szkołach. Tym samym istnieje obawa, że tradycja – szczególnie ta w wymiarze lokalnym – nie zostanie zachowana dla przyszłych pokoleń. Jak podkreśla Wnioskodawca, zachowanie tożsamości kulturowej, poszanowanie przyrody oraz docenienie tradycyjnych form sztuki ludowej może nastąpić jedynie dzięki wzrostowi wiedzy i uwrażliwienia dzieci i młodzieży. Kształtowanie wiedzy w tym zakresie pozwoli na osiągnięcie wartości dodanej, jaką jest możliwość konstruktywnego spędzenia czasu wolnego, rozwijanie talentów oraz pobudzenie świadomości artystycznej i historycznej. Efektem realizacji projektu było odkrycie i poznanie przez dzieci i młodzież dziedzictwa kulturowego (artystycznego) i przyrodniczego regionu, ważnych lokalnie i przyrodniczo miejsc, zapoznanie się z motywami sztuki ludowej. Ponadto poznanie przez uczestników tożsamości kulturowej i przyrodniczej regionu może przynieść również efekt w postaci krzewienia przez nich lokalnej kultury i dziedzictwa przyrodniczego regionu.

8) Wyjdz z KOKONU!

Projekt był odpowiedzią na problem nasilania się zjawiska tzw. „kokoningu”, czyli zamykania przez ludzi się w domach, ograniczania kontaktów interpersonalnych itp., które działania sprzyjają apatii społecznej, braku partycypacji w życiu społeczności lokalnych. Dlatego ważnym i relatywnie pilnym wyzwaniem stało się podjęcie kreatywnych działań tworzących przestrzeń do pracy twórczej, wspólnych rozmów, i zachęcających wyjścia z domu. Realizacja projektu była ważna dla tutejszej społeczności ze względu na chęć, ale też i swoistą konieczność przywrócenia świetlicom znajdującym się w miejscowościach, w których było przeprowadzone to przedsięwzięcie ich dawnej rangi i funkcji. Dla społeczności lokalnych były one bowiem istotnymi centrami życia kulturalnego, miejscami tętniącymi życiem, w których odbywały się wydarzenia kulturalne i rozrywkowe. Obecnie są to miejsca, które mają taki potencjał, który jednak nie jest już wykorzystywany. Z obserwacji przeprowadzanych przez Wnioskodawców wynika, iż problemem z jakim borykają się mieszkańcy gminy Chłopice są słabe więzi społeczne i relacje międzyludzkie. Ograniczone kontakty sąsiedzkie są widocznym przejawem wspomnianego tu zjawiska jakim jest tzw. „kokoning”. Realizacja projektu przyczyniła się do zmniejszenia skali tego niekorzystnego trendu dotyczącego interakcji społecznych poprzez pobudzenie zainteresowania udziałem w życiu społecznym i uatrakcyjnienie przestrzeni publicznej.

9) „Zwierzobziki” oczami dziecięcej wyobraźni

Realizacja projektu umożliwiła: uzupełnienie edukacji z dziedziny plastyki i literatury; wzmocnienie u młodych uczestników poczucia własnej wartości, pewności siebie, odwagi w kreowaniu planów na przyszłość, otwartości na sztukę, a wszystko to poprzez zapoznanie się z postacią, która pomimo prowincjonalnego pochodzenia dzięki talentowi, pracy i wytrwałości osiągnęła sukces na skalę międzynarodową; wzmocnienie patriotyzmu lokalnego poprzez poznanie wybitnej postaci pochodzącej z okolic Przemyśla oraz zmniejszenie poziomu stresu związanego z poczuciem zagrożenia wywołanego pandemią poprzez kontakt z dziełami plastycznymi i literackimi artysty oraz własną kreację plastyczną.

3.3 Docelowe grupy odbiorców

1) Budujemy MOST

Zgodnie z założeniami głównymi odbiorcami projektu i równocześnie inicjatorami podejmowanych innowacyjnych działań byli uczniowie klas I – VIII Szkoły Podstawowej w Cieplicach oraz uczniowie szkół podstawowych z terenu Gminy Adamówka tj. w Adamówce i Majdanie Sieniawskim. Osobami bezpośrednio wspierającymi wszelkie przedsięwzięcia projektu byli natomiast nauczyciele ze wspomnianej szkoły. Pośrednio odbiorcami projektu były też dzieci przedszkolne, rodzice uczniów, mieszkańcy sołectw Gminy Adamówka (w tym seniorzy), osoby współpracujące ze szkołą, zagrodą edukacyjną, stowarzyszeniem i instytucjami zaproszonymi do współpracy w jego realizacji – por. Wykres 27 i Tabela 4.

2) Czerwcowe noce

Uczestnikami projektu była młodzież w wieku 11-19 lat, a także osoby dorosłe zamieszkujące powiat stalowowolski oraz tarnobrzewski. Młodzi ludzie, to osoby uczące się w ostatnich klasach szkoły podstawowej i szkołach ponadpodstawowych (licea, technika, szkoły zawodowe). Osoby dorosłe, w tym seniorzy wywodzili się ze środowisk związanych z amatorskim ruchem teatralnym. Niewielka grupa uczestników pozwoliła na wysoki poziom efektywności podejmowanych działań. W ramach procedury naboru do projektu uwzględniono preferencje dla osób niepełnosprawnych oraz osób zamieszkujących z małych miejscowościach o utrudnionym dostępie do kultury wysokiej – por. Wykres 27 i Tabela 4.

3) Lasoskie korzenie

Projekt był skierowany grupy 30-ciorga dzieci w wieku 10-14 lat, zamieszkujących Komorów – por. Wykres 27 i Tabela 4.

4) Mielecki Teatr Radiowy

W projekcie wzięli udział uczniowie Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 1 w Mielcu w wieku 15-19 lat, którzy wykazali zainteresowanie teatrem. Przy czym nie były tu istotne predyspozycje czy poziom wiedzy w zakresie gry aktorskiej, ani też ewentualne doświadczenie sceniczne. Głównym kryterium doboru uczniów, nad którym to procesem czuwała Dorota Świst (wieloletnia nauczycielka języka polskiego oraz miłośniczka literatury i teatru), była chęć pracy nad sobą i swoimi emocjami oraz przełamanie ewentualnej tremy. Dodatkowo, brano tu pod uwagę pasję i aspiracje zawodowe uczniów, ich ambicję do zdobywania nowej wiedzy i gotowość do pracy z twórczymi ludźmi – por. Wykres 27 i Tabela 4.

5) Razem tworzymy kreatywny świat

Ideą projektu było wsparcie pracy rewalidacyjnej prowadzonej z osobami niepełnosprawnymi intelektualnie w Zespole Placówek im. Jana Pawła II w Lubaczowie, w skład którego wchodził Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy i Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy. W projekcie wzięły udział dzieci, młodzież i osoby dorosłe z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym, w wieku od 10 do 24 lat ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego oraz pełnosprawni wychowankowie Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego będący w wieku 14–18 lat. Projekt był skierowany również do nauczycieli, opiekunów uczniów z obydwu ośrodków, którzy uczestniczyli w przygotowaniach do warsztatów oraz w pokazie mody organizowanym podczas wernisażu podsumowującego projekt – por. Wykres 27 i Tabela 4.

6) String Art łączy pokolenia

Projekt był skierowany jest do dzieci i młodzieży w przedziale wiekowym od 10 do 15 lat. Liczba uczestników przewidziana w projekcie (tj. 20 osób) wynikała z sytuacji związanej z pandemią i troski o bezpieczeństwo osób biorących udział w realizacji warsztatów. Uczestnicy projektu, to osoby które – jak podkreślali Wnioskodawcy – w procesie rekrutacji wykazały się następującymi cechami: lubią zajęcia twórcze i manualne; chcą poznać sposoby tworzenia rękodzieła; chcą nabyć nowe umiejętności, których nie zawsze można nauczyć się w szkole; choć nie mają szczególnych zdolności twórczych, to jednak charakteryzują się wyobraźnią i „głową pełną pomysłów” i chcą odkryć w sobie talent twórczy lub rozwijać ten już posiadany; poszukują nowego i kreatywnego sposobu na spędzanie czasu wolnego, wyjść z domu i miło spędzić czas chcą porozmawiać, nawiązać nowe relacje koleżeńskie i przyjaźnie oraz chcą wziąć udział w działaniach łączących tradycję z nowoczesnością – por. Wykres 27 i Tabela 4.

7) Wędrująca Ikona i Dziedzictwo przyrodnicze Beskidu Niskiego

Projekt skierowany był do dzieci i młodzieży w wieku od 7 do 15 lat w podziale na dwie grupy: dzieci w klasach od I do IV szkoły podstawowej (1) oraz dzieci i młodzież w klasach od V do VIII szkoły podstawowej uczęszczających do szkoły lub zamieszkających na terenie Gminy Nowy Żmigród (2) – por. Wykres 27 i Tabela 4.

8) Wyjdź z KOKONU!

Grupą odbiorców działań zrealizowanych w ramach projektu były dzieci (w wieku od minimum 5 lat) i młodzież. Przy czym wzięto tu pod uwagę, że na tym etapie życia dzieci posiadają umiejętności rysowania, tworzenia przeważnie prostych form artystycznych, są jednak bardzo otwarte na wszelkiego rodzaju działania kulturalnoedukacyjne – por. Wykres 27 i Tabela 4.

9) „Zwierzobziki” oczami dziecięcej wyobraźni

Projekt bezpośrednio był skierowany do młodych mieszkańców Przemyśla i uczestniczyły w nim dzieci w wieku szkolnym z klas od 1 do 5 podzielone na cztery grupy po ok. 8 uczniów. Odbiorcami pośrednimi tego przedsięwzięcia byli też wszyscy mieszkańcy Przemyśla (w tym szczególnie dzieci i młodzież szkolna), turyści, a także osoby odwiedzające stronę internetową www.bwaprzemysl.pl, na której prezentowano efekty uzyskane w ramach projektu – por. Wykres 27 i Tabela 4.

Zestawienie 10 Kategorie wiekowe, społeczne i zawodowe uczestników projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim

Lp.	Nazwa projektu	dzieci (do 14 r.ż.)	młodzież (15-24 r.ż.)	dorośli (25 lat i w.)	os. niepełnospr.	nauczyciele	członk. społ. lok.	seniorzy	lokalni artyści	inni
1.	Budujemy MOST	X				X	X	X	X	
2.	Czerwcowe noce	X	X	X			X	X		X ^{a)}
3.	Lasoskie korzenie	X					X		X	
4.	Mielecki Teatr Radiowy	X	X							X ^{b)}
5.	Razem tworzymy kreatywny świat	X	X		X	X			X	X ^{c)}
6.	String Art łączy pokolenia	X	X				X		X	
7.	Wędrująca Ikona i Dziedzictwo przyrodnicze Beskidu N.	X	X						X	
8.	Wyjdź z KOKONU!	X	X			X	X	X ^{d)}	X	X ^{e)}
9.	Zwierzobziki oczami dziecięcej wyobraźni	X	X				X			

a) artyści ogólnopolscy; b) internauci; c) młodzież z problemami natury wychowawczej;

d) Koło Gospodyń Wiejskich; e) strażacy.

Źródło: opracowanie własne.

3.4 Metody realizacji projektów

1) Budujemy MOST

W projekcie zadbano o wykorzystanie różnorodnych metod i narzędzi pracy. Zastosowana – jak podkreśla Wnioskodawca – nieszablonowość i innowacyjność twórcza miała na celu zachęcenie, zaniepokojenie i zintegrowanie społeczności wokół zadań, a tym samym do ich realizacji. Były to działania realizowane takimi metodami jak: projekt, happening, warsztat pracy twórczej, gra terenowa, konkurs wiedzy na platformie internetowej, prezentacja multimedialna, odwrócona lekcja, metaplan, storytelling itp. Do wymienionych metod dostosowane zostały nowoczesne i interaktywne narzędzia (np. Moodle, Emaze, Kahoot, Pixlr Editor, Pixteller, Evernote, aparaty telefoniczne, fotograficzne) oraz tradycyjne, tj. takie o których wiedza młodych uczestników jest dziś już znacznie ograniczona (np. koło garncarskie, stolnica, piec chlebowy, kołowrotek, maszyna do pisania). U podstaw takiego podejścia znalazła się idea, w myśl której współczesna szkoła musi stać się dla społeczności miejscem atrakcyjnym, konkurencyjnym, przyciągającym. Dlatego też zadano o to, aby wymienione wyżej metody i narzędzia można było ze sobą łączyć i je twórczo przekształcać. Dzięki nim podejmowane w ramach projektu działania były interesujące, a także wyzwalały w uczestnikach zajęć otwartość i kreatywność.

2) Czerwcowe noce

Zasadniczą częścią projektu były warsztaty tworzenia słuchowiska radiowego, na które składały się takie elementy jak: (1) część teoretyczna – wprowadzenie w tematykę słuchowisk radiowych, historia i dzień dzisiejszy Teatru Polskiego Radia; (2) część historyczna – przygotowanie merytoryczne do tworzenia scenariusza, poszukiwanie źródeł historycznych i wybór materiałów; (3) tworzenie scenariusza słuchowiska – zasady tworzenia scenariusza słuchowiska, omówienie tematyki słuchowiska, problemy realizacyjne, stworzenie scenariusza zgodnego z pomysłem uczestników; (4) przygotowanie do realizacji słuchowiska – wybór realizatorów: aktorów, realizatora dźwięku, reżysera, realizatora oprawy muzycznej, podział obowiązków i odpowiedzialności za poszczególne etapy realizacji słuchowiska, prawa autorskie; (5) warsztaty emisji głosu – praca z mikrofonem (zajęcia indywidualne); (6) aspekty techniczne realizacji słuchowiska – omówienie sprzętu do realizacji słuchowisk (mikrofony studyjne i ich rodzaje, realizacja dźwięku w plenerze i w warunkach studyjnych, sposoby realizacji nagrań, programy do obróbki nagrań, bazy dźwięków, publikacja nagrań); (7) realizacja słuchowiska – nagranie wraz z postprodukcją; (8) udźwiękowienie słuchowiska. Dopełnieniem warsztatów było spotkanie on-line z dyrektorem Teatru Polskiego Radia Januszem Kukułą oraz spotkania z twórcami z Teatru Polskiego Radia na zakończenie projektu.

Wszelkie działania – jak podkreśla Wnioskodawca – były prowadzone z uwzględnieniem współuczestnictwa młodzieży poprzez metodę wspólnej pracy, co miało za zadanie budowanie w niej poczucia autonomii w procesie twórczym, a jednocześnie odpowiedzialności za osiągnięcie wspólnego celu. Warsztaty zawierały więc takie formy dialogu jak dyskusje, tzw. burze mózgów, a kolejnymi etapami ćwiczeń kierowali poszczególni uczestnicy projektu. W trakcie trwania projektu jego szczegółowe efekty podlegały wspólnej ocenie uczestników, co sprzyjało refleksji nad osiąganymi postępami. Ponadto istotnym elementem warsztatów były tzw. wykłady uczestniczące, które z zasady mogą być przez słuchaczy przerywane pytaniami i wypowiedziami zawierającymi ich własne przemyślenia. W trakcie warsztatów wykorzystano zmodyfikowaną przez Wnioskodawcę metodę Loesje, która uczy twórczego pisania zwięzłych tekstów przeważnie przeznaczonych na plakaty. Są one utrzymane w minimalistycznej, czarno-białej stylistyce, podkreślającej wagę tekstu i znaczeń, które ze sobą niosą. Warsztaty to również zajęcia z emisji głosu oparte na rozgrzewce logopedycznej pomagające w pracy z mikrofonem i ćwiczenia emisji głosu oraz praca z specjalistycznymi urządzeniami technicznymi służącymi do realizacji słuchowiska.

3) Lasoskie korzenie

Wybrane metody i narzędzia pracy do realizacji projektu, pozwoliły na dostosowanie treści do poziomu percepcji uczestników, a w związku z tym efektywne przekazanie zaplanowanych treści. W projekcie zastosowano więc takie formy działań jak: (1) pogadanka – zastosowana na wszystkich zajęciach, jako wstęp do zajęć, a szczególnie podczas zajęć dotyczących historii regionu; (2) pokaz – na zajęciach z zakresu historii regionu, uczestnikom projektu zostały wyświetlone zdjęcia, pokazane stroje ludowe i różne wytwory ludowych twórców; podczas warsztatów plastycznych uczestnicy obejrżeli także elementy plastyki obrzędowej i dekoracyjnej; metoda ta pojawiła się również podczas zajęć tanecznych i podczas spotkania z kapelą oraz podczas zwiedzania Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej; (3) Zajęcia praktyczne – które zastosowano podczas warsztatów plastycznych, śpiewaczych i tanecznych; poprzez nie dzieci mogły wykazać się kreatywnością oraz zaangażowaniem pozwalającym na nabycie nowych umiejętności; (4) wystawa – na spotkaniu podsumowującym została zorganizowana wystawa prac plastycznych uczestników projektu, a także wystawa eksponatów wykorzystanych podczas zajęć; (5) wycieczka – do Muzeum Kultury Ludowej dostarczyła uczestnikom projektu dodatkowych bodźców i wiedzy oraz utrwaliła wiedzę zdobytą podczas zajęć przeprowadzonych w ramach projektu; (6) praca z książką – potrzeby realizacji projektu dla uczestników został przygotowany informator o kulturze lasowiackiej z infografikami wydany w formie książeczki. W ramach powyższych działań wykorzystano takie narzędzia pracy jak: informator, teksty piosenek, karty pracy. W trakcie prac wykorzystano: projektor, laptop, magnetofon, dyktafon, nagrania archiwalne, (dźwiękowe i filmowe), materiały i narzędzia plastyczne. Działania były podejmowane w formie pracy indywidualnej oraz grupowej.

4) Mielecki teatr radiowy

Metody pracy z młodzieżą jakie zostały zastosowane w projekcie to: (1) podające – wykłady, opowiadania, anegdoty; bezpośrednio przekazywanie wiedzy sprzyja aktywnemu uczestniczeniu uczniów w zajęciach oraz wymaga od nich dużego wysiłku i dojrzałości umysłowej; zaznajomienie młodzieży z pewnymi wydarzeniami czy zjawiskami przedstawionymi w tekstach literackich pozwala na rozbudzenie ciekawości poznawczej i zachęca ich do samodzielnego i bardziej wnikliwego zdobywania informacji na dany temat; (2) eksponujące – pokaz, drama, gry symulacyjne i psychologiczne, ćwiczenia artykulacyjne, dykcyjne i oddechowe; opracowywanie i demonstrowanie krótkich scenek pomaga w rozwijaniu wyobraźni, empatii i wrażliwości uczniów; poprzez improwizacje twórcze i odtwarzanie określonej roli, uczeń wzbogaca doświadczenie aktorskie, wzmacnia umiejętność przyswajania nowych technik wyrażania uczuć, postaw i poglądów; różnego rodzaju gry są okazją do uzewnętrzniania emocji, stwarzają możliwość ćwiczenia nowych zachowań i zachęcają do podejmowania prób zmiany dotychczasowych; (3) problemowe – dyskusja twórcza tzw. „burza mózgów”, ćwiczenia ruchowe z elementami gry aktorskiej; formułowanie problemów, krytyczna analiza oraz wysuwanie wniosków na podstawie analizowanego problemu wspomaga umiejętność samodzielnego podejmowania decyzji. Odkrywanie nowych wiadomości poprzez wprowadzenie metod aktywizujących takich jak swobodne dyskusje, rozwijają kreatywność młodych ludzi.

5) Razem tworzymy kreatywny świat

W projekcie wykorzystane zostały takie formy aktywności jak: praca za pośrednictwem działań artystycznych, umożliwiających poprzez sztukę odzwierciedlenie bogactwo myśli i uczuć; uwzględniono tu interdyscyplinarność w odniesieniu do wykorzystanych technik i zapewniono młodym uczestnikom autonomię w procesie twórczym – uczniowie sami przygotowali swoje stroje z recyklingu,

sami – aczkolwiek pod okiem instruktora – wykonali prace artystyczne na warsztatach; podczas pracy grupowej uczestnicy projektu z obu ośrodków zaplanowali pokaz mody. Szczególnie zwracano przy tym uwagę takim kwestiom jak: pozostawienie uczniom dużej samodzielności, stworzenie im odpowiednich warunków do pracy, motywowanie ich do podejmowania własnych inicjatyw.

6) String Art łączy pokolenia

Metody pracy użyte w projekcie to: (1) prezentacja multimedialna przedstawiająca historię rękodzieła i haftu, aby ułatwić uczestnikom zapamiętywanie nowych informacji; (2) rozmowy na temat tradycji, poszukiwanie przykładów; (3) „mozaika pokoleń” – dyskusje o tym co nas łączy, co nas dzieli, porównanie tradycyjnego rękodzieła z nowoczesnym; (4) prelekcja o hafcie rzeszowskim w Muzeum Etnograficznym w Rzeszowie; (5) „energizer” – krótkie zabawy ruchowe przeprowadzane w trakcie trwania warsztatów w celu integracji grupy, burza mózgów. Podczas wszystkich warsztatów uczestnicy będą pobudzani do twórczej aktywności.

Wśród narzędzi wykorzystanych w projekcie znalazły się łatwo dostępne tradycyjne materiały oraz nowoczesne, z którymi uczestnicy nie mieli nigdy wcześniej styczności. Wprowadzenie nowatorskich narzędzi pozwoliło na zorganizowanie bardzo atrakcyjnych i ciekawych zajęć, które zdecydowanie różniły się od standardowych szkolnych lekcji techniki i plastyki. Duży wybór kolorowych narzędzi pozwolił uczestnikom uwolnić wyobraźnię oraz radość z tworzenia i pracy. Narzędziami tymi były m.in. takie atrybuty papiery dekoracyjne, nici ozdobne, muliny, wstążki, tasiemki, materiały do haftowania kordonki, igły, gwoździki, deseczki, dziurkacze ozdobne, farby i pasty strukturalne, rozwodnione farby w sprayu, szablony dekoracyjne, szpachelki szpatułki, akcesoria dekoracyjne wykorzystywane w technice Mixed media.

7) Wędrująca Ikona i Dziedzictwo przyrodnicze Beskidu Niskiego

W projekcie – przy aktywnym udziale młodych uczestników – wykorzystano metodę warsztatową, co miało na celu przekazanie im jak największej ilości informacji i nabycie przez nich wiedzy poprzez doświadczenie. Taka forma pracy kształtuje umiejętność analizowania i wnioskowania, wyszukiwania, selekcjonowania i porządkowania informacji, konfrontuje na bieżąco teorię z praktyką, rozwija różne formy wypowiedzi, syntetyzuje zdobytą wiedzę, umożliwia zdobycie praktycznych umiejętności. W projekcie zrealizowano następujące warsztaty:

(1) „Dziedzictwo przyrodnicze Beskidu Niskiego”, w którym dzieci i młodzież odkrywała i mogła świadomie docenić lokalne dziedzictwo przyrodnicze. Zajęcia były oparte także na dziedzictwie bardzo osobistym, zawierającym rodzinne historie, wspomnienia i doświadczenia. Motywem przewodnim warsztatów była wędrówka. Oprócz zajęć z instruktorem warsztatów odbyły się dwie wycieczki, w tym do Świerzowej Ruskiej i Świątkowej Wielkiej; w tym kontekście wykorzystane zostały takie pomoce dydaktyczne jak: zestawy pojemników do obserwacji, zestawy lup led oraz koce z izolacją, które umożliwią obserwację i doświadczenie przyrody;

(2) „Ikony” – uczestnicy zapoznali się z symboliką Ikon, ich rolą i znaczeniem w regionie w kontekście rdzennej historii tych terenów i osadnictwa Beskidu Niskiego, poznali ich kolorystyki oraz nabyli umiejętności ich wykonania za pomocą techniki olejnej. Dzieci i młodzież nauczyła się rozpoznawać różne typy ikon w odwiedzanych cerkwiach, poznała drewno do ich tworzenia i jego strukturę. W ramach tych warsztatów uczestnicy – pod okiem instruktora – zaprojektowali własne ikony, przygotowali drewno i stanowiska do pracy; zajęli się drewnem od strony praktycznej – zapoznali się z rodzajami klejów, łączników, materiałów scalających, z gipsowaniem i czyszczeniem drewna – wykonali własne ikony wykorzystując technikę olejną. Po wspomnianych wycieczkach, w trakcie

których łączono wiedzę przyrodniczą z historyczną, uczestnicy rozwiesili wykonane przez siebie prace w miejscach samodzielnie wyznaczonych, uznanych przez nie jako nietypowe, własne, odkryte przez siebie. Ponadto w ramach tych działań zostały zrobione przez dzieci i młodzież foldery, mapki oraz fotografie zawieszonych przez siebie ikon. Kolejnym etapem podjętych działań była wycieczka do Desznicy, w trakcie której ikony napisane przez młodych uczestników zostały poświęcone w tradycji cerkwi. W tej miejscowości spotkano się także z przewodnikiem i opiekunem kościoła, z którymi rozmawiano o ikonie i jej historii w cerkwi i w domach łemkowskich. Narzędzia jakie zostały wykorzystane jako pomoce dydaktyczne to: pędzle, farby olejne, akrylowe, terpentyna balsamiczna, werniks olej lniały, bejca, drewno na ikonę, podstawki do malowania na rękę.

(3) „Ludowe wzory” – których celem było poznanie przez uczestników motywów ludowych regionu, a dokładnie tradycyjnych wzorów łemkowskich, a także promowanie ich piękna i niepowtarzalności, kształtowanie większych umiejętności manualnych uczestników. W efekcie tych działań wykonano prace z wzorami, motywami ludowymi regionu osadnictwa łemkowskiego. Wykorzystano przy tym: kanwę białą, kordonek oraz igły. Po zakończeniu realizacji projektu miało miejsce jego podsumowanie, w ramach którego uczestnikom zostały rozdane dyplomy uczestnictwa.

8) Wyjdź z KOKONU!

Metody pracy jakie wykorzystano w projekcie to: warsztaty, rysowanie, fotografowanie, bajko terapia, eksperyment kulinarny. W tym kontekście specyficznymi atrybutami były huśtawki – kokony. Ideą projektu było zachęcenie do wyjścia z domu poprzez zastosowanie metody pobudzenia podstawowych zmysłów: słuchu (bajkoterapia – czytanie bajek przez strażaków OSP), wzroku (warsztaty fotograficzne), smaku/węchu (warsztaty kulinarne „Eksperyment” – pieczenie chleba wraz z członkiniami Koła Gospodyń Wiejskich), dotyku (kurs rysunku z wykorzystaniem tablicy kredowej, warsztaty tworzenia kokonów, w przypadku których narzędziami będą wszelkie materiały niezbędne do ich stworzenia). Wszystkie działania będą udokumentowane w postaci krótkich filmów, które będą udostępniane w ramach grupy stworzonej na potrzeby projektu w mediach społecznościowych.

9) „Zwierzobziki” oczami dziecięcej wyobraźni

Promocja postaci i twórczości Jerzego Dunin-Brzezińskiego ps. Karo będzie realizowana poprzez: (1) realizację warsztatów plastycznych z dziećmi w wieku szkolnym pod opieką merytoryczną i według pomysłu Anny Drymajło (instruktora plastyki z Galerii Sztuki Współczesnej w Przemyśle), za prowadzenie których to warsztatów i nadzór pedagogiczno-psychologiczny były odpowiedzialne osoby z wykształceniem pedagogicznym z długoletnim stażem w zawodzie nauczyciela, tj. Małgorzata Banicka i Małgorzata Brzostowska; (2) mini warsztaty kreacji słowa wprowadzające do twórczości literackiej Jerzego Karo przeprowadzone przez aktorkę Alicję Kuner, w trakcie których dzieci miały możliwość bezpośredniego zapoznania się z twórczością artysty poprzez oglądanie jego prac plastycznych i wydawnictw eksponowanych w pomieszczeniach pracowni plastycznej. Za prezentację twórczości plastycznej Jerzego Karo odpowiadała Anna Drymajło; (3) w trakcie warsztatów dzieci wykonały prace inspirowane limerkami z tomu „Zwierzobziki”, czyli utworami o bajkowych stworach opisujących ludzkie charaktery, które to postaci zostały wymyślone przez Jerzego Karo; (4) w omawianym przedsięwzięciu przewidziano także w jeden z projektowych dni po zmroku świetlny pokaz na budynku Urzędu Miejskiego sylwetek „Zwierzobzików” opracowanych przez Annę Drymajło na podstawie oryginalnych prac artysty. Lokalizacja projekcji sprzyja ponadto temu, aby mogli ją zobaczyć i podziwiać również przypadkowi przechodnie (w tym celu zostanie wykorzystany specjalistyczny rzutnik do działań artystycznych będący w dyspozycji Urzędu Miasta). Pokaz na gmachu Urzędu Miasta, został zrealizowany za zgodą Prezydenta

Miasta Przemyśla. Obsługą rzutnika (zlecenie laserowego wycięcia wg. otrzymanego projektu i montażu matrycy) zajęła się Magdalena Janion – pracownik Wydziału Gospodarki Komunalnej Urzędu Miasta Przemyśla; (5) Pokaz na budynku Urzędu Miasta związany był z prezentacją filmu dokumentującego warsztaty, a także wystawą prac w Galerii Sztuki Współczesnej oraz na stronie internetowej Galerii, jak również promocją wydawnictwa dokumentującego warsztaty. Podczas wernisażu wystawy wystąpiła aktorka Alicja Kuner recytującej poezję Jerzego Karo.

3.5 Kompetencje kluczowe we wnioskach projektowych w kontekście wymogów regulaminowych

1) Budujemy MOST

- integracja grupowa
- integrację w ramach społeczności lokalnej
- kształtowanie wrażliwości przyrodniczej
- nauka pracy w grupie (umiejętność wspólnego wyznaczania i osiągnięcia celów)
- oswojenie z wystąpieniami publicznymi
- otwartość na przyjmowanie bodźców z otaczającego świata, w tym głównie treści kulturowych
- podniesienie poziomu kompetencji społecznych i obywatelskich
- podniesienie poziomu literackiego (kreatywne pisanie) i świadomości językowej
- podniesienie poziomu partycypacji społecznej
- podniesienie poziomu umiejętności koncentracji, uczenie cierpliwości, konsekwencji w działaniu
- podniesienie poziomu umiejętności współpracy pomiędzy młodszymi i starszymi osobami
- podniesienie poziomu umiejętności z zakresu komunikowania się
- podniesienie poziomu wiedzy na temat regionu
- podniesienie samoświadomości młodych osób, umiejętności wyrażania swoich uczuć i myśli, argumentację własnych poglądów
- promowanie aktywnej formy wypoczynku
- promowanie idei integracji i współpracy międzypokoleniowej
- rozbudzenie kreatywności i ciekawości
- rozwinięcie poczucia sprawstwa
- umiejętność wyrażania siebie poprzez sztukę
- wzmocnienie poczucia identyfikacji lokalnej, więzi ze społecznością lokalną poprzez zapoznanie jej z historią regionu (patriotyzm lokalny)
- zwiększenie poziomu potrzeb kulturalnych i chęci ich zaspokajania poprzez aktywne uczestnictwo w kulturze
- zwiększenie świadomości w zakresie sztuki

2) Czerwcowe noce

- integracja grupowa
- kształtowanie świadomości dziedzictwa kulturowego
- nabycie praktycznych umiejętności związanych ze sztuką teatralną
- nabycie umiejętności tworzenia słuchowiska radiowego od scenariusza po edycję
- nauka pracy w grupie (umiejętność wspólnego wyznaczania i osiągnięcia celów)
- oswojenie z wystąpieniami publicznymi
- podniesienie poziomu literackiego (kreatywne pisanie) i świadomości językowej
- podniesienie poziomu samooceny
- podniesienie poziomu uczestnictwa w kulturze wysokiej
- podniesienie poziomu umiejętności koncentracji, uczenie cierpliwości, konsekwencji w działaniu
- podniesienie poziomu umiejętności związanych z komunikowaniem się
- podniesienie poziomu wiedzy na temat regionu

- podniesienie poziomu wiedzy o wypowiedzi artystycznej jaką jest słuchowisko radiowe
- podniesienie samoświadomości młodych osób, umiejętności wyrażania swoich uczuć i myśli, argumentację własnych poglądów
- rozbudzenie kreatywności i ciekawości
- rozbudzenie lub wzmocnienie postaw patriotycznych
- rozwijanie wrażliwości na sztukę
- rozwinięcie poczucia sprawstwa
- uwrażliwienie na otaczające dźwięki i ich odbiór z możliwością przeniesienia ich na inne formy artystyczne
- wytworzenie lub wzmocnienie postaw poznawczych
- wzmocnienie poczucia identyfikacji lokalnej, więzi ze społecznością lokalną poprzez zapoznanie jej z historią regionu (patriotyzm lokalny)
- zapoznanie dzieci ze ideą różnych form teatralnych
- zwiększenie poziomu potrzeb kulturalnych i chęci ich zaspokajania poprzez aktywne uczestnictwo w kulturze

3) Lasoskie korzenie

- integracja grupowa
- integrację w ramach społeczności lokalnej
- kształtowanie świadomości dziedzictwa kulturowego
- nabycie wiedzy w zakresie tradycyjnych form sztuki ludowej
- nauka pracy w grupie (umiejętność wspólnego wyznaczania i osiągnięcia celów)
- oswojenie z wystąpieniami publicznymi
- otwartość na przyjmowanie bodźców z otaczającego świata, w tym głównie treści kulturowych
- podniesienie poziomu partycypacji społecznej
- podniesienie poziomu samooceny
- podniesienie poziomu uczestnictwa w kulturze ludowej
- podniesienie poziomu umiejętności koncentracji, uczenie cierpliwości, konsekwencji w działaniu
- podniesienie poziomu umiejętności współpracy pomiędzy młodszymi i starszymi osobami
- podniesienie poziomu wiedzy na temat regionu
- promowanie aktywnej formy wypoczynku
- promowanie idei integracji i współpracy międzypokoleniowej
- promowanie walorów architektonicznych i krajobrazowych regionu
- rozbudzenie kreatywności i ciekawości
- rozwinięcie kreatywności
- rozwinięcie poczucia sprawstwa
- umiejętność wyrażania siebie poprzez sztukę
- wzmocnienie poczucia identyfikacji lokalnej, więzi ze społecznością lokalną poprzez zapoznanie jej z historią regionu (patriotyzm lokalny)
- zainspirowanie samodzielnych poszukiwań własnych form wyrazu artystycznego
- zwiększenie poziomu potrzeb kulturalnych i chęci ich zaspokajania poprzez aktywne uczestnictwo w kulturze
- zwiększenie stopnia koordynacji ruchowej
- zwiększenie świadomości w zakresie sztuki

4) Mielecki Teatr Radiowy

- integracja grupowa
- nabycie praktycznych umiejętności związanych ze sztuką teatralną
- nabycie umiejętności tworzenia słuchowiska radiowego od scenariusza po edycję
- nauka pracy w grupie (umiejętność wspólnego wyznaczania i osiągnięcia celów)
- oswojenie z wystąpieniami publicznymi
- otwartość na przyjmowanie bodźców z otaczającego świata, w tym głównie treści kulturowych
- podniesienie poziomu literackiego (kreatywne pisanie) i świadomości językowej
- podniesienie poziomu samooceny

- podniesienie poziomu uczestnictwa w kulturze wysokiej
- podniesienie poziomu umiejętności koncentracji, uczenie cierpliwości, konsekwencji w działaniu
- podniesienie poziomu umiejętności z zakresu komunikowania się
- podniesienie poziomu wiedzy na temat regionu
- podniesienie poziomu wiedzy o wypowiedzi artystycznej jaką jest słuchowisko radiowe
- podniesienie świadomości kulturowej młodzieży poprzez stworzenie słuchowisk teatru radiowego
- rozbudzenie kreatywności i ciekawości
- rozwijanie wrażliwości na sztukę
- rozwijanie wyobraźni
- rozwinięcie poczucia sprawstwa
- umiejętność obcowania z wytworami kultury wyższej, a w tym ich interpretacji
- umiejętność wyrażania siebie poprzez sztukę
- uwrażliwienie na otaczające dźwięki i ich odbiór z możliwością przeniesienia ich na inne formy artystyczne
- uwrażliwienie na potrzeby otaczającego świata
- wytworzenie lub wzmocnienie postaw poznawczych
- wzmocnienie poczucia identyfikacji lokalnej, więzi ze społecznością lokalną poprzez zapoznanie jej z historią regionu (patriotyzm lokalny)
- zainspirowanie samodzielnych poszukiwań własnych form wyrazu artystycznego
- zapoznanie dzieci ze ideą różnych form teatralnych
- zwiększenie poziomu kompetencji językowych
- zwiększenie poziomu potrzeb kulturalnych i chęci ich zaspokajania poprzez aktywne uczestnictwo w kulturze
- zwiększenie świadomości w zakresie sztuki

5) Razem tworzymy kreatywny świat

- integracja grupowa
- integrację w ramach społeczności lokalnej
- kształtowanie świadomości dziedzictwa kulturowego
- nauka pracy w grupie (umiejętność wspólnego wyznaczania i osiągania celów)
- otwartość na przyjmowanie bodźców z otaczającego świata, w tym głównie treści kulturowych
- podniesienie poziomu samooceny
- podniesienie poziomu uczestnictwa w kulturze wysokiej
- podniesienie poziomu umiejętności koncentracji, uczenie cierpliwości, konsekwencji w działaniu
- podniesienie poziomu umiejętności z zakresu komunikowania się
- podniesienie samoświadomości młodych osób, umiejętności wyrażania swoich uczuć i myśli, argumentację własnych poglądów
- promowanie idei uczenia się przez całe życie
- rozbudzenie kreatywności i ciekawości
- rozwijanie wrażliwości na sztukę
- rozwijanie wyobraźni
- rozwinięcie poczucia empatii
- rozwinięcie poczucia sprawstwa
- rozwinięcie umiejętności manualnych
- umiejętność wyrażania siebie poprzez sztukę
- uwrażliwienie na potrzeby otaczającego świata
- wytworzenie lub wzmocnienie postaw poznawczych
- zaakcentowanie takich wartości jak partnerstwo, przyjaźń, współdziałanie bez względu na uwarunkowania zdrowotne, pochodzenie i stan posiadania
- zainspirowanie samodzielnych poszukiwań własnych form wyrazu artystycznego
- zapoznanie z tradycyjnymi lub z nowatorskimi technikami plastycznymi
- zwiększenie poziomu potrzeb kulturalnych i chęci ich zaspokajania poprzez aktywne uczestnictwo w kulturze
- zwiększenie świadomości w zakresie sztuki
- zwiększenie wrażliwości społecznej, w tym na potrzeby innych osób

6) String Art łączy pokolenia

- aktywizacja seniorów
- integracja grupowa
- integrację w ramach społeczności lokalnej
- kształtowanie świadomości dziedzictwa kulturowego
- nabycie wiedzy w zakresie tradycyjnych form sztuki ludowej
- nauka pracy w grupie (umiejętność wspólnego wyznaczania i osiągania celów)
- otwartość na przyjmowanie bodźców z otaczającego świata, w tym głównie treści kulturowych
- podniesienie poziomu kompetencji społecznych i obywatelskich
- podniesienie poziomu umiejętności koncentracji, uczenie cierpliwości
- podniesienie poziomu umiejętności współpracy pomiędzy młodszymi i starszymi osobami
- podniesienie poziomu wiedzy na temat regionu
- promowanie aktywnej formy wypoczynku
- promowanie idei integracji i współpracy międzypokoleniowej
- promowanie idei uczenia się przez całe życie
- rozwijanie wrażliwości na sztukę
- rozwijanie wyobraźni
- rozwijanie wyobraźni przestrzennej
- rozwinięcie kreatywności i ciekawości
- rozwinięcie poczucia sprawstwa
- rozwinięcie umiejętności manualnych
- umiejętność wyrażania siebie poprzez sztukę
- wytworzenie lub wzmocnienie postaw poznawczych
- wzmocnienie poczucia identyfikacji lokalnej, więzi z społecznością lokalną poprzez zapoznanie jej z historią regionu (patriotyzm lokalny)
- zainspirowanie samodzielnych poszukiwań własnych form wyrazu artystycznego
- zapoznanie z tradycyjnymi lub z nowatorskimi technikami plastycznymi
- zwiększenie poziomu potrzeb kulturalnych i chęci ich zaspokajania poprzez aktywne uczestnictwo w kulturze
- zwiększenie świadomości w zakresie sztuki

7) Wędrująca Ikona i Dziedzictwo przyrodnicze Beskidu Niskiego

- kształtowanie świadomości dziedzictwa kulturowego
- kształtowanie wrażliwości przyrodniczej
- nabycie wiedzy w zakresie tradycyjnych form sztuki ludowej
- nauka pracy w grupie (umiejętność wspólnego wyznaczania i osiągania celów)
- podniesienie poziomu umiejętności koncentracji, uczenie cierpliwości, konsekwencji w działaniu
- podniesienie poziomu wiedzy na temat regionu
- promowanie aktywnej formy wypoczynku
- promowanie walorów architektonicznych i krajobrazowych regionu
- rozbudzenie kreatywności i ciekawości
- rozwijanie wrażliwości na sztukę
- rozwijanie wyobraźni
- rozwinięcie poczucia sprawstwa
- rozwinięcie umiejętności manualnych
- umiejętność wyrażania siebie poprzez sztukę
- wytworzenie lub wzmocnienie postaw poznawczych
- wzmocnienie poczucia identyfikacji lokalnej, więzi ze społecznością lokalną poprzez zapoznanie jej z historią regionu (patriotyzm lokalny)
- zapoznanie z tradycyjnymi lub nowatorskimi technikami plastycznymi
- zwiększenie poziomu potrzeb kulturalnych i chęci ich zaspokajania poprzez aktywne uczestnictwo w kulturze
- zwiększenie świadomości w zakresie sztuki

8) Wyjdź z KOKONU!

- aktywizacja seniorów
- integracja grupowa
- integrację w ramach społeczności lokalnej
- kształtowanie świadomości dziedzictwa kulturowego
- nabycie wiedzy w zakresie tradycyjnych form sztuki ludowej
- nauka pracy w grupie (umiejętność wspólnego wyznaczania i osiągania celów)
- otwartość na przyjmowanie bodźców z otaczającego świata, w tym głównie treści kulturowych
- podniesienie poziomu kompetencji społecznych i obywatelskich
- podniesienie poziomu partycypacji społecznej
- podniesienie poziomu uczestnictwa w kulturze wysokiej
- podniesienie poziomu umiejętności koncentracji, uczenie cierpliwości, konsekwencji w działaniu
- podniesienie poziomu umiejętności współpracy pomiędzy młodszymi i starszymi osobami
- podniesienie poziomu umiejętności z zakresu komunikowania się
- podniesienie poziomu wiedzy na temat regionu
- podniesienie samoświadomości młodych osób, umiejętności wyrażania swoich uczuć i myśli, argumentację własnych poglądów
- promowanie aktywnej formy wypoczynku
- promowanie idei integracji i współpracy międzypokoleniowej
- rozbudzenie kreatywności i ciekawości
- rozwijanie wrażliwości na sztukę
- rozwijanie wyobraźni
- rozwinięcie poczucia sprawstwa
- rozwinięcie umiejętności manualnych
- umiejętność wyrażania siebie poprzez sztukę
- wytworzenie lub wzmocnienie postaw poznawczych
- wzmocnienie poczucia identyfikacji lokalnej, więzi ze społecznością lokalną poprzez zapoznanie jej z historią regionu (patriotyzm lokalny)
- zainspirowanie samodzielnych poszukiwań własnych form wyrazu artystycznego
- zapoznanie z tradycyjnymi lub nowatorskimi technikami plastycznymi
- zwiększenie poziomu kompetencji językowych
- zwiększenie poziomu potrzeb kulturalnych i chęci ich zaspokajania poprzez aktywne uczestnictwo w kulturze
- zwiększenie świadomości w zakresie sztuki
- zwiększenie wrażliwości społecznej, w tym na potrzeby innych osób

9) „Zwierzobziki” oczami dziecięcej wyobraźni

- integracja grupowa
- integrację w ramach społeczności lokalnej
- kształtowanie świadomości dziedzictwa kulturowego
- nabycie wiedzy w zakresie tradycyjnych form sztuki ludowej
- otwartość na przyjmowanie bodźców z otaczającego świata, w tym głównie treści kulturowych
- podniesienie poziomu literackiego (kreatywne pisanie) i świadomości językowej
- podniesienie poziomu partycypacji społecznej
- podniesienie poziomu samooceny
- podniesienie poziomu uczestnictwa w kulturze wysokiej
- podniesienie poziomu umiejętności koncentracji, uczenie cierpliwości, konsekwencji w działaniu
- podniesienie poziomu umiejętności z zakresu komunikowania się
- podniesienie poziomu wiedzy na temat regionu
- promowanie idei uczenia się przez całe życie
- promowanie walorów architektonicznych i krajobrazowych regionu
- rozbudzenie kreatywności i ciekawości

- rozwijanie wrażliwości na sztukę
- rozwijanie wyobraźni
- rozwinięcie poczucia sprawstwa
- rozwinięcie umiejętności manualnych
- umiejętność obcowania z wytworami kultury wyższej, a w tym ich interpretacji
- umiejętność wyrażania siebie poprzez sztukę
- wytworzenie lub wzmocnienie postaw poznawczych
- wzmocnienie poczucia identyfikacji lokalnej, więzi ze społecznością lokalną poprzez zapoznanie jej z historią regionu (patriotyzm lokalny)
- zainspirowanie samodzielnych poszukiwań własnych form wyrazu artystycznego
- zapoznanie z tradycyjnymi lub nowatorskimi technikami plastycznymi
- zwiększenie poziomu kompetencji językowych
- zwiększenie poziomu potrzeb kulturalnych i chęci ich zaspokajania poprzez aktywne uczestnictwo w kulturze
- zwiększenie świadomości w zakresie sztuki – por. Zestawienie 11.

Zestawienie 11 Wykaz kompetencji kluczowych osiągniętych w poszczególnych projektach według częstości ich występowania

Lp.	Kompetencje	Budujemy MOST	Czerwcowe noce	Lasoskie korzenie	Mielecki Teatr Radiowy	Razem tworzymy ...	String Art ...	Wędrująca Ikona ...	Wyląd z KOKONU!	„Zwierzobziki”	Ogółem
1.	podniesienie poziomu umiejętności koncentracji, uczenie cierpliwości, konsekwencji w działaniu	X	X	X	X	X	X	X	X	X	9
2.	rozbudzenie kreatywności i ciekawości	X	X	X	X	X	X	X	X	X	9
3.	rozwinięcie poczucia sprawstwa	X	X	X	X	X	X	X	X	X	9
4.	zwiększenie poziomu potrzeb kulturalnych i chęci ich zaspokajania poprzez aktywne uczestnictwo w kulturze	X	X	X	X	X	X	X	X	X	9
5.	integracja grupowa	X	X	X	X	X	X		X	X	8
6.	podniesienie poziomu wiedzy na temat regionu	X	X	X	X		X	X	X	X	8
7.	umiejętność wyrażania siebie poprzez sztukę	X		X	X	X	X	X	X	X	8
8.	wzmocnienie poczucia identyfikacji lokalnej, więzi ze społecznością lokalną poprzez zapoznanie jej z historią regionu (patriotyzm lokalny)	X	X	X	X		X	X	X	X	8
9.	zwiększenie świadomości w zakresie sztuki	X		X	X	X	X	X	X	X	8
10.	kształtowanie świadomości dziedzictwa kulturowego		X	X		X	X	X	X	X	7
11.	nauka pracy w grupie (umiejętność wspólnego wyznaczania i osiągania celów)	X	X	X		X	X	X	X		7
12.	otwartość na przyjmowanie bodźców z otaczającego świata, w tym głównie treści kulturowych	X		X	X	X	X		X	X	7
13.	rozwijanie wrażliwości na sztukę		X		X	X	X	X	X	X	7
14.	wytworzenie lub wzmocnienie postaw poznawczych		X		X	X	X	X	X	X	7
15.	integracja w ramach społeczności lokalnej	X		X		X	X		X	X	6
16.	nabycie wiedzy w zakresie tradycyjnych form sztuki ludowej			X	X		X	X	X	X	6
17.	podniesienie poziomu umiejętności z zakresu komunikowania się	X	X		X	X			X	X	6
18.	rozwijanie wyobraźni				X	X	X	X	X	X	6

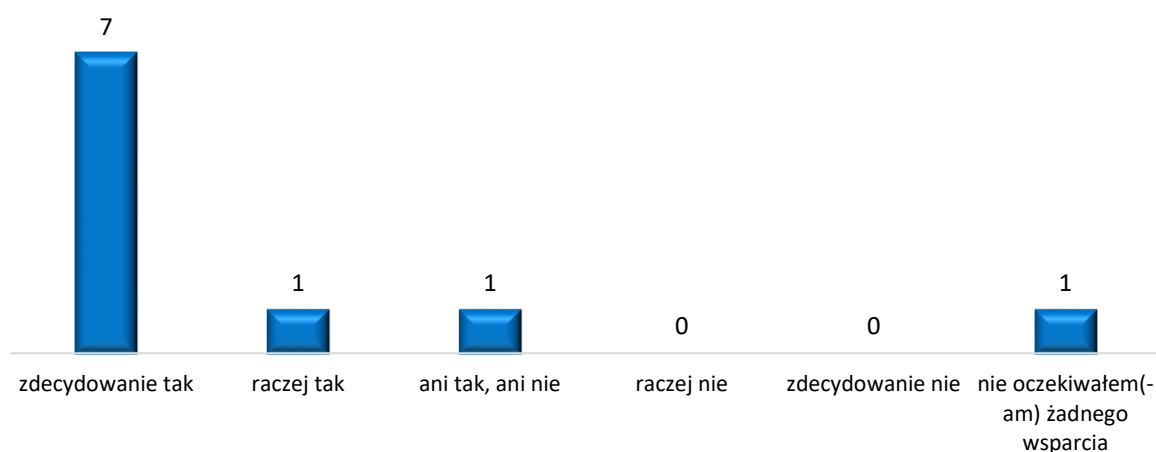
19.	zainspirowanie samodzielnych poszukiwań własnych form wyrazu artystycznego			X	X	X	X		X	X	6
20.	podniesienie poziomu samooceny		X	X	X	X				X	5
21.	podniesienie poziomu uczestnictwa w kulturze wysokiej		X		X	X			X	X	5
22.	promowanie aktywnej formy wypoczynku	X		X			X	X	X		5
23.	rozwinięcie umiejętności manualnych					X	X	X	X	X	5
24.	zapoznanie z tradycyjnymi lub nowatorskimi technikami plastycznymi					X	X	X	X	X	5
25.	oswojenie z wystąpieniami publicznymi	X	X	X	X						4
26.	podniesienie samoświadomości młodych osób, umiejętności wyrażania swoich uczuć i myśli, argumentację własnych poglądów	X	X			X			X		4
27.	podniesienie poziomu literackiego (kreatywne pisanie) i świadomości językowej	X	X		X					X	4
28.	podniesienie poziomu partycypacji społecznej	X		X					X	X	4
29.	podniesienie poziomu umiejętności współpracy pomiędzy młodszymi i starszymi osobami	X		X			X		X		4
30.	promowanie idei integracji i współpracy międzypokoleniowej	X		X			X		X		4
31.	podniesienie poziomu kompetencji społecznych i obywatelskich	X					X		X		3
32.	promowanie idei uczenia się przez całe życie					X	X			X	3
33.	promowanie walorów architektonicznych i krajobrazowych regionu			X				X		X	3
34.	zwiększenie poziomu kompetencji językowych				X				X	X	3
35.	aktywizacja seniorów						X		X		2
36.	kształtowanie wrażliwości przyrodniczej	X						X			2
37.	nabycie praktycznych umiejętności związanych ze sztuką teatralną		X		X						2
38.	nabycie umiejętności tworzenia słuchowiska radiowego od scenariusza po edycję		X		X						2
39.	podniesienie poziomu wiedzy o wypowiedzi artystycznej jaką jest słuchowisko radiowe		X		X						2
40.	umiejętność obcowania z wytworami kultury wyższej, a w tym ich interpretacji				X					X	2
41.	uwrażliwienie na otaczające dźwięki i ich odbiór z możliwością przeniesienia ich na inne formy artystyczne		X		X						2
42.	uwrażliwienie na potrzeby otaczającego świata				X	X					2
43.	zaakcentowanie takich wartości jak partnerstwo, przyjaźń, współdziałanie bez względu na uwarunkowania zdrowotne, pochodzenie i stan posiadania	X				X					2
44.	zapoznanie dzieci ze ideą różnych form teatralnych		X		X						2
45.	zwiększenie wrażliwości społecznej, w tym na potrzeby innych osób					X			X		2
46.	podniesienie poziomu uczestnictwa w kulturze ludowej			X							1
47.	podniesienie świadomości kulturowej młodzieży poprzez stworzenie słuchowisk teatru radiowego				X						1
48.	rozbudzenie lub wzmocnienie postaw patriotycznych		X								1
49.	rozwijanie wyobraźni przestrzennej						X				1
50.	rozwinięcie poczucia empatii					X					1
51.	zwiększenie stopnia koordynacji ruchowej			X							1

Źródło: badania własne.

3.7 Wsparcie ze strony Operatora regionalnego w opinii realizatorów projektów

Operator regionalny – jak wynika z odpowiedzi uczestników badań – spełnił oczekiwania dotyczące wsparcia większości badanych odbiorców oferty szkoleniowej, a w tym realizatorów projektów (8 osób). Ponadto jedna osoba przyznała, że nie oczekiwała takiej pomocy. Także jeden respondent miał problem z jednoznacznym wyrażeniem opinii w omawianym względzie. Pomoc ta była udzielana m.in. w trakcie bezpośrednich spotkań, ale również za pośrednictwem Internetu, tj. w formie tzw. webinarów – por. Wykres 25.

Wykres 25 Otrzymanie wsparcia ze strony Operatora regionalnego Programu BMK na Podkarpaciu (N=10)

Źródło: badania własne.

Uwzględniając kwestię realizacji grantu, można stwierdzić, że w przypadku wszystkich osób, które miały możliwość urzeczywistnienia swojej inicjatywy z pomocą funduszy przewidzianych na ten cel w ramach BMK, pomoc ze strony Operatora regionalnego była taka, jaką oczekiwano (5 osób). W przypadku jednego uczestnika badań w tej kategorii respondentów wsparcie takie nie było wymagane. Pozytywnie pomoc tę ocenili także badani przedstawiciele partnerów projektów. Także wśród osób, które nie zdobyły środków na realizację swojego przedsięwzięcia jedna odpowiedziała, że takie wsparcie zostało jej udzielone. Druga osoba – o podobnym statusie w omawianym kontekście – miała problem z udzieleniem jednoznacznej odpowiedzi dotyczącej uzyskania ze strony Operatora regionalnego wsparcia, takiego jakiego potrzebowała – por. Tabela 3.

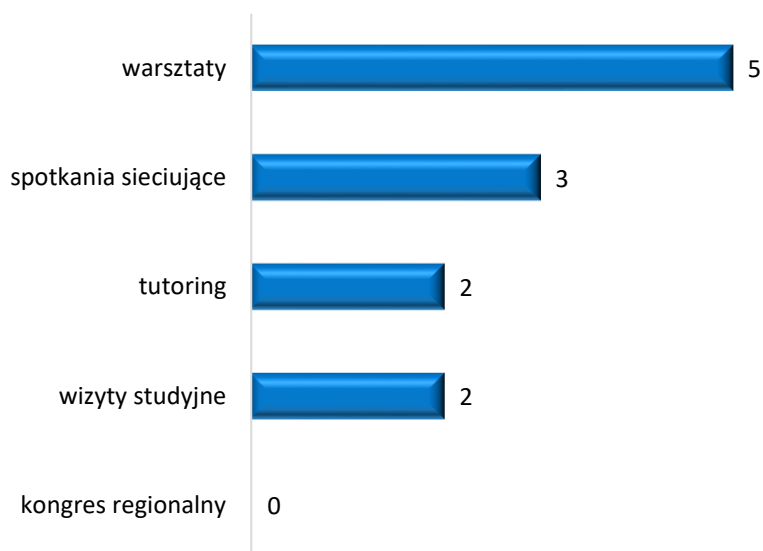
Tabela 3 Ocena pomocy uzyskanej ze strony Operatora regionalnego programu BMK w woj. podkarpackim według kwestii realizacji projektu

Pomoc uzyskana ze strony Operatora regionalnego	Realizacja grantu			Ogółem
	nie	partnerstwo w projekcie	tak	
zdecydowanie tak	1	2	4	3
raczej tak	0	0	1	0
ani tak, ani nie	1	0	0	1
raczej nie	0	0	0	0
zdecydowanie nie	0	0	0	0
nie oczekiwałem(-am) żadnego wsparcia	0	0	1	0
Ogółem	2	2	6	4

Źródło: badania własne.

Najczęstszym rodzajem wsparcia wymienianym przez uczestników badań – odbiorców oferty szkoleniowej, którzy z niej skorzystali – były warsztaty, w których to wzięło udział 5 osób. W dalszej kolejności wymieniano spotkania sieciujące, tutoring oraz wizyty studyjne – por. Wykres 26.

Wykres 26 Rodzaj wsparcia otrzymanego przez badanych uczestników warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. ze strony Operatora regionalnego Programu BMK na Podkarpaciu (N=6)*

*Uwaga! Uwzględniono wyłącznie odpowiedzi osób, które zdobyły grant. Odpowiedzi nie sumują się do ogólnej liczby badanych w tej kategorii, ponieważ mogli oni wskazać więcej, niż jedną opcję.

Źródło: badania własne.

3.6 Okres realizacji projektów i trwałość uzyskanych w nich efektów

Wszystkie projekty zrealizowane w ramach BMK w 2020 r. w województwie podkarpackim zostały przeprowadzone zgodnie z założeniami zawartymi we wnioskach o grant. Maksymalny czas na ich sfinalizowanie wykorzystano w przypadku takich projektów jak: *Budujemy MOST*, *Czerwcowe noce*, *Lasoskie korzenie* oraz *Wędrująca Ikona i Dziedzictwo przyrodnicze Beskidu Niskiego* (po 109 dni). W projektach *String Art łączy pokolenia* oraz *Razem tworzymy kreatywny świat* było to odpowiednio 102 i 101 dni. Projekt *Zwierzobziki oczami dziecięcej wyobraźni* został zrealizowany w 70 dni, *Mielecki Teatr Radiowy* w 55 dni, a *Wyjdz z KOKONU!* w niecały miesiąc, tj. 25 dni. Projekty najwcześniej rozpoczynano 1 lipca, a najpóźniej 24 sierpnia. Natomiast kończono je najwcześniej 21 sierpnia, a najpóźniej 18 października – por. Zestawienie 12.

Zestawienie 12 Ramy czasowe realizacji projektów w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim

Lp.	Tytuł projektu	Okres realizacji	Liczba dni
1.	Budujemy MOST	01.07. – 18.10.2020	109
2.	Czerwcowe noce	01.07. – 18.10.2020	109
3.	Lasoskie korzenie	01.07. – 18.10.2020	109
4.	Wędrująca Ikona i Dziedzictwo przyrodnicze Beskidu Niskiego	01.07. – 18.10.2020	109
5.	String Art łączy pokolenia	06.07. – 16.10.2020	102
6.	Razem tworzymy kreatywny świat	06.07. – 15.10.2020	101
7.	Zwierzobziki oczami dziecięcej wyobraźni	03.08. – 18.10.2020	76
8.	Mielecki Teatr Radiowy	24.08. – 18.10.2020	55
9.	Wyjdz z KOKONU!	27.07. – 21.08.2020	25

Źródło: opracowanie własne.

Efekty projektów – jak wynika z lektury wniosków projektowych – dzielone są przez ich realizatorów przeważnie na materialne (wymierne) i niematerialne (niewymierne). Należy tu jednakże podkreślić, że kwestia trwałości uzyskanych rezultatów może, ale nie musi być związana z ich materialnym przejawem. Biorąc pod uwagę te dwa kryteria formy i trwałości można wyróżnić cztery kategorie rezultatów. W celu zobrazowania tego zagadnienia poniżej podane zostały wybrane przykłady – por. Zestawienie 13.

Zestawienie 13 Wybrane przykłady efektów uzyskanych w ramach projektów według ich formy i trwałości

Trwałość efektów	Forma efektów	
	materialne	niematerialne
trwałe	ścieżka edukacyjno-kulturowa	wzrost wiedzy o społeczności lokalnej
nietrwałe	wykonanie strojów z recyklingu	pokaz mody w wykonaniu uczestników projektu

Źródło: opracowanie własne.

Co więcej, jeśli trwałe efekty zrealizowanych projektów dokładnie wpisują się w oczekiwania wynikające z istoty i założeń projektu jakim jest BMK, to jednak nie należy deprecjonować tych rezultatów, które co prawda jako takie nie są trwałe, ale *per saldo* mogą one mieć długofalowy wymiar. Podane tu jako przykład stroje z odpadów z oczywistych względów jako produkty nie będą miały „długiego cyklu życiowego”, ale nie taka była ich rola. Były one bowiem egemplifikacją kreatywności swoich młodych twórców. Podobne wspomniany tu pokaz mody, jako wydarzenie również ulotne, także w istocie rzeczy miał wzmacniać samoocenę i odwagę konieczną podczas wystąpień publicznych.

W przypadku wszystkich projektów widocznymi i znaczącymi efektami są zrealizowane warsztaty (w tym prezentacje uzyskanych efektów w formie fizycznej lub w przestrzeni internetowej), a w odniesieniu do niektórych w tym kontekście wchodzi w grę także organizacja różnorodnych wycieczek (od turystycznych szlaków po salę koncertową). Ponadto w rezultacie działań podejmowanych w ramach projektów powstało szereg dzieł wykonanych przez młodych uczestników omawianych tu przedsięwzięć. Realizatorzy grantów zadbali także o to, aby projekty posiadały odpowiednie materiały dydaktyczne, informacyjne oraz promocyjne. We wszystkich projektach zostały osiągnięte założone cele i rezultaty. Osiągnięte rezultaty w poszczególnych projektach prezentują się następująco (przy czym w tym miejscu warto zwrócić uwagę na fakt, iż w omawianym tu kontekście, nie jest istotne to ile zostało osiągniętych efektów, ale to jakie niosą one ze sobą wartości):

1) Budujemy MOST

a) Rezultaty mierzalne:

- artykuły prasowe;
- druk 1000 sztuk folderu „Cieplice i ich walory”;
- informacje na stronie internetowej szkoły, gminy;
- oczyszczona, zabezpieczona i pomalowana ściana szkoły na wysokości cokołu w trakcie warsztatów malarskich;
- opisana stała ekspozycja dóbr kultury materialnej Cieplic „Ślady przeszłości” w zagrodzie edukacyjnej „W międzyczasie”;
- opracowana dokumentacja merytoryczna „Księga budowy MOST-u” dotycząca opisu działań podjętych w projekcie;
- przeprowadzenie konkursu;
- realizacja warsztatów (przyrodnicze, plastyczne, malarskie, ceramiczne, kulinarne, fotograficzne, kreatywności, dziennikarskie);

- ścieżki edukacyjno-kulturowe „U nas we wsi Cieplice” w okolicy szkoły i w zagrodzie edukacyjnej;
- utworzenie strony internetowej www na czas działań projektowych i bieżące jej prowadzenie;
- wystawa fotograficzna „Cieplice — miejsce, w którym żyjemy”;
- zgromadzone materiały literackie o Cieplicach, jej obiektach, walorach, spotkania „Godni naśladowania” z osobowościami, ciekawymi ludźmi „zarażającymi” zainteresowaniami, pasjami, ukazującymi wartość z samorozwoju i jego wpływu na rzecz dobra wspólnego.

b) Efekty niemierzalne:

- aktywizacja mieszkańców do działań na rzecz „posagu” kulturowego;
- aktywna i twórcza postawa młodzieży i dorosłych w poznawaniu i przekazywaniu wiedzy dotyczącej najbliższego środowiska;
- integracja i wspólna realizacja ważnych środowiskowo inicjatyw oraz aktywne i świadome uczestnictwo w życiu społecznym i obywatelskim na każdym szczeblu otaczającej nas rzeczywistości;
- kreowanie pozytywnego wizerunku małego wiejskiego środowiska, promocja szkoły i jej atutów, sołectwa Cieplice, gminy Adamówka i jej walorów promocja działań podejmowanych w ramach projektu;
- kształtowanie umiejętności radzenia sobie ze stresem i emocjami – rozwój intelektualny w ramach właściwej organizacji czasu wolnego, co jednocześnie jest alternatywą na radzenie sobie z emocjami i stresem;
- kształtowanie umiejętności właściwego planowania działań prowadzących do osiągnięcia zamierzonych celów;
- tworzenie klimatu wzajemnego zaufania w kryzysowej sytuacji epidemicznej,
- tworzenie planów do dalszych wspólnych działań na rzecz wspólnoty;
- umocnienie motywacji i wiary we własne możliwości w procesie edukacyjnym i osiąganiu sukcesów w uczeniu się przez całe życie
- wyższy poziom edukacji kulturowej i obywatelskiej dzieci, młodzieży i dorosłych,
- wzmacnianie poczucia siły we wspólnocie i zdolności do wcielania pomysłów w czyn; rozwój kreatywności, innowacyjności;
- wzrost aktywności lokalnego środowiska;
- wzrost świadomości kulturowej, przyrodniczej i historycznej, wzrost zainteresowania mieszkańców obiektami, walorami lokalnego środowiska;
- zagospodarowanie czasu wolnego dzieci, młodzieży, rodzin, społeczności.

2) Czerwcowe noce

a) Wymierne rezultaty projektu to:

- materiały z realizacji projektu (zdjęcia, filmy) umieszczane na stronach internetowych Fundacji Teatr Wyobraźni o oraz partnerów projektu;
- płyty CD z nagraniem słuchowiskiem;
- słuchowisko radiowe pod tytułem Czerwcowe noce;

b) Niewymierne efekty projektu to:

- wzrost samooceny uczestników (poczucie dumy ze stworzenia słuchowiska) i wspomnienie wyboru ścieżki zawodowej;
- wzrost samoświadomości uczestników, umiejętności wyrażania swoich uczuć i myśli, argumentacji własnych poglądów;
- wzrost świadomości kulturowej uczestników, poprzez udział w zajęciach warsztatowych i spotkaniach;
- wzrost wiedzy na temat kultury wysokiej;
- wzrost wiedzy o lokalnej historii;

- wzrost wiedzy o wypowiedzi artystycznej jaką jest słuchowisko radiowe poprzez poznanie różnych form porozumiewania się wynikających z kontekstów kulturowych czy sytuacji społecznych w archiwalnych słuchowiskach Teatru Polskiego Radia;
- wzrost wiedzy o zasadach tworzenia słuchowiska radiowego od scenariusza do edycji w wyniku udziału w zajęciach warsztatowych i spotkaniach z twórcami;

3) Lasoskie korzenie

a) Efekty wymierne:

- informator o kulturze lasowiackiej z infografikami przeznaczony dla uczestników projektu;
- prace plastyczne uczestników projektu;
- wycieczka do Muzeum Kultury Ludowej;
- wystawa prac uczestników projektu;

b) Rezultaty niewymierne:

- umiejętność wykonania ozdób charakterystycznych dla regionu lasowiackiego;
- umiejętność zaśpiewania piosenki w lasowiackiej gwarze;
- umiejętność zatańczenia tańca regionalnego (prezentacja podstawowych);
- znajomość składu tradycyjnej kapeli lasowiackiej;
- zwiększenie poziomu świadomości i wiedzy uczestników projektu i ich rodzin odnośnie specyfiki zamieszkiwanego regionu, jego dziedzictwa kulturowego, historii Lasowiaków (w tym ich regionalnych strojów).

4) Mielecki Teatr Radiowy

a) Rezultaty wymierne projektu:

- słuchowisko, udostępnione na portalu YouTube oraz w mediach społecznościowych, którego odbiorcami są mieszkańcy Mielca i całego powiatu mieleckiego oraz wszystkie osoby związane z tym regionem bez względu na ich obecne miejsce zamieszkania;
- zrealizowane szkolenie aktorskie.

b) Efekty niewymierne:

- aktywizacja mielczan do udziału w życiu społecznym i kulturalnym miasta;
- podniesienie poziomu kultury słowa wśród uczestników;
- wzmacnianie tożsamości kulturowej lokalnej społeczności.

5) Razem tworzymy kreatywny świat

a) Rezultaty wymierne projektu:

- materiały promocyjne;
- pokaz mody w wykonaniu uczestników projektu;
- wykonanie profesjonalnej sesji fotograficznej uczestników projektu w strojach z recyklingu, na podstawie których przygotowana zostanie wystawa, prezentowana na lubaczowskim Rynku;
- wystawa prac dla rodziców w Zespole Placówek podczas wernisażu podsumowującego projekt;
- wytworzenie różnych prac artystycznych podczas cyklu warsztatów rękodzielniczych, a w tym: obrazy, przedmioty zrobione techniką decoupage, zabawki z materiałów, przedmioty z gliny (misy, koniki, ptaszki, słonie, naczynia); stroje z recyklingu;
- zamieszczenie dokumentacji fotograficznej na stronie internetowej Powiatowego Centrum Kultury w Lubaczowie i Zespołu Placówek im. Jana Pawła II;

b) Efekty niewymierne projektu:

- integracja osób z niepełnosprawnością intelektualną z pełnosprawną młodzieżą;
- odkrywanie i rozwijanie talentów i pasji, mających indywidualnych jak i grupowy charakter, poznawanie nowych, nieznanych dotąd umiejętności, a tym samym poprzez samorealizację, spełnianie marzeń i osiąganie celów podopiecznych z placówki wychowawczej, zapewnienie bezpiecznego i spokojnego czasu dzieciom, na co dzień pozbawionym poczucia bezpieczeństwa.
- poprawa funkcjonowania społecznego – w tym zdolności, zaradności osobistej, nawiązywania kontaktów, zachowania się w grupie;
- ukazanie szerszej społeczności możliwości i zdolności artystycznych osób z niepełnosprawnością intelektualną i tzw. trudnej młodzieży;
- zdobycie przez uczestników nowych wiadomości i umiejętności oraz rozwinięcie samodzielności i kreatywności;
- zwiększenie aktywności niepełnosprawnych w zakresie możliwości współtworzenia w przyszłości oferty kulturalnej z ich udziałem.

6) String Art łączy pokolenia

a) Rezultaty wymierne projektu:

- ilustracje obrazujące pracę w trakcie warsztatów;
- nagranie audycji radiowej w celu promocji projektu dzięki nawiązaniu współpracy z Radiem Rzeszów;
- prace (w tym obraz graficzny, szkic), wykonane za pomocą haftu (w tym za pomocą haftu rzeszowskiego, matematycznego);
- stworzenie wystawy rękodzieła artystycznego pt. „Z tradycją w nowoczesność”;
- torby ekologiczne ozdobione haftem wykonanym przez uczestników projektu;
- zdjęcia z bliskimi osobami obdarowanymi pracami młodych Beneficjentów;

b) Efekty niewymierne projektu to:

- aktywizowanie Seniorów;
- nawiązywanie nowych relacji międzypokoleniowych;
- nawiązywanie współpracy ze szkołami w naszej gminie;
- wzbogacenie wiedzy o dziedzictwie kulturowym naszego regionu;
- zachęcenie uczestników do nabywania i rozwijania nowych zainteresowań rozbudzenie w uczestnikach szacunku do tradycji i pracy naszych przodków – nabycie umiejętności pracy w grupie z rówieśnikami i osobami starszymi;
- zapoznanie się z nowymi technikami artystycznymi połączonymi z tradycją;
- zmotywowanie dzieci i młodzież to twórczego i kreatywnego działania długotrwała współpraca z partnerem w projekcie;
- zmotywowanie i przekonanie dzieci i młodzieży do pielęgnowania tradycji, rękodzieła.

7) Wędrująca Ikona i Dziedzictwo przyrodnicze Beskidu Niskiego

a) Efekty wymierne projektu

- prace plastyczne z motywami łemkowskimi;
- własnoręcznie stworzone ikony;
- wycieczki krajoznawcze;
- wykonanie folderów, mapek, samodzielnie wykonane przez uczestników projektu fotografie ikon;

b) Rezultaty niewymierne projektu:

- nabycie przez uczestników wiedzy i umiejętności w zakresie wzorów i motywów ludowych;
- rozwinięcie talentu malarskiego i umiejętności manualnych przez uczestników;
- większa wiedza społeczności lokalnej na temat dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu
- zdobycie przez uczestników wiedzy w zakresie tożsamości kulturowej i przyrodniczej regionu;
- zwiększenie wrażliwości artystycznej i przyrodniczej wśród uczestników.

8) Wyjdź z KOKONU!

a) Efekty wymierne:

- symboliczne huśtawki — kokony chcemy pomóc mieszkańcom wyjść z domów, pozwolić na obcowanie ze sztuką, kulturą, wspólną interakcją;
- wystawa fotografii i prac plastycznych.
- zagospodarowanie przestrzeni w siedmiu świetlicach wiejskich;

b) Rezultaty niewymierne:

- poprawa relacji międzyludzkich, zmniejszenie dystansu między młodzieżą, a seniorami;
- stworzenie przestrzeni do działań i rozmów międzypokoleniowych;
- zainicjowanie pierwszych działań kulturalno-edukacyjnych;

9) „Zwierzobziki” oczami dziecięcej wyobraźni

a) Efekty wymierne:

- film dokumentujący pracę w trakcie warsztatów dzieci zainspirowanych recytowanymi przez zaproszoną aktorkę limerkami Jerzego Karo;
- graficzna prezentacja sylwetek „Zwierzobzików” stworzonych przez Jerzego Dunin-Brzezińskiego Karo na budynku Urzędu Miasta Przemyśla;
- katalog dokumentujący wydarzenia związane z projektem, zawierający reprodukcje powstałych prac dzieci oraz prac Jerzego Karo, dokumentację fotograficzną warsztatów, informacje o uczestnikach, osobach prowadzących warsztaty oraz o autorze „Zwierzobzików”;
- publikacje prasowe na temat projektu w czasopismach „Nasz Przemyśl” oraz „Życie Podkarpackie”
- realizacja warsztatów;
- wydrukowane plakaty informacyjne o projekcie;
- wystawa w Galerii Sztuki Współczesnej prezentująca artystyczne rezultaty pracy z dziećmi oraz twórczość Jerzego Karo.

b) Rezultaty niewymierne:

- mieszkańcy Przemyśla dowiedzieli się o wybitnej postaci pochodzącej z ich miasta;
- poziomu wiedzy z zakresu sztuk plastycznych i literatury;
- rozwój kreatywności wśród uczestników;
- zwiększenie poziomu pewności siebie u dzieci – uczestników projektu, nabranie przez nie odwagi w podejmowaniu działań i realizacji planów i marzeń.

Efekty uzyskane w ramach projektów ogólnie w liczbach przedstawiają się następująco:

- minimalna liczba zrealizowanych przedsięwzięć w poszczególnych projektach takich jak: warsztaty, szkolenia, spotkania, spektakle, koncerty, projekcje filmowe to 3, a maksymalna to 24;
- minimalna ogólna liczba uczestników wszystkich przedsięwzięć w ramach poszczególnych projektów wyniosła 12, a maksymalna 200;

- minimalna liczba osób zaangażowanych w realizację w poszczególnych projektach to 4, a maksymalna 23;
- minimalna liczba partnerów w poszczególnych projektach to 1, a maksymalna 5;
- minimalna liczba/ilość „produktów” powstałych w ramach poszczególnych projektów, tj. np.: wystawa, film itd. to 1, a maksymalna 149;
- minimalna liczba wytworzonych materiałów promocyjnych w poszczególnych projektach to 3, a maksymalna 1200 – por. Zestawienie 14.

**Zestawienie 14 Efekty poszczególnych projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r.
w woj. podkarpackim**

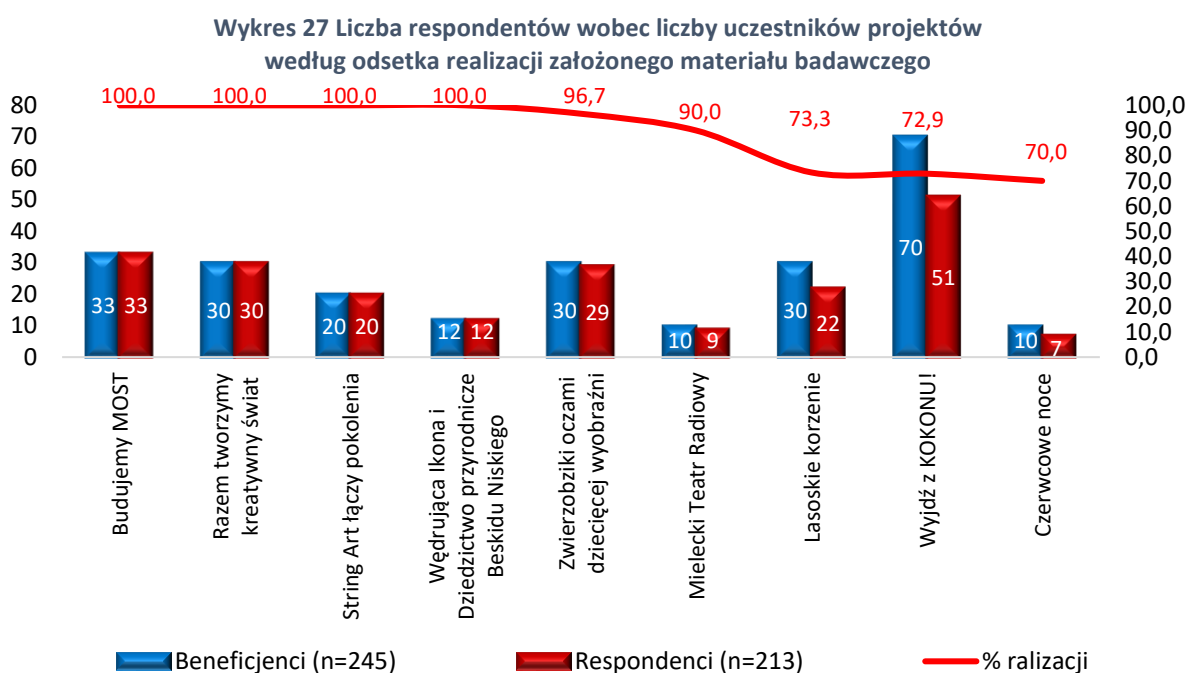
Lp.	Kategorie efektów	Budujemy MOST	Czerwcowe noce	Lasoskie korzenie	Mielecki Teatr Radiowy	Razem tworzymy ...	String Art łączy pokolenia	Wędrująca Ikona ...	Wyjść z KOKONU	"Zwierzbiziki" ...	Ogółem
1.	Liczba przedsięwzięć zrealizowanych w ramach projektu: warsztaty, szkolenia, spotkania, spektakle, koncerty, projekcje filmowe	24	3	12	8	9	15	21	15	4	111
2.	Ogólna liczba uczestników wszystkich przedsięwzięć w ramach projektu*	70	15	30	200	73	40	12	69	30	539
3.	Liczba osób zaangażowanych w realizację projektu	21	7	10	10	23	4	4	9	8	96
4.	Liczba partnerów	5	2	4	1	2	1	1	1	2	19
5.	Liczba/ilość „produktów” powstałych w ramach projektu: wystawa, film itd.	6	1	2	1	149	2	21	4	7	193
6.	Liczba wytworzonych materiałów promocyjnych	1200	100	4	10	426	4	3	3	301	2051

* W niektórych sprawozdaniach wyszczególniono nie tylko bezpośrednich uczestników (tzw. Beneficjentów ostatecznych), ale wszystkich odbiorców działań podejmowanych w ramach projektu, jak np. słuchaczy, widzów lub członków społeczności lokalnych. Źródło: opracowanie własne.

Rozdział 4. Efektywność projektów w ocenie uczestników projektów

4.1 Charakterystyka Beneficjentów ostatecznych (dzieci i młodzieży), doboru próby oraz sieci relacji

Na spotkaniach, które odbyły się w końcowej fazie realizacji poszczególnych projektów, zostały przeprowadzone badania, w których wykorzystano m.in. tzw. ankietę wydzierankę*. Założeniem tego przedsięwzięcia była realizacja badań całościowych, tj. obejmujących swoim zasięgiem wszystkich Beneficjentów projektu. Efekt ten uzyskano w przypadku trzech projektów (*Budujemy MOST*, *Razem tworzymy kreatywny świat*, *String Art łączy pokolenia* oraz *Wędrująca Ikona i Dziedzictwo przyrodnicze Beskidu Niskiego*). W pozostałych projektach uzyskano wskaźnik realizacji na poziomie co najmniej 70%, tj. w projekcie *Zwierzobziki oczami dziecięcej wyobraźni* ok. 97%, w projektach *Lasoskie korzenie* oraz *Wyjść z KOKONU!* po ok. 73%, a w projekcie *Czerwcowe noce* 70% – por. Wykres 27.

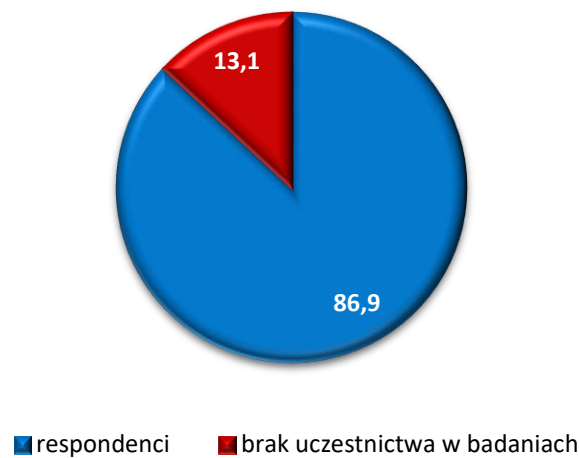

Źródło: badania własne.

Spośród wszystkich 245 młodych uczestników projektów w badaniach wzięło udział 213 osoby, tj. 86,9% populacji. Biorąc pod uwagę specyfikę badań ankietowych wynik ten należy uznać za satysfakcjonujący – por. Wykres 28.

* Ankieta wydzieranka – to narzędzie stosowane w metodzie sondażowej, która przeważnie zawiera niewielką liczbę pytań i służy do realizacji badań na relatywnie dużych próbach badawczych, przy założeniu prowadzenia badania w takich okolicznościach, kiedy to nie ma możliwości (albo są one utrudnione) zadawania pytań bezpośrednio ani też udzielania ich przez badanych w tradycyjnej formie pisemnej. Respondent udziela odpowiedzi poprzez naderwanie kartki w przeznaczonym do tego miejscu przy poszczególnych opcjach w kafeterii pytań. Minusem tego rodzaju sposobu realizacji badań jest wspomniane już ograniczenie liczby pytań, brak kontroli nad realizacją próby badawczej oraz potencjalny problem w kodowaniu tak udzielanych odpowiedzi. Badania zrealizowano wśród uczestników wszystkich projektów na końcowych albo ostatnich spotkaniach mających miejsce w ich ramach i posłużono się w nich ankietą przygotowaną przez ich ogólnopolskiego koordynatora (w bieżącym roku twórcy ankiety niestety również nie ustrzegli się błędu w pytaniu o wiek badanych, który polega na braku rozłączości drugiego i trzeciego przedziału wiekowego).

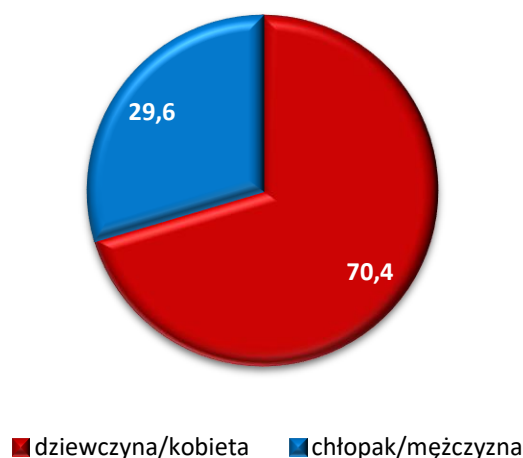
Wykres 28 Skala udziału w badaniach wśród uczestników projektów zrealizowanych w ramach BMK w woj. podkarpackim w 2020 r.
(Dane w %, N=213)

Źródło: badania własne.

Wśród badanych zdecydowaną większość stanowiły dziewczęta/kobiety (ok. 70%), wobec ok. 30% chłopców/mężczyzn – por. Wykres 29.

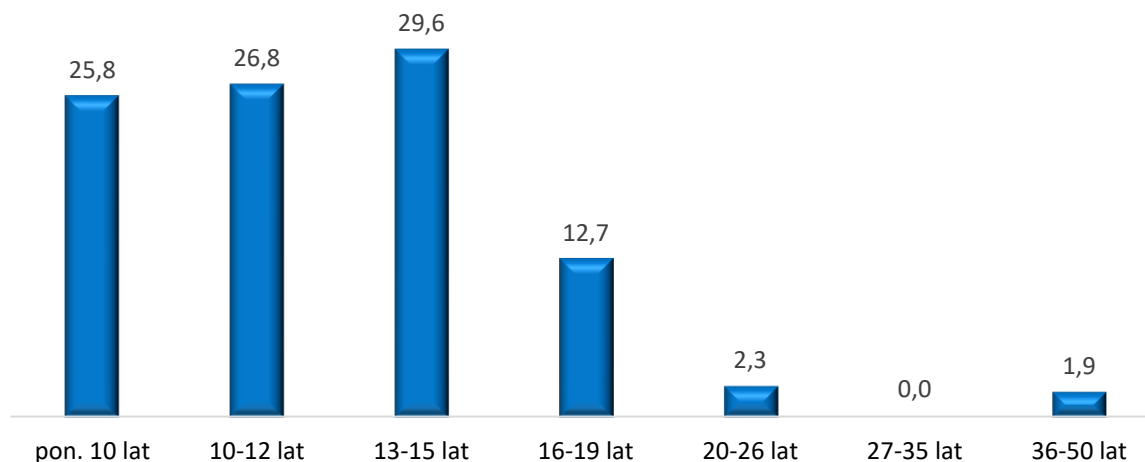
Wykres 29 Struktura płci badanych uczestników projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r.
(Dane w %, N=213)

Źródło: badania własne.

Pod względem wieku największy odsetek uczestników projektów stanowiły osoby w wieku od 10 do 15 lat (ok. 78%). Pozostałymi respondentami byli młodzi ludzie w wieku do 10 lat (ok. 12%), w wieku od 16-19 lat (ok. 8%). Ankiety wypełniły także osoby w wieku od 36 do 50 lat (ok. 2%) – por. Wykres 30.

Wykres 30 Struktura wieku badanych uczestników projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r.
(Dane w %, N=213)

Źródło: badania własne.

Biorąc pod uwagę wiek uczestników poszczególnych projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. w województwie podkarpackim można zauważyć, że w projekcie *Budujemy MOST* największą grupę stanowiły dzieci w wieku od 10 do 15 lat (ok. 45%). W projekcie *Czerwcowe noce* najliczniejszą grupą była młodzież w wieku od 16 do 19 lat (ok. 43%). Wiek wszystkich badanych uczestników projektu *Lasoskie korzenie* zamknął się w przedziale wiekowym od 10 do 15 lat. Także wszyscy młodzi respondenci, którzy wzięli udział w projekcie *Mielecki Teatr Radiowy* byli osobami w wieku od 16 do 19 lat. Taka sama kategoria wiekowa była najliczniej reprezentowana również w projekcie *Razem tworzymy kreatywny świat* (ok. 43%). Prawie wszyscy uczestnicy projektu *String Art łączy pokolenia* to dzieci w wieku od 10 do 15 lat (90%). W projekcie *Wędrująca Ikona i Dziedzictwo przyrodnicze Beskidu Niskiego* najwięcej dzieci było w wieku od 12 do 15 lat (ok. 42%). Podobnie kwestia ta przedstawiała się w przypadku projektu *Wyjdz z KOKONU!*, w którym większość stanowiły dzieci także w przedziale wiekowym od 12 do 15 lat (ok. 43%). Natomiast w projekcie „Zwierzobziki” oczami dziecięcej wyobraźni prawie wszystkie dzieci były w wieku poniżej 10 lat (ok. 90%).

Dane te potwierdzają zadeklarowane we wnioskach grupy wiekowe młodych Beneficjentów poszczególnych projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. w województwie podkarpackim. – por. Tabela 4.

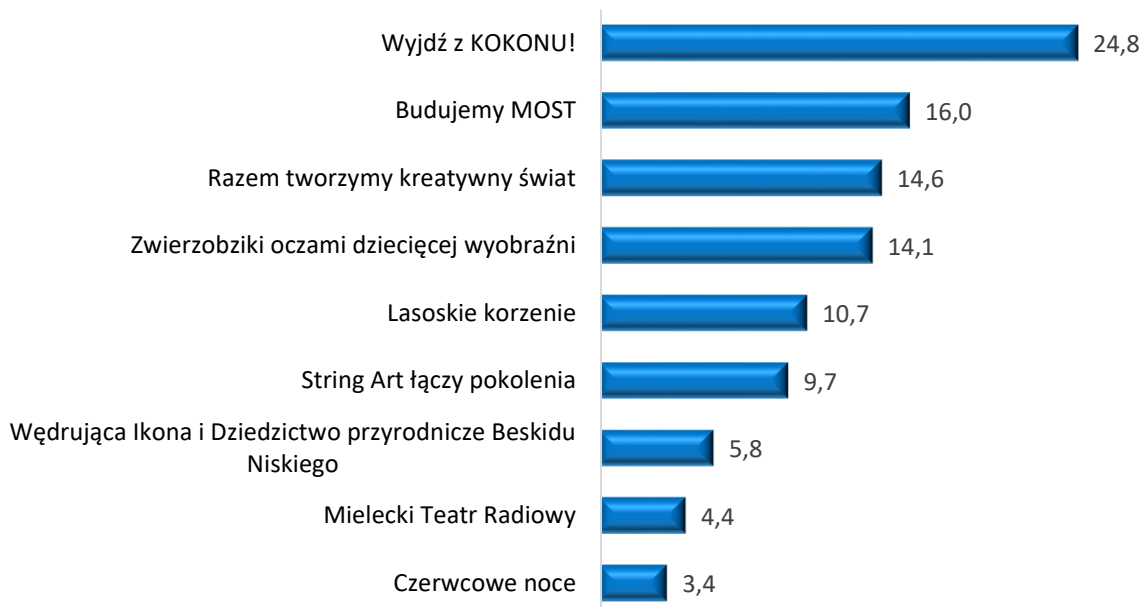
Tabela 4 Struktura wieku respondentów według poszczególnych projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim (Dane w %*)

Wiek (w latach)	Nazwa projektu									Ogółem
	Budujemy MOST	Czerwcowe noce	Lasoskie korzenie	Mielecki Teatr Radiowy	Razem tworzymy kreatywny świat	String Art łączy pokolenia	Wędrująca Ikona i Dziedzictwo ...	Wydź z KOKONU!	Zwierzobziki,,	
	N=33	N=7	N=22	N=9	N=30	N=20	N=12	N=51	N=29	
pow. 51	3,0	14,3	0	0	0	0	0	0	0	0,9
36-50	3,0	14,3	0	0	0	0	0	3,9	0	1,9
20-26	3,0	0	0	0	13,3	0	0	0	0	2,3
16-19	6,1	42,9	0	100,0	43,3	0	0	0	0	12,7
12-15	24,2	28,6	45,5	0	26,7	40,0	41,7	43,1	0	29,6
10-12	21,2	0	54,5	0	10,0	50,0	33,3	35,3	10,3	26,8
pon. 10	39,4	0	0	0	6,7	10,0	25,0	17,6	89,7	25,8
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: badania własne.

Największy odsetek wśród ogółu badanych uczestników projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. w województwie podkarpackim stanowiły młode osoby, które wzięły udział w projekcie *Wydź z KOKONU!* (ok. 25%). Natomiast najmniejszą grupę w omawianych tu badaniach była młodzież uczestnicząca w projekcie *Czerwcowe noce* (ok. 3%) – por. Wykres 31.

Wykres 31 Uczestnicy badań według projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. (Dane w %, N=213)

Źródło: badania własne.

* Z uwagi na niewielkie frekwencje w poszczególnych kategoriach należy mieć świadomość ograniczeń odnośnie możliwości wykorzystania procedur analitycznych (co dotyczy m.in. dokonywania porównań pomiędzy kategoriami). Jednakże standaryzacja danych jest najlepszym sposobem prezentacji uzyskanych wyników w postaci ustrukturyzowanej.

W badaniach przeprowadzonych wśród młodych Beneficjentów oprócz badań sondażowych zrealizowanych za pomocą tzw. ankiety wydzieranki wykorzystano także narzędzie o nazwie Pociąg do wiedzy*. Jednym z zagadnień, które zostały poruszone w tej części badań była kwestia tzw. sieciowania, czyli budowania relacji opartych na bezpośrednich interakcjach w określonych kontekstach – w tym przypadku działań prowadzonych w sferze animacji i edukacji kulturowej. W „wagonie” o nazwie „Ludzie” młodzi respondenci zostali zapytani o to: *Kogo można było poznać dzięki projektowi? Kim są te osoby? Czy to są dorośli, czy rówieśnicy?*

Udział w projektach – jak pokazują wyniki badań – umożliwił młodym ich uczestnikom przede wszystkim poznanie dorosłych osób zajmujących się animacją lub edukacją kulturową, instruktorów, artystów, wykładowców itp. Jest to o tyle zrozumiałe, że projekty były przeważnie skierowane do grup dzieci i młodzieży, które najczęściej miały ze sobą styczność wynikającą z bliskiego miejsca zamieszkania oraz pobierania nauki w tych samych klasach lub szkołach. Oprócz dorosłych osób zajmujących się animacją i edukacją kulturową młodzi badani mieli również sposobność poznać przedstawicieli lokalnych stowarzyszeń i organizacji, jak np. członkiń Kół Gospodyń Wiejskich oraz strażaków. W tym kontekście wśród zapoznanych osób znalazły się także inne dzieci i młodzież, będąca często w podobnym wieku. Pośród tych znajomości powstały także nowe przyjaźnie.

Co ważne, w wypowiedziach badanych dzieci i młodzieży podkreślane było, iż udział w projektach był okazją do spotkania ciekawych ludzi. Jest to bardzo ważny – wart szczególnego zaakcentowania – aspekt związany z projektami realizowanym w ramach BMK, bowiem w młodym wieku bardzo ważne są wzory osobowe, które swoją postawą, kompetencjami i pasją mogą kształtować drogi życiowe młodych ludzi. Uczestnictwo w projektach dało również niektórym młodym respondentom szansę na lepsze poznanie rówieśników, z którymi dotychczasowe kontakty nie były zbyt intensywne. Ponadto w części wypowiedzi pojawiły się także stwierdzenia, że aktywny udział w omawianych tu przedsięwzięciach pozwolił na bardziej dogłębne poznanie samych siebie, tj. m.in. własnych możliwości, talentów i umiejętności pracy w grupie – por. Schemat 1.

* *Pociąg do wiedzy* to narzędzie, którego szata graficzna jest opracowana na wzór pociągu, tj. posiada ono stronę tytułową symbolizującą lokomotywę oraz kolejne strony z wagonami (kartki z pytaniami i polem do samodzielnego uzupełnienia treścią – pytania otwarte). Badanie za pomocą *Pociągu do wiedzy* może przybrać postać wywiadu grupowego (jedno narzędzie wypełnia kilka lub więcej osób lub dyktują one odpowiedzi moderatorowi) albo jak w przypadku niniejszych badań narzędzie to może zostać uzupełnione przez poszczególnych respondentów z osobna, i tym samym przypomina ono badania ankietowe (ankieta audytoryjna), tyle że zawierającą nieliczne i wyłącznie otwarte pytania.

Schemat 1 Kategorie osób poznanych przez Beneficjentów projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim

Źródło: opracowanie własne.

Wyróżnione kategorie zagadnień (według liczby wskazań) dotyczących ludzi poznanych w ramach projektów przez ich uczestników i ich szczegółowe wypowiedzi przedstawiają się następująco:

– animatorzy, edukatorzy, instruktorzy, artyści, wykładowcy itd. (100 – wypowiedzi):

aktorka; aktorów; animatorów kultury; animatorzy; artystów; artystów z okolicy; artyści (2 wypowiedzi); bibliotekarka; bibliotekarkę (2 wypowiedzi); Ciekawych ludzi opowiadających o dawnych czasach; Dorosłe panie, które nam pomagały; Dorosłe panie, które nam pomagały malować i żyć; Dzięki projektowi poznałam dorosłych m.in. fotografów; Dzięki projektowi można było poznać dorosłe panie, które prowadziły zajęcia; ekspertów w dziedzinie sztuki plastyki; fotograf; fotografa (4 wypowiedzi); fotografowie; fotografów (2 wypowiedzi); historycy; historyka; historyków (7 wypowiedzi); Instruktor tańca; Instruktorów. Pani odpowiedzialna za projekt; instruktorzy; lokalnego artystę; lokalnych artystów; ludzi sztuki; Można było poznać fotografa (2 wypowiedzi); muzykanci; muzykanta; muzykantów; muzyków z kapeli (2 wypowiedzi); muzyków; Na warsztatach poznaliśmy osoby dorosłe - panie, które nas uczyły ciekawych rzeczy; orkiestrę; pana fotografa (3 wypowiedzi); pana od tańców; panią od makramy; panią z galerii; panią Zofię. ; Panią, która prowadziła zajęcia; panie prowadzące; para od tańca; plastyka; plastyków; poznaliśmy 2 panów którzy nas kamerowali; poznaliśmy muzykantów; Poznaliśmy osoby dorosłe, które nas uczyły ciekawych rzeczy; poznaliśmy tancerza; poznałam fajną panią artystkę; poznałam fotografa; poznałam nowe osoby – Pani z biblioteki; Poznałam nowe panie prowadzące warsztaty; Poznałam Pana, który gra w kapeli ludowej. Są to osoby dorosłe; poznałam panią z biblioteki (3 wypowiedzi); poznałam prowadzących; poznałam tancerza; pracownika telewizji; pracowników muzeum; profesjonalnych fotografów; prowadzący; prowadzący warsztaty (2 wypowiedzi); prowadzących; przewodników; różnych instruktorów w różnym wieku; śpiewacy; śpiewaczka ; śpiewaczkę (3 wypowiedzi); tancerza (2 wypowiedzi); tancerza; tancerze;; tancerzy (2 wypowiedzi); Tą osobą jest pani; wykładowców (3 wypowiedzi);

– dorośli, konkretne osoby (75 – wypowiedzi):

aktora - Pana Andrzeja; aktora Andrzeja (dorosły); Anetę; artysta Karo; Dodatkowo mieliśmy budujące naszą kreatywność spotkania z Panią Natalią i Panem Andrzejem. ; Dzięki projektowi poznałam wiele nowych osób: Panią Zofię Dąbrowską.; Karo; ks. Józef Obój jest on przyrodnikiem ; ks. Józef Obuj; ks. Józefa ; ksiądz; księdza Józefa; księdza z Desznicy; malarza Kary; Michała, którzy zajmują się teatrem Radia Polskiego (dorośli); Można było poznać pana Rafała i panią Izabelę, fotografowie, dorośli; pan Andrzej - dorosły; Pan Artur; Pan Jankowski ; pan Jerzy Jankowski; Pan Karol (wytwarzanie drewna);

Pan Karol, który zajmuje się produkcją ikon; Pan Michał (2 wypowiedzi); Pan Rafał (2 wypowiedzi); Pan Wojtek z muzeum radia polskiego - dorośli; Pana Jerzego Karo; pana Józefa; Pana Kamila; Pana Karo (3 wypowiedzi); Pana Karola (4 wypowiedzi); Pana Karola Lekostaja (produkcja drewna do ikon); pana Karola, który jest rzemieślnikiem ; Pana Wojciecha, z Muzeum Teatru Radia Polskiego; pani Dorota Tymcio; pani Izabela (2 wypowiedzi); Pani Magdalena Kuś (przyrodnik); Pani Zofia (2 wypowiedzi); pani Zosia; Pani Zosia jest śpiewaczką, jest dorosła; Panią Anię; Panią Asię ; Panią Madzię (4 wypowiedzi) ; Panią Magdalenę Kuś jest ona przyrodnikiem; panią Magdę od zajęć przyrodniczych; panią Magdę, z którymi mieliśmy wycieczki; panią Zofię; Panią Zosię (prowadzącą); Poznaliśmy Pana Michała ; Poznaliśmy Panią Anetę; Poznaliśmy panią Anię; Poznaliśmy panią Asię; Poznałam pana Karola; Poznałam pana Wojtek; Poznałam Panią Anię (3 wypowiedzi); Poznałam realizatora dźwięku Pana Michała; Poznałam realizatora dźwięku Pana Michała Jakobczyka; reżysera Pana Wojtka (2 wypowiedzi); Wojciech z muzeum teatru radia ; Zofia Dąbrowska;

– dzieci, młodzież, konkretne osoby (51 – wypowiedzi):

Anię w podobnym wieku; Anię (2 wypowiedzi); Darię; Dziewczynę, rówieśnik, Wiktorię; Dzięki projektowi poznałam Ulę ; Dzięki projektowi poznałam Wiktorię; Dzięki temu projektowi poznałam Ulę; Elizę; Ewelina; Ewelina P...; Gosię (2 wypowiedzi); Ja poznałam na zajęciach Julę; Ja poznałam nową koleżankę czyli Lila; Jagoda i Milena, rówieśnicy; Julię (2 wypowiedzi); Julka; Karolinę ; Kasię; kolegę Adama ; kolegę Karola; Łucja; Łucja Z...; Łucję; Maję (2 wypowiedzi); Marta K...; Martę (2 wypowiedzi); Na tym projekcie poznałam Adę; Ola (2 wypowiedzi); Olę (4 wypowiedzi); Patrycja; Patrycja N...; Patrycję; poznałam koleżankę Anię; Poznałam koleżankę Sylwię; poznałam super kolegę; rówieśniczkę Lenę z 3 klasy ; rówieśników m.in. Maję (2 wypowiedzi) ; Wiktorię (4 wypowiedzi);

– rówieśnicy (29 – wypowiedzi):

dziewczynki z innych klas; Dzięki projektowi poznałam nowych rówieśników; i rówieśnicy; kolegów w moim wieku ; młodzież, moich rówieśników z różnych miejscowości; moich rówieśników, którzy lubią spędzać czas robiąc fajne rzeczy; Można było poznać rówieśników; osoby takie jak ja; Poznaliśmy wielu rówieśników z nowej szkoły; poznałam rówieśników; Poznałam rówieśników, chłopców i dziewczęta z innego ośrodka; rówieśnicy (7 wypowiedzi); rówieśnicy, uczennice; rówieśników (5 wypowiedzi); rówieśników - chłopców i dziewczęta z innego ośrodka; rówieśników i chłopców i dziewczynki (2 wypowiedzi); Są to rówieśnicy; W projekcie uczestniczyła młodzież w moim wieku;

– dorośli (27 – wypowiedzi):

dorośle osoby; dorosłych (2 wypowiedzi); dorośli (11 wypowiedzi) ; Dzięki projektowi poznaliśmy księdza; i inne panie; inne panie; osoby dorosłe (6 wypowiedzi); poznaliśmy osoby dorosłe ; poznałam dorosłych; są to osoby dorosłe; to są dorośli;

– koleżanki i koledzy, rówieśnicy (27 – wypowiedzi):

fajne koleżanki ; koledzy; koledzy i koleżanki; kolegów; kolegów i koleżanki (2 wypowiedzi); kolegów i koleżanki ze szkoły średniej; koleżanki z miasta; mam teraz nowych kolegów; nowych kolegów; nowych kolegów i koleżanki; nowych kolegów i koleżanki z innych szkół; poznałam fajnego kolegę; poznałam nowe koleżanki; poznałam nowe koleżanki i miłych chłopców; poznałam nowe, miłe dziewczyny i chłopców; poznałam nowych kolegów; Poznałam nowych kolegów. To rówieśnicy; Poznałam rówieśników, chłopców i dziewczęta z innego ośrodka. ; Poznałam fajne koleżanki i kolegów. ; poznałam kolegę; Poznałam nowe koleżanki i kolegów; Poznałam nowych kolegów; siebie nawzajem ; spotkałam się z koleżankami ze szkoły; także i koleżanki; też nowi koledzy i koleżanki;

– ciekawi, wspaniali, fajni ludzie (17 – wypowiedzi):

bardzo ciekawych fotografów; ciekawe osoby dorosłe ; Dzięki projektowi poznałam ciekawe osoby - były to nowe panie nauczycielki; Dzięki projektowi można było poznać wiele ciekawych ludzi. Byli to fotografowie, artyści, jak pan Jerzy Jankowski, pani Dorota Tymcio; fajnych ludzi; Osoby, które wykonują przepiękne prace; Poznaliśmy ciekawych ludzi; poznała fajną panią; Poznałam dorosłych o ciekawych zawodach, to aktorzy, monterzy itp. ; poznałam fajną koleżankę; Poznałam kilka bardzo fajnych osób. Są one uczestnikami projektu i bardzo kreatywnymi osobami. Są raczej młodsze ode mnie; Poznałam wielu wspaniałych ludzi: Panie, które prowadziły zajęcia; poznałam ciekawych ludzi; Poznałam dzięki projektowi ciekawe osoby dorosłe, które nas uczyły malować, szyć i lepić; są oni dobrymi ludźmi; super koleżankę; wiele fajnych osób;

– dzieci (8 – wypowiedzi):

dzieci (3 wypowiedzi); dzieci w moim wieku, są to rówieśnicy; dzieci z innych klas ; dzieci z innych wsi; dzieci z różnych wsi; inne dzieci z naszej szkoły;

– nikogo (8 – wypowiedzi):

nie (2 wypowiedzi); nikogo (5 wypowiedzi); wszystkie osoby z projektu znałam już wcześniej;

– nowe osoby (8 – wypowiedzi):

można było poznać nowe osoby; na projekcie poznałam wiele nowych osób; nowe osoby z innej szkoły; poznaliśmy dużo nowych osób.; poznałam nowe osoby; poznałam nowych znajomych; poznałam wiele nowych osób (2 wypowiedzi);

– uczestnicy projektu (6 – wypowiedzi):

dzięki projektowi poznałam różnych ludzi; innych; innych uczestników; innych uczestników projektu; uczestnicy; wszystkich uczestników;

– przyjaciół (5 – wypowiedzi):

Bardziej moją przyjaciółkę poznałam Julę; poznałam nowych przyjaciół; poznałam fajnych przyjaciół ; poznałam przyjaciół; przyjaciół;

– starszych (5 – wypowiedzi):

osoby starsze, które mają fajne talenty ; Poznałam osobę, która jest miła, wyższa niż ja i starsza; są one w większości starsze ode mnie; starszych (2 wypowiedzi);

– lepiej poznani znajomi (3 – wypowiedzi):

Dowiedziałam się nowych rzeczy o osobach, które znałam; lepiej poznałam osoby, które znałam; poznałam lepiej Wiktorię;

– ludzie (3 – wypowiedzi):

ludzi (3 wypowiedzi);

– młodszy (3 – wypowiedzi):

dzieci z młodszych klas; młodszych; poznałam młodsze osoby;

– nie pamiętam (2 – wypowiedzi):

nie pamiętam (2 wypowiedzi);

– gospodynie (1 – wypowiedzi):

gospodynie;

– siebie (1 – wypowiedzi):

siebie;

– strażacy (1 – wypowiedzi):

strażaków;

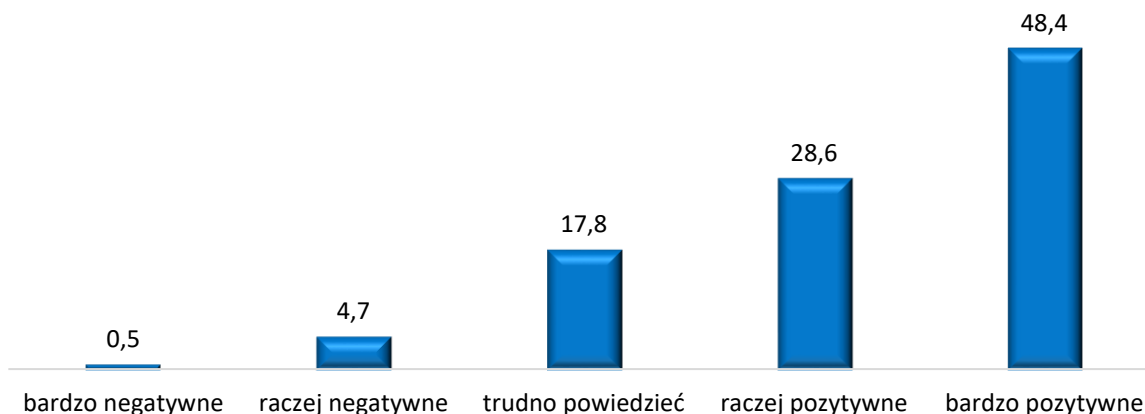
– zwierzę (1 – wypowiedzi):

kota.

4.2 Opinia *ex ante* i *ex post* Beneficjentów ostatecznych (dzieci i młodzieży) na temat projektów oraz ich efekty wskazane przez młodych uczestników badań

Młodzi uczestnicy projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. w województwie podkarpackim w przeważającej większości zadeklarowali, że ich początkowe nastawienie wobec omawianych tu przedsięwzięć było pozytywne (ok. 77%). Co warto szczególnie podkreślić, co drugi młody respondent przyznał, że jego nastawienie odnośnie projektów było bardzo pozytywne (ok. 48%). Prawie 18% badanych miało problem z jednoznacznym określeniem swojego nastawienia przed rozpoczęciem projektów. Jedynie ok. 5% młodych uczestników badań przyznało, że negatywnie podeszli do kwestii swojego udziału w projektach – por. Wykres 32.

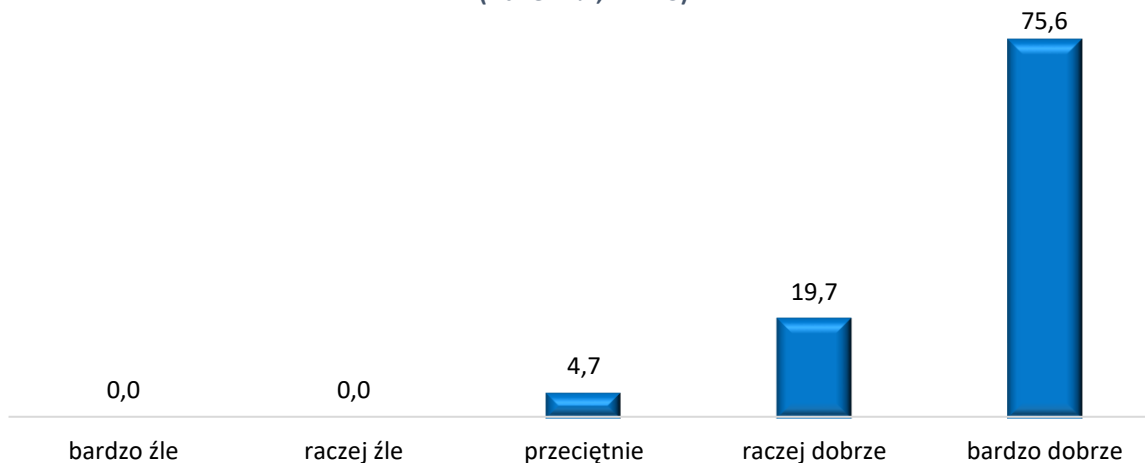
Wykres 32 Początkowe nastawienie do projektów wśród badanych uczestników projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r.
(Dane w %, N=213)

Źródło: badania własne.

W kontekście ogólnie pozytywnego nastawienia dzieci i młodzieży do udziału w projektach warto docenić fakt, iż po ich zakończeniu zostały one pozytywnie ocenione przez młodych Beneficjentów, przy czym w przeważającej większości były to oceny bardzo dobre (ok. 76%), wobec ok. 20% ocen dobrych. Jedynie niecałe 5% respondentów uznało, że realizacja projektu w którym wzięli udział zasługuje na ocenę przeciętną. Co równie istotne w wypowiedziach badanych w ogóle nie pojawiły się negatywne oceny przeprowadzonych projektów – por. Wykres 33.

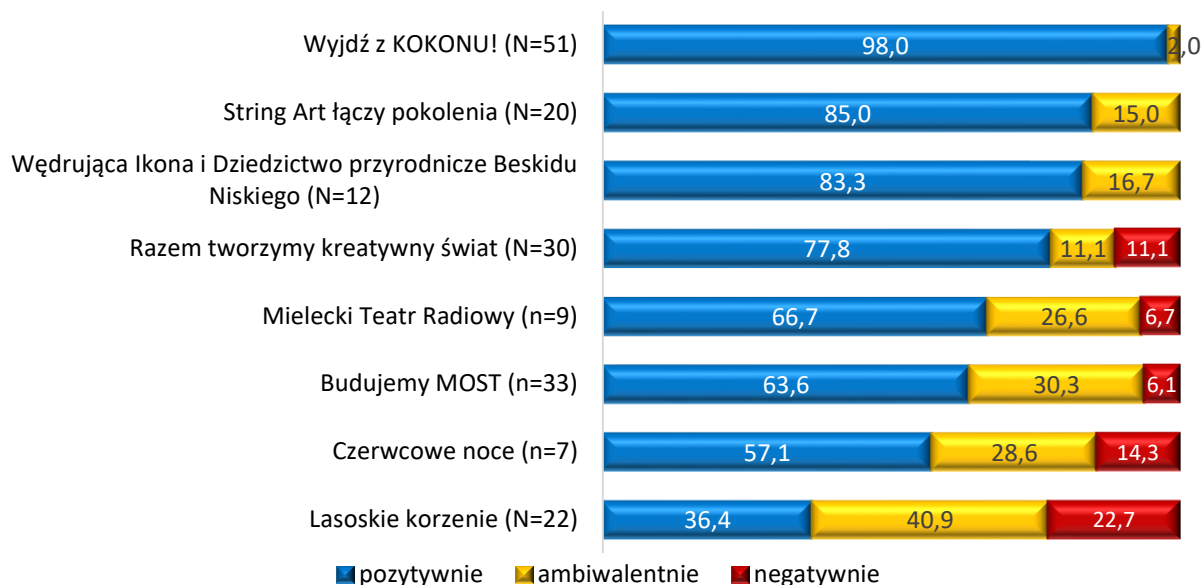
Wykres 33 Ocena realizacji projektów przeprowadzonych w ramach BMK w 2020 r. wśród ich uczestników, którzy wzięli udział w badaniach
(Dane w %, N=213)

Źródło: badania własne.

Prawie wszyscy młodzi uczestnicy badań, którzy wzięli udział w projekcie *Wyjdź z KOKONU!* pozytywnie ocenili to przedsięwzięcie (ok. 98%). Zdecydowana większość pozytywnych ocen została udzielona również w przypadku takich projektów jak *String Art łączy pokolenia* (ok. 85%), *Wędrująca Ikona i Dziedzictwo przyrodnicze Beskidu Niskiego* (ok. 83%), *Razem tworzymy kreatywny świat* (ok. 78%), *Mielecki Teatr Radiowy* (ok. 68%) oraz *Budujemy MOST* (ok. 64%). Ponad połowa uczestników projektu *Czerwcowe noce* również wyraziła o nim swoją pozytywną opinię (ok. 58%). Jedynie w przypadku projektu *Lasoskie korzenie* badana młodzież w większości miała ambiwalentne odczucia dotyczące swojego udziału w tym przedsięwzięciu (ok. 41%). Także w odniesieniu do tego projektu wyrażono w badaniach najwięcej opinii negatywnych, w porównaniu z innymi omawianymi tu wydarzeniami (ok. 23%) – por. Wykres 34.

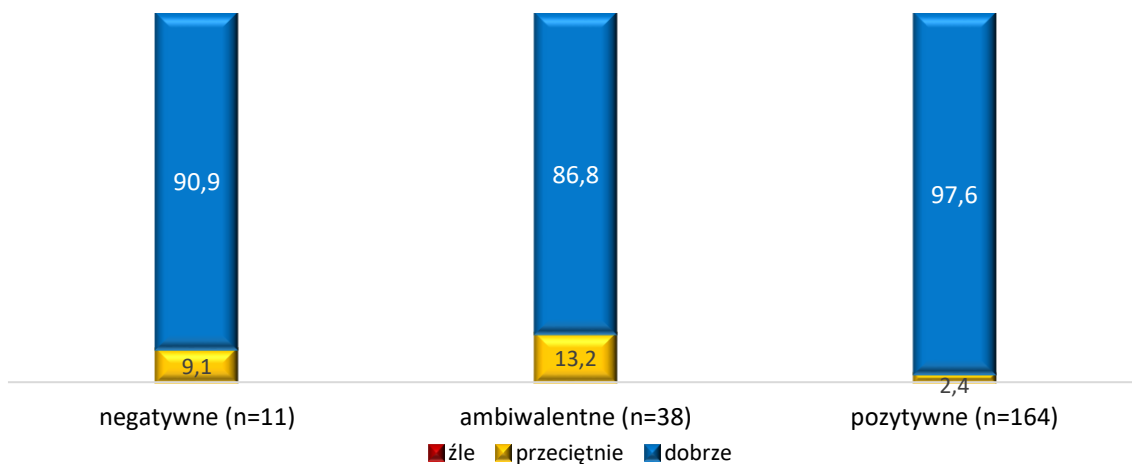
Wykres 34 Ocena respondentów odnośnie realizacji projektów przeprowadzonych w ramach BMK w 2020 r. według poszczególnych projektów
(Dane w %)

Źródło: badania własne.

Zestawienie początkowego nastawienia dzieci i młodzieży do uczestnictwa w projektach z ich opiniami jakie wyrazili oni na temat tych przedsięwzięć już po ich zakończeniu wyraźnie pokazuje, że osoby o podejściu pozytywnym przeważnie nie zawiodły się w swoich oczekiwaniach, i prawie wszystkie przyznały, że projekty w których brały udział były dobrze zrealizowane (ok. 97%). W przypadku młodych osób, które nie miały jednoznacznego zdania na temat projektów, w których miały one uczestniczyć zdecydowana większość *post factum* wystawiła tym wydarzeniom pozytywną opinię (ok. 87%). Co więcej, także wśród badanych, którzy przyznali, że mieli negatywne nastawienie do projektów, prawie wszyscy ocenili je później pozytywnie (ok. 90%). Jedynie 13% spośród badanych, którzy przed rozpoczęciem projektów mieli do nich ambiwalentny stosunek, także po ich zakończeniu pozostało przy swoim zdaniu. W przypadku dzieci i młodzieży, które negatywnie postrzegały swój udział w projektach, po ich przeprowadzeniu zweryfikowały swoją opinię nieco *in plus* (ok. 9%). W tym tu kontekście nieco zawiedzionych respondentów było jedynie ok. 2% – por. Wykres 35.

Wykres 35 Ocena respondentów realizacji projektów przeprowadzonych w ramach BMK w 2020 r. według początkowego nastawienia
(Dane %)

Źródło: badania własne.

W badaniach zrealizowanych za pomocą narzędzia *Pociąg do wiedzy* istotnym aspektem, który został poruszony w „wagonie” o nazwie „Produkty” była kwestia umiejętności samodzielnego wykonania prac, dzieł, form artystycznych itp., które to kompetencje zostały nabyte w związku z udziałem w projekcie (*Co teraz, po projekcie, potrafisz samodzielnie robić? Jaką rzecz? Jakie dzieło wykonać?*). Odpowiedzi, które udzielili młodzi respondenci były ściśle związane z tematyką projektów, przez co w wypowiedziach pojawiły się takie kompetencje jak: haft, prace plastyczne (w tym m.in. rysunek, grafika, szkic), ale także wykonanie makramy, projektowanie i wyszywanie prostych krojów ubrań, wycinanki ludowe, rzeźbienie w glinie, robienie zdjęć oraz śpiewanie i tańczenie (w tym tańców ludowych), organizowanie wycieczek, jak również ćwiczenie technik gry aktorskiej. Uczestnicy badań wspominali także w tym kontekście m.in. o takich umiejętnościach jak: napisanie scenariusza, nagranie słuchowiska, zmontowanie filmu, ale również wypiekanie chleba, rozpoznawanie roślin. W trakcie badań pojawiły się też takie odpowiedzi, które wskazują na nabycie tzw. miękkich kompetencji, tj. umiejętne komunikowanie się oraz liderowanie. Ponadto niektórzy młodzi respondenci stwierdzili, że nauczyli się ćwiczyć pamięć oraz wyobraźnię, a w tym m.in. wymyślać nowe fantastyczne zwierzęta – por. Schemat 2.

Schemat 2 Umiejętność samodzielnie wytworzonych produktów i dzieł w efekcie udziału w projektach zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim

Źródło: opracowanie własne.

Wyróżnione kategorie zagadnień (według liczby wskazań) dotyczących osiągnięć dokonanych w ramach projektów przez ich uczestników i ich szczegółowe wypowiedzi przedstawiają się następująco:

– haft (33 – wypowiedzi):

haft (3 wypowiedzi); haft krzyżykowy (5 wypowiedzi); haft matematyczny (4 wypowiedzi); haft rzeszowski, ; haftem matematycznym; krzyżykowy ; matematycznym; Mogłabym jeszcze raz powtórzyć haft matematyczny; Mogłabym robić różne rzeczy haftem matematycznym; Po projekcie mogłabym zrobić jeszcze raz haft matematyczny; po tym projekcie umiem haftować.; pompony; poszyć hafty; rzeszowski, matematyczny; rzeszowskim; Sama umiałabym wyhaftować jakiś wzór, dzięki zajęciom z haftowania; string art (4 wypowiedzi); umiałabym haftować haftem krzyżykowym (2 wypowiedzi); umiałabym haftować haftem krzyżykowym; Umiałabym haftować haftem krzyżykowym, rzeszowskim i matematycznym; umiem haftować;

– malowanie (32 – wypowiedzi):

malować; malować farbami (3 wypowiedzi); malować herbatą; malować pejzaż; malować; malowanie nitką; malowanki (3 wypowiedzi); mogłabym namalować lasowiackie wzory.; namalować coś swojego; namalować nowe Zwierzobziki (2 wypowiedzi); namalować obraz (3 wypowiedzi); namalować Zwierzobziki; namaluję obraz; nauczyliśmy malować; nauczyliśmy się o malowaniu; pastelami, farbami; potrafię malować obrazy; potrafię namalować obraz; potrafię sam malować farbami widoki przyrodę; potrafię sama namalować farbami obrazy; teraz umiem malować obraz; tuszem; umiałabym namalować obraz; umiałbym namalować krajobraz farbami (2 wypowiedzi);

– makrama (zrobić makramę) (29 – wypowiedzi):

kwiatki z bibuły; linkowe pompony; liście (2 wypowiedzi); liście z makramy (2 wypowiedzi); liście z włóczki. ; liść z makramy (4 wypowiedzi); liść ze sznurka; liść ze sznurków; makrama (6 wypowiedzi); makramę ; makramowe ozdoby; pióra z makramy; Po projekcie umiem wykonać liście i kwiatki ze sznurków. ; Po zajęciach wróciłam do domu, wyjęłam różne włóczki i samodzielnie wykonałam kolorowe makramy; potrafię robić liść z makramy; potrafię samodzielnie wykonać projekty z makramy; rzecz ze sznurka (3 wypowiedzi); splot z makramy;

– zdjęcia (29 – wypowiedzi):

dobre zdjęcia; lubię się bawić w aparacie w telefonie; ładne zdjęcie; po projekcie potrafię zrobić dobre zdjęcia; po projekcie umiem robić piękne zdjęcia; pozować do zdjęcia; rękodzielo z wykonaniem przyrządów fotograficznych; robić zdjęcia (2 wypowiedzi); umiem robić zdjęcia; umiem robić zdjęcia Siostrze i Rodzicom; umiem zrobić idealne zdjęcie; własne fotografie; wykonać zdjęcia; zdjęcia (4 wypowiedzi); zrobić ładne zdjęcie w dobrej kompozycji;

– rysunek, grafika, szkic (27 – wypowiedzi):

grafika (2 wypowiedzi); grafikę; Mogłabym rysować tym czym się nauczyłam na tym projekcie.; na tych zajęciach nauczyłam się rysować; narysować kotka; narysować piękny obraz jesieni; narysować wzór lasowiacki ; naszkicować krajobraz ; odwzorować grafikę; prace z grafiki (linoryt); robić grafikę.; rysować (5 wypowiedzi); rysować i tworzyć matrycę do grafiki; rysować ołówkiem różne dziwaczne zwierzęta; rysować otoczenie; rysować zwierzęta; rysowanie w plenerze drzewa i portrety; rysowanki; rysunek (2 wypowiedzi); szkicowanie ; umiem ładnie rysować;

– wyszywanie, projektowanie stroju, recykling (23 – wypowiedzi):

mogłabym uszyć słonika z materiału; mogłabym zrobić ładną kreację z odpadów; mogłabym zrobić ładną sukienkę z gazet; mogłabym zrobić prostą kreację z odpadów; mogłabym zrobić różnego rodzaju wycinanki; mogłabym zrobić stół ze starych rzeczy, z odpadów; mógłbym sam zrobić prostą kreację z odpadów; potrafię sama uszyć prostą zabawkę. ; potrafię sama uszyć zabawkę; sam zrobię modny strój; sama zrobiłabym też ubranie z papieru; szyć (3 wypowiedzi); szyć zabawki (2 wypowiedzi); umiałabym coś wyszyć; umiałabym zrobić ciekawy strój z odpadów; umiałabym zrobić prostą kreację z odpadów; wyszyć; wyszywanie; zaprojektować strój; zrobić prosty strój z odpadów;

– praca w glinie (15 – wypowiedzi):

lepić w glinie; mogłabym sama uformować gliniane figurki; mogłabym ulepić z gliny różne figurki; mogłabym zrobić z gliny flakon; Sam zrobię miskę z gliny. Sam zrobię też różne figurki; uformować gliniane figurki ; uformować różne figurki z gliny.; umiałabym sama ulepić z gliny różne figurki, misy; umiałbym lepić różne rzeczy z gliny; umiałbym sam z gliny coś ulepić; umiem lepić w glinie różne rzeczy; umiem lepić z gliny (4 wypowiedzi);

– śpiewanie (12 – wypowiedzi):

moglibyśmy jeszcze raz zaśpiewać; pośpiewać pieśni; śpiew; śpiewać; śpiewać piosenki regionalne; śpiewy regionalne; umiałabym zaśpiewać; zaśpiewać ; zaśpiewać piosenkę; zaśpiewać różne pieśni; zaśpiewam; znam kilka pieśni lasowiackich;

– robienie wycinanek (12 – wypowiedzi):

mogłabym zrobić różnego rodzaju wycinanki; nauczyliśmy się o malowaniu i wycinaniu; róże z bibuły; tradycyjne ozdoby jak kwiatki z bibuły.; umiałabym sama wykonać wycinankę lasowiacką; wycinanki; wycinanki lasowiackie; wydzieranka; wyklejać obrazki; zrobić lasowiacką wycinankę; zrobić śnieżynkę; zrobić wycinanki;

– taniec (9 – wypowiedzi):

mogłabym zatańczyć; tańce (2 wypowiedzi); tańczyć; zatańczę ; zatańczyć (2 wypowiedzi); zatańczyć; zatańczyć taniec ludowe; zatańczyć tańce lasowiackie;

– zrobienie ikony (7 – wypowiedzi):

ikona; ikonę (4 wypowiedzi); mógłbym zrobić drugi raz ikonę. ; potrafiłabym po projekcie namalować ikony;

– tworzenie ciekawych prac, kreatywność (7 – wypowiedzi):

coś kojarzącego się z jesienią; Jeszcze raz po projekcie mogłabym zrobić różne ciekawe prace; Jeszcze raz po projekcie mogłabym zrobić różne prace; Po projekcie umiałabym zrobić kilka ciekawych prac; Po projekcie zrobię ciekawe nowe prace!; projektować różne budowle; stworzyć coś z niczego;

– nic (6 – wypowiedzi):

nic (4 wypowiedzi); nic nie umiem; niczego;

– wymyślanie nowych Zwierzobzików (5 – wypowiedzi):

dziwne stwory zwierzęce i dzikie kreski; mogłabym zrobić dziwne zwierzę; wymyślać nowe Zwierzobziki (2 wypowiedzi); Zwierzobziki;

– nie wiem, nie pamiętam (4 – wypowiedzi):

nie pamiętam; nie rysować; nie wiem; nie wiem, nie;

– stworzenie słuchowiska (4 – wypowiedzi):

Na pewno potrafiłabym nagrać słuchowisko w warunkach domowych; nagrać dźwięki potrzebne do słuchowiska; nagrać głos; Po realizacji tego projektu wiedziałabym jak samodzielnie wykonać słuchowisko;

– nabycie wiedzy (4 – wypowiedzi):

dużo się nauczyłam; na tym projekcie nauczyła się bardzo dużo; nauczyliśmy się nowych technik artystycznych; wszystko;

– komunikowanie się (3 – wypowiedzi):

dobrać emocje do tekstu.; lepiej i wyraźniej mówić; umiałabym stworzyć emocjonujący monolog;

– napisanie scenariusza, opowiadania (3 – wypowiedzi):

napisać scenariusz (2 wypowiedzi); umiałabym opowiedzieć o Lasowiakach;

– pieczenie chleba (3 – wypowiedzi):

potrafię upiec chleb; upiec chleb (2 wypowiedzi);

– prace plastyczne (3 – wypowiedzi):

matryca, odbijanie; przybijanie gwoździków do drewna; zrobić prace plastyczne;

– ćwiczenia aktorskie (2 – wypowiedzi):

ćwiczenia aktorskie; Umiałabym o wiele lepiej zaimprovizować;

– rozpoznawanie roślin (2 – wypowiedzi):

rozpoznać rośliny; rozpoznawanie roślin;

– wycieczki (2 – wypowiedzi):

nazywanie gór na podstawie mapy; wycieczki;

– ćwiczenie pamięci (1 – wypowiedzi):

ćwiczyć pamięć;

– komponowanie w plenerze (1 – wypowiedzi):

komponować w plenerze;

– liderowanie (1 – wypowiedzi):

poprowadzić grupę;

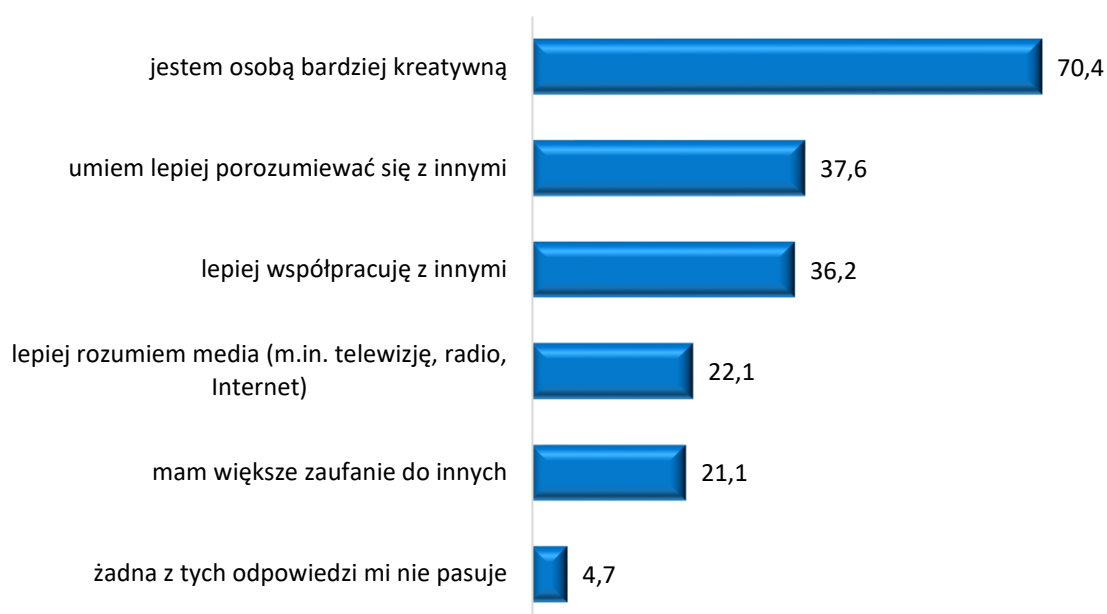
– montowanie filmu (1 – wypowiedzi):

montować film.

4.3 Kluczowe kompetencje nabyte lub wzmocnione w efekcie realizowanych projektów wśród Beneficjentów ostatecznych (dzieci i młodzieży)

W zdecydowanej większości młodzi uczestnicy badań stwierdzili, że w efekcie udziału w projekcie stali się osobami bardziej kreatywnymi (ok. 70%). Znaczna część respondentów przyznała, że obecnie lepiej umie się komunikować z innymi osobami (ok. 38%). Natomiast nabycie umiejętności lepszej współpracy z innymi osobami zadeklarowała co trzecia osoba spośród ankietowanych dzieci i młodzieży (ok. 36%). Ponadto co piąty młody Beneficjent projektu uznał, że dzięki uczestnictwu w tym przedsięwzięciu lepiej rozumie media (ok. 22%) oraz ma większe zaufanie do innych (ok. 21%) – por. Wykres 36.

Wykres 36 Opinia badanych uczestników projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. odnośnie nabytych kompetencji i umiejętności
(Dane w %, N=213)*

Uwaga! Dane nie sumują się do 100%, ponieważ respondenci mieli możliwość wyboru więcej, niż 1 odpowiedzi.
Źródło: badania własne.

Wśród największych zalet projektów, w którym wzięli udział młodzi respondenci najczęściej wymieniali oni odczuwanie radości z samodzielnego tworzenia (ok. 36%). Znaczna część z dzieci i młodzieży, która uczestniczyła w niniejszych badaniach doceniła takie walory projektów jak: lepsze poznanie swojej miejscowości i swojego otoczenia (ok. 26%), poczucie sprawstwa (ok. 22%), poznanie nowych ludzi (ok. 21%) oraz lepsze zrozumienie samego siebie – por. Wykres 37.

**Wykres 37 Największe zalety projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r.
w opinii badanych uczestników tych przedsięwzięć
(Dane w %, N=213)***

Uwaga! Dane nie sumują się do 100%, ponieważ respondenci mieli możliwość wyboru więcej, niż 1 odpowiedzi.
Źródło: badania własne.

Młodzi uczestnicy projektów zostali także poproszeni o wypowiedź dotyczącą tego, czego dowiedzieli się w związku z udziałem w tych przedsięwzięciach (narzędzie Pociąg do wiedzy „wagon” o nazwie „Wiedza” – pytania: *Czego nowego można było nauczyć się w ramach projektu? Czego nowego można było się dowiedzieć w trakcie projektu?*). Najczęściej młodzi respondenci odpowiadali, że nowością było dla nich zapoznanie się z różnorodnymi technikami malowania, rysowania, pisania ikon, wykonywania grafik. Nowymi zasobami informacji były także te, które dotyczyły haftowania, wytwarzania makramy, szycia zabawek, fotografowania oraz wyrabiania i tworzenia z gliny, a także tradycyjnych wycinanek i przepisów kuchennych.

Oprócz manualnych umiejętności nowymi kompetencjami były także umiejętności związane z wykonywaniem piosenek, w tym ludowych, a także taniec, w tym także ludowy. Ciekawym doświadczeniem dla młodych uczestników projektów były także warsztaty dotyczące aktorstwa, wokalu, tworzenia słuchowiska radiowego. Bardzo doceniona została również kwestia nabycia wiedzy o historii własnych społeczności lokalnych, przyrodzie i recyklingu.

Ponadto do osiągniętych efektów – nabytej wiedzy i umiejętności – zaliczono także takie aspekty, które można określić miękkimi kompetencjami, tj. kreatywność, pewność siebie, cierpliwość, samowiedza, relacje interpersonalne oraz rozwój wyobraźni. Podkreślano przy tym, że był to bardzo mile spędzony czas, ciekawe doświadczenie, w którym aktywna partycypacja dawała młodym ludziom wiele radości – por. Schemat 3.

Schemat 3 Nowe kompetencje i wiadomości uzyskane w efekcie uczestnictwa w projekcie w opinii Beneficjentów inicjatyw zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim

Źródło: opracowanie własne.

Wyróżnione kategorie zagadnień (według liczby wskazań) kompetencji nabytych w ramach projektów przez ich uczestników i ich szczegółowe wypowiedzi przedstawiają się następująco:

– malowanie, rysowanie, pisanie ikon, grafika (39 wypowiedzi):

Dowiedziałam się jak malować różne rzeczy; Dowiedziałem się o tym jak malować obraz; Dzięki projektowi nauczyłam się malować ikonę; grafiki (2 wypowiedzi); jak zrobić ikonę; malować (2 wypowiedzi); malować obrazy (4 wypowiedzi); Można by było się nauczyć malowania; Na zajęciach rysuję rysunki, które zawsze podobają się pani; nauczyliśmy się jak malować ikony; nauczyłam się ładnie malować; nauczyłam się malować (2 wypowiedzi); nauczyłam się malować obrazy farbami; nauczyłam się malować obrazy; nauczyłam się robić obrazy; nauczyłam się rysunku w plenerze; odbijanie grafik;; potrafię robić malowanki; robić grafikę; robimy prace plastyczne; rysować (4 wypowiedzi); rysować na płycie gipsowej; rysować na płycie gipsowej; rysowanie; rysunków; rysunku; technik rysunku; umiem malować; Wiem że istnieją i umiem je narysować (Zwierzobziki); Wiem że istnieją Zwierzobziki i że umiem je narysować

– fotografowanie (23 wypowiedzi):

fotografii; jak ustawić kamerę; Nauczyliśmy się, że nie trzeba mieć jakiegoś najdroższego aparatu, aby robić super zdjęcia; o technikach fotografowania; operuję wiedzą w zakresie fotografii; robić grafikę, zdjęcia; robić zdjęcia; robienia dobrych zdjęć; robienia zdjęć; robienie zdjęć (2 wypowiedzi); W ramach projektu można było nauczyć się robienia zdjęć; zasad rysunku i fotografii; zasady robienia zdjęć (2 wypowiedzi); zasady zdjęć; zdjęcia (4 wypowiedzi); zdjęć (3 wypowiedzi);

– historia i wiedza o społeczności lokalnej (22 wypowiedzi):

Dowiedziałam się dużo fajnych i ciekawych rzeczy na temat drewna, ikon i kościołów; Dowiedziałam się dużo rzeczy o cerkwiach, kościołach; Dowiedziałam się dużo w projekcie o swojej miejscowości; Dowiedziałam się wielu ciekawostek na temat mojej miejscowości; Dowiedzieliśmy się jak odnajdować różne góry, o których nie mieliśmy pojęcia; Dowiedzieliśmy się jak parędziesiąt lat temu spędzano czas wolny; Dowiedzieliśmy się o stylu życia naszych przodków; gdzie jest Świerzowa Ruska (nieistniejąca wieś); historii; informacje o Lasowiakach o ich zwyczajach, tradycjach; nauczyłam się więcej o swoim

regionie; o tym jak żyli Lasowiaczy; ogólnie o Lasowiakach; poszerzyłam wiedzę o Mielcu; Poznaliśmy Świerżową Ruską, której nie ma już na mapie geograficznej; Poznaliśmy też cerkwie w Świątkowej Wielkiej oraz w Świerżowej Ruskiej; Świerżawa Ruska; wiedzy o kacie; wszystko o Lasowiakach (2 wypowiedzi); Zabieramy ze sobą po projekcie wiedzę o swoim regionie; że trzeba dbać o tradycję;

– haftowanie (21 wypowiedzi):

dowiedziałam się jak haftować. (2 wypowiedzi); dowiedziałam się jak robić haft; dowiedziałam się, że jest wiele innych haftów; haft (4 wypowiedzi); haft (zabierałam do domu); haft matematyczny; haftować; haftowanie; hafty, dowiedzieliśmy się jak je wykonać; jak haftować (2 wypowiedzi); jak wykonywać różnego rodzaju hafty; poznaje nowe hafty; umiem haftować; wyszywać hafty; zabieramy hafty; że haftowanie nie jest takie złe;

– umiejętność robienia makramy (19 wypowiedzi):

liści; liście z makramy (2 wypowiedzi); makrama (3 wypowiedzi); makramy (3 wypowiedzi); mona się dowiedzieć o makramach; Nauczyłam się robić makramy i dowiedziałam się w jaki sposób i od czego można je wykorzystać; nauczyłam się jak tworzyć makramę; nauczyłam się wykonywać projekty z makramy; robić liścia; robić liść z makramy; robić włóczkę, że włóczka działa cuda; robienia liści z włóczki; W ramach projektu mogłam nauczyć się zaplatać różne rzeczy ze sznurków. Można było dowiedzieć się, że to nie jest takie trudne; wyplatać;

– wiedza – ogólnie (19 wypowiedzi):

dowiedziałam się ciekawych rzeczy; dowiedziałam się wielu przydatnych rzeczy; dowiedzieliśmy się ciekawych rzeczy; dowiedzieliśmy się wielu rzeczy; dużo; dużo nowych rzeczy; niczego nie zabieram, nie, ale dowiedziałam się dużo rzeczy; nowych rzeczy (3 wypowiedzi); po projekcie dowiedziałam się bardzo dużo.; po projekcie dowiedziałam się nowych rzeczy; po projekcie zabieram ze sobą wiedzę; poszerzyłam swoją wiedzę; poznałam ciekawe rzeczy; wiedzę (2 wypowiedzi); wszystkiego; zabierzemy po sobie wiedzę, którą prowadzący się z nami podzielili;

– wiedza o technikach plastycznych (19 wypowiedzi)

ciekawe techniki plastyczne; Dowiedziałam się dużo o tańcu, historii, plastyce; Dowiedziałam się np. jak się maluje tuszem; Dowiedziałam się, że można malować 3D; Dużo ciekawych wiadomości o różnych technikach plastycznych; kanwę, drewno z obrazem namalowanym przez nas - ikonę; linorytu; malarstwa; nauczyłam się rysować różnymi technikami; o różnych technikach plastycznych; poznałam ciekawe techniki plastyczne; poznałam nowe sposoby malowania; poznałam różne techniki plastyczne; rysunek - zasady; technik rysunku, grafiki; techniki plastyczne (2 wypowiedzi); w jaki sposób robić obrazy; zasad rysunku;

– nowe znajomości, przyjaźnie (16 wypowiedzi):

Dowiedziałam się np. jak się maluje tuszem. Dowiedziałam się, że jestem kreatywna; Dzięki projektowi poznałam koleżanki i kolegów; dzięki projektowi poznałam koleżanki; Dzięki projektowi znalazłam dużo znajomych; kim są ludzie, którzy z nami pracowali, co robi kamerzysta, plastyk, aktor; klub gier na konsolę; można porozmawiać z ciekawymi ludźmi (2 wypowiedzi); nawiązywanie nowych znajomości; nowe znajomości (2 wypowiedzi); Po projekcie zabieram ze sobą nowe przyjaźnie z ludźmi; poznałam super ludzi; poznałam wiele ciekawych ludzi; przyjaciół; różne osoby; serdecznych znajomości;

– wspomnienia (16 wypowiedzi):

bardzo miłe wspomnienia (2 wypowiedzi); miłe wspomnienia; wspomnienia; zabieram dobre wspomnienia (2 wypowiedzi); zabieram ze sobą fajne wspomnienia (2 wypowiedzi); zabieram ze sobą miłe wspomnienia (5 wypowiedzi); zabieramy ze sobą dużo miłych wspomnień; ze sobą zabierzemy moc wspomnień;

– ikony, własne dzieła (15 wypowiedzi):

ikona; ikona Świerżowa Ruska; ikonę; kanwę; liściownik (2 wypowiedzi); nasze prace; pocztówkę; prace (2 wypowiedzi); Rzeczy, na których robiliśmy. Rzeczy, których używaliśmy w trakcie projektu; własne ikony; zabieram ikonę; zabieramy ikonę; zabieramy ikony;

– taniec – w tym ludowy, wiedza o tańcu (12 wypowiedzi):

dowiedziałam się dużo o tańcu; potrafię tańczyć; potrafimy tańczyć; taniec; tańce ludowe; tańczyć (4 wypowiedzi); umiem tańczyć (2 wypowiedzi); zabieramy po projekcie ze sobą umiejętność tańczenia;

– wyroby gliniane (11 wypowiedzi):

dowiedziałam się ciekawych rzeczy jak lepić z gliny różne figurki; dowiedziałem się jak lepić z gliny (2 wypowiedzi); jak się tworzy z gipsu kostki; lepić z gliny (2 wypowiedzi); listki z gliny; nauczyłam się lepić figurki z gliny (2 wypowiedzi); nauczyłem się fajnie lepić z gliny figurki; nauczyłem się lepić koniki;

– szycie zabawek (11 wypowiedzi):

nauczyłam się szyć zabawki (3 wypowiedzi); szyć zabawki (8 wypowiedzi);

– śpiewanie, w tym piosenki ludowe (11 wypowiedzi):

piosenki; potrafię śpiewać; potrafię śpiewać piosenki lasowiackie (2 wypowiedzi); śpiewać; śpiewać piosenki lasowskie; śpiewam piosenki Lasowiaków; śpiewamy; śpiewania piosenek Lasowiaków; śpiewy; umiem śpiewać lasowiackie pieśni;

– umiejętności – ogólnie (10 wypowiedzi):

ciekawe umiejętności; nauczyłam się nowych rzeczy i umiem je robić; po projekcie zabieram umiejętności; po projekcie zabieram ze sobą nowe umiejętności (3 wypowiedzi); robienie różnych rzeczy; umiejętności (2 wypowiedzi); umiejętności, które można wykorzystać w dorosłym życiu;

– samowiedza (7 wypowiedzi):

czegoś o sobie; dowiedziałam się, że jestem kreatywna; dowiedzieliśmy się że ładnie maluję; jak brzmi mój głos; Zwierzobziki i że umiem je narysować; że mam zdolności; że umiem ładnie rysować;

– brak nowych umiejętności (7 wypowiedzi):

nic (5 wypowiedzi); niczego; nie wiem;

– ciekawe, nowe doświadczenia (7 wypowiedzi):

ciekawe doświadczenia (3 wypowiedzi); doświadczenie; doświadczeń; nowe doświadczenia; nowych doświadczeń artystycznych;

– słuchowiska, media (wiedza o tworzeniu słuchowisk i ogólnie o mediach) (7 wypowiedzi):

doświadczenia nabyte w studio nagrań; Dowiedziałam się ciekawostek odnośnie historii słuchowiska, sprzętu; Dowiedziałam się jak się tworzy słuchowisko. Zobaczyłam po raz pierwszy studio nagrań; Dowiedziałam się wiele ciekawych informacji o tworzeniu słuchowiska; jak działa radio i tv; poznałam historię słuchowiska; wiedza o słuchowiskach;

– radość (5 wypowiedzi):

radości; radość (3 wypowiedzi); radość i uśmiech;

– kreatywność (4 wypowiedzi):

Dowiedzieliśmy się, że warto próbować i się nie poddawać i być kreatywnym nie rezygnować z pomysłów; kreatywnie spędzać czas; umiem kreatywnie myśleć; zabieram ze sobą więcej kreatywności;

– kulinaria (4 wypowiedzi):

jak gotować; jak robić pizzę; nauczyłam się gotować; pieczenia chleba;

– rękodzieło (4 wypowiedzi):

rękodzieła; wbijanie gwoździ (2 wypowiedzi); widzieliśmy jak powstaje drewno na ikonę;

– Zwierzobziki – wiedza o Zwierzobzikach, umiejętność ich tworzenia (4 wypowiedzi):

dowiedziałam się o zwierzobzikach; Potrafię zrobić Zwierzobziki; wiem że je zrobię, że je poznałem (Zwierzobziki); wiem że są kolorowe, dziwne i śmieszne (Zwierzobziki);

– mile spędzony czas (3 wypowiedzi):

by to mile spędzony czas; fajnie spędzony czas (3 wypowiedzi);

– wiedza o przyrodzie (3 wypowiedzi):

Dowiedziałam się dużo fajnych i ciekawych rzeczy na temat drewna; dowiedziałam się roślinach; nowe wiadomości o jesieni;

– wiedza o recyklingu (3 wypowiedzi):

Dowiedzieliśmy się czym jest recykling; Nauczyłam się jak wykorzystać ciekawie śmieci i odpady; Nauczyłam się robić stroje ekologiczne z odpadów śmieci;

– relacje interpersonalne (3 wypowiedzi):

Czym jest zjawisko kokoningu, budowania relacji międzyludzkich (2 wypowiedzi); reszcie uczestników grupy;

– umiejętność robienia wycinanek (3 wypowiedzi):

potrafię robić wycinanki; wycinania wycinanek lasowiackich; wycinanki;

- **nowe formy aktywności (2 wypowiedzi):**
fajne ćwiczenia, które mogę wykorzystać ze znajomymi; znam nowe zabawy;
- **umiejętność wyklejania obrazów (2 wypowiedzi):**
wyklejać różne obrazy (2 wypowiedzi);
- **aktorstwo (1 wypowiedź):**
Zdobyłam o wiele więcej umiejętności aktorskich. Dowiedziałam się o wiele więcej o grze aktorskiej;
- **cierpliwość (1 wypowiedź):**
cierpliwość;
- **komunikatywność (1 wypowiedź):**
porozumiewać się z młodszymi;
- **wokal (wiedza o właściwościach wokalnych) (1 wypowiedź):**
panowania i modulowania głosem;
- **pewność siebie (1 wypowiedź):**
pewność siebie;
- **żart (1 wypowiedź):**
Zabieram ze sobą kanapkę i wodę ??.

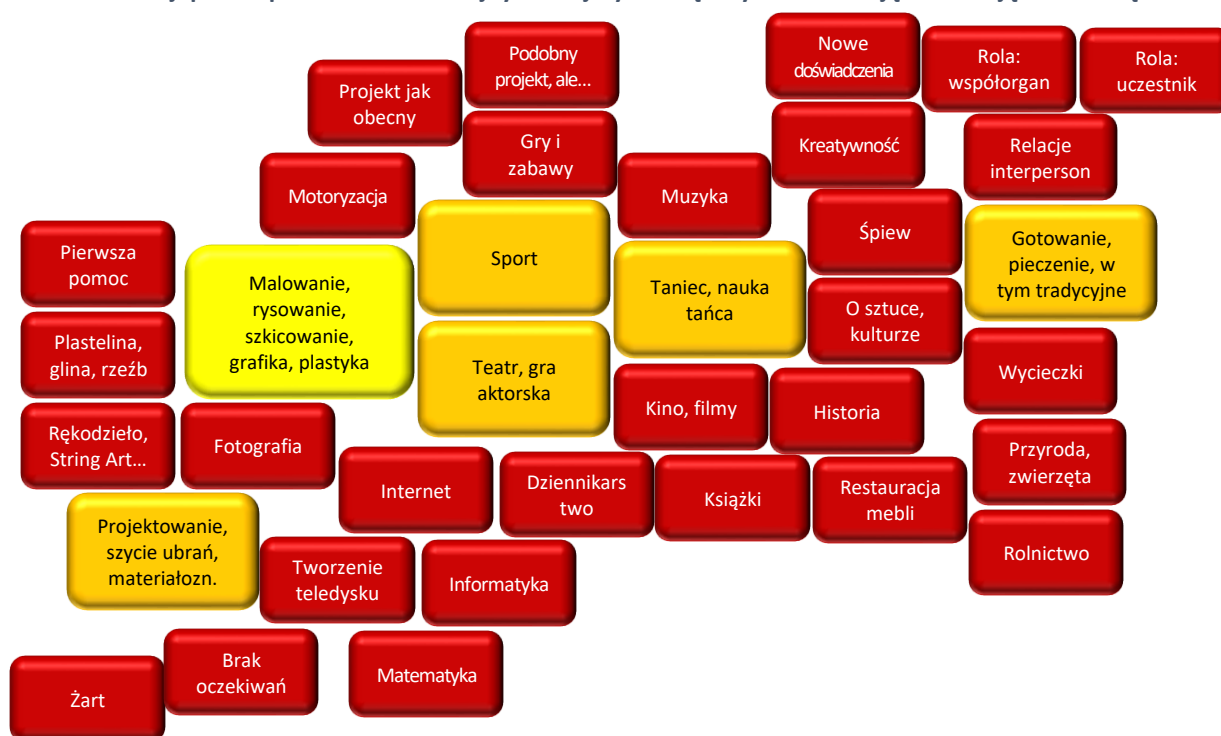
4.4 Oczekiwania Beneficjentów ostatecznych (dzieci i młodzieży) w kontekście trwałości efektów projektowych

Z punktu widzenia animatorów i edukatorów kulturowych szczególnie interesujące mogą być wypowiedzi dotyczące oczekiwań dzieci i młodzieży odnośnie tematyki projektów, o których realizację można byłoby się pokusić w przyszłości (Pociąg do wiedzy – „wagon Oczekiwania” – pytania: *Jaki powinien być kolejny projekt? O czym? Jaka mogłaby być w nim Twoja rola?*). Wyniki badań pokazały, że w znacznej mierze młodzi uczestnicy tegorocznych projektów zrealizowanych w ramach BMK w województwie podkarpackim byli tak zadowoleni z ich zakresu treściowego, ich organizacji i przebiegu, że byliby gotowi do wzięcia udziału w przedsięwzięciach o podobnym charakterze. Jest to jednocześnie kolejne potwierdzenie wysokiej jakości działań podjętych przez animatorów i edukatorów kulturowych. Wśród oczekiwanych tematów, którymi są zainteresowani młodzi Beneficjenci są takie jak: prace plastyczne (malowanie, rysowanie, szkicowanie, grafika). To także teatr i gra aktorska, projektowanie ubrań, nauka tańca, sport oraz kulinaria.

Młodzi uczestnicy badań oprócz projektów nastawionych na rozwój umiejętności manualnych, jak – poza wymienionymi wcześniej – rękodzieło, rzeźba w glinie, byliby też skłonni wziąć udział w przedsięwzięciach dotyczących takich zagadnień jak: sztuka i kultura, historia, książki, dziennikarstwo, a także fotografia, kino i filmy, informatyka, Internet. W omawianym kontekście respondenci wykazali także zainteresowanie muzyką i śpiewem. Projekty mogłyby też zawierać treści z zakresu tzw. kompetencji miękkich, tj. kreatywność i relacje interpersonalne. Część badanych podpowiedziała, iż miałyby ochotę na uczestnictwo w takim przedsięwzięciu, w którego celem byłoby dostarczenie im rozrywki (gry i zabawy). Co poniektórzy z tegorocznych Beneficjentów wskazali na tematykę przyrodniczą: wycieczki, przyroda i zwierzęta, a nawet rolnictwo. Ciekawymi pomysłami na przedsięwzięcie z zakresu animacji lub edukacji kulturowej były również takie tematy jak: motoryzacja i pierwsza pomoc.

Ponadto jak wynika z deklaracji młodych respondentów chcieliby oni w projektach realizowanych w przyszłości być nie tylko ich uczestnikami, ale również wziąć odpowiedzialność za ich zaplanowanie, organizację oraz przeprowadzenie, które to podejście wpisuje się w ideę podejmowania działań animacyjnych i edukacyjnych nie tylko dla dzieci i młodzieży, ale razem z nimi – por. Schemat 4.

Schemat 4 Oczekiwania Beneficjentów projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim wobec kolejnych inicjatyw związanych z animacją i edukacją kulturową

Źródło: opracowanie własne.

Wyróżnione kategorie zagadnień (według liczby wskazań) dotyczących oczekiwań uczestników projektów odnośnie przyszłych przedsięwzięć tego rodzaju i ich szczegółowe wypowiedzi przedstawiają się następująco:

– malowanie, rysowanie, szkicowanie, grafika, plastyka (43 wypowiedzi):

Bardzo chciałbym umieć rysować ludzi i rzeczy w ich otoczeniu (zwykłe obrazki z ludźmi); Brokat, sypanie brokatu, farby itp., szkicowanie; Chciałabym jeszcze więcej rysować, malować i większość podobnie to co na tym projekcie; Chciałabym malować pastelami; Ciekawym projektem mogłaby być nauka malarstwa; ilustrowane; ja chcę malować przez wakacje (2 wypowiedzi); kolejny projekt by był pracą z farbami i pastelami; Kolejny projekt powinien być o moich marzeniach i o mojej przyszłości. Chciałabym malować swoje marzenia; lub po prostu ogólnie plastyczne (np. wyklejanki); malować; malować na szkłe; malować różne rośliny; malować rysunek, obraz, grafiki; malować rysunek; malować stwory; malowanie swojego zwierzątka; Malowanie tuszami o jesieni. Malować drzewa i liście; Mógłby być projekt o plastyce. Moglibyśmy robić różne prace plastyczne; na koniec projektu chciała bym żeby było rysowanie; o grafice; o malowaniu; o rysowaniu; plastyka (3 wypowiedzi); powinien być kolejny projekt: plastyczny; projekt o rysowaniu i malowaniu; projekt plastyczny - kurs rysunku; rysować; rysować i malować; rysowała; rysowania na płótnach; rysowanie i jego rodzaje; rysowanie, malowanie; rzeczy z wyklejania; Scrapbooking; szkic lub portret człowieka; szkicowanie (3 wypowiedzi); W następnym projekcie chciałabym malować naturalny krajobraz i nauczyć się malować ludzi;

– gotowanie, pieczenie, w tym tradycyjne (14 wypowiedzi):

Chciałabym nauczyć się piec dobre ciasta; chciałabym zajęcia kulinarne; chciałabym zajęcia kulinarne; gotowania (2 wypowiedzi); Kolejny projekt powinien być o gotowaniu; Kolejny projekt powinien dotyczyć kuchni. Nauka gotowania. Chciałabym poznać nowe przepisy; Kolejny projekt powinien dotyczyć kuchni. O gotowaniu. Chciałabym gotować; Następny projekt powinien być o gotowaniu; o gotowaniu; projekt o gotowaniu pizzy, o gotowaniu, mogę być kucharzem; projekt o lasowskiej kuchni; projekt z zajęć kulinarnych; tworzyć rzeczy swojego pomysłu / może wymyślać własne dania, gotować;

– taniec, nauka tańca (13 wypowiedzi):

chciałabym aby był taki projekt odnośnie nowoczesnego tańca; Chciałabym na nim tańczyć. Nauczyć się różnych stylów tańca „Lewa, prawa to świetna taneczna zabawa”; Kolejny projekt moim zdaniem powinien wyglądać podobnie jak ten, który mieliśmy teraz. Powinien być związany z tańcem; o tańcach nowoczesnych; o tańczeniu nowoczesnym; powinien być związany z tańcami ludowymi; powinien dotyczyć tańców; różnych tańców. chciałabym ładnie tańczyć; taneczny; taniec; tańce (2 wypowiedzi); tańczyć;

– teatr, gra aktorska (13 wypowiedzi):

aktorskie; aktorstwo; Chciałabym aby następny projekt miał formę teatralno-muzyczną; Chciałabym wziąć udział w przedstawieniu teatralno-muzycznym. Jakies połączenie grupy aktorskiej, tańca i śpiewu. Może w innym mieście; chciałabym uczestniczyć w zajęciach teatralnych; coś o teatrze; kolejny projekt powinien być o teatrze; Ogromnie chciałabym abyśmy zrobili przedstawienie w tematyce bardziej psychologicznej albo jakiś musical; teatr; teatralny; teatrzyk - zagrać w nim rolę np. aktora; zajęcia teatralne (2 wypowiedzi);

– projektowanie, szycie ubrań, materiałoznawstwo (12 wypowiedzi):

chciałabym więcej zajęć z szycia i projektowania ubrań (2 wypowiedzi); ja bym wyszywała; Jak tworzy się materiał. Pojechać do fabryki, w której produkuje się materiał. Przez 3 tygodnie poznawać różne tworzywa i sztukę tworzenia ubrań; Kolejny projekt powinien być o modzie. Rysowałybyśmy różne sukienki oraz inne ubrania. Ja w tym projekcie chciałabym projektować; malować lalki i dla nich ubrania; nauka szycia na maszynach (2 wypowiedzi); No nie wiem jak inni, ale ja bym chciał jeszcze poszyć; o modzie; projekt na temat szycia na maszynie; szycie;

– sport (11 wypowiedzi):

Chciałabym mieć zajęcia sportowe (2 wypowiedzi); Mógłby być projekt związany z tenisem stołowym; O piłce nożnej (2 wypowiedzi); Obóz sportowy, wyjazdy na różne mecze oraz treningi; Rozmawiać o sporcie, o ludziach, piłkarz; Skakanie na bandzi; Sport (2 wypowiedzi); sportowy;

– muzyka (9 wypowiedzi):

coś więcej o muzyce... np. jak stworzyć piosenkę, napisać tekst, słowa, jak nagrać; Kolejny projekt mógłby dotyczyć rodzajów muzyki, instrumentów; kolejny projekt powinien być połączony z muzyką; muzyka; muzykowanie (2 wypowiedzi); o śpiewie i muzyce; projekt skierowany i poprowadzony przez młodzież, napisanie i nagranie piosenki; spoganienie z panem, który uczy grać na gitarze;

– brak oczekiwań, niechęć do uczestnictwa w kolejnym projekcie (8 wypowiedzi):

nic; nie wiem (3 wypowiedzi); o niczym (2 wypowiedzi); żaden; żadna;

– fotografia (8 wypowiedzi):

fotograf; fotografia; fotografii; o fotografii (4 wypowiedzi); z fotografią;

– projekt taki jak obecny (8 wypowiedzi):

Kolejny projekt powinien być o potworkach; Kolejny projekt powinien być taki sam jak ten; Najlepiej żeby nic się nie zmieniło, był podobny do tego z 2020; projekt mógłby zostać ten sam; taki jak ten; taki sam; takich jak ten (2 wypowiedzi);

– przyroda, zwierzęta (8 wypowiedzi):

Kolejny projekt powinien być o zwierzętach. Chciałabym w nim je lepiej poznać; Kolejny projekt powinien być o zwierzętach. Poznawać zwierzęta; koty, psy, o zwierzętach; o naturze; o zwierzętach (2 wypowiedzi); projekt o psach; zajęcia przyrodnicze;

– plastelina, glina, rzeźbienie (7 wypowiedzi):

chciałabym lepić z plasteliny (2 wypowiedzi); chciałabym kleić z plasteliny; chciałabym lepić z plasteliny; dzieło z kamienia; lepić z plasteliny i rzeźbić w glinie; Uważam, że wartościowe byłyby warsztaty plastyczne z wykorzystaniem innych technik, np. kamień, rzeźba

– śpiew (7 wypowiedzi):

Chciałabym, żeby następny projekt był związany ze śpiewem, np. musical. Moglibyśmy odtworzyć sceny ze znanych musicali; chciałabym mieć zajęcia śpiewu; kolejny projekt mógłby być o śpiewie; o śpiewaniu; śpiewać; używać głosu, śpiewać; warsztaty wokalne;

– rękodzieło, String Art, wyplatanie koszyków, makrama (6 wypowiedzi):

kolejny projekt mógłby być podobny do String Art; kolejny projekt powinien kontynuować String Art; o makramie (2 wypowiedzi); plectenie koszyków; rękodzieło;

– wycieczki, w tym przyrodnicze (6 wypowiedzi):

Kolejny Projekt powinien być o chodzeniu po górach. Chciałabym w nim chodzić po górach i chodzić różnymi szlakami turystycznymi; no i chciałabym może, żeby były jakieś wycieczki np. na basen, park trampolin albo do kina; projekt o stolicach państw Europy; wycieczki; wycieczki przyrodnicze; wyjazd do filharmonii;

– gry i zabawy (5 wypowiedzi):

Chciałabym rozwiązywać zagadki; grach; projekt o zabawkach; rozwiązywać pytania; SGLZ - stare gry i zabawy;

– rola: uczestnik, uczeń (5 wypowiedzi):

moją rolą byłoby uczenie się tego; nauka; uczeń; uczestnik (2 wypowiedzi);

– informatyka (4 wypowiedzi):

Moim zdaniem kolejny projekt o tworzeniu gier komputerowych. Gry mogą być edukacyjne; o informatyce, jak tworzyć gry; o poznawaniu informatyki; o robotach;

– książki, o pisaniu (4 wypowiedzi):

czytanie książek (2 wypowiedzi); o literaturze pięknej, nauka pisania powieści, spotkania z sławnymi autorami książek; o pisaniu książek;

– relacje interpersonalne, więzi międzypokoleniowe (4 wypowiedzi):

Kolejny projekt może być również skierowany do dzieci i młodzieży, może również do seniorów o poprawie relacji międzypokoleniowych; Kolejny projekt mógłby poruszać inny lokalny problem. Jeszcze nie wiem jaki miałby charakter, potrzebna jest do tego wnikliwa analiza otaczającego nas społeczeństwa; Moim zdaniem następny projekt powinien być o najlepszych przyjaciółach; o ludziach;

– rolnictwo (4 wypowiedzi):

chciałabym projekt o rolnictwie; interesuje mnie temat rolnictwa (3 wypowiedzi)

– kino, filmy (3 wypowiedzi):

o filmach (2 wypowiedzi); o kinie

– motoryzacja (3 wypowiedzi):

Chciałabym, żeby na kolejnym projekcie były tematy motoryzacyjne (2 wypowiedzi); o pojazdach

– projekt podobny, ale zmodyfikowany (3 wypowiedzi):

oraz dzieci z poprzednich projektów mogły wziąć udział; tak, ale lepiej zorganizowany; tak, ale nie z takimi dziećmi i młodzieżą razem;

– Internet (2 wypowiedzi):

Chciałabym nauczyć się czegoś nowego, być może coś z Internetem związanego; o youtuberach

– o sztuce, kulturze (2 wypowiedzi):

następny projekt mógłby być o kulturze w innych regionach; o sztuce;

– pierwsza pomoc (2 wypowiedzi):

pierwsza pomoc; uczyć się pomagać i pierwszą pomoc, anatomia;

– rola: współorganizator (2 wypowiedzi):

Chcę być koordynatorem lub asystentem; Może mogłabym pomóc w organizowaniu;

– dziennikarstwo (1 wypowiedź):

dziennikarskie;

– historia, w tym społeczności lokalnych (1 wypowiedź):

związany z historią mojej miejscowości, zwiedzaniem tych miejsc;

– kreatywność, wyobraźnia, poznawanie własnych możliwości (1 wypowiedź):

kreatywny, o wyobraźni i własnych możliwości;

– matematyka (1 wypowiedź):

o matematyce;

– nowe doświadczenia (1 wypowiedź):

Chciałabym dowiedzieć się nowych rzeczy, próbować czegoś nowego;

– restaurowanie mebli (1 wypowiedź):

restaurowanie mebli;

– tworzenie teledysku (1 wypowiedź):

jak stworzyć teledysk;

– żart (1 wypowiedź)

siedzenie i wytwarzanie dwutlenku węgla.

Wnioski i rekomendacje

Standardowo ewaluacja ma na celu odniesienie się do pięciu zasadniczych kwestii, tj.:

- trafność, która wymaga zestawienia celów i potrzeb. Kryterium to pozwala ocenić w jakim stopniu cele programu odpowiadają potrzebom i priorytetom danego sektora lub regionu. Ustalone w wyniku zastosowania kryterium trafności wnioski wpływają na podjęcie decyzji o kontynuowaniu, modyfikacji lub całkowitym wstrzymaniu projektu albo programu;
- użyteczności odnosi się do tego w jakim stopniu oddziaływanie projektu lub programu odpowiada potrzebom grupy docelowej;
- efektywność (tzw. „ekonomiczność”) to ocena danego projektu albo programu, czyli określenie stosunku poniesionych nakładów (zasobów finansowych, ludzkich, poświęcony czas) do uzyskanych produktów, rezultatów oraz oddziaływania;
- skuteczność dotyczy poziomu osiągnięcia celów projektu lub programu zdefiniowanych na etapie programowania tych przedsięwzięć;
- trwałość, czyli określenie tego na ile efekty osiągnięte w projektach mają szansę na długie oddziaływanie.³⁰

Biorąc powyższe pod uwagę, można stwierdzić, iż w przypadku badań ewaluacyjnych programu BMK z 2020 r. w województwie podkarpackim zebranie szczegółowych informacji – dotyczących m.in. kwestii sieciowania, opinii beneficjentów odnośnie działań Operatora regionalnego oraz procesu realizacji autorskich projektów, a także opinii beneficjentów ostatecznych, tj. dzieci i młodzieży na temat działań, w których wzięli udział – pozwoliło na udzielenie odpowiedzi na pięć zasadniczych pytań:

- 1) Czy cele jakie są stawiane przed programem odpowiadają na zapotrzebowanie przedstawicieli sektora kultury i edukacji?*
- 2) Czy cele osiągnięte w ramach projektów są użyteczne z punktu widzenia wymogów programu BMK, potrzeb Beneficjentów (animatorów i edukatorów kulturowych) oraz Beneficjentów ostatecznych programu Bardzo Młoda Kultura (przede wszystkim dzieci i młodzieży), tj. czy osiągnięte rezultaty są odpowiedzią na zapotrzebowanie występujące w odniesieniu do wspomnianych tu trzech płaszczyzn analizy?*
- 3) Czy dofinansowane przez Operatora projekty regrantowe są adekwatne w stosunku do celów osiągniętych w projekcie?*
- 4) Czy dofinansowane projekty osiągnęły założone cele, w tym czy skutecznie modelują kompetencje u odbiorców ostatecznych programu Bardzo Młoda Kultura?*
- 5) Czy cele osiągnięte w ramach zrealizowanych projektów posiadają cechę trwałości?*

Przeprowadzone badania i analizy pozwalają na sformułowanie następujących konkluzji:

Ad.1) Trafność celów z punktu widzenia wymogów stawianych programowi Bardzo Młoda Kultura.

³⁰ Por. Polskie Towarzystwo Ewaluacyjne, *Ewaluacja Funduszy Strukturalnych*, Warszawa 2003, s. 37-40.

Zdiagnozowanie przez Narodowe Centrum Kultury potrzeby sektora kultury znalazły swoje odzwierciedlenie w 4 zasadniczych celach, które postawiono przed realizatorami programu Bardzo Młoda Kultura w Regulaminie w &4³¹:

(1) wzmacnianie edukacji kulturowej poprzez eliminowanie barier pomiędzy sferą edukacji a kultury – wymogiem stawianym przed autorami inicjatyw z zakresu animacji i edukacji kulturowej jest podejmowanie współpracy pomiędzy przedstawicielami sektorów kultury i edukacji; we wszystkich wnioskach złożonych w trakcie procedury konkursowej taka współpraca została zadeklarowana, a w przypadku zrealizowanych przedsięwzięć została ona wdrożona; na podstawie wyników badań można stwierdzić, że u podłoża takiej współpracy najczęściej są działania przez przedstawicieli instytucji kultury. Może to wynikać z postrzegania działań związanych stricte z kulturą np. przez nauczycieli jako dodatkowej formy aktywności zawodowej, hobby albo przejaw działalności o charakterze non-profit;

(2) rozwijanie sieci współpracy instytucji, organizacji i osób prywatnych, zajmujących się animacją i edukacją kulturową – zgodnie z założeniami w ramach projektu zostało przeprowadzonych 6 spotkań informacyjnych w 6 różnych miastach województwa podkarpackiego – co miało miejsce niedługo przed pojawieniem się pandemii – przez co wpisuje się w wypełnianie obowiązku spoczywającego na Operatorze regionalnym w zakresie budowania sieci współpracy. Wątpliwie tu podkreślić, iż podjęto starania ażeby udział w tych spotkaniach odbywał się w warunkach jak najbardziej sprzyjających ich uczestnikom. Zostały one przeprowadzone w sześciu dużych i dobrze skomunikowanych miastach województwa podkarpackiego, co dawało możliwość partycypowania w nich wszystkim osobom chcącym pozyskać wiedzę na temat programu BMK oraz warunków uczestnictwa w konkursie grantowym, bez konieczności pokonywania dużych odległości od miejsca swojego zamieszkania lub wykonywania swojej profesji. Spotkania te odbywały się przeważnie w godzinach popołudniowych (najczęściej po godzinie 16-tej), co miało na celu uniknięcia kolizji z codziennymi obowiązkami zawodowymi. Były one prowadzone przez pracowników Operatora regionalnego, tj. osoby o bardzo dobrym przygotowaniu merytorycznym oraz dużym doświadczeniu, także w kontekście dotychczasowej realizacji programu BMK. Uzyskana frekwencja pokazuje, że cieszyły się one sporym zainteresowaniem, ponieważ wzięło w nich udział ponad 90 osób, co uwzględniając 5 rok funkcjonowania BMK w województwie podkarpackim, daje bardzo dobry rezultat (por. Rozdział 1 pkt. 1.2); ponadto jak wykazały wyniki badań – osoby, które w nich wzięły udział w większości stwierdziły, że czują się członkami regionalnej sieci współpracy w ramach BMK (por. Rozdział 2 pkt. 2.2);

(3) budowanie podstaw dla zintegrowanych działań z zakresu animacji i edukacji kulturowej na poziomie lokalnym i ogólnopolskim – w ramach programu zostały rozdysponowane środki w wysokości ponad 122 tys. złotych na realizację 9 projektów – autorskich inicjatyw podkarpackich animatorów i edukatorów kulturowych, które to wsparcie jest bardzo istotne z punktu widzenia finansowego, ale również jako czynnik motywujący do podejmowania działań z zakresu animacji i edukacji kulturowej (por. Rozdział 1 pkt. 1.4);

(4) wzmacnianie zawodowych kompetencji osób zajmujących się animacją i edukacją kulturową w Polsce – Operator regionalny zaproponował w bieżącym roku bardzo szeroką ofertę szkoleniową skierowaną do animatorów i edukatorów kulturowych, które ponadto zostały dostosowane do okoliczności wywołanych pandemią; oprócz spotkań on-line szereg szkoleń udostępniono na stronie internetowej w postaci plików filmowych; wśród wielu różnorodnych i interesujących warsztatów postarano się o przygotowanie również takich, których tematyka od początku funkcjonowania programu cieszy się szczególnym zainteresowaniem Odbiorców, tj. dotyczących finansowania przedsięwzięć realizowanych w sferze kultury (por. Rozdział 1 pkt. 1.3);

³¹ Regulamin Programu Narodowego Centrum Kultury Bardzo Młoda Kultura 2019-2021, s. 3.

Zakładając trafność diagnozy NCK można stwierdzić, iż w przypadku realizacji BMK w województwie podkarpackim mamy do czynienia ze spełnieniem oczekiwań dotyczących trafności działań podejmowanych w ramach tego programu.

Ad. 2) W odniesieniu do kwestii użyteczności programu BMK należy przyjąć trzy perspektywy analizy, tj. relacji pomiędzy osiągniętymi celami a wymogami programu, potrzebami Beneficjentów i Beneficjentów ostatecznych.

(1) relacja pomiędzy osiągniętymi celami a wymogami BMK – efekty działań przeprowadzonych w ramach projektów zrealizowanych w 2020 r. w województwie podkarpackim odpowiadają wymogom stawianym przez ten program, tym samym są odpowiadają celom, których kryterium stanowi użyteczność (por. Trafność). Ponadto to zadań Operatora regionalnego należało przeprowadzenie procedury konkursowej, które miała wyłonić najlepsze wnioski i w konsekwencji umożliwić ich realizację. W tym kontekście należy stwierdzić, iż wdrożenie tej procedury było zgodne z wymogami Regulaminu programu BMK zarówno pod względem formalnym (dokumentacja, terminy, działania informacyjne itp.), jak i merytorycznym (w tym m.in. kryteria oceny wniosków). Warto również podkreślić duże kompetencje oraz doświadczenie osób wchodzących w skład jury wynikające z ich aktywnego funkcjonowania w sferze animacji i edukacji kulturowej, a w przypadku części z nich szczególne zrozumienie dla idei programu nabyte w związku z wieloletnim udziałem w tym gremium (por. Rozdział 1 pkt. 4);

(2) w odniesieniu do Beneficjentów programu, tj. animatorów i edukatorów kulturowych przeprowadzono diagnozę potrzeb szkoleniowych, czego konsekwencją było zaproponowanie zakresu i tematyki szkoleń adekwatnych do wyartykułowanych potrzeb (por. Rozdział 1 pkt. 1.1); co również jest bardzo ważne, to fakt iż szkolenia były zrealizowane przez profesjonalną kadre, o dużym doświadczeniu zawodowym, z których część posiada stopnie albo tytuły naukowe (por. Rozdział 1 pkt. 1.3); istotnym aspektem jest tu również wsparcie finansowe podjętych inicjatyw w zakresie animacji i edukacji kulturowej; ponadto Operator regionalny zapewnił realizatorom projektów wsparcie merytoryczne i organizacyjne, które zostało bardzo dobrze przez nich ocenione. (por. Rozdział 3 pkt. 3.7);

(3) w przypadku Beneficjentów ostatecznych również można mówić o adekwatnej do potrzeb odpowiedzi w postaci zakresu i tematyki projektów, co potwierdzają wyniki badań przeprowadzonych wśród dzieci i młodzieży uczestniczących w tych przedsięwzięciach (por. Rozdział 4 pkt. 4.2); należy tu podkreślić, że autorzy tych inicjatyw w zakresie animacji i edukacji kulturowej podjęli starania o zdiagnozowanie potrzeb Beneficjentów ostatecznych, co znalazło swoje odzwierciedlenie w pomysłach na działania i formy ich realizacji (por. Rozdział 3 pkt. 3.2) oraz określili szereg kompetencji, których nabycie albo podniesienie ma stanowić kluczowy rezultat podjętych działań (por. Rozdział 3.5).

Biorąc powyższe pod uwagę można stwierdzić, iż oczekiwania dotyczące użyteczności programu BMK w przypadku jego odstony w województwie podkarpackim w 2020 r. zostały spełnione.

Ad. 3) Analiza efektywności wymaga zestawienia nakładów finansowych z uzyskanymi rezultatami projektu. Jednakże buchalteryjne podejście to tego zagadnienia napotyka na jeden zasadniczy problem, otóż w tym równaniu pojawiają się osiągnięcia o niewymiernym charakterze. Oczywiście są też takie rezultaty, które można zmierzyć i wycenić. Jednakże nie oddałoby to specyfiki programu zrealizowanych w jego ramach projektów. Pomimo to, wyniki analiz dają podstawy do stwierdzenia, że program jest jak najbardziej efektywny, tj. nakłady finansowe przyniosły owocne efekty. Przemawiają za tym takie dane jak: liczba przedsięwzięć zrealizowanych w ramach projektów (w tym takich jak warsztaty, szkolenia, spotkania, spektakle, koncerty, projekcje filmowe itp.) – 111; ogólna liczba uczestników wszystkich przedsięwzięć w ramach projektów – 539; liczba osób

zaangażowanych w realizację projektów (animatorów i edukatorów kulturowych, artystów i twórców, wykładowców, przedstawicieli różnego rodzaju branż w mniejszym lub większym stopniu związanych z kulturą, jak np. strażacy i reżyserzy teatralni, itd.) – 96; liczba partnerów w projektach (reprezentujących m.in. sektor kultury, edukacji, organizacji pozarządowych) – 19; liczba/ilość „produktów” powstałych w ramach projektów (jak np. wystawa, film itd.) – 193 oraz liczba wytworzonych materiałów promocyjnych – 2051. Do tego zestawienia należy doliczyć zaangażowanie i energię: realizatorów projektów, zespołu ds. koordynacji, opiekunów projektów, uczestników tych przedsięwzięć oraz aktywnie włączających się w te działania członków społeczności lokalnych, które trudno wprost przeliczyć na tzw. roboczogodziny. To także różnorodność zastosowanych metod realizacji projektów (por. Rozdział 3 pkt. 3.4). Ponadto w tym zestawieniu nie można pominąć – jako ostatnie, ale przez to nie mniej ważne – efektów w postaci nabytej wiedzy i kompetencji, przez animatorów i edukatorów kulturowych oraz Beneficjentów ostatecznych, tj. przede wszystkim dzieci i młodzieży, które zapewne będą procentować jeszcze długo po tym, jak projekty te dotarły do swoich szczęśliwych finałów. Na ocenę efektywności powinno wpłynąć także to, że w trudnych okolicznościach wywołanych pandemią realizacja tych projektów była czymś wyjątkowym.

Biorąc to pod uwagę, należy stwierdzić, że program okazał się w aspekcie efektywności ze wszech miar przedsięwzięciem spełniającym pokładane w nim oczekiwania.

Ad. 4) Skuteczność, rozumiana jako modelowanie kompetencji u odbiorców wymaga odniesienia się do Beneficjentów (animatorów i edukatorów kulturowych) oraz Beneficjentów ostatecznych (dzieci i młodzieży). Zgodnie z Regulaminem Programu Bardzo Młoda Kultura, ma on: *budować i wspierać system, w ramach którego działania podejmowane w sferze kultury przyczynią się do kształtowania cenionych społecznie umiejętności i postaw, m.in. kreatywności, innowacyjnego działania, współpracy, zaufania, kompetencji medialnych oraz komunikacyjnych*.³² W tym kontekście opinia Beneficjentów dotycząca warsztatów jednoznacznie wskazuje, iż w efekcie uczestnictwa w tych przedsięwzięciach zaobserwowali oni wzrost poziomu swojej wiedzy i kompetencji (por. Rozdział 2 pkt. 2.3); także w przypadku Beneficjentów ostatecznych opinie na ten temat są zbieżne i jednoznacznie wskazują na dostrzeżenie podniesienia poziomu wiedzy i kompetencji. Wszystkie kompetencje wymienione w Preambule do Regulaminu programu BMK* zostały zaliczone przez beneficjentów ostatecznych do zestawu tych, które nabyli oni w efekcie udziału w projekcie. Co więcej lista kompetencji nabytych w efekcie uczestnictwa w projektach, którą samodzielnie sformułowali Beneficjenci ostateczni jest zdecydowanie dłuższa i bogatsza, niż ta zapisana w Regulaminie (por. Rozdział 4. pkt. 4.3).

Warto tu podkreślić, iż oferta szkoleniowa przygotowana przez Operatora regionalnego, a także warsztaty przeprowadzone w ramach poszczególnych autorskich inicjatyw podkarpackich animatorów i edukatorów kulturowych dokładnie odpowiadały wymienionym tu regulaminowym wytycznym.

Wyniki badań pozwalają bezsprzecznie stwierdzić, iż działania podjęte w ramach programu BMK, a w tym w jego integralnej części jaką są projekty były skuteczne.

Ad. 5) Ocena trwałości uzyskanych efektów, pomimo tego iż mamy tu do czynienia z ewaluacją ex-post, jest o tyle utrudniona, że znaczna część z tych osiągnięć ma charakter niewymierny. Co więcej, są to tego rodzaju działania, które przynoszą równie niewymierne skutki, a do tego odłożone w czasie, tj. trudne do uchwycenia w chwilę po ich zakończeniu. Jednakże mimo to, można pokusić się

³² Regulamin Programu Narodowego Centrum Kultury Bardzo Młoda Kultura 2019-2021, Preambuła, s. 1.

* Chodzi o kreatywności, innowacyjnym działaniu, współpracy, zaufaniu, kompetencji medialnych oraz komunikacyjnych.

o oszacowanie trwałości osiągniętych rezultatów w odniesieniu do kilku ich kategorii: produkty materialne, produkcje medialne, wiedza, kompetencje, umiejętności, cechy osobowościowe oraz ogólne doświadczenie życiowe.

W przypadku materialnych efektów w odniesieniu do zrealizowanych projektów mowa jest przede wszystkim o artystycznych dokonaniach ich młodych uczestników w zakresie wytworów pracy manualnej, ale także opracowaniach dokumentujących przebieg i efekty tych inicjatyw oraz materiały promocyjne. Jeśli więc amatorskich dzieł dzieci i młodzieży najprawdopodobniej nie można zaliczyć do trwałych efektów, to już ich utrwalenie np. w postaci dokumentacji fotograficznej może – jak sama nazwa wskazuje – zachować wiedzę o wydarzeniach jakie miały miejsce w związku z projektami zrealizowanymi w ramach BMK w 2020 r. w województwie podkarpackim na długi czas. Tym bardziej w dobie Internetu trwałe są wszelkiego rodzaju produkcje medialne, a w tym te działania, które były wprost nastawione na zrealizowanie produkcji medialnej (np. słuchowiska), jak również cyfrowy zapis wydarzeń jakie miały miejsce w trakcie trwania projektów (np. filmy umieszczone na oficjalnej stronie Operatora regionalnego).

Również wiedza, którą nabyli uczestnicy programu, a w tym także projektów należy do kategorii efektów trwałych, przy czym nie chodzi tu o szczegóły (zapamiętanie jakiś definicji albo dat jakiś wydarzeń), ale o samą świadomość istnienia określonych faktów (np. wydarzeń i postaci należących do historii w jej lokalnym wymiarze). W kategorii kompetencje, w której należy wymienić choćby takie jak: sprawne komunikowanie się, współpraca w grupie, liderowanie grupy, poszukiwanie i selekcja informacji, rozumienie mediów, kreatywność itp. również nie ma mowy o wymiernych efektach, a jednakże jak najbardziej mają one cechy trwałości. Podobnie rzecz przedstawia się w odniesieniu do umiejętności, które w tym kontekście rozumiane są jako konkretne przejawy działalności artystycznej, tj. malowanie, rzeźbienie, haftowanie, gotowanie, pisanie scenariuszy, robienie zdjęć, gra aktorska, taniec, śpiew, produkcja słuchowisk itp. itd., które również nie są mierzalne, ale na stałe wejdą one w zasób sprawności, którymi będą dysponować uczestnicy projektów.

Do tego ponadto dochodzą jeszcze takie aspekty, które można określić jako aspekty natury osobowościowej, jak podniesienie poziomu samooceny, pewności siebie, poczucie odpowiedzialności, identyfikacja lokalna, poczucie patriotyzmu i dumy narodowej, które również nie wymierne, ale są nie do przecenienia i także mają potencjał w kontekście trwałości.

Biorąc powyższe pod uwagę, można stwierdzić, iż w ramach projektów zrealizowanych osiągnięty został efekt trwałości, pomimo tego, że większość tych rezultatów nie ma wymiaru materialnego i jednoznacznie wymiernego (por. Rozdział 4 pkt. 4.4).

Badania ewaluacyjne pozwoliły ponadto na sformułowanie szeregu dodatkowych wniosków i zarekomendowanie określonych działań mających na celu zwiększenie efektywności programu Bardzo Młoda Kultura w kolejnym roku jego realizacji – por. Zestawienie 15.

Zestawienie 15 Wnioski i rekomendacje

Obszar	Wnioski i rekomendacje (W, R)		Adresat	Czas wdrożenia											
Oferta szkoleniowa przygotowana przez Operatora regionalnego	W	Animatorzy lub edukatorzy mogą mieć sprecyzowane oczekiwania odnośnie oferty szkoleniowej	Operator regionalny	styczeń – marzec 2021 r.											
	R	Diagnoza potrzeb szkoleniowych animatorów lub edukatorów kulturowych* (za pomocą np. techniki ankiety internetowej CAWI z wykorzystaniem np. istniejącej bazy adresów e-mail dotychczasowych uczestników szkoleń, warsztatów i realizatorów projektów).**													
	W	W celu zachęcenia do udziału w szkoleniach warto udostępnić jak najwięcej informacji przemawiających na korzyść propozycji szkoleniowych.	Operator regionalny	styczeń – marzec 2021 r.											
	R	W informacji dotyczącej szkoleń przesyłanych do animatorów i edukatorów kulturowych warto udostępnić opis sylwetek prelegentów													
	W	Szkolenia z zakresu pozyskiwania środków finansowych na działalność w zakresie animacji lub edukacji kulturowej (nauka pisania wniosków projektowych): (a) wpisuje się w wymogi Regulaminu programu BMK oraz (b) cieszyło się dużym powodzeniem wśród dotychczasowych beneficjentów.	Operator regionalny	styczeń – marzec 2021 r											
	R	W ofercie szkoleniowej warto przewidzieć tematykę związaną z pozyskiwaniem środków finansowych na działalność w zakresie animacji lub edukacji kulturowej. Biorąc pod uwagę fakt, iż takie szkolenia miały już miejsce, przez co część potencjalnych beneficjentów posiada już odpowiednią wiedzę w tym zakresie, można też zaproponować odświeżenie (zaktualizowanie) jej poprzez przywołanie ogólnych zagadnień dotyczących tej tematyki na spotkaniach informacyjnych													
Spotkania informacyjne	W	Organizacja spotkań informacyjnych wobec groźby trwania pandemii musi uwzględniać zaistniałe okoliczności.	Operator regionalny	styczeń – marzec 2021 r.											
	R	W przypadku ustąpienia pandemii warto powrócić do bezpośrednich spotkań z animatorami i edukatorami kultury w dotychczasowej formule, ale dobrze byłoby nie rezygnować z możliwości jakie daje w tym względzie komunikacja internetowa. Tym samym zwiększyłoby się zasięg rozprzestrzeniania informacji oraz umożliwiłoby to udział osób, które z różnych względów nie mogłyby uczestniczyć w spotkaniach face to face. Przy czym proporcje pod względem formy spotkania powinny przemawiać na korzyść tych standardowych. Jednakże jeśli epidemia nie ustąpi i konieczne będzie przeniesienie wszystkich spotkań informacyjnych do Internetu, to: - analogicznie jak w standardowych warunkach warto przeprowadzić kilka spotkań; - w celu zapewnienia odpowiednio wysokiej frekwencji warto byłoby uwzględnić dwie zmienne, tj. jak czas (pora dnia) oraz dzień, w efekcie czego powstałoby takie zestawienie:													
	<table><tr><td rowspan="2">Pora dnia (godziny)</td><td colspan="2">Dzień tygodnia</td></tr><tr><td>roboczy</td><td>Weekend (sobota, niedziela)</td></tr><tr><td>8-15</td><td>X</td><td>X</td></tr><tr><td>16-20</td><td>X</td><td>X</td></tr></table>				Pora dnia (godziny)	Dzień tygodnia		roboczy	Weekend (sobota, niedziela)	8-15	X	X	16-20	X	X
	Pora dnia (godziny)	Dzień tygodnia													
roboczy		Weekend (sobota, niedziela)													
8-15	X	X													
16-20	X	X													

* W przypadku przygotowania oferty szkoleniowej można poprosić potencjalnych beneficjentów programu BMK w 2020 r. o ocenę trafności wyboru oraz/albo poprosić o samodzielne wskazanie obszarów wiedzy lub kompetencji będących w ich zakresie zainteresowania.

** Rekomendacja ta poczyniona w 2019 r. została uwzględniona w 2020 r. i przyniosła oczekiwane efekty wobec czego warto pokusić się o ponowienie tego typu działania.

	W	Wyniki badań pokazują, że nieuzyskanie grantu może powodować wśród osób, których projekty nie zdobyły wystarczającej liczby punktów przyznawanych przez Komisję konkursową pewną dozę frustracji.	Operator regionalny	styczeń – marzec 2021 r.
	R	W trakcie trwania spotkań informacyjnych warto szczególnie podkreślać zasady i przejrzystość procedury konkursowej, tak aby nie budziła ona żadnych wątpliwości wynikających z niedoinformowania. W tym celu można posłużyć się danymi przygotowanymi w formie Aneksu w niniejszym opracowaniu.		
	W	W niektórych przypadkach pojawia się problem niespełniania kryteriów formalnych przez wnioskodawców (w tym roku było to relatywnie dużo, bo 7/44 wnioski tj. ok. 16%), i tym samym konieczność odrzucenia takiej aplikacji przed etapem opiniowania merytorycznego.	Operator regionalny	styczeń – marzec 2021 r.
	R	W trakcie realizacji programu BMK warto dążyć do tego, aby projekty ubiegające się w konkursie były jak najwyższej jakości, dlatego warto pokusić się o stworzenie raportu (utworzenie wykazu) błędów popełnianych przy składaniu wniosków (szczególnie z naciskiem na błędy formalne – oczywiście przy zachowaniu anonimowości autorów błędnych wniosków).		
	W	Pewnym mankamentem realizacji badań ewaluacyjnych za pomocą ankiety internetowej jest brak kontroli nad realizacją próby badawczej. Tegoroczne zabiegi w tym względzie napotkały na szczególnie duży opór ze strony uczestników spotkań informacyjnych – odbiorców oferty szkoleniowej.	Operator regionalny Realizatorzy badań	od stycznia 2021 r.
	R	Konieczna jest bardziej intensywna promocja badań ewaluacyjnych i ankietowych wśród animatorów i edukatorów kulturowych oraz uwzględnienie w badaniach typu CAWI takich problemów badawczych, które nie dotyczą prawie wyłącznie uczestników szkoleń.	Zleceniodawcy badań z NCK	
Realizacja szkoleń	W	Przygotowanie webinarium udało się w sytuacji, kiedy konieczne było dostosowanie się do dynamicznie zmieniającej się sytuacji pandemicznej w naszym kraju.	Operator regionalny Autorzy szkoleń	styczeń – marzec 2021 r.
	R	W przypadku, gdyby było możliwe realizowanie szkoleń w tradycyjnej formie warto byłoby nie rezygnować z ich internetowych odpowiedników w celu zwiększenia ich dostępności oraz zasięgu ich oddziaływania. Konieczne byłoby przy tym przewidzenie odpowiednich środków na ten cel oraz przygotowanie takich rozwiązań technicznych, aby można było np. sporządzić listę obecności		
	W	Wprowadzając webinaria do oferty szkoleniowej (jak uzupełniające w normalnych warunkach albo konieczne w sytuacji pandemicznej) warto zadbać o podniesienie ich jakości.	Operator regionalny Autorzy szkoleń	styczeń – marzec 2021 r.
	R	Uzgodnione z autorami, wcześniejsze przygotowanie webinarium oznaczałoby brak konieczności nagrywania bezpośrednich szkoleń on-line, które rządzą się własnymi prawami. Możliwe są np. potknięcia językowe lub merytoryczne prowadzących lub uczestników, nieprzewidywalne sytuacje np. techniczne itp. itd., które to nagrane i udostępnione, zostaną tym samym uwiecznione. W tym przypadku można byłoby pokusić się o pomoc techniczną w nagraniu takiego profesjonalnego webinarium autorom wymagającym takiego wsparcia (albo wówczas, gdyby zaistniała chęć ujednolicenia tego typu przekazu, co też wpłynęłoby na jakość jego odbioru). Ponadto w przypadku przeprowadzania webinarium należałoby zadbać o licznik gości (frekwencja) i ogólną identyfikację (np. poprzez adres e-mail, który później mógłby zostać wykorzystany w badaniach ewaluacyjnych).		

Formularz wniosku o dofinansowanie inicjatyw	W	Z uwagi na zaistniałą sytuację pandemiczną konieczne jest dostosowanie formularza wniosku do zaistniałych okoliczności.	Operator regionalny	styczeń – marzec 2021 r.
	R	Wniosek o grant powinien zawierać miejsce na informacje o zapewnieniu bezpieczeństwa uczestników w razie trwania pandemii.		
	W	Wnioski o grant cechowały się bardzo dużym zróżnicowaniem pod względem ilości i szczegółowości zawartych w nich informacji, co może utrudniać członkom Komisji konkursowej ich porównywanie.		
	R	Warto pokusić się o częściowe ujednolicenie wniosków, aby podnieść poziom ich porównywalności, poprzez ustalenie (szczególnie w części dotyczącej opisu projektu) maksymalnej liczby znaków do wykorzystania przez Wnioskodawców, odpowiednio dużą, aby można było całościowo opisać zamierzone działania bez konieczności używania skrótowców, ale na tyle ograniczoną, aby opisy były pod tym względem wystandaryzowane. Takie rozwiązanie wpłynęłoby pozytywnie na wyrównanie szanse poszczególnych Wnioskodawców.		
Projekty	W	Dzieci i młodzież biorące udział w projektach szczególnie doceniała ich interdyscyplinarność oraz wymaganą od nich w ich trakcie aktywność.	Operator regionalny	styczeń – marzec 2021 r. spotkania inform.
	R	Ważne, aby w planowaniu projektów mających być realizowanych w ramach BMK położyć nacisk na podejmowanie działań nie tylko dla młodzieży, ale z młodzieżą. Wzorami wniosków projektowych szczególnie branych pod uwagę przy ocenie powinno być: interdyscyplinarność, poziom zaangażowania dzieci i młodzieży, zakres swobody w podejmowaniu decyzji w ramach działań projektowych, praca zespołowa.		
	W	Ze względu na możliwość trwania pandemii konieczne jest dostosowanie do niej organizacji zajęć z dziećmi i młodzieżą.		
	R	Na etapie projektowania inicjatywy oraz formułowania wniosku konieczne jest przewidzenie ewentualnej zmiany formuły organizacji pracy: (a) tak aby mogła ona przebiegać w małych grupach zadaniowych. Albo więc projekty powinny być skierowane do mniejszych grup albo uwzględnić konieczność zwiększenia liczby grup w celu zmniejszenia ich liczebności; (b) uwzględnianie pracy w otwartych przestrzeniach; (c) przewidzenie możliwości przeniesienia działań do Internetu bez straty dla poziomu osiągania zaplanowanych celów.	Autorzy inicjatyw	Etap planowania projektów i składania wniosków
	W	Jednym z istotniejszych ustaleń badań przeprowadzonych wśród dzieci i młodzieży, jest to, iż chcą oni partycypować w projektowaniu i realizowaniu inicjatyw w zakresie animacji i edukacji kulturowej.	Komisja konkursowa	Etap oceny wniosków
	R	Warto podkreślać na spotkaniach informacyjnych z animatorami i edukatorami kulturowymi kluczowe znaczenie diagnozy potrzeb dzieci i młodzieży oraz uwzględnienia ich aktywnej partycypacji w realizacji projektów, przy czym miałyby to wpływ na ostateczną ocenę wniosków.		
	W	W trakcie trwania pandemii animatorzy i edukatorzy kulturowi nabrali doświadczenia w realizacji projektów z wykorzystaniem technologii internetowych.	Autorzy inicjatyw	od stycznia do czasu złożenia wniosku w 2021 r.
	R	Bez względu na to, czy warunki pandemii będą się utrzymywać, czy też nie warto pokusić się o wykorzystanie możliwości jakie daje sieć internetowa oraz multimedia i zaprojektować inicjatywy tak, aby były one zakorzenione w społecznościach lokalnych, ale nabrały ponadregionalnego, a nawet międzynarodowego zasięgu w myśl zasady „działaj lokalnie, myśl globalnie”.		

	W	Wśród nielicznych problemów związanych z realizacją warsztatów, które permanentnie należy brać pod uwagę jest kwestia nadmiernego obciążenia natury organizacyjnej beneficjentów ostatecznych. Planowanie takich przedsięwzięć w okresie wakacyjnym ma te plusy, że młodzież ma wolny czas, a minusem jest to, że może być nieobecna. W okresie szkolnym jest na miejscu, ale jest ona obciążona obowiązkami szkolnymi.	Autorzy inicjatyw	od stycznia do czasu złożenia wniosku w 2021 r.
	R	Przygotowując projekty trzeba bardzo uważnie dostosować je do kalendarza, obowiązków ich młodych uczestników. Należy na to zwrócić szczególną uwagę potencjalnym wnioskodawcom na spotkaniach informacyjnych, a następnie zweryfikować tę kwestię w trakcie procedury konkursowej.		
Procedura konkursowa	W	W trakcie badań pojawiły się wypowiedzi wskazujące na rozczarowanie uzyskanymi efektami udziału w konkursie (tj. brakiem dofinansowania inicjatywy) wobec pojawiających się przypadków zdobywania grantów rok po roku, i choć nie jest to norma sprawia to dyskomfort niektórym uczestnikom konkursów. Stanowi to również istotny czynnik demotywujący, którego trzeba koniecznie się wystrzegać.	Operator regionalny	Planowanie procedury konkursowej – 2021 r.
	R	W celu uniknięcia problemu „powtarzających się” zwycięzców warto uwzględnić przyjęcie jednej z trzech poniższych propozycji: 1) zapis w regulaminie głoszący, że po dokonaniu końcowej oceny i zrobienia rankingu wniosków – np. maksymalnie 2 / 7 przeznaczonych do realizacji mogło być autorstwa tych osób, które już takie projekty realizowały. Jeśli w tym rankingu znajdzie się w zwycięskiej siódemce trzeci taki projekt, to wtedy trzeba by było go wykluczyć i przyjąć do realizacji następny z listy, tj. opracowany przez jakiegoś „nowego” Wnioskodawcę (założenie jest takie, że ten kolejny projekt nie będzie zbyt odbiegał punktami od tego usuniętego); 2) osobna lista dla uczestników, którzy już brali udział w BMK (np. 2 granty) i dla takich, którzy jeszcze nie wnioskowali o dofinansowanie inicjatywy (np. 5 grantów); 3) bonus za nowość, tj. projektodawcy, którzy dotąd nie brali udziału w konkursie dostają w końcowej punktacji bonus np. 10% i wtedy, jeśli wśród 7 grantów znajdzie się jakiś wniosek takiej osoby, która już była, to widocznie tym nowym nie pomogły bonusy, żeby załapać się do puli grantowej. Ponadto warto rozważyć możliwość symbolicznego podziękowania za udział w konkursie wszystkim tym, którzy nie otrzymali dofinansowania własnych inicjatyw w postaci np. imiennego listu (w wersji tradycyjnej), zawierającego również treści wskazujące na docenienie chęci i nakład pracy, co mogłoby w jakieś mierze złagodzić nieco poczucie porażki.		
	W	Liczba wniosków konkursowych, które nadesłano w tym roku była rekordowo duża w porównaniu z latami ubiegłymi.		
	R	W celu ułatwienia składania wniosków warto – bez względu na sytuację pandemiczną – pozostać przy elektronicznej formie takiego dokumentu*, a jego fizycznej wersji wymagać ewentualnie od osób, których inicjatywy znajdują się w gronie wspartych w ramach BMK.	Operator regionalny	Etap przyjmowania wniosków – 2021 r.

* Z punktu widzenia procesu gromadzenia danych do ewaluacji warto poprosić Wnioskodawców o przesyłanie dwóch wersji formularza nieedytowalnego dokumentu (PDF) oraz w wersji edytowalnej ułatwiającej późniejszą analizę przesłanych treści.

	W	Tegoroczne duże zainteresowanie udziałem w konkursie grantowym może w jakiejś mierze wynikać z uproszczenia procedury, tj. zaproponowania jednego etapu oceny.	Operator regionalny	Czas organizacji konkursu – 2021 r.
	R	W kolejnym roku – bez względu na sytuację pandemiczną – warto pozostać przy jednoetapowości konkursu.		
	W	Jak wykazały badania Beneficjenci ostateczni (dzieci i młodzież) szczególnie doceniały to, że projekty odpowiadały na ich rzeczywiste potrzeby. Co więcej, taki też jest ogólny wymóg stawiany wobec programu BMK.	Operator regionalny Komisja konkursowa	Etap oceny projektów – 2021 r.
	R	Warto, aby Komisja konkursowa w swoich ocenach szczególnie uwzględniała kwestię realizacji diagnozy potrzeb wśród dzieci i młodzieży oraz zakresu partycypacji w realizacji projektu (np. w kontekście regulaminowego kryterium merytorycznego uwzględnienie w koncepcji programu działań służących aktywnemu uczestnictwu dzieci i młodzieży w kulturze) ³³ .		
Realizacja projektów	W	Realizatorzy projektów – pomimo trudnych warunków – stanęli na wysokości zadania i sfinalizowali swoje inicjatywy oraz osiągnęli w nich założone cele. Co więcej, wykazali się przy tym dużą dozą elastyczności, pomysłowości i determinacji w dążeniu do przeprowadzenia tych przedsięwzięć do szczęśliwego końca.	Autorzy inicjatyw Komisja konkursowa	Etap planowania inicjatyw Etap oceny projektów – 2021 r.
	R	Powyższa konstatacja potwierdza profesjonalizm wybranych wnioskodawców oraz trafność doboru projektów do realizacji przez Komisję konkursową. Tym samym rekomendowane jest „trzymanie poziomu” w tym względzie.		
	W	Pomoc ze strony Operatora regionalnego w realizacji projektów i ogólnie współpraca pomiędzy autorami inicjatyw i przedstawicielami Centrum Kulturalnego w Przemyślu została bardzo dobrze oceniona przez odbiorców oferty szkoleniowej oraz realizatorów projektów.	Operator regionalny	Poszczególne etapy działań w ramach BMK 2021 r.
	R	Należy utrzymać poziom zaangażowania przedstawicieli Operatora regionalnego we współpracę z Wnioskodawcami.		
Podsumowanie projektów	W	Osoby zaangażowane w działalność związaną z animacją lub edukacją kulturową potrzebują informacji zwrotnej odnośnie podejmowanych przez nie aktywności. Pozytywny przekaz w tym względzie, wskazujący na docenienie wykonanej pracy może skutkować podniesieniem samooceny, motywować do dalszej pracy i przeciwdziałać frustracji i wypaleniu zawodowemu.	Operator regionalny	Poszczególne etapy działań w ramach BMK finał projektu w 2021 r.
	R	Warto pokusić się o dostarczanie informacji zwrotnej (szczególnie wykonawcom projektów), która może np. pochodzić z badań ewaluacyjnych, co mogłoby być realizowane poprzez udostępnianie wyników tychże badań, a także poprzez organizację spotkań podsumowujących poszczególne etapy działań w ramach projektu BMK (które mogłyby pełnić także funkcję integracyjną – sieciującą).		
Badania i ewaluacja	W	Badania ewaluacyjne i diagnostyczne napotykają na opór wśród uczestników spotkań informacyjnych, odbiorców oferty szkoleniowej, a nieraz nawet realizatorów projektów.	Operator regionalny	styczeń – marzec 2021 r.
	R	Konieczne byłoby dodanie obowiązku udziału ww. osób nie tylko w rozmowach i wywiadach z przedstawicielem zespołu badawczego ds. ewaluacji, ale także w badaniach ankietowych, przy czym oczywiście wyłącznie odwołując się tu do poczucia obowiązku i bez przewidywania jakichkolwiek sankcji za niewypełnienie tego obowiązku z uwagi na to, że badania tego rodzaju muszą być oparte na dobrowolności.		

³³ Regulamin Programu Narodowego Centrum Kultury Bardzo Młoda Kultura 2019-2021, & 10, s. 12.

	W	W bieżącym roku skumulowały się badania ewaluacyjne realizowane przez dwa niezależne od siebie podmioty, co mogło wpłynąć na niechęć Beneficjentów do uczestniczenia w tego typu działaniach.		
	R	Warto uwzględnić jak najdłuższy czas na projektowanie i realizację badań diagnostycznych i ewaluacyjnych, tak aby oczekiwania w zakresie zapotrzebowania informacyjnego wobec Beneficjentów mogłyby być jak najbardziej rozłożone w czasie, a tym samym jak najmniej dla nich uciążliwe.		

Źródło: opracowanie własne.

Uwagi metodologiczne

Zestawienie 16 Zagadnienia metodologiczne w zarysie

Obszary badawcze	Ogólne problemy badawcze	Metoda badawcza	Rodzaj doboru próby
Organizacja spotkań informacyjnych	Jak zorganizowano spotkania informacyjne w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim?	Analiza Desk Research	Celowy: materiały Operatora regionalnego
Realizacja warsztatów	Jak zostały zrealizowane warsztaty w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim?	Analiza Desk Research	Celowy: materiały Operatora regionaln.
Diagnoza potrzeb szkoleniowych	Jakie są potrzeby szkoleniowe animatorów i edukatorów kulturowych w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim?	CAWI*	Celowy: animatorzy i edukatorzy kulturowi z Podkarpacia oraz podmioty kultury (dotychczasowi uczestnicy BMK oraz podmioty figurujące w bazie danych BMK w woj. podkarpackim z 2016 r. (por. Podrozdział 1.2) – liczba respondentów 17
Percepcja działań Operatora regionalnego wśród odbiorców oferty szkoleniowej	Jaki odbiorcy oferty szkoleniowej Operatora regionalnego w woj. podkarpackim postrzegają kwestię przynależności do sieci BMK? Jak Beneficjenci działań Operatora regionalnego w woj. podkarpackim oceniają przedstawioną im ofertę szkoleniową? Jak odbiorcy oferty szkoleniowej Operatora regionalnego w woj. podkarpackim oceniają: a) wzrost poziomu swojej wiedzy; b) wzrost poziomu swoich kompetencji – w efekcie udziału w tych przedsięwzięciach?	CAWI**	Celowy: Uczestnicy szkoleń zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. (por. Podrozdział 2.1) – liczba respondentów 10
Procedura konkursowa	Jak została przeprowadzona procedura konkursowa w ramach BMK w woj. podkarpackim w 2020 r.?	Analiza Desk Research	Celowy: materiały Operatora regionalnego
Realizacja projektów z perspektywy wnioskodawców	Jakie cele stawiali sobie realizatorzy projektów w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim? Jakie potrzeby stały u źródeł projektów? Jakie były grupy docelowe projektów? Jakimi metodami chcieli je oni osiągnąć? Jakie kluczowe kompetencje miałyby być osiągnięte przez uczestników BMK w 2020 r.? I czy wpisują się one w cele programu? Jak realizatorzy projektów w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim oceniają pomoc otrzymaną ze strony Operatora regionalnego? Jaka jest przewidywana trwałość efektów projektowych?	Analiza Desk Research	Celowy: materiały Operatora regionalnego; sprawozdania z realizacji projektów (w tym źródła internetowe)
Efektywność projektów z ocenie ich uczestników	Jaka jest opinia uczestników projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim na temat udziału w tych przedsięwzięciach? Jakie uczestnicy projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim we własnej opinii nabyli kompetencje w efekcie udziału w projektach? Jakie są oczekiwania uczestników projektów przeprowadzonych w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim wobec przedsięwzięć tego rodzaju do zrealizowania w przyszłości?	Metoda sondażowa: ankieta audytoryjna (tzw. wydzieranka);*** Analiza treści: relacje z udziału w projekcie (narzędzie w postaci tzw. pociągu)****	Celowy: uczestnicy projektów (por. Podrozdział 4.1) – ankieta wydzieranka – liczba respondentów 213; Pociąg do wiedzy – liczba respondentów – 194.

Źródło: opracowanie własne.

* Twórcą ankiety był autor niniejszego opracowania.

** Ankieta zlecona przez NCK zawierająca dodatkowe pytania autora niniejszego opracowania.

*** Ankieta zlecona przez NCK.

**** Narzędzie opracowanie przez autora niniejszego opracowania na kanwie narzędzia zastosowanego w roku ubiegłym, którego realizacja była zlecona przez NCK.

Aneks

**Zestawienie 17 Liczba grantów BMK w woj. podkarpackim w latach 2016-20
wg liczby uzyskanych grantów**

Lp.	Rok	Liczba grantów
1.	2016	7
2.	2017	7
3.	2018	7
4.	2019	7
5.	2020	9
Ogółem		37

Źródło: opracowanie własne.

**Zestawienie 18 Wykaz imienny realizatorów inicjatyw w ramach BMK w woj. podkarpackim w latach 2016-20
wg liczby uzyskanych grantów**

Lp.	Nazwisko i imię	Liczba grantów
1.	Grabka Katarzyna	2
2.	Kozak Sylwia	2
3.	Maj-Lichończak Monika	2
4.	Mazur-Fedak Jolanta	2
5.	Piękoś Anna	2
6.	Ramus Wojciech	2
7.	Szczypek Irena	2
8.	Adamczyk Agnieszka	1
9.	Bronkiewicz Alicja	1
10.	Buczek Monika	1
11.	Buczko Iwona	1
12.	Cieszyński Andrzej	1
13.	Cieślicka-Majka Zakia	1
14.	Dec Małgorzata	1
15.	Drzymała Beata	1
16.	Harapińska Marta	1
17.	Jędrzejczyk-Wielgosz Dominika	1
18.	Kargol Anna	1
19.	Katyńska Marta	1
20.	Kostkiewicz Joanna	1
21.	Leja Małgorzata	1
22.	Madera Katarzyna	1
23.	Migoń Dominika	1
24.	Pawłowska Katarzyna	1
25.	Piotrowska Sylwia	1
26.	Pomykała-Berrached Justyna	1
27.	Sędyka Łukasz	1
28.	Surmiak Maria	1
29.	Szymańska-Czaja Anna	1
30.	Ulewicz Anna	1
Ogółem		37

Źródło: opracowanie własne.

**Zestawienie 19 Wykaz imienny realizatorów inicjatywy w ramach BMK w woj. podkarpackim
w latach 2016-20 wg poszczególnych lat i częstości**

Lp.	Nazwisko i imię	Rok					Ogółem
		2016	2017	2018	2019	2020	
1.	Grabka Katarzyna	1	0	0	1	0	2
2.	Kozak Sylwia	0	0	0	1	1	2
3.	Maj-Lichończak Monika	0	0	1	0	1	2
4.	Mazur-Fedak Jolanta	1	0	0	1	0	2
5.	Piękoś Anna	0	1	0	1	0	2
6.	Ramus Wojciech	0	0	0	1	1	2
7.	Szczypek Irena	1	1	0	0	0	2
8.	Adamczyk Agnieszka	0	0	0	1	0	1
9.	Bronkiewicz Alicja	0	0	1	0	0	1
10.	Buczek Monika	0	0	0	0	1	1
11.	Buczko Iwona	0	1	0	0	0	1
12.	Cieszyński Andrzej	0	0	0	0	1	1
13.	Cieślicka-Majka Zakia	0	1	0	0	0	1
14.	Dec Małgorzata	1	0	0	0	0	1
15.	Drzymała Beata	0	0	1	0	0	1
16.	Harapińska Marta	0	0	1	0	0	1
17.	Jędrzejczyk-Wielgosz Dominika	0	0	0	0	1	1
18.	Kargol Anna	0	0	1	0	0	1
19.	Katyńska Marta	0	1	0	0	0	1
20.	Kostkiewicz Joanna	0	0	0	1	0	1
21.	Leja Małgorzata	0	0	0	0	1	1
22.	Madera Katarzyna	1	0	0	0	0	1
23.	Migoń Dominika	0	0	1	0	0	1
24.	Pawłowska Katarzyna	1	0	0	0	0	1
25.	Piotrowska Sylwia	0	1	0	0	0	1
26.	Pomykała-Berrached Justyna	0	0	0	0	1	1
27.	Sędyka Łukasz	0	0	0	0	1	1
28.	Surmiak Maria	1	0	0	0	0	1
29.	Szymańska-Czaja Anna	0	0	1	0	0	1
30.	Ulewicz Anna	0	1	0	0	0	1
Ogółem		7	7	7	7	9	37

Źródło: opracowanie własne.

Zestawienie 20 Instytucje reprezentowane przez realizatorów inicjatyw w ramach BMK w woj. podkarpackim w latach 2016-20 wg częstości

Lp.	Instytucje - wnioskodawcy	Liczba grantów
1.	Gminna Biblioteka Publiczna w Chmielniku	4
2.	Fundacja Wspierania Edukacji i Rozwoju EDU	2
3.	Gminny Ośrodek Kultury w Chłopicach	2
4.	II Liceum Ogólnokształcące w Sanoku	2
5.	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Rudniku nad Sanem	2
6.	Stowarzyszenie „Kreatywna Pozytywka”	2
7.	Centrum Dziedzictwa Kulturowego i Informacji Turystycznej w Tyczynie	1
8.	Dom Kultury Samorządowego Centrum Kultury w Mielcu	1
9.	Fundacja Teatr Wyobraźni	1
10.	Galeria Sztuki Współczesnej w Przemyślu	1
11.	Gminny Ośrodek Kultury w Borowej	1
12.	Gminny Ośrodek Kultury w Krzeszowie	1
13.	Gminny Ośrodek Kultury w Nowym Żmigrodzie	1
14.	Gminny Ośrodek Kultury w Żurawicy	1
15.	MBP w Nisku – filia biblioteczna w Nowosielsku, Stowarzyszenie Mieszkańcy z Pasją	1
16.	Miejski Dom Kultury w Stalowej Woli	1
17.	Miejski Ośrodek Kultury w Dębicy	1
18.	niezależny animator	1
19.	Ośrodek Kultury w Wiśniowej, Fundacja Cherry Home	1
20.	Podkarpackie Powiatowe Centrum Kultury w Lubaczowie	1
21.	Powiatowe Centrum Kultury w Lubaczowie	1
22.	Rzeszowski Dom Kultury	1
23.	Stowarzyszenie Edukacyjno-Wychowawcze „Jabłoń”	1
24.	Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Kultury Tradycyjnej „Życie z przytupem”	1
25.	Szkoła Podstawowa w Cieplicach	1
26.	Szkoła Podstawowa w Krzeszowie	1
27.	Szkoła Podstawowa w Małkowicach	1
28.	Teatr S.A.N.	1
29.	Trynieckie Centrum Kultury w Tryńcu	1
Ogółem		37

Źródło: opracowanie własne.

Zestawienie 21 Instytucje reprezentowane przez realizatorów inicjatyw w ramach BMK w woj. podkarpackim w latach 2016-20 wg lat i częstości

Lp.	Instytucje - wnioskodawcy	Rok					Ogółem
		2016	2017	2018	2019	2020	
1.	Gminna Biblioteka Publiczna w Chmielniku	1	1	0	1	1	4
2.	Fundacja Wspierania Edukacji i Rozwoju EDU	0	1	0	1	0	2
3.	Gminny Ośrodek Kultury w Chłopicach	0	0	1	0	1	2
4.	II Liceum Ogólnokształcące w Sanoku	1	0	0	1	0	2
5.	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Rudniku nad Sanem	0	0	2	0	0	2
6.	Stowarzyszenie „Kreatywna Pozytywka”	0	1	0	1	0	2
7.	Centrum Dziedzictwa Kulturowego i Informacji Turystycznej w Tyczynie	0	1	0	0	0	1
8.	Dom Kultury Samorządowego Centrum Kultury w Mielcu	0	0	0	0	1	1
9.	Fundacja Teatr Wyobraźni	0	0	0	1	0	1
10.	Galeria Sztuki Współczesnej w Przemyślu	0	0	0	0	1	1
11.	Gminny Ośrodek Kultury w Borowej	0	0	0	1	0	1
12.	Gminny Ośrodek Kultury w Krzeszowie	0	1	0	0	0	1
13.	Gminny Ośrodek Kultury w Nowym Żmigrodzie	0	0	0	0	1	1
14.	Gminny Ośrodek Kultury w Żurawicy	0	0	0	1	0	1
15.	MBP w Nisku – filia biblioteczna w Nowosielscu, Stowarzyszenie Mieszkańcy z Pasją	0	1	0	0	0	1
16.	Miejski Dom Kultury w Stalowej Woli	1	0	0	0	0	1
17.	Miejski Ośrodek Kultury w Dębicy	0	0	1	0	0	1
18.	niezależny animator	1	0	0	0	0	1
19.	Ośrodek Kultury w Wiśniowej, Fundacja Cherry Home	0	0	1	0	0	1
20.	Podkarpackie Powiatowe Centrum Kultury w Lubaczowie	0	1	0	0	0	1
21.	Powiatowe Centrum Kultury w Lubaczowie	0	0	0	0	1	1
22.	Rzeszowski Dom Kultury	1	0	0	0	0	1
23.	Stowarzyszenie Edukacyjno-Wychowawcze „Jabłoń”	0	0	0	0	1	1
24.	Stowarzyszenie na Rzesz Promocji Kultury Tradycyjnej „Życie z przytupem”	0	0	0	0	1	1
25.	Szkoła Podstawowa w Cieplicach	0	0	0	0	1	1
26.	Szkoła Podstawowa w Krzeszowie	0	0	1	0	0	1
27.	Szkoła Podstawowa w Małkowicach	1	0	0	0	0	1
28.	Teatr S.A.N.	1	0	0	0	0	1
29.	Trynieckie Centrum Kultury w Tryńcy	0	0	1	0	0	1
Ogółem		7	7	7	7	9	37

Źródło: opracowanie własne.

**Zestawienie 22 Miejsca realizacji projektów w ramach BMK w woj. podkarpackim
w latach 2016-20**

Lp.	Miejsce realizacji projektu	Liczba grantów
1.	Przemyśl	5
2.	Chmielnik	4
3.	Mielec	3
4.	Chłopice	2
5.	Krzeszów	2
6.	Lubaczów	2
7.	Nowosielec	2
8.	Sanok	2
9.	Stalowa Wola	2
10.	Borowa	1
11.	Cieplice	1
12.	Dębica	1
13.	Komorów	1
14.	Lutowiska	1
15.	Małkowice	1
16.	Nowy Żmigród	1
17.	Rudnik nad Sanem	1
18.	Rzeszów	1
19.	Tryńcza	1
20.	Tyczyn	1
21.	Wiśniowa	1
22.	Wyszatyce	1
Ogółem		37

Źródło: opracowanie własne.

**Zestawienie 23 Miejsca realizacji projektów w ramach BMK w woj. podkarpackim
w latach 2016-20 wg lat i częstości**

Lp.	Miejsce realizacji projektu	Rok					Ogółem
		2016	2017	2018	2019	2020	
1.	Przemyśl	2	1	0	1	1	5
2.	Chmielnik	1	1	0	1	1	4
3.	Mielec	0	1	0	1	1	3
4.	Chłopice	0	0	1	0	1	2
5.	Krzeszów	0	1	1	0	0	2
6.	Lubaczów	0	1	0	0	1	2
7.	Nowosielec	0	1	1	0	0	2
8.	Sanok	1	0	0	1	0	2
9.	Stalowa Wola	1	0	0	0	1	2
10.	Borowa	0	0	0	1	0	1
11.	Cieplice	0	0	0	0	1	1
12.	Dębica	0	0	1	0	0	1
13.	Komorów	0	0	0	0	1	1
14.	Lutowiska	0	0	0	1	0	1
15.	Małkowice	1	0	0	0	0	1
16.	Nowy Żmigród	0	0	0	0	1	1
17.	Rudnik nad Sanem	0	0	1	0	0	1
18.	Rzeszów	1	0	0	0	0	1
19.	Tryńcza	0	0	1	0	0	1
20.	Tyczyn	0	1	0	0	0	1
21.	Wiśniowa	0	0	1	0	0	1
22.	Wyszatyce	0	0	0	1	0	1
Ogółem		7	7	7	7	9	37

Źródło: opracowanie własne.

Spis map, schematów, tabel wykresów i zestawień

Mapa 1 Powiaty reprezentowane przez uczestników badań – mapa poglądowa	10
Mapa 2 Miejsca organizacji spotkań informacyjnych w ramach BMK w 2020 r. w województwie podkarpackim – mapa poglądowa.....	13
Mapa 3 Miejsca działalności edukatorów i animatorów kulturowych wnioskujących o grant w ramach BMK w woj. podkarpackim w 2020 r. – mapa poglądowa	25
Mapa 4 Miejsca realizacji projektów (powiaty) w ramach BMK w woj. podkarpackim w 2020 r. – mapa poglądowa	28
Schemat 1 Kategorie osób poznanych przez Beneficjentów projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim.....	82
Schemat 2 Umiejętność samodzielnie wytworzonych produktów i dzieł w efekcie udziału w projektach zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim	87
Schemat 3 Nowe kompetencje i wiadomości uzyskane w efekcie uczestnictwa w projekcie w opinii Beneficjentów inicjatyw zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim	92
Schemat 4 Oczekiwania Beneficjentów projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim wobec kolejnych inicjatyw związanych z animacją i edukacją kulturową.....	96
Tabela 1 Miejsca organizacji spotkań informacyjnych w ramach BMK w latach 2019 i 2020 w województwie podkarpackim.....	14
Tabela 2 Zdobycie grantu w 2020 r. a plany dotyczące wnioskowania o tego rodzaju wsparcie w 2021 r.	37
Tabela 3 Ocena pomocy uzyskanej ze strony Operatora regionalnego programu BMK w woj. podkarpackim według kwestii realizacji projektu.....	69
Tabela 4 Struktura wieku respondentów według poszczególnych projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim (Dane w %).	80
Wykres 1 Podmioty kultury reprezentowane przez uczestników badań potrzeb szkoleniowych zrealizowanych styczniu 2020 r. (N=17)*	9
Wykres 2 Deklaracja dotycząca udziału w warsztatach planowanych w ramach BMK w 2020 r. (N=17)	10
Wykres 3 Ranking popularności zaproponowanych tematów szkoleniowych (Dane w postaci średniej rangi, N=17).....	11
Wykres 4 Opinia na temat kompletności tematów szkoleń zaproponowanych przez Operatora regionalnego (N=17)	12
Wykres 5 Liczba wniosków o grant w ramach BMK w woj. podkarpackim w latach 2016-20	22
Wykres 6 Miasta, w których zrealizowano projekty w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim według liczby mieszkańców	26
Wykres 7 Wsie, w których zrealizowano projekty w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim według liczby mieszkańców	27
Wykres 8 Konfiguracja współpracy pomiędzy podmiotami realizującymi projekty w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim.....	29
Wykres 9 Udział w badaniach ewaluacyjnych CAWI (Dane w %, N=76)	31
Wykres 10 Płeć badanych odbiorców oferty szkoleniowej (N=10)	32
Wykres 11 Wiek badanych odbiorców oferty szkoleniowej (N=10).....	32
Wykres 12 Sektor reprezentowany przez badanych odbiorców oferty szkoleniowej (N=10).....	33
Wykres 13 Udział w BMK w latach 2016-19 (N=10*)	33
Wykres 14 Deklaracja badanych odbiorców oferty szkoleniowej BMK w 2020 r. dotycząca złożonego wniosku projektowego (N=10)	34

Wykres 15 Zdobyć grantu na realizację własnego projektu (N=10).....	34
Wykres 16 Plany badanych odbiorców oferty szkoleniowej BMK w 2020 r. dotyczące składania wniosków regrantingowych w kolejnych latach programu (N=10).....	35
Wykres 17 Poczucie badanych odbiorców oferty szkoleniowej BMK w 2020 r. odnośnie uczestnictwa w sieci współpracy w województwie podkarpackim na rzecz edukacji kulturowej (N=10).....	38
Wykres 18 Opinia odbiorców oferty szkoleniowej BMK w 2020 r. odnośnie współpracy w zakresie edukacji kulturowej pomiędzy instytucjami i organizacjami ze sfery kultury i oświaty (N=10)	40
Wykres 19 Uczestnictwo respondentów w poszczególnych warsztatach zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. (N=10)*	41
Wykres 20 Liczba odbytych szkoleń w ramach BMK w 2020 r. przez poszczególnych respondentów (N=10)	41
Wykres 21 Wsparcie oczekiwane przez badanych odbiorców oferty szkoleniowej BMK w 2020 r. ze strony Operatora regionalnego Programu BMK na Podkarpaciu (N=10)	42
Wykres 22 Opinia badanych odbiorców oferty szkoleniowej na temat najlepszych rozwiązań dotyczących organizacji warsztatów (N=10).....	42
Wykres 23 Opinia uczestników szkoleń na temat wzrostu poziomu własnej wiedzy w zakresie którego dotyczył warsztat (N=9)*	43
Wykres 24 Opinia uczestników szkoleń na temat wzrostu poziomu własnych kompetencji w zakresie którego dotyczył warsztat (N=9)*	43
Wykres 25 Otrzymanie wsparcia ze strony Operatora regionalnego Programu BMK na Podkarpaciu (N=10)....	69
Wykres 26 Rodzaj wsparcia otrzymanego przez badanych uczestników warsztatów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. ze strony Operatora regionalnego Programu BMK na Podkarpaciu (N=6)*	70
Wykres 27 Liczba respondentów wobec liczby uczestników projektów według odsetka realizacji założonego materiału badawczego	77
Wykres 28 Skala udziału w badaniach wśród uczestników projektów zrealizowanych w ramach BMK w woj. podkarpackim w 2020 r. (Dane w %, N=213)	78
Wykres 29 Struktura płci badanych uczestników projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. (Dane w %, N=213).....	78
Wykres 30 Struktura wieku badanych uczestników projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. (Dane w %, N=213)	79
Wykres 31 Uczestnicy badań według projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. (Dane w %, N=213)	80
Wykres 32 Początkowe nastawienie do projektów wśród badanych uczestników projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. (Dane w %, N=213)	85
Wykres 33 Ocena realizacji projektów przeprowadzonych w ramach BMK w 2020 r. wśród ich uczestników, którzy wzięli udział w badaniach (Dane w %, N=213)	85
Wykres 34 Ocena respondentów odnośnie realizacji projektów przeprowadzonych w ramach BMK w 2020 r. według poszczególnych projektów (Dane w %)	86
Wykres 35 Ocena respondentów realizacji projektów przeprowadzonych w ramach BMK w 2020 r. według początkowego nastawienia (Dane %)	86
Wykres 36 Opinia badanych uczestników projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. odnośnie nabytych kompetencji i umiejętności (Dane w %, N=213)*	90
Wykres 37 Największe zalety projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. w opinii badanych uczestników tych przedsięwzięć (Dane w %, N=213)*	91

Zestawienie 1 Miejsca spotkań informacyjnych przeprowadzonych w ramach BMK w 2020 r. w województwie podkarpackim według daty realizacji.....	12
Zestawienie 2 Wykaz szkoleń zrealizowanych w ramach BMK (woj. podkarpackie) w 2020 r.	17
Zestawienie 3 Uczestnictwo w składzie jury konkursu realizowanego w ramach BMK w latach 2016-20 w województwie podkarpackim	22
Zestawienie 4 Wykaz wniosków projektowych zgłoszonych do konkursu regrantingowego przeprowadzonego w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim.....	23
Zestawienie 5 Lista rankingowa zwycięskich projektów w 2020 r. – BMK w woj. podkarpackim według liczby punktów uzyskanych w ramach procedury konkursowej	26
Zestawienie 6 Środki przyznane poszczególnym projektom w procedurze konkursowej w ramach BMK w woj. podkarpackim w 2020 r.....	29
Zestawienie 7 Podmioty reprezentowane przez wnioskodawców i partnerów zwycięskich projektów realizowanych w ramach BMK w 2020 r.	30
Zestawienie 8 Opinia wnioskodawców odnośnie wyniku własnych starań o przyznanie grantu w ramach BMK w województwie podkarpackim w 2020 r.	35
Zestawienie 9 Uzasadnienie planów dotyczących udziału w konkursie grantowym w ramach BMK w 2021 r. ...	36
Zestawienie 10 Kategorie wiekowe, społeczne i zawodowe uczestników projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim.....	57
Zestawienie 11 Wykaz kompetencji kluczowych osiągniętych w poszczególnych projektach według częstości ich występowania	67
Zestawienie 12 Ramy czasowe realizacji projektów w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim.....	70
Zestawienie 13 Wybrane przykłady efektów uzyskanych w ramach projektów według ich formy i trwałości	71
Zestawienie 14 Efekty poszczególnych projektów zrealizowanych w ramach BMK w 2020 r. w woj. podkarpackim	76
Zestawienie 15 Wnioski i rekomendacje.....	104
Zestawienie 16 Zagadnienia metodologiczne w zarysie	110
Zestawienie 17 Liczba grantów BMK w woj. podkarpackim w latach 2016-20.....	111
Zestawienie 18 Wykaz imienny realizatorów inicjatyw w ramach BMK w woj. podkarpackim w latach 2016-20 wg liczby uzyskanych grantów	111
Zestawienie 19 Wykaz imienny realizatorów inicjatywy w ramach BMK w woj. podkarpackim w latach 2016-20 wg poszczególnych lat i częstości.....	112
Zestawienie 20 Instytucje reprezentowane przez realizatorów inicjatyw w ramach BMK w woj. podkarpackim w latach 2016-20 wg częstości.....	113
Zestawienie 21 Instytucje reprezentowane przez realizatorów inicjatyw w ramach BMK w woj. podkarpackim w latach 2016-20 wg lat i częstości.....	114
Zestawienie 22 Miejsca realizacji projektów w ramach BMK w woj. podkarpackim w latach 2016-20	115
Zestawienie 23 Miejsca realizacji projektów w ramach BMK w woj. podkarpackim w latach 2016-20 wg lat i częstości	116

Operator regionalny
programu Bardzo Młoda Kultura
w województwie podkarpackim

**CENTRUM KULTURALNE
w Przemyślu**

Institucja Kultury Województwa Podkarpackiego

ul. Stanisława Konarskiego 9
37-700 Przemyśl
tel./fax 16 678 20 09
e-mail: ck@ck.przemysl.pl

**NARODOWE
CENTRUM
KULTURY**

**BARDZO
MŁODA KULTURA**
woj. podkarpackie